

Jorma Pihkala

Maailman- ja uususkonnot

Jorma Pihkala

Maailman- ja uususkonnot

Kristillisiä näkökulmia

- luonnonuskontoihin
- shamanismiin
- shintolaisuuteen
- hindulaisuuteen
- joogaan
- buddhalaisuuteen
- mindfulnessiin
- humanismiin
- uushenkisyyteen
- satanismiin

2020

Hausjärvi

Sisällysluettelo

OSA I MAAILMANUSKONNOISTA.....	4
ESIPUHE.....	4
JOHDANNOLLISTA.....	5
Krishna, Buddha, Muhammed, Jeesus - keneltä löytyy totuus?.....	5
Yhteyttä etsivä ihminen.....	13
Kristinuskon ainutlaatuisuus.....	15
LUONNONUSKONNOT.....	23
SHAMANISMI.....	35
SHINTO.....	41
Uskonnon vaikutus kulttuuriin Japanissa.....	48
HINDULAISUUS.....	54
Ex-joogi löysi taivaan tien Virpi Kurvinen, Uusi Tie.....	65
BUDDHALAISUUS.....	67
MAHAYANA BUDDHALAISUUS JAPANISSA.....	71
MIKKYOO.....	75
JAPANILAISEN KÄSITYS KUOLEMASTA Masanori Katsumoto.....	77
AIKAMME YLEISUSKONTO Maria-Kaarina Marttila.....	79
MINDFULNESS - länsimaalaisille jalostettua buddhalaista meditaatiota Maria-Kaarina Marttila.....	80
OSA II HUMANISMI JA UUSUSKONNOT.....	84
JOHDANNOLLISTA.....	84
HUMANISMI.....	85
PARADIGMAN MUUTOSPROSESSI.....	93
TIE UUSUSKONNOLLISUUTEEN.....	99
NEW AGE (NA) ELI UUSHENKISYYS.....	102
UUSUSKONNOLLISUUDEN UUTUUS.....	105
UUSUSKONNOLLISUUDEN PERUSPIIRTEITÄ.....	106
UUSUSKONNOLLISUUDEN RYHMITTELYÄ.....	107
ILMIÖITÄ JA MENETELMIÄ UUSUSKONNOLLISUUDESSA.....	110
UUSUSKONNOLLISUUDEN VETOVOIMA.....	112
Sonja Kuulan tie uushenkisyydestä kristinuskoon.....	115
SATANISMI.....	118
EVANKELIUMIN TARTTUMAPINTOJA UUSUSKONNOLLISUUDESSA.....	121
UUSUSKONNOLLISUUDEN VAIKUTUS KIRKOSSA.....	124
MUUTAMA NEUVO KOHDATESSAMME UUSUSKONNOLLISIA IHMISIÄ.....	126
KIRJALLISUUTTA.....	126

OSA I MAAILMANUSKONNOISTA

ESIPUHE

Työskennellessäni Japanissa lähetyssaarnaajana jouduin luonnollisesti kohtaamaan sekä maan sekulaarilta vaikuttavan yhteiskunnan että sen moninaisen uskonnollisuuden. Japanin tekninen kulttuuri muodostaa vain ohuen yläkerroksen ihmisten elämässä ja maahan saapuneen vierailijan se saattaa sokaista, vaikka hän näkeekin ympärillään paljon kauniita sinto- ja buddhalaistemppeleitä, Buddhan patsaita ja monenlaisia uskonnollisia rituaaleja ja juhlia. Vaikka vain 25% japanilaisista on aktiivisesti uskonnollisia eli osallistuvat säännöllisesti jonkun uskonnon toimintaan, japanilaisen ns. uskonnottomaksi ilmoittautuvan ihmisen maailmankuva on syvästi uskonnollinen. Se ilmenee varsinkin suurina juhlapäivinä kuten uutena vuonna tai kesän *obon*-juhlassa siten, että väestöstä yli 80% osallistuu temppeleikäynteihin ja uskonnollisiin menoihin. Kristillistä sanomaa Jeesuksen kärsimisestä, kuolemasta ja ylösnousemuksesta julistaessani jouduin tietenkin suorittamaan rajankäyntiä Japanin varsin suvaitsevaisen uskonnollisuuden ja evankeliumin ehdottomien totuusväitteiden välillä.

Lähtiessämme Japaniin vuonna 1972 Suomi eli vielä varsin voimakkaasti kristillisen yhteiskulttuurin loppujaksoa, mutta palatessamme ensimmäiseltä 17 vuoden jaksolta Suomeen 1989 kohtasimme Uuden Aikakauden (New Age) liikkeen voimakkaan maihinnousun idän uskonnollisuuteen avoimesti suhtautuneeseen nuoreen polveen. Shamanismia oli elvytetty ja joogasta oli tullut monille tärkeä osa heidän elämäänsä. Idän uskonnollisuuteen työni kautta perehtyneenä sain useita pyyntöjä tulla puhumaan idän uskontojen luonteesta nimenomaan raamatullisen kristinuskon näkökulmasta.

Kun sitten lähdimme toiselle 17 vuoden jaksolle Japaniin vuonna 1999, palatessamme Suomeen 2017 löysimme maan, jossa hindulais-buddhalainen uushenkisyys oli muuttunut lähes kansallisuskonnoksi. Samalla aikoinaan ennen hyvinä ihmisinä pidetyt uskovat kristityt, jotka edelleen pitävät kiinni Raamatusta, ovatkin muuttuneet kansan silmissä ”äärikristityiksi”, joita suvaitsevaisuuden nimissä pyydetään olemaan hiljaa omista uskonkäsityksistään. Uususkonnollisuus, uusateismi ja niihin liittyvä relativistinen etiikka ovat valloittaneet maamme synnyttäen kyllä samalla tietynlaisen vastareaktion perinteisiin arvoihin vielä piitäytyvien ihmisryhmien keskuudessa niin politiikassa kuin luterilaisen kirkonkin sisällä.

Tämän kirja perustuu luentoihin, joita olen 1990- luvulta alkaen pitänyt eri puolilla Suomea. Pyrin niissä antamaan mahdollisimman totuuden mukaisen kuvan eri uskonnollista järjestelmistä ja arvioimaan niitä Raamatun sanoman valossa. Lainaan myös useita uskontojen keskellä eläneiden kokemuksia niin Japanissa kuin Suomessa. Käsittelyn ulkopuolelle olen jättänyt juutalaisuuden ja islamin, joista on saatavilla paljon hyvää materiaalia. Tunnustan sen, että maailman uskonnot ovat niin laaja valtameri, etten kykene kuin hyppäämään vain sen muutamille rantakiville. Toivon, että ajatukseni voisivat kuitenkin olla jollekin avuksi ajassamme, joka velloo ristiaallokossa vailla selkeää suuntaa.

Olen kiitollinen niille eri lehdissä julkaistuille artikkeleille, joita lainaan.

Ryhtylässä 3.9.2020

Tekijä

JOHDANNOLLISTA

Krishna, Buddha, Muhammed, Jeesus - keneltä löytyy totuus?

Tarkkaavainen lukija huomaa, että otsikon neljän nimen joukossa yksi ei sovi joukkoon. Kuka heistä? - Tietenkin Krishna, joka ei suinkaan ole historiallinen henkilö niin kuin kaikki kolme muuta, vaan eräs lukemattomista hindujumalista, jotka tietenkin viime kädessä ovat yhtä kaikkeuden panteistisen ykseyden kanssa. Mutta ymmärrettävästi Krishna on päässyt luetteloon edustamaan hindulaisuutta, joka on vuosisatojen saatossa muovautunut uskonto vailla ketään yksittäistä perustajaa. Gautama Buddhan, Muhammedin tai Jeesuksen historiallisuutta ja heidän merkitystään kunkin uskonnon murtautumisessa historiaan ei kukaan historiaa tunteva aseta kyseenalaiseksi. En puutu heidän elämäntarinoihinsa, vaikka se, mitä ihmiset opettavat ja tekevät on pyrittävä näkemään heidän oman elämänsä kokonaisuudesta käsin.

Mikä on totuus?

Keneltä uskonnonperustajalta tai laajemmin mistä näistä uskonnoista löytyy totuus? Miten perustelemme uskomme Jeesukseen ainoana Jumalan inkarnaationa, kun hindutkin väittävät Krishnan olevan jumala ihmishahmossa ja kun maailmasta Rabbi Maharajin arvion mukaan löytyy tänäänkin noin 500 itseään Messiaaksi eli jumalan inkarnaatioksi väittävää ihmistä. Opettavatko kaikkien uskontojen perustajat sittenkin samaa totuutta, niin kuin moni suomalainen tänään vakavissaan väittää. Miksei Muhammed olisi yhtä oikeassa kuin Jeesuskin niin kuin jotkut arvovaltaiset liberaaliteologitkin julistavat? Millä perusteella Jeesus on ainoa tie Jumalan luo?

Koska uskovan kristityn tulee arvioida kaikkia asioita Raamatulla, joka on hänen uskonsa ja elämänsä viimeinen auktoriteetti, voisimme heti käydä raamatullisin mitoin osittamaan, mitä ei-kristilliset uskonnot ovat luonteeltaan. Viime kädessä niin onkin tehtävä. Mutta kristillinen lähetystyö niin ulkokentillä kuin kotimaassakin tapahtuu käytännössä tilanteessa, jossa toinen osapuoli joko ei edes tunne Raamattua tai sitten ei omista lähtökohdistaan tunnusta sitä todeksi. Siksi meidän on lähdettävä liikkeelle tasolta, jolla evankeliumia julistava ja sitä kuuleva voivat kohdata toisensa.

Mitä esimerkiksi sanalla totuus tässä yhteydessä ymmärretään? Voi olla, että nämä neljän suuren maailmanuskonnon perustajaa eivät samassa pöydässä keskustellessaan välttämättä pääsisi yksimielisyyteen edes siitä, mitä totuudella tarkoitetaan puhumattakaan siitä, mitä se sitten pitää sisällään. Löytyykö mitään yhteistä mitta, jolla totuutta voitaisiin mitata ja sitten katsoa kuinka lähelle hindulainen, buddhalainen, islamilainen tai kristillinen mitaus osuu? Löytyykö yhteisestä inhimillisestä kokemuksesta mitään keinoa suhteuttaa toisiinsa eri uskomusjärjestelmien edustamia totuusväitteitä, vaikka ne ovat ristiriidassa keskenään.

Pelkkä eri uskontojen kuvaileminen niiden omasta itseymmärryksestä käsin ei tuo vastausta tähän ongelmaan - varsinkaan kun se ei ole edes mahdollista. Itseymmärrystä voi olla vain sillä joka on kyseisen uskonnon edustaja. Kukaan ei voi olla saman aikaisesti kristitty, muslimi, hindulainen ja buddhalainen. Tällaista akrobatiaa kuitenkin esimerkiksi monet uskonnon oppikirjat kuvittelevat voivansa tehdä - vaikka todellisuudessa ne kuvailevatkin us-

kontoja tieteellis-humanistisen maailmankuvan mittapuilla. Kuvailusta ei muodostu uskontoja suhteuttavaa mittaa.

Katsomusten mitattavuudesta

On siis kyettävä löytämään sellainen mitta, jolla eri maailmankatsomukset ja uskonnot voitaisiin suhteuttaa toisiinsa. Kun sillä on suoritettu arvio ja uskomusjärjestelmistä on sitten löydetty uskottavin, sitä tulisi tarkastella vielä sen sisäisillä mittapuilla kuten, onko se sisäisesti eheä ja totuudellinen. Jos ja kun sitten on löydetty totuus, niin siitä käsin voi sitten arvioida kaikkia muita totuuden nimellä kulkevia ilmiöitä.

Jeesuksen Kristuksen kohdanneet ovat jo löytäneet totuuden, joten he luonnollisesti arvioivat kaikkea muuta Jeesuksesta ja erityisestä ilmoituksesta, Raamatusta, käsin. Mutta jos vastapuoli on jonkin ei-kristillisen järjestelmän sisällä, kristityn on suostuttava kulkemaan hänen kanssaan koko tie hänen järjestelmänsä kestättömyyden osittamisesta aina Kristukseen asti.

Käytännössähän evankeliointi ja lähetystyö ei yleensä sillä tavalla tapahdu, pikemminkin päinvastoin. Oman uskonnollisen järjestelmänsä sisällä oleva kuulee evankeliumin, joka tarttuu häneen syvemmältä kuin hänen uskonnollisen järjestelmänsä tasolla - yleisen ilmoituksen ja omantunnon tasolla. Hän kohtaakin ikään kuin yllättäen Jeesuksen Kristuksen. Sen jälkeen hän joutuu reivaamaan entisen uskomusjärjestelmänsä uuteen uskoon. Paljon entistä romahtaa, kun Jumalan Pyhän Hengen valo pääsee tunkeutumaan hänen sisimpäänsä. Tässä usein pitkässä ja kivuliaassakin prosessissa saattaa olla suureksi avuksi, jos hänen kanssaan voidaan kulkea tie, jossa hän pääsee mittaamaan entisen uskomusjärjestelmänsä ja kristillisen suhdetta. Tähän tarvitaan mittaa. Tällaiseksi mitaksi viime kädessä osoittautuu yleinen ilmoitus ja se mitä eri uskomusjärjestelmät tekevät sille. On näet mahdollista osoittaa, että Jeesusta Kristusta lukuun ottamatta kaikki muut uskonnot joutuvat polkemaan jalkoihinsa sen kaikille yhteisen ja kieltämättömän, jota me nimitämme yleiseksi ilmoitukseksi.

Tärkeimmät uskomusjärjestelmät

Maailmasta löytyy ainakin 30 000 erilaista uskonnollista ryhmittymää. Lukumäärän suuruus ei kuitenkaan merkitse sitä, että todellisia uskonnollisia vaihtoehtoja olisi kovinkaan paljon. Pikemminkin on kysymys siitä, että uskontojen sosiaaliset vaikutukset näkyvät suurena määränä jakautuneisuutta.

Uskonnollisten ryhmittymien ainekset muodostuvat useimmiten alla lueteltujen kahdeksan pääryhmän oppien erilaisista yhdistelmistä. Vaikka käytän sanaa ”pelastus” järjestelmien tavoitteesta, se tarkoittaa jokaiselle varsin erilaista asiaa.

Animismi:	Pelastus sopusoinnussa henkien kanssa. Esimerkiksi <i>shamanismi, shintolaisuus</i>
Ritualismi:	Pelastus oikeiden rituaalien suorittamisella <i>Brahmalaisuus, pappistaidot</i>
Ateismi:	pelastus elämällä niin, että tulee onnelliseksi <i>Epikurolaiset, ateistit, eksistentiaalistit</i>
Buddhalaisuus:	pelastus luopumalla kaikista haluista <i>Buddhalaisuus, munkki-ihanne</i>
Etisismi:	pelastus oikein teoin <i>Konfutselaisuus, stoalaiset, humanistit, liberaali juutalaisuus</i>

Monismi:	pelastus yhtymisenä kaikkeuden absoluuttiin <i>Taolaisuus, uusplatonilaisuus, sufismi, idealismi, uushenkisyys</i>
Deismi:	pelastus kunnioittamalla jumalaa ja elämällä oikein <i>Deismi</i>
Teismi:	pelastus pääsemällä yhteyteen persoonallisen jumalan kanssa <i>Juutalaisuus, kristinusko, islam</i>

Mahdollisia mittauskeinoja

Kirjassaan "Christian Apologetics" Norman L. Geisler hahmottaa maailmankuvien vertailuun tarvittavan mittajärjestelmän luomisprosessin. Hän käy ensin lävitse kaikki kuviteltavissa olevat totuuden mittausmenetelmät kuten agnostismin, rationalismin, fideismin, experimentalismin, evidentalismin, pragmatismia ja kombinatorismin. Hän osoittaa jokaisen niistä kestävämmäksi menetelmäksi erilaisten maailmankäsitysten suhteuttamiseen. Sitten hän löytää yhteisen mitan kieltämättömyydestä, johon hän sisällyttää määritelmällisen kieltämättömyyden ja olemuksellisen kieltämättömyyden. Tällä kieltämättömyyden mitalilla hän sitten käsittelee jokaista tärkeimmistä maailmankatsomuksista (deismiä, panteismiä, panenteismiä, ateismia ja teismiä). Hän päätyy siihen, että vain teismi osoittautuu kestäväksi totuudeksi.

Teismin sisällä käden vääntö tapahtuu sitten kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin välillä. Koska kristinusko kykenee parhaiten selittämään historiallisen ja muun todistusaineiston, se osoittautuu lopulta kisan voittajaksi. Hän tulee selkeään johtopäätökseen: Jeesus on totuus.

Agnostismi:	Mitään varmaa tietoa ei ole olemassa. <i>Ei siis voi olla varma tietoa siitäkään, että mitään varmaa tietoa ei ole olemassa. Tuhoaa oman väitteensä.</i>
Rationalismi:	Ihmisjärki on kaiken mitta. <i>Riittämätön.</i>
Fideismi:	Ihmisen usko ratkaisee. <i>Uskon mitta puuttuu.</i>
Experimentalismi:	Kokemus ratkaisee. <i>Kokemusta voi tulkita monella tavalla.</i>
Evidentalismi:	Todisteet ratkaisevat. <i>Todisteen arvo määräytyy maailmankuvan sisällä.</i>
Pragmatismi:	Toimivuus ratkaisee. <i>Ei todista totuutta, vaan sen mikä näyttää toimivan.</i>
Kombinatorisismi:	Yhdistää edellisistä kaksi tai useampia totuuden testejä <i>"Monta vuotavaa venettä ei tee yhtä pitävää."</i>
Totuuden mitta:	Kieltämättömyys on maailmankuvan totuudellisuudenmitta ja vahvistamattomuus on sen epätotuudellisuuden mitta. Kieltämättömyys sisältää määritelmällisen kieltämättömyyden ja olemassaolon kieltämättömyyden. Kieltämättömyys on itse asiassa sama asia kuin Jumalan yleisen ilmoituksen sisältö.

Maailman kuvan täytyy lisäksi täyttää sisäisen eheyden vaatimukset. Lisäksi sen tulee kyetä kattamaan kaikki todellisuuden osa-alueet. Muuten se romahtaa sisältä käsin. Tässä tullaan tietysti siihen perusvaikeuteen, että yksikään äärellinen ihminen ei voi koko todellisuutta hallita. Näin ollen ihmisen on pakko tyytyä siihen, että mikä on parhaiten yhteen so-pivaa ja parhaiten johdonmukaista.

Kenestäkään ihmisestä ei tule kristittyä pelkästään sillä, että hän tulee älyllisesti vakuuttuneeksi kristinuskosta ainoana riittävänä ja uskottavana maalimankäsityksenä. Usko syntyy Jumalan Hengen työnä evankeliumin sanan vaikuttaessa ihmisen sydämeen huolimatta hänen väärästä maailmankuvastaan ja uskonnostaan. Jumalan luomana ihminen on yhdenlainen. Hän ei voi sille mitään, että Jeesus kykenee saamaan viestinsä perille vastusta-vaankin sydämeen.

Yleisen ilmoituksen vaikutuksesta jokaisella ihmisellä on intuitiivinen tietoisuus siitä, että ympärillämme on todellisuus, jota voidaan yrittää tulkita mitä moninaisimmilla tavoilla, mutta josta voi olla vain yksi oikea tulkinta. Tätä oikeaa tulkintaa, johon kaikki todellisuuden osat jäsentyvät ja joka kykenee selittämään kaiken todellisuudessa tapahtuvan, voitaisiin nimittää totuudeksi.

Eksyksissä hapuileva ihminen

Ongelmaa lähestyttäessä on pakko ottaa huomioon se, että niin ihmisen järki, tunne kuin tahtokin vääristyi ja sokaistui syntiinlankeemuksessa. Kristilliseltä kannalta on siksi ymmärrettävää, että vaikka ihmiset kohtaavatkin saman ulkoisen ja sisäisen todellisuuden - tiettenkin varsin subjektiivisessa paikallisessa ympäristössä ja kokemusmaailmassa - hän ei kykene tulkitsemaan sitä oikein. Hän löytää useita keskenään ristiriitaisia selitysmalleja ja häneltä on omista lähtökohdistaan "pallo hukassa". Hän tekee ehkä monia ja kokonaisvaltaisiakin yrityksiä todellisuuden hahmottamiseksi, mutta epäonnistuu joka kerta.

Kun hän huomaa itsessään olevat materiaaliset tarpeet kuten nälän, terveyden, turvallisuuden ja seksuaaliset tarpeet, hän yrittää hahmottaa todellisuutta niistä käsin, ja päätyy ehkä käytännön materialismiin. Mutta törmätessään kärsimyksen ja kuolemaan materialismi ei enää riitä hänelle. Tarvitaan lisämalli. Edelleen syyllisyys ja moraaliset ongelmat pakottavat häntä kolmanteen malliin jne. Kaiken keskellä hän mittaa todellisuutta omista kokemuksistaan käsin ja todellisuus hajoaa hänen käsiinsä. Ulkopuolisen luomakunnan suurenmoisuudesta ja pelottavuudesta ja oman omantuntonsa puheesta käsin hän tajuaa Jumalan olemassaolon - Jumalan, joka vaatii häneltä sellaista, mihin hän ei pysty, Jumalan, jota hän pohjimmiltaan vihaa. Kun hän toisaalta tajuaa, että hän ei kykene omaa tilannettaan yrityksistään huolimatta hallitsemaan ja huomaa sisimmässään jonkinlaisen halun haakeutua itseään viisaamman ja väkevämmän johdatettavaksi, hänessä syntyy ehkä halu lähteä etsimään ulkoisia tukia omaan sisäiseen eksyksissä oloon.

Kaaos ja lankeemus

Ihmisen sisäinen peruskaaos on yhtäpitävä kristillisen käsityksen kanssa ihmiskunnan lankeemuksesta ja ihmisen syntymisestä syntiseen sukukuntaan. Ihmisellä on jonkinlainen taju Jumalan olemassaolosta, hänellä on jollain lailla toimiva omatunto ja hänellä on luontainen kaipaus turvata ja luottaa johonkin itseään suurempaan. Lisäksi hänellä on kaottinen kokemusmaailma itsessään riehuvista haluista ja himoista, jotka ovat ristiriidassa hänen omantuntonsa kanssa, ympärillään vallitsevasta ja itsessään kokemasta pelon, syyllisyyden, valheen, väkivallan ja kuoleman todellisuudesta. Hänellä on kaiken tämän keskellä suunnaton rakkauden jano, kysely sellaisen sydämen puoleen, jonka lähellä hän voisi löytää turvan ja levon.

Kaikki tämä samoin kuin suurenmoisen kauneuden ja hellyyden kokemukset, luonnon ihmeelliset lainalaisuudet ja julmuudet, muodostavat sen kieltämättömän kokemusmaailman, jolle synnin sumentamalla aivoillaan ihminen pyrkii etsimään selitystä ja tarkoitusta. Kun sit-

ten ilmestyy joku, joka antaa uskottavan tuntuksen selitysmallin joistakin kunkin ihmisen tai kulttuurin korostamalla osa-alueella, ihminen on usein valmis seuraamaan tällaista osittaismallia. Hän saattaa jopa häikäpäisesti tarrautua siihen senkin jälkeen, kun hän itsekin on jo nähnyt tai kipeästi kokenut, että se ei enää riitä. Hän osaa tietyillä tekniikoilla torjua kaiken malliansa horjuttavan yllättävän pitkiksikin ajoiksi, kunnes jokin asia järkyttää hänen tasapainonsa ja tuskallinen tiedostamisprosessi pääsee jatkumaan.

Yliluonnollinen

Kaiken tämän keskellä hän joutuu ehkä kerta toisensa jälkeen kohtaamaan asioita, jotka ylittävät kaikki hänen selitysmallinsa. Näille ilmiöille - olivat ne sitten ihme paranemisia, kummittelua tai merkillisiä transsikokemuksia jne - hän antaa omia nimityksiään. Alkaa toisaalta pelätä ja toisaalta ehkä uskonnollisesti turvautua niihin. Hän alkaa rakentaa uskonnollisia selitysmalleja. Kun toisilla ihmisillä näyttää olevan enemmän uskonnollista kokemusta kuin muilla, heistä tulee helposti muiden esikuvia tai auktoriteetteja. "Minä itse en ymmärrä, mutta se ja se ymmärtää ja tietää. Seuraan häntä, koska se mitä, hän opettaa, tuntuu uskottavalta ja tuo turvallisuutta ja toimii käytännön elämän keskellä." Toisaalta on myös muita kilpailevia selitysmalleja, jotka jatkuvasti pelkällä olemassaolollaan ja valloitushalullaan muodostuvat hänelle uhaksi. Siksi noita vääräksi leimattuja vastaan ollaan valmiit käymään taisteluun joko fyysisin tai henkisin keinoin. Totuuden puolella olo muuttuu identiteettiä luovaksi voimaksi ja motivoi urotekoihin tai hirveyksiin.

Kaiken yhteisen kokemusmaailman keskellä ihmisten perustunto on, että jokin on pahasti vialla. Joko se todellisuus, jossa hän elää, on paha ja vahingollinen, tai sitten ihmisissä itessään on jotain olennaista vikaa, todennäköisesti molemmissa. Ihmisellä on siksi voimaksa halu johonkin parempaan.

Päänsärky - stressi, flunssa, aivokalvon tulehdus vai aivokasvain?

Tällaisen kieltämättömän ja ihmiskunnalle yhteisen kokemusmaailman keskelle ilmaantui ensin Buddha, tosin Krishnan ja hindulaisuuden ja pitkään muokkaamalle maaperälle, sitten Jeesus ja sitten Muhammed. Mikä oli heidän itse kunkin selitysmalli ihmisten kaotettiin kokemusmaailmaan, jossa yhteisenä nimittäjänä on jano rakastavan sydämen luo, syyllisyys ja kuolemanpelko sekä taju Jumalan olemassaolosta? Mikä oli heidän selityksensä todellisuudesta ja lääke sen ongelmiin?

Hindulaisuus ja buddhalaisuus

Hindulaisuus ja buddhalaisuus näkivät varsinaisen ongelman ihmisen loputtomassa elämän janossa, joka tuottaa tuskaa *karman*, syyn ja seurauksen lain muodossa. Ihmisen kuolema ja syyllisyys ovat siis seurausta loputtomasta elämänjanosta, janosta rakastavan sydämen luo. Jano täytyi saada sammumaan. Silloin *karman* aiheuttama loputon kiertokulku loppuisi ja ihminen joko sulautuisi kaikkeuden henkeen hindulaisittain tai pääsisi elämän janon ja kokemustensa harhasta *nirvanaan*, ei olevaiseen - varsinaiseen olevaan, buddhalaisittain.

Hindulaisuuden tie kulki itsensä kiduttamisen, gurujen johtaman mietiskelyjen ja transsien kautta, todelliseen tietämiseen ja vapauteen *karman* kahleista. Buddhalaisuudessa teitä on löytynyt vuosisatojen saatossa lähes joka lähtöön, mutta alun perin mitään jumalaa tai ulkopuolista apua ei tarvittu. Valaistuminen ja sen mukainen kohtuullinen elämä veisi vapautteen jälleensyntymisen kierteestä. Buddhalaisuuden lääke voitaisiin kuvata näinkin: "Katso omaa todellista minuuttasi joka on ei-olevaista, ei-olevaisen peilistä, niin valaistut. Näet kokemustodellisuuden harhana ja löydät varsinaisen todellisuuden."

Niin hindulaisuudessa kuin buddhalaisuudessaakin on siis viime kädessä kysymys kokemusmaailman kieltämisestä toisen ja paremman saavuttamiseksi, vaikka ei enää henkilökohtaisella tasolla. Puhdas buddhalaisuushan ei usko ihmisen sieluun tai persoonan jatkuvuuteen, vain karman jatkuvuuteen, ja ei-olevan lopullisuuteen. Hindulaisuudessa taas persoona sulautuu kaikkeuden ykseyteen. Molemmissa on siis viime kädessä kysymys ihmisen persoonallisuuden ja sielun ikuisuusluonteen kieltämisestä.

Niin buddhalaisuus kuin hindulaisuuskin kohtasivat ongelmat, mutta eivät kyenneet löytämään mitään todellista vastausta kieltämättömän kokemusmaailman piirissä. Siksi ne kielsivät kokemusmaailmamme todellisuuden ja konstruivat uuden kokemusmaailman, johon tietyillä tavoilla sitten on päästävä nykyisestä kierteestä pois. Sen, että uushenkisyydessä jälleensyntymisestä ja karmasta on tehty myönteisiä asioita, joilla syyllisyys ja kuolema pyritään selittämään pois, ei pidä antaa johtaa harhaan. Uushenkisyys on eri uskonto kuin hindulaisuus tai buddhalaisuus, vaikka liittymäkohdat ovatkin runsaat.

Islam

Muhammed kohtasi samaisen kieltämättömän kokemusmaailman, sai sopivan annoksen juutalaista ja hiukan kristillistäkin vaikutusta. Hän ei pyrkinyt pakenemaan kokemustodellisuudesta, vaan lähti tarmokkaasti käsittelemään ongelmia. Ihmisen ongelmat eivät hänen mielestään olleet kovinkaan vakavia. Suuntautumalla tietynlaiseen toimintaan, erityisesti tarttumalla ulkopuolisen maailman ongelmiin ja pidättäytymällä tietyistä sisäisistä paheista ihmisellä olisi kohtuullisen hyvät edellytykset selvitä tästä elämästä paratiisiin, jossa hänen halunsa saisivat lopullisen tyydytyksen. Kun Muhammedin ohjelma oli käytännöllinen ja höystetty ilmeisen aidoissa ilmestyksissä saadulla "jumalallisella" auktoriteetilla, se myi hyvin. Marssi maailman valloitukseen oli alussa hämmästyttävä.

Mutta ongelmat eivät ratkenneetkaan. Muhammedin vapauttava "pyhä sota" tuppasi nostattamaan vastustusta. Kaaos ainakin maan päällä näytti lisääntyvän. Syyllisyyden sijaan tuli syvä epäpuhtauden, saastaisuuden tunto. Elämänjanoa ei tyydyttänyt neljäskään vaimo. Kuoleman jälkeisestä paratiisista ei löytynyt mitään lopullista varmuutta.

Jeesus Kristus

Onneksi Jeesus Kristus ehti tulla jo ennen Muhammedia. Hän ei kieltänyt kokemustodellisuutta. Tosin hän osoitti, että ymmärsimme sen ja itsemme sen osina vain kovin pinnallisesti hengellisen sokeutemme vuoksi. Hän osoitti ihmisen ja syntiinlankeemuksen koko hirvittävyuden. Hän osoitti myös, että ihmisellä itsellään ei olisi mitään keinoa ongelmiensa ratkaisuksi. Pako todellisuudesta ei onnistu, paraskaan toimeliaisuus sen muuttamiseksi ei auta, koska ihminen on pahuutensa orja, petetty, voimaton ja syyllinen olento. Vain Jumalan asioihin puuttuminen toisi ratkaisun. Siksi Jeesus tuli itse ratkaisemaan kysymykset. Hän sovitti syyllisyyden ristillä, kukisti kuoleman vallan ylösnousemuksellaan ja avasi tien rakastavan taivaallisen Isän sydämelle.

Jeesus ei siis tullut vain tuomaan tosiasioita vastaavaa selitysmallia kieltämättömälle kokemusmaailmallemme, vaan tuli myös antamaan avun ihmisen viimeisiin kysymyksiin. Vain Jeesuksen selitys kohtaa koko todellisuuden ja kykenee suhteuttamaan kaikki osat yhteen. Vain Jeesus tuo sekä ajallisen että iankaikkisen avun ihmisen kysymyksiin.

Ylösnousemus takeena

Krishnan on myyttinen jumaluus niin kuin koko hindulaisuus laajemminkin. Buddha eli rikkaan ruhtinaan poikana ja näki vääryyden ja kärsimyksen rehottavan. Hän yritti löytää askeettisesta hindulaisuudesta vastauksen, mutta ei löytänyt. Valaistuttuaan hän lähti julistamaan uutta oppia, joka levisi kuin kulovalkea. Lopulta hän kuoli vanhana syötyään liian vahvan annoksen sianlihaa. Muhammedin taas kerrotaan jättäneen tämän ajan lempivaimonsa sylissä. Jeesus ei tullut tähän aikaan vain opettamaan totuutta, jotta ihmiset noudattaisivat sitä, vaan kärsimään ja kuolemaan ihmisten puolesta. Hän tuli itse tekemään sen, mihin kukaan ihminen ei kyennyt.

Kristinuskon ainutlaatuisuus ei ole Jeesuksen eettisten oppien korkeassa ihanteellisuuudessa - hänen vaatimustensa suuruutta voidaan inhimillisestä näkökulmasta pitää epärealistisena. Hindulaisuus ja buddhalaisuus ja islam tarjoavat myös jaloja opetuksia - ja vielä tasolla, jolla niitä ihminen kykenee jopa noudattaa! Kristinuskon ainutlaatuisuus ei ole myöskään siinä, että Jeesus opetti pelastusta eli pääsyä Jumalan yhteyteen pelkästä armosta. Amida-buddhalaisuus opettaa myös pelastusta Amidan lahjana, mutta pelastusta karman kierteestä, ei elämän yhteyteen! Kristinuskon ainutlaatuisuus ei ole edes siinä, että Jeesus saattoi itseensä viitaten lausua: "Minä olen tie, totuus ja elämä!" Samaa väittävät monet tämänkin päivän uskonnonperustajat ja messiashahmot.

Kristinuskon ainutlaatuisuus on viime kädessä Jeesuksen historiallisessa persoonassa ja hänen historiassa tapahtuneessa ruumiin ylösnousemuksessaan. Jeesuksen voitto kuolemasta oli sinetti Golgatan työlle ja ainutlaatuinen osoitus siitä, että Jeesus Kristus on todellisuudessa ainoa, joka on myös väitteidensä ja opetuksensa mittainen, todellinen ihminen ja todellinen Jumala. Kysymys Jeesuksen ruumiillisesta ylösnousemuksesta on siksi avainkysymys. Kuvattuaan ensin miten yli 500 henkeä todisti Jeesuksen ruumiillisen ylösnousemuksen Paavali totesi:

"Mutta jos Kristus ei ole noussut kuolleista, meidän saarnamme on turha, ja turha on myös teidän uskonne. Silloin nähdään, että me olemme väriä Jumalan todistajia, kun olemme todistaneet Jumalaa vastaan, että hän on herättänyt Kristuksen, jota hän ei ole herättänyt - jos kerran kuolleita ei herätetä. Ellei kuolleita herätetä, ei Kristustakaan ole herätetty. Mutta jos Kristusta ei ole herätetty, teidän uskonne on turha, ja te olette vielä synneissänne. Siinä tapauksessa Kristuksessa kuoloon nukkuneetkin olisivat kadotettuja. Jos olemme panneet toivomme Kristukseen vain tämän elämän ajaksi, me olemme sääliävämpiä kuin ketkään muut ihmiset. Mutta nyt Kristus on herätetty kuolleista esikoisena kuoloon nukkuneista." (1.Kor.15:14-20)

Kuoleman ongelmaan ei ole mitään muuta ratkaisua kuin se, että joku kuolee ja kuoltuaan nouse ylös sillä tavalla, että sen jälkeen hän ei enää kuole koskaan. Mikään muu ei ole muuta kuin kaunista puhetta kuolemanjälkeisyydestä ilman, että se mahtaisi mitään itse kuoleman majesteetille. Kysymys Jeesuksen ylösnousemuksesta ei ole siis kristitylle vain uskon asia, vaan historiallinen tosiasia, josta koko usko uskomme on riippuvainen. Ilman kuoleman ratkaisua ei ole vastausta syyllisyyden ongelmaan eikä mitään tietä äärettömän rakastavan Persoonan sydämelle.

Tänä päivänä taistelu lännessä käydään ylösnousemuksen ja jälleensyntymisopin välillä. Uushenkisyydessä jälleensyntymistä tarjotaan vastaukseksi kysymykseen kuolemasta. Ylösnousemusopin kompastuskivi on siinä, että se vaatii ihmisen tekemään parannuksen. Sen johdonmukaisena seurauksena on tuomio, jota kukaan ei voi paeta. Läntisen ihmisen

pako parannuksesta ikuisesti pyörivään jälleensyntymisen kehään tuntuu hämmästyttävältä, kun tietää, että hindu ja buddhalainen näkevät juuri siinä ihmisen pahimman vihollisen.

Yleinen ilmoitus ja uskonnot

Kun Jeesus tuli, Hän tuli ilmoittamaan ihmisille, millainen Isä on. Ja Hän tuli itse valmistamaan ihmisille pääsyn tämän Isän luo, jonka olemassaolon jokainen ihmisen syntymänsä perusteella tietää ja tuntee, sillä yleistä ilmoitusta kukaan ei pääse pakoon.

Mitä sitten Buddha ja Muhammed tulivat tekemään? Tekivätkö he syvällä uskonnollisella neroudellaan - muutenhan heillä ei varmaan olisi sitä määrää seuraajia kuin on - johtopäätöksiä niin sanotusta yleisestä ilmoituksesta. Pyrkivätkö he luonnossa havaitsemansa ja omassatunnossaan kuulemansa perusteella luomaan mahdollisimman aidon ja oikean kuvan elävästä Jumalasta. Oliko heidän uskonnollisuutensa siis yritys päästä niin pitkälle totuuden tiellä, kuin se heidän lähtökohdistaan oli mahdollista. Ellei sitä, niin mitä sitten?

Buddhan ei pyrkinyt viemään ketään ihmistä Jumalan tuntemiseen tai Jumalan luo. Hänhän ei ollut oikeastaan edes kiinnostunut siitä, onko Jumalaa edes olemassa. Hänen valaistuksensa oli pohjimmiltaan paratiisin lankeemuksen jatketta, yritystä päästä sellaiselle tiedon ja tietoisuuden tasolle, että hän itse kykenisi hallitsemaan maailmankaikkeuden salaisuudet.

Entä sitten Muhammed, joka tunsikin osin erityistä ilmoitusta. Hänhän korotti omat kokemukseensa kaiken mitaksi ja loi uskonnon, jolla ihminen selviäisi suhteellisen vähällä Jumalan edessä. Islamissa ovat selkeät juutalais-kristillisen harhan tuntomerkit. Uskonnollinen valta, yhteisöllinen islam korotettiin koko totuuden mitaksi ja sen voimalla käytiin ankaraan hyökkäykseen itse totuutta vastaan.

Itse asiassa uskonnot ovat synnin järkyttävin ilmenemismuoto. Niissä ihminen lähtee joko johdonmukaisesti tukahduttamaan yleisen ilmoituksen valon niin kuin hindulaisuudessa ja buddhalaisuudessa tai jopa myös saamaansa erityisen ilmoituksen valoa niin kuin islamissa.

Sen sijaan Jeesus tarttuu ihmisten jo saamaan yleiseen ilmoitukseen. Hän kaivaa sen kaikenlaisen uskonnollisen painolastin alta esiin. Hän osoittaa ihmisen järkyttävän turmeluksen, mutta avaa myös synnissään sokean silmät, vapauttaa hänet syyllisyyden ja kuoleman alta, vie hänen Saatanan vallasta Jumalan valtakuntaan ja iankaikkisen pelastuksen yhteyteen.

Vastoin modernin ihmisen suvaitsevaisuuden oppia, jonka mukaan muissa uskonnoissa löytyy jotain valoa, vaikka ehkä kristinuskosta hiukan enemmän, joudumme Jeesuksen ylösnousemuksen historiallisesta tosiasiasta lähtien julistamaan: hindulaisuus, buddhalaisuus ja islam ovat Sielunvihollisen valheseittejä. Totuus on vain Jeesuksessa.

Kuka on totuus?

Mutta Jeesuksen tuoma totuus on niin vapauttava, että sen kanssa voi lähteä rohkeasti syvimmänkin pimeyden keskelle. Evankeliumi Jeesuksesta kykenee pelastamaan ihmisiä hindulaisuuden, buddhalaisuuden ja islamin pauloista.

Totuus Jeesuksessa ei ole kohtaa meitä aatteen tai opin tasolla, vaan elävän ylösnousemisen Jeesuksen kohtaamisessa. Hänet kohdannut, syntinsä anteeksi saanut, rakkauden

löytänyt ja kuolemasta vapautettu, voi avatuin silmin katsella kieltämätöntä todellisuutta. Hän ei itse kykene sen kaikkea moninaisuutta käsittämään, mutta hän tietää, että nyt hän tuntee sen Jeesuksen, joka ymmärtää kaiken ja josta kaikki riippuu. Totuus osoittautuikin persoonaksi, jonka kanssa voi puhua, joka ilmoittaa itseään ja kulkee yhtä matkaa elämän läpi.

Yhteyttä etsivä ihminen

Keskenään taistelevat uskonnot

Monissa uskonnollisissa ryhmittymissä ihmiset tosin pyrkivät löytämään juuri sitä läheisyyden ja yhteisyyden kokemusta niin jumaluuksien kuin toisten ihmisten kanssa, jonka uskonnollinen synty heissä aiheutti. Mutta tuloksena on ollut joukko voimakkaasti toisiaan vastaan taistelevia uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä. Tämä keskinäinen kilpailu, vallan tavoittelu ja väkivaltaisetkin keinot oman uskomusjärjestelmän levittämiseksi ovat halki vuosisatojen ilmenneet niin uskonsotina, pakkokäännätyksenä, painostuksena kuin toisten uskonjärjestelmien tukahduttamisena. Uskonto on aina enemmän tai vähemmän kansallistunteen, taloudellisten ja emotionaalisten etujen tavoittelun kanssa liitossa. Jokainen sota on syvimmiltään uskonsota, vaikka niitä mielellään pidettäisiinkin poliittisina eli tahtojen ja etujen ristiriidoista nousevina.

Kun Raamattu määrittelee ihmisen varsinaiseksi synniksi epäjumalanpalveluksen eli ihmisen uskonnollisen luopumisen elävästä Jumalasta, ei ole mitenkään hämmästyttävää, että kaikinainen jakautuminen keskenään kilpaileviin uskonnollisiin ryhmittymiin on seurausta siitä. Syntihän erottaa aina ihmisen sekä Jumalasta että lähimmäisistä.

Pyrkimys takaisin yhteyteen

Maailman pirstoutuneisuus ja varsinkin viime vuosisadan katastrofaaliset sodat ovat ajaneet monia kyselemään, löytyisikö uskonnoista sellaisia elementtejä, jotka voisivat koota pirstoutuneen ihmiskunnan jälleen yhteen. Tällä linjalla on tosin edetty paljossa kahta eri tietä. Toisaalta on islamilainen malli, jota myös järjestäytynyt kristinusko on soveltanut aikanaan omalla tavallaan valtiokirkkona. Sen mukaan koko maailma tulee yhdistää yhden ja saman Allahin suoran hallintavallan alle. Yhdistämisen keinoina käytetään maallisen vallan ja islamin lujaa liittoa, joka on tilanteesta riippuen pehmeämmällä tai kovemmalla strategialla pyrkinyt maailman uskonnolliseen ja poliittiseen valtaan. Sana missionäärisyys yhdistetään varsinkin maamme rajojen ulkopuolella, mutta viime aikoina lisääntyvässä määrin myös Suomessa, tällaiseen enemmän tai vähemmän aggressiiviseen käännäyttämismalliin.

Toinen suurta suosiota maailmalla saavuttanut malli on pyrkimys kaikkien uskonnollisten järjestelmien yhdistämiseen yhdeksi suureksi uskonnollisuudeksi, joka sitten kykenisi yhdistämään ihmiskunnan jälleen yhdeksi. Lähtökohtana on ajatus siitä, että pohjimmiltaan ihmisen uskonnollisuus on samaa, vaikka sen ilmentymismuodot ovatkin erittäin moninaiset. Pääsemällä yhteisen uskonnollisen kokemuksen tasolle kaikki uskonnot voivat hyväksyä toistensa erilaisuuden tarvitsematta luopua omista rakkaiksi tulleista korostuksista tai opeista. Itse asiassa Baabelin torni edusti ensimmäistä ekumeenisi-synkretististä yrittystä yhdistää kaikki ristiriitaiset järjestelmät ja pitää ihmiskunta koossa. Tämä synkretistinen malli on levinnyt laajalle jälkikristillisiin länsimaihin muun muassa uushenkisyyden liikkeen muodossa. Se on hapattanut myös kristillisiin kirkkoihin levinnyttä ekumeenista liikettä samoin kuin katolista kirkkoa.

Jeesus - ei ainoaa vaan yksi pelastaja

Voidakseen päästä täysin rinnoin tähän koko ihmiskunnan yhdistävään synkretistiseen liikkeeseen mukaan, kristilliset kirkot ovat joutuneet tosin luopumaan eräästä Raamatun keskeisestä totuudesta eli kristinuskon ainutlaatuisuudesta. Jeesus Kristus ainoana pelastajana ei enää kelpaa maailmalle. Ekumeeninen siipi ei ole pitänyt sitä kohtalokkaana, sillä Jeesus Kristushan kelpuutetaan nyt entistä laajemmin kuitenkin yhdeksi pelastajaksi, eikä kristittyjen tarvitse luopua hänestä vaikka hyväksyvätkin myös muiden uskontojen pelastustiet. Ongelma on kuitenkin siinä, että sillä hetkellä kun Jeesus muutetaan ainoasta Pelastajasta yhdeksi Pelastajaksi, samalla hän muuttuu aivan toiseksi Jeesukseksi kuin Raamatun Jeesus. Uususkonnollinen Jeesus onkin tänä päivänä laajasti hyväksytty tänään niin kristinuskon, hindulaisuuden kuin buddhalaisuudenkin parissa. Shamanismi taas on valmis korottamaan Jeesuksen eräksi poikkeuksellisen voimakkaaksi shamaaniksi.

Olemme ajautumassa tilanteeseen, jossa vastakkain ovat ainoan muuttumattoman totuuden omistava Islam, joka pyrkii yhdistämään maailman, ja hindulais-buddhalais-kristillinen synkretistinen koalitio, joka yhteisen uskonnollisen kokemuksen tasolla pyrkii yhdistämään rikkinäisen maailman. Näiden kahden suuntauksen välinen yhteenotto on jo tapahtuvaa todellisuutta. Kysymys on vallasta, sillä vain yhteinen hallintavalta kykenee yhdistämään rikkinäisen ihmiskunnan ja pelastamaan sen sitä uhkaavalta tuholta.

Molemmissa vaihtoehdoissa ihmiskunta pyrkii siis poistamaan elävästä Jumalasta luopumisen seurauksena syntyneitä kaaosta uskonnollisin keinoin. Mutta molemmissa malleissa halutaan tiukasti pysyä ihmisen perussynnissä: uskonnollisessa ylpeydessä ja Jumalan ilmoituksen hylkäämisessä. Yritetään siis paikata synnin seurauksia uskonnollisin keinoin palaamalla Jumalan yhteyteen parannuksessa ja uskossa Jeesukseen Kristukseen.

Kolmas tie

Kolmas tie, aito kristillinen usko, merkitsee paluuta ainoa elävän Jumalan yhteyteen. Mutta myös siinä on kysymys myös vallasta - seurakunta on Jumalan valtapiiri, jossa Hän pääsee totuutensa ja rakkautensa välityksellä hallitsemaan ihmisiä sydämistä käsin, siis niitä, jotka ovat vapaaehtoisesti luovuttaneet itsensä Herran rakkauden hallintaan. Kristillinen seurakunta ei kuitenkaan voi kirkkojen murheellisesta historiasta huolimatta levittää valtapiiriään muuten kuin evankeliumin sanalla. Siksi raamatullisessa merkityksessä missionäärisyys ei voi toteutua väkivaltaisilla keinoilla yhtä vähän kuin painostamalla. Kristus-usko näkee myös selkeästi, että mikään uskonnollinen ihmiskunnan yhdistyminen ei tuo mitään todellista apua ihmiskunnan hätään. Lopullista vastausta ei kykene tuomaan kukaan eikä mikään muu kuin historiaan kerran tullut Jeesus Kristus, kun hän palaa suuressa kirkkaudessa ottamaan lopullisen vallan maan päällä.

Väkivallattomuuden vetovoima

Kun läntisen ihmisen historia on ollut erittäin aggressiivista, sotaista ja väkivaltaista, idän uskonnollisuus on koettu varsin rauhanomaiseksi ja väkivallattomaksi, varsinkin kun sekä hindulaisuudessa että buddhalaisuudessa korostetaan väkivallattomuutta. Kun animismi ja shamanismikin ovat lännessä saaneet luonnon tasapainoa ja harmoniaa korostavan leiman, niin läntisillä markkinoilla näiden yhdistelmän eli uushenkisyyden myynti on ollut taatua.

Kuitenkaan se, että jokin uskonto korostaa jotain asiaa ei tarkoita, että se todellisuudessa olisi juuri sillä kohdalla onnistunut. Japanin shintolaisuuden harmonian korostus kertoo pi-

kemminkin siitä, että ihmissuhteissa harmonian löytäminen on ollut kaikkea muuta kuin helppoa. Lännessä ei tunneta hyvin esimerkiksi Japanin historian hirveyksiä ja väkivaltaisuuksia, jonka taustalla oli paljossa kilpailevien buddhalaisten munkkikuntien veriset yhteenotot. Japanin käymä Tyynenmeren sota oli myös uskonnollinen luonteeltaan kaikkine hirvine verilöylyineen. Sitä motivoi keisarinpalvontaan tiivistynyt shintolaisuus. Sodan uskonnollinen luonne näkyy edelleen siinä tavassa, jolla suurin osa japanilaisista palvoo jumalina sodassa kaatuneiden sieluja.

Läntinen yksilöllisyyden korostukseen ei välttämättä kerro, että läntinen ihminen on onnistunut yksilöllisyydessään, pikemminkin siitä on tullut monelle yksinäisyyteen johtava tuskallinen ongelma. Samoin uskonto, joka korostaa rakkauden tärkeyttä, saattaa sillä kertoa lähinnä sen, että rakastaminen on todella vaikeaa, vaikkakin äärimmäisen tärkeää.

Hindulaisuuden ja shikien tai hindujen ja muslimien jatkuvasti käyvät veriset yhteenotot Intian niemimaalla luetaan myös mielellään ääri-ilmiöiksi. Kuitenkin lähempi tarkastelu osoittaa, että kysymyksessä on mitä aidoin uskonnollisesti motivoitu toiminta.

Stereotyypit ja todellisuus

Kun suomalaisessa koulussa annetaan opetusta muista uskonnoista, se kuvaa pikemminkin läntisiä stereotyppejä näistä uskonnoista kuin niiden todellisuutta. Oppikirjat sivuuttavat lähes tyystin uskontojen todelliset ilmenemismuodot eli kansanuskonollisuuden ja pyrkivät esittelemään vain kunkin uskonnon oppijärjestelmiä.

Lähetystyössä joudutaan kohtaamaan uskontojen todelliset kasvot. Uskontojen kohtaamisessa tarvitaan mahdollisimman paljon ensikäden tietoa. On siksi tunnettava niiden opit ja pyrittävä mahdollisimman hyvin ymmärtämään, millaisia kokemuksia ihmisillä on heidän uskonnoissaan. Sekään ei vielä riitä. Todellista tietoa uskonnoista emme saa, ellemmme suhteuta niitä totuuden mittaan, Raamatun sanaan, emmekä tyydy vain näiden uskontojen edustajien itseymmärryksen kuvailemiseen tai kritiikittömään vastaanottoon.

Lähetystyöntekijä on lääkärin asemassa siinä, että hänen on toki kuunneltava, millaisia oireita ja sisäisiä tuntemuksia ihmisillä on, mutta lisäksi hänen on suoritettava kokeensa saadakseen oikean ja objektiivisen kuvan uskontojen todellisesta luonteesta. Juuri tämä uskontojen todellisen luonteen paljastavan totuuden mitan tämän päivän suomalainenkin pyrkii kieltämään. Vain Raamattu kädessä saadaan uskonnoista oikeaa ja luotettavaa tietoa. Tämä ei tienkään tarkoita, ettei jouduttaisi opiskelemaan uskonnon omia lähteitä, mutta tekemällä totuus suhteelliseksi ei lopulta päästä mihinkään.

Kristinuskon ainutlaatuisuus

Kysymys kristinuskon ainutlaatuisuudesta on noussut Suomen kirkolle todelliseksi haasteeksi, kun kirkkomme jäsenistön enemmistö ei enää pidä kristinuskoa muista uskontoista kummempina, vaikka itse historiallisista syistä edustaakin kristinuskoa.

Usein kuulee käsityksiä, jotka kulkevat jotenkin seuraavaan tapaan: "Kyllä Jumala toki työskentelee ei-kristillisten uskontojenkin keskellä ja niissä on paljon sellaista totuutta, jota meidän kristittyjen tulee nöyrästi kuunnella ja siitä oppia. Kuitenkin meidän tulee nöyrästi mutta päättäväisesti pitää kiinni siitä, että kristinuskon sanomassa on jotain enemmän ja ainutlaatuista verrattuna muihin uskontoihin." Tällainen ajatus on täsmälleen samalla linjal-

la kuin hartaan buddhalaisen vastaus kysymykseen buddhalaisuuden suhteesta muihin uskontoihin. Hän on valmis tunnustamaan, että niin kristinuskossa kuin muissakin ei-buddhalaisissa uskonnoissa on paljon kunnioitettavaa opetusta, jota kannattaa nöyrästi kuunnella, mutta buddhalaisuudessa on jotain niin ainutlaatuista, että kaikessa nöyryydessä sitä on kuitenkin pidettävä kaikkein korkeimpana uskontona.

Kysymykseen kristinuskon ainutlaatuisuudesta kiertyy joukko erittäin tärkeitä kysymyksiä: Mitä ei-kristilliset uskonnot ovat luonteeltaan? Toimiiko Jumala ei-kristittyjen parissa? Mikä kuuluu Jumalan yleisen ilmoituksen piiriin ja mikä ei? Kuinka pitkälle ihminen Jumalan yleisen ilmoituksen varassa voi päästä? Voiko ihminen pelastua ei-kristillisissä uskonnoissa, jos hän ei ole kuullut evankeliumia Kristuksesta? Miten on suhtauduttava ei-kristillisissä uskonnoissa esiintyvään "etsintään"?

Uskontoystävällinen vastaus

Kun suvaitsevaisuudestaan ylpeilevä ja totuuden suhteellistamiseen sortunut suomalainen etsii vastauksia näihin kysymyksiin, hänellä on itse asiassa vastaus jo valmiina. Hän on lähes varma siitä, että kristinuskolla ja ei-kristillisillä uskonnoilla ei ole pohjimmiltaan mitään eroa. Ne ovat vain saman uskonnollisen elämän ilmentymiä, joista meidän on iloittava tai joita meidän on siedettävä riippuen siitä, kuinka rauhassa uskonnolliset naapurin antavat toistensa elää. Uskontojen selkeästi ristiriitaisia opetuksia ei tarvitse käydä erikseen erittelemään, sillä kaikessa elämässähän on erilaisia käsityksiä totuuden luonteesta. Pääasia on yhteinen uskonnollinen kokemus ja uskonnon nostattama energia, jota voi käyttää hyvään, mikä tuon hyvän mitta eli kriteeri sitten lieneekin. Tietysti uskonnollisen energian tuhoisaa käyttöä on vastustettava.

Vastausmalli on tätä nykyä varsin uskontoystävällinen verrattuna vielä takavuosien lähes sokeaan tiedeuskoon, mutta sen ydin sisältää ajatuksen: "Asiani ovat uskonnollisessa suhteessa kunnossa, älä häiritse minua. En minäkään häiritse sinua. Kaikki ihmiset pelastuvat tai tulevat autuaiksi uskollaan, sillä eihän pääasia ole se, mitä uskotaan, vaan se, että ihmisen uskonnolliset tarpeet saavat tyydytyksensä." Näin kristinuskon ainutlaatuisuus, jos niin vielä ajatellaan, ei ole sen enempää kuin pienoista kansallista tai länsimaalaista ylpeyttä siitä, että Jeesus oli hieno uskonnollinen opettaja ihan kansainvälisessä vertailussa-kin, vaikka meistä ei aina ole ollutkaan ihan hänen oppiensä noudattajiksi. Mutta kristinuskoko on onneksi armouskonto, jossa pärjää vähän heikompiakin ja kohtuullisin pienin ponnistuksin kuka tahansa.

Uskonto – tie Jumalan luo?

Kun kysyy uskovalta suomalaiselta, mikä kristinuskossa on hänen mielestään ainutlaatuista, saa monenlaisia vastauksia. Eräs tyypillinen kuuluu: "Kaikki muut uskonnot ovat ihmisen yritystä omin keinoin päästä Jumalan luo, kristinuskoko on Jumalan tulemista ihmisen luo Jeesuksessa Kristuksessa." Vastauksen jälkiosa on kyllä aivan totta, mutta pyrkiikö ihminen ei-kristillisissä uskonnoissa todella Jumalan luo, onkin sitten jo toinen asia. On nimittäin kysyttävä, minkä jumalan luo ei-kristitty pyrkii, jos hän todella jumalan luo yrittää. Väittäisin, että ei-kristillisissä uskonnoissa ihmiset eivät pyri Jumalan luo, vaan pyrkivät käyttämään omaksi edukseen niitä jumalia tai jumalaa, jonka he ovat itsellensä valinneet.

Monille yhtä vähän kuin suomalaiselle luonnonpalvojalle jumalan luo pääseminen ei ole välttämättä edes mikään ongelma. Sopivilla rukouksilla, uhreilla, pyhiinvaelluksilla jumalat ovat toki milloin tahansa käytettävissä ja saavutettavissa. Suomalaisen luonnonpalvojan ei tarvitse kuin lähteä kävelyille metsään ja siinä Jumala on jo paikalla. Monissa uskon-

noissa kuten buddhalaisuudessa ei kysymys jumalista edes välttämättä kiinnosta. Pikeminkin on päästävä mahdollisimman syvälle minuuteen tai ei-olevaiseen.

Jumala lähellä, mutta ihminen ei etsi Häntä

Raamattu on tässä kohden varsin yksiselitteinen. Paavali osoittaa kuuluisassa Areiopagin puheessaan Ateenassa, että Jumala on todellakin paikallisesti ajatellen lähellä ihmistä: *"Ja hän (Jumala) on tehnyt koko ihmissuvun yhdestä ainoasta asumaan kaikkea maanpiiriä ja on säättänyt heille määrätyt ajat ja heidän asumisensa rajat, että he etsisivät Jumalaa, jos ehkä voisivat hapuilemalla hänet löytää - hänet, joka kuitenkin ei ole kaukana yhdestäkään meistä; sillä hänessä me elämme ja liikumme ja olemme..." (Apt 17:26-28)*

Jumala on lähellä ihmisiä, jotta ihmiset voisivat löytää hänet. Mutta ihmisen todellinen tragedia on siinä, että kuvitellessaan etsivänsä Jumalaa hän todellisuudessa vain pakenee hänestä yhä kauemmaksi pois. Synti on hänet niin täydellisesti sokaissut. Paavali lainaa Roomalaiskirjeessä Vanhaa testamenttia näin: *"Ei ole ketään vanhurskasta, ei ainoatakaan, ei ole ketään ymmärtäväistä, ei ketään, joka etsii Jumalaa;.." (Room. 3:10-11)*

Yksikään ihminen ei luonnostaan etsi Jumalaa ei-kristillisissä uskonnoissa yhtä vähän kuin kristinuskossakaan. Uskonnollinen etsintä on uskonnollista tapaa paeta elävää Jumalaa. Mitä paremmin ihminen Jumalaa alkaa tuntea, sitä pelottavamaksi Jumala hänelle tulee ja sitä mielummin hän vaihtaa elävän Jumalan epäjumaliin. Luonnollisessa tilassaan hän ei ainoastaan ole etsimättä Jumalaa, vaan aktiivisesti vastustaa Jumalan etsivää rakkautta. Ainoa mahdollisuus ihmiselle onkin se, että Jumala saa kadonneen ja eksyneen kiinni tämän vastustuksesta huolimatta. Luonnollisessa uskonnollisuudessa ihminen ei nimittäin halua tehdä sitä ainoaa, joka voisi viedä hänet elävän Jumalan luo ja se on parannus. Edellä lainaamassani Areiopagin puheessa Paavali jatkaa: *"Noita tietämättömyyden aikoja Jumala on kärsinyt, mutta nyt hän tekee tietäväksi, että kaikkien ihmisten kaikkialla on tehtävä parannus." (Apt. 17:30)*

Mutta juuri parannus, jossa koko ihmisen sydämen, omantunnon, ajattelun, tahdon, käytöksen ja uskonnollisuuden on muututtava ja ne on asetettava Jumalan pyhän tutkivan silmän alle, on luonnolliselle ihmiselle kauhistus. Ei-kristitty ei siis etsi Jumalaa vaan pakenee häntä.

Kristinuskon - ainoa armouskonto?

Joku toinen suomalainen uskova antaa taas kysymykseemme vastauksen: "Kristinuskon on ainoa todellinen armouskonto, jossa riittää pelkkä usko Jumalan pelastustyöhön. Kaikissa ei-kristillisissä uskonnoissa ihmisen on itse pelastettava itsensä omilla ponnistuksillaan. Ne ovat lakiuskontoja." Jälleen vastaukseen sisältyy totuutta sikäli, että usko Kristuksen sovitustyöhön riittää ihmisen pelastukseen. Mutta ainoa armouskonto kristinuskon ei ole. Esimerkiksi Amida-buddhalaisuudessa esiintyy pelastajabuddha, jonka nimen lausuminen ja siinä ilmaistu usko riittää pelastamaan kenet tahansa.

Eri asia on sitten, mitä tuolla pelastuksella sitten tarkoitetaan eri uskonnoissa. Sanahan on sinänsä käypää tavaraa lähes kaikissa uskonnoissa. Japanilaisessa kielenkäytössä se voi tarkoittaa pääsemistä hankalista elämäntilanteista, sairaudesta tai karman lain vaatimasta kärsimyskierrosta eroon tai muuttumista kuoleman jälkeen *shinto*-hengeksi. Useimmissa ei-kristillisissä uskonnoissa omat ponnistukset riittävät mainiosti siihen, mitä tavoitellaan. Ihmisen ei tarvitse luopua synnynnäisestä ylpeydestään. Monen ei-kristityn mielestä kristinuskon on aivan liian vaikea uskonto, kun siinä ei selviä omin uskonnollisin harjoituksin.

Historiassa ruumiillisesti ylösnoussut Kristus

Kristinuskon ainutlaatuisuus ei ole myöskään siinä, että Raamatun mukaan Jeesus Kristus on Jumalan lähettämä Pelastaja. Raamatun ennustuksen mukaisesti on noussut paljon uususkontoja, joissa sen perustaja on julistanut itsensä maailman Valoksi, ihmiskunnan Pelastajaksi jopa Kristukseksikin. Toisin sanoen Jeesuksen esittämät väitteet itsestään: "Minä olen tie, totuus ja elämä", eivät ole suinkaan harvinaisia tämän päivän maailmassa.

Kristinuskon ainutlaatuisuus on viime kädessä Jeesuksen historiallisessa persoonassa ja Hänen historiassa tapahtuneessa ruumiin ylösnousemuksessaan. Jeesuksen voitto kuolemasta oli sinetti Golgatan työlle ja ainutlaatuinen osoitus siitä, että Jeesus Kristus on todellisuudessa ainoa, joka on myös väitteidensä ja opetuksensa mittainen, todellinen ihminen ja todellinen Jumala. Paavali kirjoittaa asiasta:

"Sillä hän (Jumala) on säätänyt päivän, jona hän on tuomitseva maanpiirin vanhurskautensa sen miehen kautta, jonka hän siihen on määrännyt; ja hän on antanut kaikille siitä vakuuden, herättämällä hänet kuolleista." (Apt 17:31)

Kristinuskon pelastus on pelastusta ei suinkaan elämän ahdistuksista, vaan Jumalan vihasta ja tuomiosta syntisiä ihmisiä kohtaan. Sellaista pelastusta ei-kristitty ei luonnostaan etsi. Etsiessään vapautusta omantuntonsa vaatimasta rangaistuksestakin ei-kristitty on varsin vakuuttunut siitä, että hän kykenee miinuksensa korvaamaan sopivilla plus-toimenpiteillä. Eihän hän mielestään ole edes pohjimmiltaan paha vaan ainoastaan heikko. Pelastusta etsiessäänkin ei-kristitty taistelee koko ajan Jumalan valmistamaa pelastusta vastaan.

Onko Jumala kaikkien ihmisten Jumala?

Mutta eikö Jumala olekaan sitten kaikkien ihmisten Jumala, ainoastaan kristittyjenkö? Eikö Jumala toimikaan niiden ihmisten elämässä jotka vastoin omaa syytänsä ovat syntyneet hindulaisuuden tai buddhalaisuuden tai islamin keskelle ja joilla ei yksinkertaisesti ole ollut koskaan mitään tilaisuutta kuulla evankeliumia Jeesuksesta Kristuksesta tai vaikka ovatkin sen kuulleet, ovat ymmärtäneet sen aivan väärin? Eikö Raamattukin puhu selvästi niin sanotusta Jumalan yleisestä ilmoituksesta, joka kohdistuu koko ihmiskuntaan? Jos niin on, niin eivätkö ei-kristilliset uskonnot ole ihmisen haparointia Jumalaa kohti sen yleisen ilmoituksen "kelmeässä" valossa, joka heillä vasta on. Eikö evankeliumi olekin sitten se lopullinen valo, joka vie nuo ihmiset täyteen totuuteen? Emmehän me saa aliarvioida kuun valoa vain siitä syystä, että aurinko on niin ratkaisevasti kirkkaampi. Eikö lopulta kuunkin valo on auringon valon heijastusta?

Nämä kysymykset sekoittavat keskenään kaksi aivan eri asiaa. Toinen on Jumalan yleinen ilmoitus ja toinen on ei-kristilliset uskonnot. Raamattu osoittaa todella aivan selvästi, että Jumala toimii ei vain kristittyjen vaan myös kaikkien luomiensa ja ylläpitämiensä ja Kristuksessa lunastamiensa ihmisten parissa, koko luomakunnassaan. Hänen toimintansa eräs tärkeä puoli on yleinen ilmoitus. Se on Jumalan sellaista toimintaa, jolla hän ilmoittaa kaikille ihmisille, millainen hän itse on. Tämä Jumalan vaikutus menee ihmisen sisään asti siitä huolimatta, että ihminen syntiinlankeemuksessa on joutunut eroon Jumalan henkilökohtaisesta tuntemisesta ja hän on pohjiaan myöten turmeltunut ja sen vuoksi Jumalan tuomion ja vihan ansaitseva. Jumala saa siis yleisen ilmoituksen "radioaallot" kuuluviin sellaisessakin vastaanottimessa, joka on rikki. Yleinen ilmoituskin niin kuin muukin Jumalan työ on sellaista, että ihminen itse ei sitä kykene mitenkään itsessään saamaan aikaan. Yleinen

ilmoitus tapahtuu Jumalan teoissa luonnossa ja omassatunnossa sekä ihmiskohtaloissa ja kansojen vaiheissa. Paavali kirjoittaa siitä:

"Sillä Jumalan viha ilmestyy taivaasta kaikkea ihmisten jumalattomuutta ja vääryyttä vastaan, niiden, jotka pitävät totuutta vääryyden vallassa, sen tähden että se, mikä Jumalasta voidaan tietää, on ilmeistä heidän keskuudessaan; sillä Jumala on sen heille ilmoittanut. Sillä hänen näkymätön olemuksensa, hänen iankaikkinen voimansa ja jumalallisuutensa, ovat, kun niitä hänen teoissansa tarkataan, maailman luomisesta asti nähtävinä, niin etteivät he voi millään itseänsä puolustaa, koska he, vaikka ovat tunteneet Jumalan, eivät ole häntä Jumalana kunnioittaneet eivätkä kiittäneet, vaan ovat ajatuksiltansa turhistuneet, ja heidän ymmärtämätön sydämensä on pimentynyt." (Room. 1:18-21)

Vähän myöhemmin hän lisää: *"Sillä kun pakanat, joilla ei lakia ole, luonnostansa tekevät, mitä laki vaatii, niin he, vaikka heillä ei lakia ole, ovat itse itsellensä laki ja osoittavat, että lain teot ovat kirjoitetut heidän sydämiinsä, kun heidän omatuntonsa myötätodistaa ja heidän ajatuksensa keskenään syyttävät tai myös puolustavat heitä - sinä päivänä, jona Jumala on tuomitseva ihmisten salaisuudet Kristuksen Jeesuksen kautta, minun evankeliumini mukaan." (Room. 2:14-16)*

Jumalan olemassaoloa ei tarvitse todistaa

Yleisen ilmoituksen vaikutuksen näkee helposti lähetystyössä siinä, että kenellekään ihmiselle ei itse asiassa tarvitse Jumalan olemassaoloa todistaa. Yleisen ilmoituksen perusteella ihmiset tajuavat olevansa viime kädessä Jumalan hallintavallassa, vaikka he kuinka sen yrittäisivätkin kieltää.

Kuvaava esimerkki on eräs ystäväni Japanista, joka on erittäin uskonnollinen ihminen. Hän palveli innokkaasti erästä kissajumalaa. Kun sitten yllättäen eräs hänen läheinen sukulaisensa kuoli, hänen ensi reaktionsa oli: "Ei voi olla Jumalaa, kun tällaista tapahtuu!" Tämä hänen torjuntansa kohdistui ei suinkaan miljooniin *shinto*-jumaliin, joita hän oli palvellut, vaan yhteen ainoaan elävään Jumalaan. Tämä torjunta osoitti minulle, että elämän kriisitilanteessa Jumalan yleinen ilmoitus meni läpi, vaikka se ensimmäiseksi torjuttiinkin. Myöhemmin mies tuli melko toisenlaisiin ajatuksiin.

Jumalan ilmoitus voidaan torjua

Niin yleisen kuin erityisenkin ilmoituksen (jälkimmäinenhän tarkoittaa Raamatussa ja erityisesti Jeesuksessa Kristuksessa tapahtunutta ilmoitusta) tragediana on se, että vaikka Jumala saa ne molemmat "läpi" synnin turmelemaan ihmissydämeen asti ja kykenee siis vaikuttamaan ihmisen sisimpään asti, ihminen silti voi tukahduttaa Jumalan työn elämässään oli hän ei-kristitty tai kristitty uskonnolliselta taustaltaan. Edellä lainaamassani jakeissa Paavali sureekin sitä, että vaikka ihmiset kaikkialla voivat tietää Jumalasta muun muassa sen, että hän on näkymätön ja voimaltaan ääretön Persoona, joka on myös omantunnon vaatiman oikean ja väärän viimeinen mitta, he johdonmukaisesti tukahduttavat tämän valon ja totuuden elämässään pitämällä sitä vääryyden vallassa. Kysymys ei siis ole valon kirkkauden voimakkuudesta, vaan siitä, että ihmiset sammuttavat valon elämästään tekemällä vääryyttä. Pimeys ei siis suinkaan ala ensin tiedon tai ajattelun tasolla, vaan siitä, että ihminen rakastaa vääryyttä ja tekemällä vääryyttä lopulta menettää kykynsä ajatella oikein. Tätä vääryyden voimalla valon tukahduttavaa ihmistä kohtaa Jumalan viha.

Mikä kuuluu yleiseen ilmoitukseen?

Mikä nyt sitten kuuluu Jumalan yleisen ilmoituksen alueelle ja mikä ei? Kuuluvatko ei-kristilliset uskonnot siihen vai eivät? Raamatun ilmoituksen perusteella vastaus on selkeä. Ihmisen omantunnon toiminta sellaisenaan kuuluu Jumalan yleiseen ilmoitukseen, mutta se sisältö, joka omaantuntoon kasvatuksen ja kulttuurin ja ei-kristillisen uskonnon vaikutuksesta työnnetään, pyrkii erittäin tehokkaasti tuhoamaan omantunnon oikeaa toimintaa.

Jumalan yleiseen ilmoitukseen kuuluu myös ihmisen uskonnollisuus siinä merkityksessä, että jokainen ihminen synnynnäisesti etsii turvaa ja haluaa luottaa johonkin itseään suurempaan. Mutta jos ja kun tämän luottamuksen ja uskon kohteeksi tulee muu kuin elävä Jumala, yleinen ilmoitus ihmisessä tukahdutetaan. Kun Jeesus kehottaa ihmisiä lasten kaltaisuuteen, hän tarkoittaa ehkä myös sitä, että lapsi ei ole vielä ehtinyt kovin paljon tukahduttaa omantunnon kautta häneen kohdistuvaa Jumalan yleistä ilmoitusta. Lapsessa asuva synty yhdessä lapsen ulkopuolelta tulevan ei-kristillisen uskonnon kanssa pyrkivät nopeasti ja tehokkaasti vääristämään yleisen ilmoituksen kuvan Jumalasta ja omantunnon sisällön.

Ei-kristilliset uskonnot - synnin ilmenemismuoto

Ei-kristilliset uskonnot kuuluvat synnin ja sielunvihollisen valheen alueelle. Paavali kirjoittaa niistä seuraavasti: *"Mitä pakanat uhraavat, sen he uhraavat riivaajille eivätkä Jumalalle; mutta minä en tahdo, että tullette osallisiksi riivaajista."* (1.Kor. 10:20)

Ei-kristillisten uskontojen todellinen käytevoima on pimeyden valloissa, jotka haluavat tukahduttaa Jumalan yleisen ilmoituksen meissä.

Mihin asti yleinen ilmoitus auttaa?

Mutta voiko sitten ihminen tämän Jumalan yleisen ilmoituksen valossa pelastua? Tai voiko hän edes lähteä etsimään pelastusta erityisen ilmoituksen puolelta? Ensimmäiseen kysymykseen vastaus on: Ei. Yksikään ihminen ei voi pelastua muuten kuin Jeesuksen Kristuksen nimessä eli uskomalla ja turvautumalla hänen sovitustyöhönsä Golgatalla ja hänen ylönousemuksensa voittoon. Yleinen ilmoitus, jota ei-kristilliset uskonnot pyrkivät tukahduttamaan, ei riitä pelastustieksi eikä Jumala ole sitä pelastustieksi tarkoittanutkaan. Sen sijaan se riittää ihmisten tuomitsemisen perusteeksi, kun tuomarina on itse Pelastaja Herra Jeesus Kristus, niin kuin Roomalaiskirjeen 2. luvun jae 16 osoittaa.

Viimeisellä tuomiolla ihmiset tuomitaan sen mukaisesti kuinka paljon heillä oli valoa. Tuomio määräytyy siitä, missä määrin ihminen noudatti Jumalalta saamaansa ilmoituksen valoa ja missä määrin hän sitä tukahdutti. Yleinen ilmoitus kuuluu siis lain piiriin käyttäksemme Lutherin jakoa evankeliumiin ja lakiin. Samalla tavalla kuin laki erityisenkin ilmoituksen puolella toisaalta toimii tuomion perusteena se samalla ajaa sen perusteella tuomituksi tullutta Kristuksen pelastuksen piiriin, samoin yleinenkin ilmoitus voi vaikuttaa ihmisessä tietoisuutta pelastuksen tarpeesta. Mutta vasta evankeliumin Kristus-saarna tarjoaa tämän pelastuksen yleisen ja erityisen ilmoituksen lainsaarnan "pehmittämälle" sydämelle.

Raamattu on täysin selkeä siinä, että jokainen ihminen uskonnollisesta taustastaan riippumatta on syntinen ja syntiensä tähden hän ansaitsee iankaikkisen kadotuksen. Kadotustuomio on oikeudenmukainen rangaistus jokaisen ihmisen synneistä. Siksi ihmisen pelastuminen tuomiosta on käsittämättömän suuri armon ihme, joka perustuu pelkästään Kristuksen sijaissovituksen Golgatan ristillä. Jokainen, joka huutaa Jeesuksen nimeä avukseen pelastuu.

Miten käy niiden, jotka eivät kuulleet evankeliumia?

Eivätkö ne, joilla ei koskaan ollut mahdollisuutta kuulla evankeliumia, voi siis pelastua? Kun Jeesukselta kysyttiin, onko niitä monta, jotka pelastuvat, hän vastasi: "Kilvoitelkaa päästäksenne sisälle taivasten valtakuntaan!" Jeesus ei siis vastannut tähän kysymykseen, koska hän tiesi miltä pohjalta se nousi: uteliaisuudesta eikä todellisesta huolesta toisten tai omasta pelastumisesta. Herra vastasi mielellään kysymykseen: "Voinko minä pelastua ja miten minä voisin päästä sisälle taivasten valtakuntaan?" Samalla Jeesus korosti, että pelastettujen tehtävä on viedä kaikkialle maailmaan sanoma siitä, että yksikään Jeesuksen nimeen uskova ei huku.

Tunnen toki uskon tulleita japanilaisia, jotka vilpittömällä mielellä kyselevät evankeliumista osattomiksi jääneitten vainajiensa iankaikkisuusosaa. Heille olen vastannut seuraavaan tapaan: "Kristitty ei usko ensi sijassa oppia ja asioita, vaan suureen ja ihmeelliseen Henkilöön, Vapahtajaan ja Herraan. Omakohtaisesta kokemuksesta tiedämme, että kun asiat ovat Herran Jeesuksen käsissä, ne ovat luotettavissa käsissä. Herra tietää, miten hän pyhydessään ja armossaan menettelee näiden ihmisten kohdalla. Meidän ei tarvitse tietää kaikkea, kun tiedämme, että hän tietää ja hallitsee. Meidän tehtävämme on nyt Hänen rakautensa sytyttäminä viedä sanomaa niille, jotka eivät sitä ole vielä kuulleet."

Entä ei-kristillisten uskontojen jalot opetukset?

Eikö Jumalan yleinen ilmoitus ole kuitenkin vaikuttanut ei-kristillisiin uskontoihinkin, vaikka ne valtaosaltaan olisivatkin ihmisen yritystä tukahduttaa elävän Jumalan työ elämästään. Onhan monissa uskonnoissa paljon opetusta ja käytöstä, joka on kristillisin mittapuinkin arvostettava korkealle?

Vastaus on jälleen kielteinen kahdesta syystä. Se, että Jumalan yleinen ilmoitus on ihmisten pakko ottaa huomioon esimerkiksi lainsäädännössä jne, on ilmeistä. Kun näin tapahtuu, se ei johdu ei-kristillisistä uskonnoista, vaan pikemminkin niistä huolimatta. Ihminen ja kansakunta tuhoutuu, ellei se jossain määrin ota huomioon Jumalan yleistä ilmoitusta.

Se taas, että yksittäiset uskonnon opetukset saattavat olla kristillisesti katsottuna oikeita ei tarkoita, että ne kyseisen uskonnon kokonaisuudesta käsin olisivat ollenkaan oikeita. Totuus muuttuu totuudeksi vain sellaisessa kokonaisuudessa, jossa asioiden suhteet toisiinsa ovat oikeat.

Esimerkiksi japanilaisen perhe-, yhteisö- ja yhteiskuntamoraalin kulmakivi on konfutselainen vanhempien kunnioittaminen. Voidaan sanoa siis, että maassa noudatetaan neljättä käskyä ja vielä jopa paremmin kuin useimmissa ns. kristillisissä maissa. Kuitenkin kun neljäs käsky on nostettu kunniapaikalle, samalla ensimmäinen käsky on sivuutettu sen kustannuksella siihen määrään asti, että vanhemmista ja esi-isistä tulee viime kädessä kumarrettavia vainajahenkiä. Näin väärinkäytetty neljäs käsky on valheen vallassa, vaikka se yhteiskunnallisesti tuottaakin kunnioitettavaa käytöstä.

Toinen usein toistettu lause kuuluu: "Eikö Buddha opettanut täsmälleen samaa kuin Jeesus Kristus, kun hän sanoi, että ei pidä tehdä lähimmäiselle sitä, mitä ei toivoisi lähimmäisten tekevän itselleen?" Vastaus tähän kysymykseen on jälleen kielteinen. Sillä viime kädessä buddhalainen ihanne merkitsee kaiken toiminnan lopettamista, siis passiivisuutta. Kun toiminta lakkaa, kun ollaan vuorella rukoilemassa ja muumioidutaan pikku hiljaa elävältä, siinä on puhtaimmillaan ihanne, jota edelleen noudatetaan.

Jeesuksen sanat olivat myönteinen käsky: "Tee toiselle sitä, minkä haluaisit itsellesi tehtävän!" Toisin sanoen mene lähimmäisesi luo, toimi aktiivisesti hänen hyväkseen, koska omista tarpeistasi käsin tiedät, mitä lähimmäisesikin tarvitsee, vaikka lähimmäisesi ei olisi tehnyt sinulle yhtään mitään. Buddhan opetuksen ja Jeesuksen opetuksen välinen ero on kuin yön ja päivän, kun ne sijoitetaan kokonaisuuksiinsa eikä kiskaista irti yhteyksistään.

Ei-kristittyjen kohtaaminen

Yhä lisääntyvässä määrin suomalaisillekin on nousemassa käytännön kysymykseksi, miten tulee suhtautua ei-kristillisiin uskontoihin kuuluviin lähimmäisiin, jotka saattavat vielä erittäin suurella innolla puhua uskonnostaan ainoana totuutena. Pitäisikö meidän yleisen suvaitsevaisuuden ja uskonnonvapausajattelun mukaisesti jotenkin ottaa kaksijakoinen lähestymistapa. Sivuutetaan heidän uskonnollisuutensa ja uskonsa ja yritetään pitää yllä ihmissuhdetta muilla elämän alueilla, sikäli mikäli tämä yhteydenpito on välttämätöntä. Suomalainen suvaitsevaisuushan ajattelustaan huolimatta lopulta pyrkii välttämään erilaisia ja eri tavalla ajattelevia ihmisiä jonkinmoisina rauhanhäiritsijöinä. Usein lähetystyössäkin on pyritty korostamaan sitä, että me emme mene kohtaamaan uskontoja kristinuskolla, vaan syntisiä ihmisiä evankeliumilla.

Käytäntö on kuitenkin varsin selkeästi osoittanut, että tällainen kaksitasoinen lähestymistapa on mahdottomuus, jos ihmisten kanssa ylipäättään halutaan olla tekemisissä. Ihmisen uskonnollisuus on siinä määrin keskeisellä paikalla hänen persoonallisuuttaan, että sen sivuuttamalla, ohitamme lopulta koko ihmisen.

Lähetystyö uskontojen sitomien keskellä

Meidän on nähtävä, millaisilla uskonnollisilla kahleilla sielunvihollinen ja synti sitovat ihmisen. Uskonnollisuus osoittautuu synnin väkevimmin sitovaksi muodoksi siksi, että sitä ihmiset yleensä kaikkein vähiten synniksi mieltävät tai tunnustavat. Lähetystyössä ei yleensä kuitenkaan ole mielekästä ensimmäiseksi lähestyä ei-kristittyä hänen uskonnostaan käsin, vaikka sen läsnäolo onkin jatkuvasti tiedostettava.

Liikkeelle lähdetään sitoutumalla rakkauden köysillä tuohon ihmiseen osoittamalla jatkuvaa ymmärtämystä, rakkautta ja huolenpitoa häntä kohtaan. Heti ensi tapaamisesta lähtien pidetään myös esillä evankeliumin hyvä sanoma Jeesuksesta Kristuksesta. Niin pian kuin ihminen alkaa ymmärtää Kristuksessa olevan totuuden ja armon ja alkaa kaivata pelastusta hänessä, joudutaan kuitenkin poikkeuksetta törmäyskurssille hänen alkuperäisen uskonnollisuutensa kanssa. Hänelle joudutaan juurta jaksaen osoittamaan ei-kristillisen uskonnollisuuden sitova valta ja sen luonne synnin ilmenemismuotona, koska Raamatussa perussynti on epäjumalanpalvelus eli ensimmäisen käskyn rikkominen.

Totuus tekee vapaaksi

Voidakseen elää kristittyinä ihminen joutuu tekemään selkeän ratkaisun, jossa hän sanoutuu irti ei-kristillisestä uskonnostaan ja sitoutuu yksin Jeesukseen ja hänen seurakuntaansa. Tämä taistelu on yleensä lähetystyön vaikein vaihe. Kompromissien tiellä Kristuksen seuraaminen ei onnistu. Kasteen jälkeen saattaa vielä kestää vuosia ennen kuin ihminen on päässyt kokonaan ei-kristillisen uskontonsa vaikutuksesta vapaaksi, sillä yleensä hänen ympäristönsä säilyy muuttumattomana ja sen arvomaailma ja uskonnollisuus sen mukaisena. Tässä prosessissa Kristuksen luo tullut tarvitsee jatkuvaa seurakunnan tukea.

Lähetystyöntekijöiden täytyy myös tuntea erittäin hyvin vallitseva uskonnollisuus, jotta he voisivat auttaa sen kahleissa olevia ja siitä vapautumassa olevia. Jos meillä on rakkautta

lähimmäisiämme kohtaan, olemme valmiit kuulemaan heidän uskonnollisista käsityksistään aina siihen asti, että ymmärrämme, mitä he uskovat ja miten he uskonsa kokevat. Mutta tämä ei koskaan saa tapahtua tekemällä totuutta suhteelliseksi ja luopumalla Raamatun ehdottomasta totuudesta. Sillä vain Jeesuksessa oleva totuus voi vapauttaa ihmiset.

LUONNONUSKONNOT

Luonnonuskonto korkeakulttuurissa

Japanin alkuperäisuskonto on shintolaisuus. Se kuuluu luonnonuskontoihin, vaikka onkin saanut vaikutteita ensin juutalaisuudesta, sitten buddhalaisuudesta ja myös kristinuskosta. Japanilaisessa uskonnollisuudessa totuuskysymys ei kiinnosta, joten selkeästi keskenään ristiriitaiset opit ja käytännöt ovat käypää tavaraa. Toimivuus on ratkaisevaa. Japanin uskonnollisuutta leimaakin laajasti suvaitsevuus eri uskontoja kohtaan. Monien uskonnollisten ryhmittymien joukkoon mahtuu tosin myös eksklusiivisia ryhmiäkin. Shintolaisuuden ymmärtämiseksi on hyvä tuntea laajemminkin luonnonuskontojen ominaisuuksia.

Nimityksiä

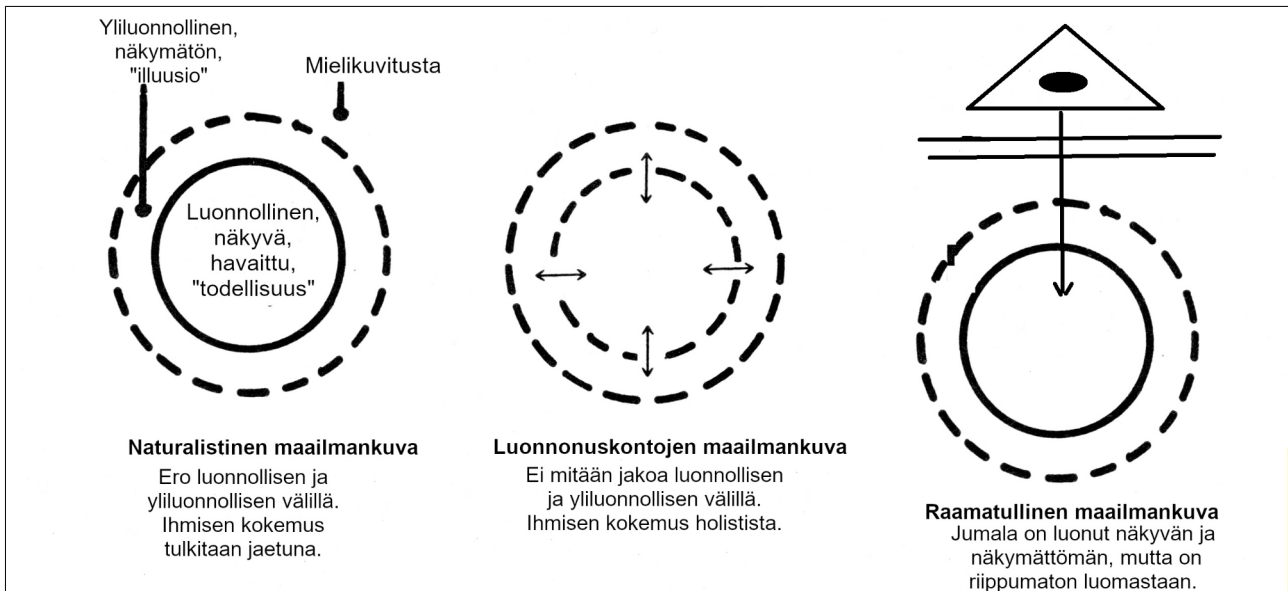
Englanniksi luonnonuskontoja nimitettiin aiemmin primitiivi uskonnoiksi, mutta nykyään käytetään ilmaisua primal religions, joka voitaisiin kääntää alkuperäisuskonnoiksi. Syy nimitysten muutokseen on se, että ajatuskulku siitä, että luonnonuskonnot olisivat olleet ihmiskunnan alkuperäisiä uskontoja, joista sitten maailmanuskonnot ovat ajan mittaan kehittyneet kulkien moninaisten henkien palvonnan kautta pikku hiljaa yhden jumaluuden suuntaan. Tämä kehitysopillinen näkemys on kuitenkin osoittautunut vääräksi. Luonnonuskonnot - en henkilökohtaisesti pidä tätäkään nimitystä hyvänä - ovat osoittautuneet hyvinkin monimutkaisiksi ja pikemminkin ne edustavat kehityksen loppupäätä kuin sen alkua. Lähes kaikissa luonnonuskonnoissa tiedostetaan moninaisten jumalien ja henkien yläpuolella suuri jumaluus, joka useimmissa tapauksissa on jollakin tavalla toiminut maailman luoja. Tähän jumaluuteen ei kuitenkaan olla juurikaan kosketuksessa, vaan elämää hallitsevat lähempänä olevat jumalat ja henget.

Raamatun näkökulmasta voidaan sanoa, että luonnonuskonnoissa ihmisten kyky tukahduttaa Jumalan luonnossa ja omassatunnossa havaittavaa yleistä ilmoitusta on kulkenut kauimmaksi, sillä kaikki uskonnot myös ns. kulttuurikristillisyydet ovat ihmisten yritystä tukahduttaa Jumalan kaikille ihmisille kaikkialla antamaa yleistä ilmoitusta.

Maailmankuvat

- Luonnonuskontojen maailmankuva ei tee mitään erotusta luonnollisen ja yliluonnollisen välillä. Inhimillinen kokemus on holistista.
- Sekulaari maailmankuva pitää tieteellisesti tutkittavaa empiiristä todellisuutena ja yliluonnollista pidetään illusiona, kuviteltuna.
- Raamatullinen maailmankuva näkee luodusta riippumattoman Luojan ja empiirisen lisäksi todellisena myös yliluonnollista luotua maailmaa, jossa ovat enkelit ja demonit.

Monet länsimaiset kristityt ovat supistaneet maailmankuvansa näkyvään luotuun ja luodusta riippumattomaan Luojaan ja hyljänneet luodun yliluonnollisen sillä seurauksella, että he eivät kykene vastaamaan luonnonuskontojen ja uususkonnollisuuden haasteeseen.

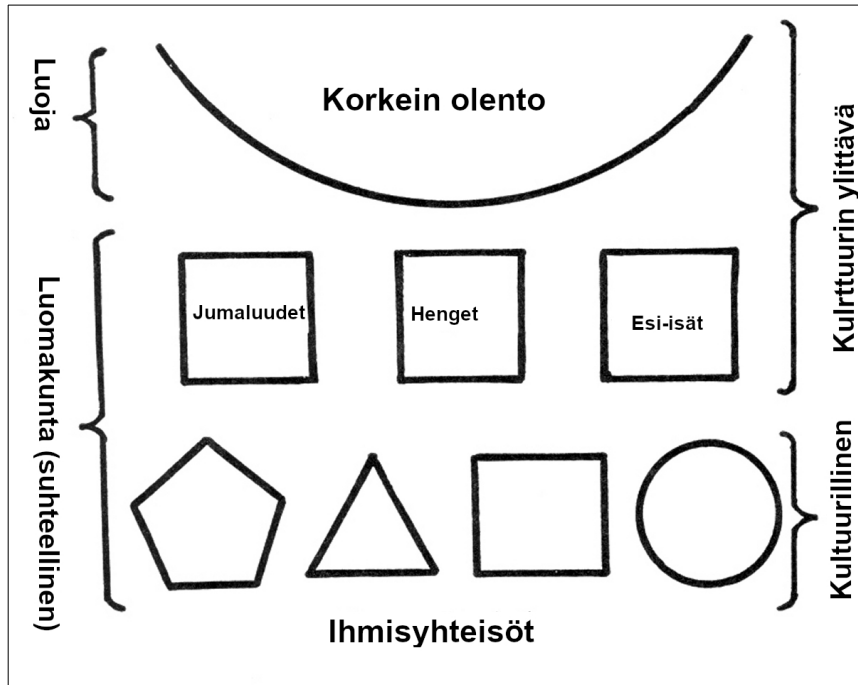
Luonnonuskontojen maailmankuvan piirteitä

1. Luonnollisen ja ylluonnollisen välillä ei ole mitään rajaa. Maailmankuva on siis avoin. Luonnollinen ja ylluonnollinen sekoittuvat toisiinsa. Kivillä ja puilla voi olla ylluonnollista voimaa (vrt. puiden halaajat) ja henget voivat ottaa myös inhimillisen muodon.
2. Materiaaliseen maailmaan vaikuttavat voimakkaasti jumalat ja henget.
3. Erilaisia ilmiöitä voidaan hallita merkeillä ja riiteillä. Magia on erityisten rituaalien käyttöä, jolla voidaan hallita erilaisia voimia ja saada ratkaisuja päivittäisiin ongelmiin kuten sato, sade, sairaudet jne.
4. Ihmiskunta nähdään osana universumia ja siksi sen on elettävä sopusoinnussa ympäristönsä kanssa ja vältettävä häiritsemästä ympärillään vaikuttavien voimien tasapainoa. Luonnonuskonnot perustuvat perinteisiin ja tabuihin.

Magia	Uskonto
Manipuloivat tekniikat	Esirukoukset
Voima on keskeistä	Keskittyy persoonasuhteisiin
Käytännölliset tavoitteet	Yleiset tavoitteet
Henkilökohtaiset halut	Yhteisön tarpeet
Persoonaton	Persoonallinen, emotionaalinen
Hyvää tai paha	Yleensä hyvää sikäli kuin on kysymys omasta yhteisöstä

Raja magian ja uskonnon välillä on veteen piirretty. Esimerkiksi uususkonnollisuus Suomessa esiintyy paljolti magian harjoittamisena ilman, että muodostuisi uskonnollisia yhteisöjä. (Esimerkiksi Suomessa sanotaan olevan 500 000 joogan harjoittajaa, ilman että heistä muodostuisi yhteisöä.)

Yliluonnolliset voimat luonnonuskonnoissa

Manaksi kutsutaan persoonattomia voimia. Elämää hallitsevat monimuotoiset tabut. Niitä ovat esimerkiksi tabuihimiset (kultillisesti saastaiset), papit, jotka käsittelevät yliluonnollisia voimia, ihmiset tietyissä tiloissa (vrt. Spitaaliset), taburoat (vrt. sika), tabuesineet, tietyt puut, tabunimet (nimenantoriitit, nimien merkitykset).

Jumalat ja henget

Kaikkialta luonnonuskontojen parista löytyy käsitys kaikkein suurimmasta olenosta (jumaluudesta). Usein sitä pidetään niin kaukaisena, ettei sitä yritetä lähestyä. Elämään katsotaan vaikuttavan epälukuinen määrä eritasoisia jumalia, joita palvotaan. Sen lisäksi esiintyy lukematon määrä henkiä, jotka jakaantuvat luonnonhenkiin ja esi-isien henkiin. Niiden ja jumaluuksien välinen ero on häilyvä. Ne koetaan kuitenkin yleensä kaikkein läheisimpinä.

Ihmisen sielu

Kristillisen maailmankuvankaan sisällä ei ole itsestään selvää, millaisessa suhteessa henki, sielu ja ruumis ovat toisiinsa? Ei liioin missä sijaitsevat mieli, tietoisuus, tahto ja tunteet? Kuitenkin ne muodostavat yhtenäisen ja kokonaisen persoonan.

Toisin kuin läntisessä maailmassa monissa luonnonuskonnoissa ihmisillä nähdään olevan useita minuuksia, jotka ovat vain löyhästi sidoksissa toisiinsa. Joku niistä saattaa esimerkiksi unessa lähteä liikkeelle. Jotkut sairaudet saattavat johtua siitä, että joku osasieluista on joutunut eroon ruumiista. Viha nähdään joissakin tapauksessa yhtenä sieluna, joka on lähtenyt liikkeelle ja kohdistaa toimintaa joko vihan kohteeseen tai vihaajaan itseensä.

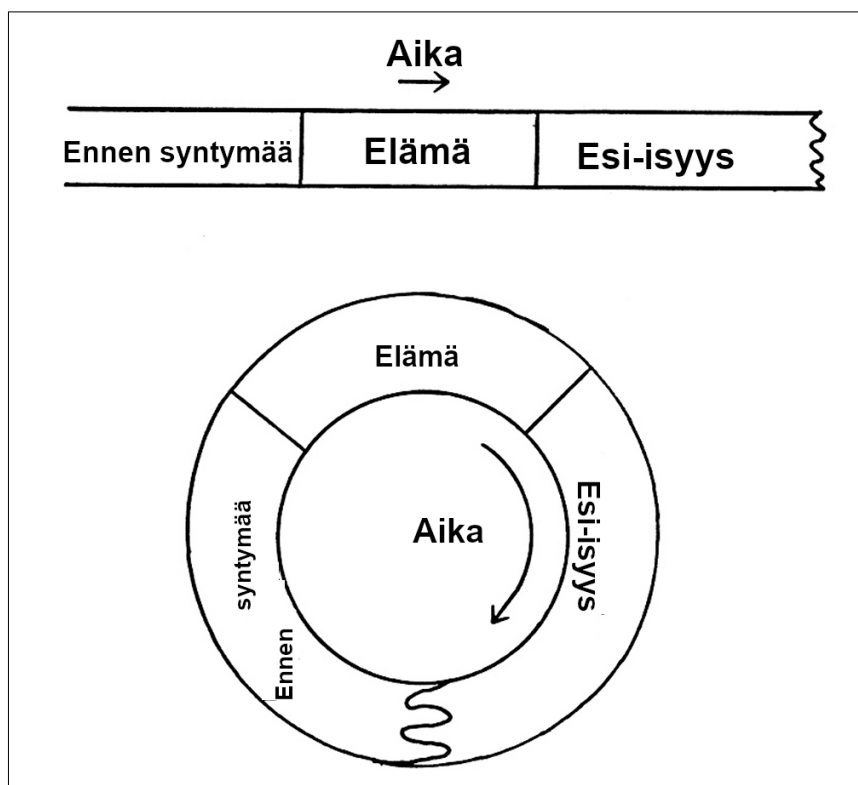
Kristinuskossa esiintyy kolme eri teoriaa siitä, miten sielu saa alkunsa: 1. Jumala luo sielun samalla kuin ruumiinkin. 2. Jumala on luonut sielun ensin ja se yhtyy ruumiiseen syntymässä. 3. Sielu syntyy sikiämisessä luonnollisena prosessia eräässä mielessä Aadamin ja Eevan jatkeena.

Monissa luonnonuskonnoissa samoin kuin hindulaisuudessa uskotaan sielunvaellukseen jossain muodossa. Tosin luonnonuskonnoissa kysymys on usein ns. puolittaisesta sielunvaelluksesta. Ihmisellä on ikään kuin kaksi sielua, joista toinen jatkaa eteenpäin.

Monissa luonnonuskonnoissa esim. shintolaisuudessa uskotaan jonkinlaiseen sielutavaraan. Ihmisen hius, napanuora, kynnet - niin jopa kuolleen vaatteet - saavat mukaansa jostain henkilön sielusta, tietynlaista voimaa, joka voi olla myös tuhoavaa.

Kummitukset ja esi-isien henget

Käsite kummituksista löytyy kaikista kulttuureista, vaikka se miten ne ymmärretään voi vaihdella suurestikin. Usein ne ymmärretään jollakin traagisella tavalla kuolleiden sieluiksi (murhatut, lapsivuoteessa kuolleet jne), jotka eivät kuoltuaan löydä rauhaa.

Oikealla tavalla kuolleista tulee esi-isien henkiä. Afrikkalaisessa ajattelussa heimo muodostuu sekä elävistä että esi-isien hengistä. (Vrt. kristinuskon taisteleva ja voittanut seurakunta). Esi-isien henget ovat päässeet vapaiksi ajallisista rajoituksistaan ja voivat auttaa heimoa tai myös vahingoittaa sitä, jos henkeä kohdellaan huonosti. Aikajanalla esi-isien henget voivat esiintyä joko lineaarisesti tai syklisesti. Monet afrikkalaisista ajattelevat, että he ovat esi-isiansä reinkarnaatioita, jälleensyntymisen uusia ruumiillistumia.

Idän uskonnoissa esi-isien palvonta on eräs kaikkein keskeisin osa uskonnollisuutta myös korkealle kehittyneissä kulttuureissa. Japanin buddhalaisuuden ja shintolaisuuden yhdistelmä keskittyy nimenomaan esi-isien palvontaan.

Toteemit

Toteemeissa on kysymys varsin monimutkaisista yhteisöllisistä ja maagis-uskonnollisista käytännöistä, joissa on kysymys liittymisestä tiettyyn yhteisöön tai heimoon. Esimerkiksi heimolla voi olla toteemieläimiä (vrt. partiolaisten vartioiden nimissä käytetyt eläinten nimet), kasveja jopa elottomia esineitä.

Toteemit vaikuttavat erityisesti avioliiton muodostumiseen. Jos kahden suvun tai klaanin edustajat menevät naimisiin, ongelmaksi muodostuu, mihin klaaniin lapset kuuluvat. (Vrt. Suomen sukunimikäytännöt). Toteemit liittyvät usein myös tabuihin. Toteemin vahingoittaminen on kiellettyä ja koituu vahingoittajalle kohtalokkaaksi. Toteemeihin liittyy erilaisia rituaaleja.

Toteemeilla on merkitystä myös yksilölle esimerkiksi, kun hän samaistuu johonkin toteemieläimensä ominaisuuteen. Valetoteemeiksi voidaan kutsua esim. ryhmäsymboleja kuten lippuja, vaakunoita jne.

Ihmisen saastaisuus

Ihminen voi olla kahdessa eri tilassa joko puhdas tai saastainen. Vanhassa testamentissa löydämme useita eri puhdistussäntöjä. Alla on muutamia esimerkkejä hindulaisesta saastaisuudesta ja puhdistumistavasta.

<i>Saastaisuuden syy</i>	<i>Puhdistumistapa</i>
Vahingossa kosketus epäpuhtaaseen ihmiseen	Kylpy
Yhdyntä toisen kastin naisen kanssa (miehelle)	Kylpy, uskonnollinen juhla, suullinen sovitus
Yhdyntä toisen kastin miehen kanssa (naiselle)	Kylpy, uskonnollinen juhla kastille, fyysinen kuritus
Apinan tappaminen vahingossa	Kylpy, apinan pienoispatsaan lahjoittaminen bramiinille
Lehmän tappaminen vahingossa	Kylpy, uskonnollinen juhla, rangaistus, suullinen sovitus
Lehmän tappaminen tahallaan	Kylpy, uskonnollinen juhla, kova rangaistus, fyysinen kuritus, pyhiinvaellus, lehmän pienoispatsaan lahjoitus bramiinille
Avioliitto kastittoman kanssa	Avioliiton purkaminen, kylpy, fyysinen kuritus, uskonnollinen juhla, kova rangaistua

Synnin käsite

Vaikka raamatullinen syntikäsite on vaikea monille luonnon uskontojen edustajille (esim. myös shintolaisille japanilaisille, jotka uskovat ihmisen hyvyyteen), kaikissa uskonnoissa silti on synti käsite jossain muodossa. Animistisissä yhteisöissä synti esiintyy seuraavilla tasoilla:

1. Epäsosiaaliset synnit klaania, heimoa tai yksityistä heimon jäsentä vastaan. Pahin synti on usein inesti. Edelleen pojan tottelemattomuus isälle, mustan magian käyttö oman heimon jäsentä vastaan. Vastaavat teot toista heimoa kohtaan eivät välttämättä ole syntejä, ellei heimojen välillä ole sopimusta.

2. Teologiset synnit heimon jumalia tai esi-isiä vastaan esim. laiminlyömällä tiettyjä palvelamenoja. Monet onnettomuudet katsotaan sellaisista synneistä saataviksi rangaistuksiksi. (Kristityksi kääntyneet, jotka eivät suorita enää yhteisön edellyttämiä riittejä, katsotaan rikkojiksi.)

3. Yhteisön ulkopuoliset synnit kuten tietämättään tapahtuva tabujen rikkominen. Varsinkin kun yksilö on poissa oman heimonsa luota, tällaisiin synteihin voi helposti syyllistyä.

Syntien suuruusjärjestys voi erota suuresti läntisestä mittapuusta, jossa murha ja raiskaus ovat pahimmat, sitten tulevat varkaus ja muut ”pienemmät” synnit. Luonnonuskonnoissa järjestys on lähes päinvastainen. Suurimpia ovat esimerkiksi vieraanvaraisuuden laiminlyöminen. Sen sijaan heimon ulkopuolisten tappaminen ja raiskaaminen ovat pieniä syntejä.

Uhrit

Jos saastaisuuden käsite on kaikille kulttuureille yhteinen, niin on myös uhrin, vaikka sen suoritustavat voivat vaihdella suurestikin.

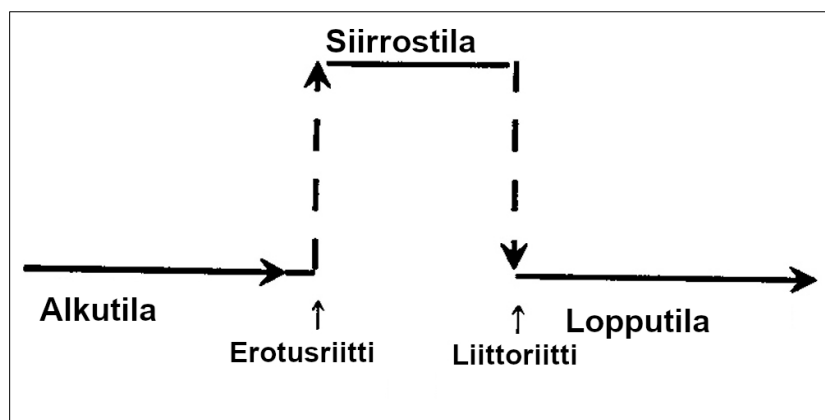
1. Uhri on rituaali, joka suoritetaan joko jumalalle tai esi-isille. Kysymys on vastavuoroisuudesta. Antamalla lahja jumalalle, ne ovat velvollisia antamaan lahjoja ihmisille. Eläimen uhraamisessa itse kuolema on uhri eli siinä eläimen metafyyminen olemus annetaan jumalalle ja sen jälkeen uhrattu liha keitetään ja syödään yhdessä.

2. Uhreja on monenlaisia, mutta eläin uhri on erityisesti Afrikassa yleisin vaikka kasvikunnan tuotteitakin voidaan uhrata. Buddhalaisuudessa uhrit ovat yleensä kasvikunnasta. Myös esineitä voidaan uhrata, erityisesti kuvina tai patsaina, joilla on suhde tehtyyn syntiin.

3. Uhraus tapa. Jos uhri on esimerkiksi eläin, rituaali sisältää ainakin neljä vaihetta. Eläimen luovuttaminen jumalalle, uhrin päälle tuhkan sirottaminen, rukous ennen eläimen surmaamista ja sitten surmaaminen. Uhraustavoissa on havaittavissa monia yhtäläisyyksiä Vanhan testamentin uhrikäytäntöjen kanssa. (Siksi Afrikassa monien on helpompi ymmärtää Vanhaa testamenttia kuin Uutta.)

Rituaalit

Rituaalit ovat näkyviä ilmenemismuotoja ihmisten uskolle. Ne ovat hyvin monimuotoisia ja eroavat eri kulttuureissa. Mutta niillä katsotaan olevan voiman, joka vaikuttaa tietyllä tavalla. Tyypillisiä rituaaleja ovat: kalenterirituaalit, siirrosrituaalit (syntymä, puberteetti, avioliitto, kuolema), kriisirituaalit, paikkaan liittyvät rituaalit (rakennustyön aloittaminen ja valmistuminen). Monien luonnonuskontojen rituaalit ja juhlat ovat hyvin moninaisia, niin että kristityksi kääntyessään he hämmästelevät rituaalien vähyyttä.

Tuntemattoman ennustaminen

Kaikkiin uskontoihin liittyy kysymys siitä, miten ihmiset tekevät päätöksiä? Läntinen ihminen pyrkii turvautumaan aiempaan kokemukseensa ja tietoon, mutta luonnonuskonnoissa ihminen tunnistaa helpommin rajoittuneisuutensa ja tarvitsee siksi yliluonnollista apua. Yhteisö pyrkii ennustamisella selvittämään ongelmien syyt ja keksiä sen mukaiset ratkaisut niihin.

Kaikissa yhteisöissä päätöksen teko tapahtuu monella tasolla. Apua haetaan usein ennustamisen ammattilaisilta seuraavissa tapauksissa:

1. Sairaudet:

Heimon jäsen selittää: ”Tämä mies on sairas, koska joku on kironnut hänet mustalla magialla.” Valkoinen tohtori vastaa: ”Tämä mies sairastaa malariaa, koska hyttynen on sen häneen tartuttanut.” Heimon jäsen jatkaa: ”Niin kyllä, mutta kuka lähetti hyttysset?”

Ennustajan tehtävä on selvittää, mikä sairauden aiheutti. Oliko se mustan magian, noitouden, loukkaantuneen jumalan tai esi-isän aiheuttama vai jokin muu, johon tehoaisi länsimainen lääketiede.

	<i>Diagnoosi</i>	<i>Toimenpide</i>
Ennustaja	Kirous	Vastakirous, suojelevat loitsut
	Noituus	Noidan tunnustus
	Loukkaantunut jumala tai esi-isä	Hyvitys, uhri
	Muut	”Valkoisen miehen lääke”

2. Yleinen onnettomuus kuten nälänhätä, kuivuus, epidemiat: Usein ajatellaan, että joku suurehko jumaluus on suuttunut.

3. Yhteisölliset asiat: Avioliitto

4. Johtajien valinta

5. Maanviljelys

6. Rikkoneen selville saaminen

Ennustustapoja

Ennustamisessa käytetään astrologiaa ja merkkien lukemista. Ratkaisuja etsitään ennustajilta, shamaaneilta ja meedioilta, jotka pääsevät yhteyteen henkien kanssa.

Välittäjät jumalten ja ihmisten välillä

Jumaluuksien ja tavallisen kansan välillä välittäjinä toimivat papit. Heimoilla voi esiintyä yksittäisiä pappeja pienine temppeleineen tai jopa suuri papistoluokka komeine rakennuksineen. Pappien tehtäviin kuuluu rituaalien suoritus ja tabujen mukaan toimiminen.

Uskonnolliset paikat tarjoavat myös pääsyn jumaluuksien läheisyyteen. Sellaisia ovat esim. luonnon muovaamat pyhät paikat (vrt. seita Lapissa), ihmisten rakentamat uhripaikat ja temppelit.

Noituus ja musta magia

Noituus liittyy usein kysymykseen, mikä tai kuka aiheutti jonkin sairauden tai pahan. Se taustalla on ihmisten kateus ja viha.

Noituus ja musta magia voidaan erottaa toisistaan, vaikka niiden raja on usein häilyvä. Molemmissa on kysymys siitä, että ihminen voi käyttää yliluonnollisia voimia toisten vahingoittamiseksi.

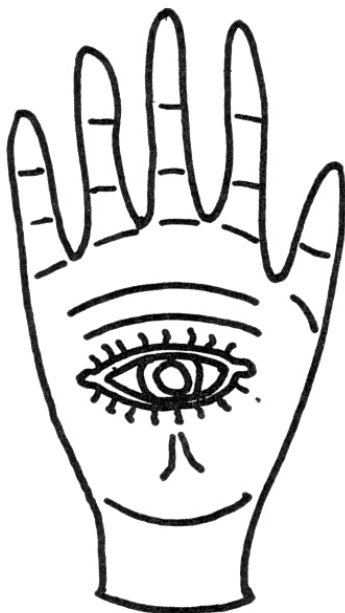
Musta magia	Noituus
Tietoista toimintaa	Tiedostamatonta
Tahallinen teko	Tahaton teko
Käyttää tiettyjä tekniikoita	Ei käytä tekniikoita
Ulkoista	Henkilön sisäistä

Noituus on useimmiten perinnöllistä. Mutta jotkut myös tietoisesti haluavat tulla noidiksi. Noituuteen liitetään öiset lentämiset (jolloin siis yksi osasieluista lentää, vaikka noita nukkuisi vuoteellaan), öiset kokoontumiset, ihmissyönti. Noitien toiminnat aiheuttavat toisille vahinkoa.

Noitatorit eivät ole noitia, vaan he pyrkivät selvittämään, ketkä ovat noituuden aiheuttaneet ja keinot miten noituuden vaikutukset voidaan torjua. Mutta raja noidan ja tohtorin välillä voi olla häilyvä.

Euroopassa on pitkä historia noitavainoista.

Islamilaisessa maailmassa pelätään pahaan silmää, joka on siis eräs mustan magian muoto. Sitä vastaan suojaudutaan esimerkiksi Fatiman käsi nimisellä taikakalulla.

Noituutta vastaan käytetään loitsuja ja erilaisia taikakaluja ja rituaaleja. Voodoo nuket ovat tyyllisiä välineitä mustan magian toteuttamisessa.

Onko musta magia todellista vai vain kuviteltua?

Raamattu kieltää sen yksikäsitteisesti syntinä, mikä tarkoittaa sitä, että se tunnustetaan vaaralliseksi asiaksi. Toisaalta kristityn ei tarvitse pelätä sitä. Raamattu edellyttää, että kaikki magiaan käytetyt esineet tulee hävittää. Edelleen sen uhriksi joutunutta on autettava Jumalan Hengen vapauttavalla voimalla.

Hengen vallassa olo eli riivaus

Yli 90% kaikista maailman yhteiskunnista tunnustetaan hengen valtaan joutuminen eli riivaus. Se ilmenee monella eri tavalla. Meediat esiintyvät ihmisten ja henkien välisinä välittäjinä. Shamaani taas työskentelee yhteistyössä henkien kanssa saadakseen yhteisöön parantumista. Transsissa tai

mystisyyden haussa ihminen pyrkii yhteyteen jumaluuksien tai henkien kanssa päästäkseen kokemaan ekstaattisia tunteita. Riivauksessa ihminen on kokonaan hengen vallassa.

Luokka	Ihmisen rooli	Toiminnan tavoite
Meediat	Välittävä	Yhteyteen pääseminen
Shamaani	Yhteistyö	Parantaminen
Mystiikka	Samaistuminen	Yhteys

Riivaus	Alistettu	Hengen hallinta
---------	-----------	-----------------

Nämä ilmiöt eivät ole keskenään poissulkevia, usein ne ovat päällekkäisiä.

Sairaus ja riivaus

Raamattu tekee eron sairauksien ja riivauksen välillä, vaikka demoni usein pyrkiiin tuhoamaan valtaansa saaneen ihmisen sekä psyykeen että fysiikan. Jeesuksen toiminnassa sairauksien parantaminen ja riivaajien ulos ajo pidetään aina selkeästi kahtena erillisenä asiana.

Eri kulttuureissa riivaustilaa tulkitaan monella eri tavalla. Jotkut tulkitsevat eläinten henkien asettumiseksi ihmisiin. Toiset paikallisten jumalien asettumiseksi ihmiseen. Edelleen se saatetaan nähdä esi-isien henkien toiminnaksi. Raamattu puhuu selkeästi pahojen henkien eli demonien asettumisesta ihmiseen.

Luonteenpiirteitä

- Monissa kulttuureissa riivaustilaa voidaan pitää joko hyödyllisenä tai vahingollisena. (Vrt. Apt. 16:16-18) Riivatulla voi olla ylikuonnollisia kykyjä parantaa tai ennustaa, jolloin yhteisö saattaa nostaa demonin vallassa olevan merkittävään rooliin.
- Riivaustilaan ihminen voi joutua joko vapaaehtoisesti sitä etsien tai tahattomasti.
- Riivaus voi esiintyä myös kultillisen tanssin myötä lyhytkestoisena ryhmäriivauksena.

Monissa kulttuureissa harrastetaan demonien ulos ajoa eli eksorkismia. (Katolisessa kirkossa siihen osoitetaan tietyt papit.)

Raamatut ja demonit

Meille täällä Suomessa on pitkään ollut vaikeaa ymmärtää, mistä riivaajissa oikein on kysymys. Uususkonnollisuuden mukana riivaukset ovat viime aikoina kuitenkin alkaneet lisääntyä.

Raamattu osoittaa, että riivaajat, demonit ovat pahoja henkiä, langenneita enkeleitä, jotka ovat persoonallisia olentoja niin kuin sielunvihollinenkin. Ne tietävät joutuvansa lopulta iankaikkisen tulen rangaistukseen, mutta sitä pelätessään ja odottaessaan ne pyrkivät löytämään hetken levon jonkun ihmisen tai eläimen sisältä. Ne pyrkivät valtaamaan itselleen asunnon, jossa ne myös pitävät armotonta valtaansa. Siellä missä Jeesus liikkuu, hänen läsnäolonsa vapauttaa ihmisiä riivaajien vallasta, niin että näin vapautuneet voivat myös tehdä synneistään parannuksen, uskoa evankeliumiin ja saada Pyhän Hengen uudeksi ihanaksi hallitsijaksi sydämiinsä. Jos kuitenkin Jeesuksen riivaajista vapauttama ihminen jää tyhjäksi eikä ota vastaan uutta Herraa, niin riivaaja voi palata monen muun kanssa seurauksella, että ihminen joutuu vielä syvempään pimeyden valtaan. Se voi tapahtua myös kansallisella tasolla.

Tässä yhteydessä on todettava, että riivaajat eivät Raamatusta tarkoita sielullisesti sairaita ihmisiä. Riivaaja on henki, joka ottaa ihmisen valtaansa. Riivattu voi olla henkisesti aivan normaali ihminen. Hän voi omata myös merkillisiä ylikuonnollisia kykyjä kuten ennustamisen taidon, kielilläpuhumisen taidon, kyvyn parantaa tiettyjä sairauksia ja kyvyn aiheuttaa merkillistä pahaa kiroamalla toisia. Riivattu voi olla jonkun uskonnon arvostettu johtaja-shamaani tai spiritismin harjoittaja. Shamanismi on yksi riivaajien työskentelymuoto. Paa-

vali toteaa, että pakanat uhratessaan epäjumalille itse asiassa uhraavat riivaajille. (1.Kor. 10:20)

Raamattu osoittaa edelleen, että riivaajat voivat aiheuttaa ruumiillista sairautta kuten kouroutta ja sokeutta. Riivaajan vallassa olevan ihmisen persoonallisuuskin voi hajota niin, että hän sairastuu myös sielullisesti, vaikka valtaosa sielullisesta sairaudesta juontaa juurensa muuhun kuin riivaajiin.

Riivaajien hyökkäys ihmisen kimppuun tapahtuu neljällä eri tasolla:

1. Riivaaja tekee ensimmäiset yritykset päästäkseen ihmiseen sisälle.
2. Riivaaja tekee voimakkaamman hyökkäyksen. Ihminen saattaa vastustaa sitä menestyksellisesti, mutta saattaa lopulta jäädä alakynteen.
3. Riivaaja pääsee asumaan pysyvästi ihmiseen ottaen hänet hallintaansa. Ihminen saattaa saada esimerkiksi merkittäviä kykyjä, niin kuin ennustajahengen vallassa ollut orjatar Filipissä. (Ap.t. 16)
4. Ihminen vapaaehtoisesti antautuu demonin valtaan. Hänestä saattaa tulla vainajahenkien nostattaja, shamaani tai noita riippuen kulttuurista.

Riivatun tuntomerkkejä ovat muun muassa seuraavat:

1. Riivaaja ilmenee ihmisestä erillisenä persoonana.
2. Ihmisessä alkaa vaikuttaa kykyjä ja voimia, joita hänellä ei entuudestaan ollut.
3. Ihmisen koko siveellinen arvojärjestelmä muuttuu. Hänessä ilmenee äärimmäistä pahantahtoisuutta ja ilkeyttä. Hän alkaa vihata Kristusta ja Raamattua. Häneltä katoaa kyky rukoilla Jeesusta.

Sielunvihollinen lupasi kiusatessaan Jeesusta antaa Hänelle kaikki maailman rikkaudet, jos Hän kumartaisi sitä. Tämä lupaus ei ollut katteeton. Tänäkin päivänä riivaajan voimin ihmiset voivat myös päästä mammonaan käsiksi. Jeesus varoittaakin mammonan palvonasta vastakohtana Jumalan palvomiselle. Epäjumalanpalvelus ja synti vievät pimeyden ja Saatanan valtaan, mutta seurauksena saattaa olla myös riivaajan valtaan joutuminen.

Jeesus osoittaa, että kun hän ja Jumalan seurakunta ajaa ulos riivaajat, se on merkki Jumalan valtakunnan läheisyydestä. Jeesus ajoi ne ulos Jumalan sormella eli Pyhän Hengen voimalla. Apostolien teoissa seurakunta teki samalla lailla. Lähetyskentillä näemme, että sana ristiinnaulitusta ja ylösnoussesta Jeesuksesta on Jumalan voima. Evankeliumin voimalla on riivaajien pakko tänäkin päivänä väistyä. Samalla kun kristillisellä seurakunnalla on valtuutus julistaa Jeesuksen nimessä syntejä anteeksi, sillä on myös oikeus Herran nimen voimassa ajaa ulos riivaajia.

Riivauksesta vapauttaminen

Huomioon otettavia asioita, kun uskova sielunhoitaja kohtaa riivauksen. Kysymys on aina vakavasta asiasta, vastassa on pimeyden voimat. Tilanteeseen tulee valmistautua rukouksella ja paastolla. Se on tehtävä vähintään yhden tai kahden muun uskovan kanssa. Nöyryys on välttämätöntä, ylimielisyys voi johtaa riivaajan rajuun hyökkäykseen sielunhoitajaa vastaan. Sielunhoitajan on myös tehtävä itse ensin parannus mahdollisista tietoisista synneistään. Hänen on myös varauduttava kärsimykseen ja taisteluun. Suureksi avuksi on henkien erottamien lahja. Vapautustoimintaa harjoittavan on myös tunnettava hyvin Uuden testamentin asiaan liittyvät kohdat ja ilmiön moninaisuus.

Vapauttamistilanteessa on varmistettava, että henkilö, jossa demoni asuu, on valmis siihen, että hänet vapautetaan. Sitten on selvitettävä ihmisen tilanne, mistä hän on hengen saanut, hänen ihmissuhteensa jne. Sitten annetaan selkeä käsky riivaajalle: ”Väisty tästä ihmisestä Jeesuksen nimessä äläkä enää palaa häneen!” Mitään huutamista ei tarvita, Jeesuksen läsnäolon voima riittää. Vapauttajan ei tule koskea riivattuun tässä vaiheessa, pelkkä sana ja rukous Herran nimessä riittää. Riivauksesta vapautuminen ei merkitse sitä, että ihminen olisi tullut uskoon. Sen lisäksi tarvitaan selkeä evankeliumin julistus, syntien anteeksi saaminen, sillä riivatuksi tuleminen usein liittyy tiettyjen syntien harjoittamiseen. Ulosajon yhteydessä voi esiintyä voimakkaita fyysisiä oireita kuten kaatumista ym. Vapautuneen puolesta lopuksi rukoillaan, että Pyhä Henki saisi tulla hänen asunnokseen.

Vapautettu saattaa tarvita vielä jälkihoitoa, yhteyttä uskoviin, opetusta ja irtisanoutumisen kaikista, mikä tilaan joutumiseen on liittynyt kuten taikakaluista. Lopulta hänestä voi kasvaa Herran todistaja.

Mystiset kokemukset

Mystiikka on ilmiö, jota esiintyy kaikissa niin luonnonuskonnoissa kuin myös suurissa maailmanuskonnoissa. Siinä on kysymys keinosta, joilla yksilö pyrkii pääsemään persoonallisella tavalla suhteeseen jumaluuden kanssa. Ilmiö on yleisempi kristinuskossa, islamissa, juutalaisuudessa, hindulaisuudessa ja buddhalaisuudessa kuin luonnonuskonnoissa, jotka keskittyvät enemmän käytännöllisen elämän kysymyksiin. Mystikko haluaa kokea todellisuuden, joka on vain yksi. Siksi sillä on taipumus viedä ihmisiä monismin suuntaan.

1. Luonteensa mukaisesti mystisyyttä on mahdotonta eritellä, koska se on äärimmäisen subjektiivista.
2. Sille on tyypillistä hakeutua korkeampiin tietoisuuden tiloihin.
3. On positiivista mystiikkaa, jossa näkyvä todellisuus hyväksytään ja rakkaudesta tulee sen päätepiste.
4. On negatiivista mystiikkaa, jossa ihminen etsii lopullista kielteisen kautta.
5. Mystiikassa esiintyy seuraavia tasoja:
  - a) Herääminen, mystikoksi kääntymiskokemus, halu päästä lopulliseen tuottaa iloa.
  - b) Puhdistautuminen, tietoisuus omasta epätäydellisyydestä. Parannus ja pahan kuolettaminen.
  - c) Valaistuminen, ilo saadusta lopullisen todellisuuden hyväksynnästä
  - d) Synkkä sielun yö, kun yhteys ilon jälkeen kadotetaan. Sen tavoitteena on luopuminen kaikesta.
  - e) Yhteys, mystiikan tavoite. Oma itse ei ole enää tärkeä vaan yhteys absoluuttiin.
  - f) Idän mystiikka menee vielä pykälän eteenpäin, yksilöllisyyden täydelliseen häviämiseen äärettömässä.

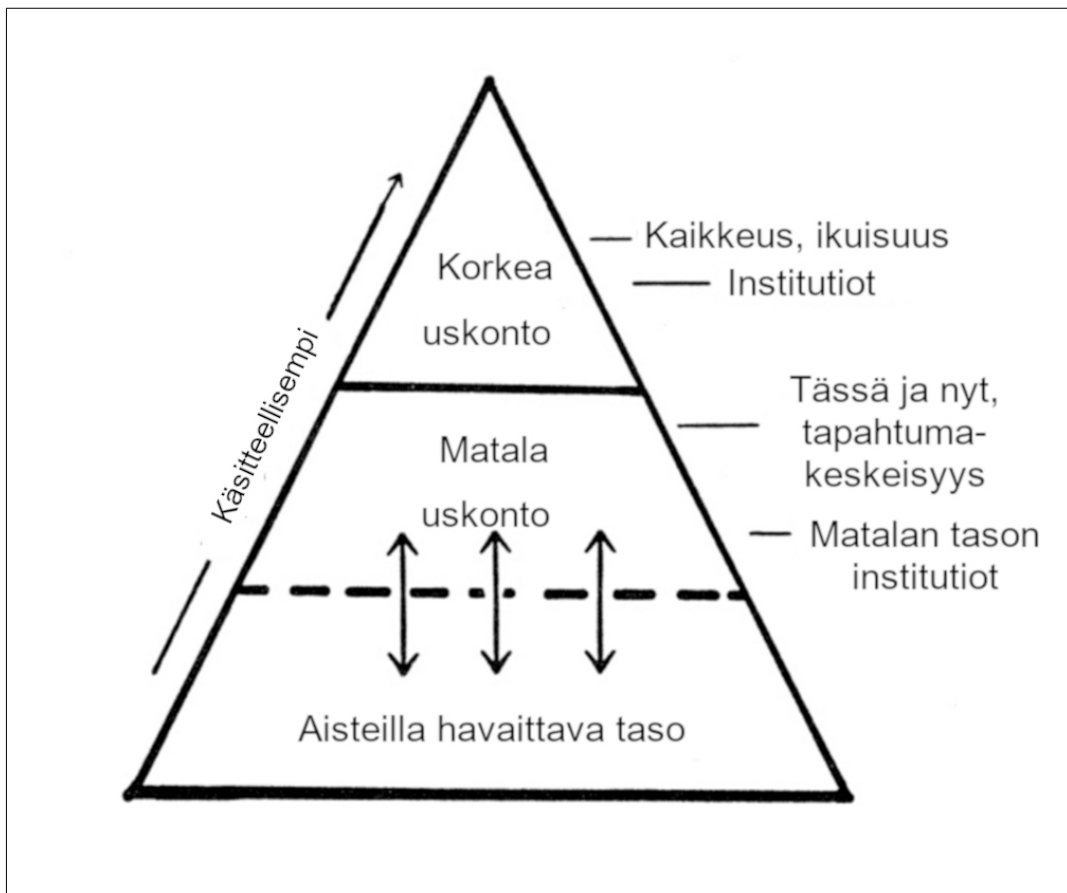
Keinoja tavoitteeseen pääsemiseen ovat mietiskely, hengityksen hallinta ja hymnit, musiikki ja tanssit ja transsitilat. Tiellä päämäärän saavuttamiseen avustavat Jumalan miehet, papit, gurut ja ihmeiden tekijät.

Kansanuskonnot ja profeettaliikkeet

Kun luonnonuskonnot kohtaavat suuret maailmanuskonnot, niin jälkimmäisten edustajien kulttuurin taso johtaa usein siihen, että yhteisöt jopa kokonaisina tai suurehkoina ryhminä omaksuvat maailmanuskonnon eräänlaiseksi yläkerrokseksi, mutta säilyttävät päivittäisessä elämässään entisen uskontonsa rituaaleja ja käytäntöjä niitä sopivasti uuteen sopeuttaen. Näin syntynyt kansanuskonollisuus on usein synkretististä.

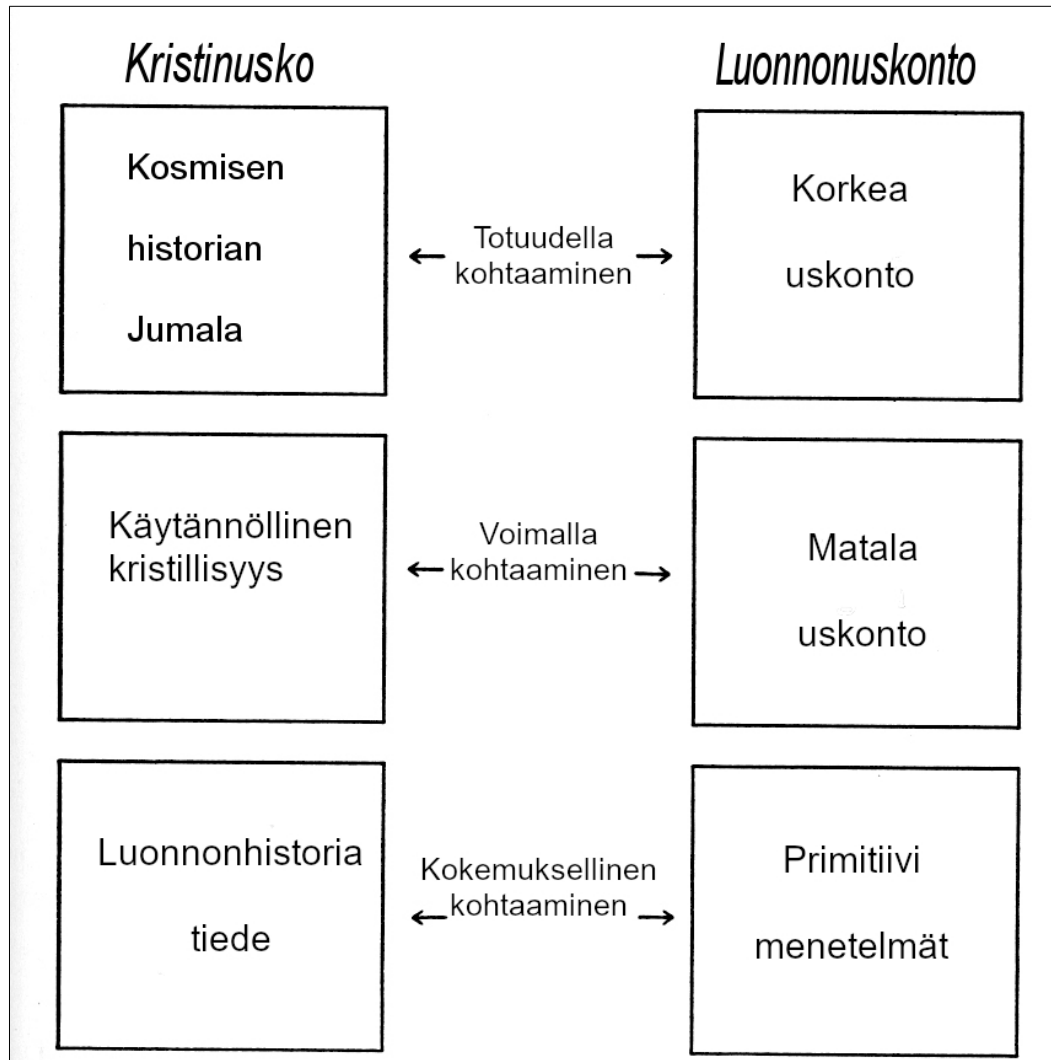
Jotkut ovat esittäneet jakoa korkeisiin ja mataliin uskontoihin seuraavaan tapaan:

<i>Korkea uskonto</i>	<i>Matala uskonto</i>
Vastaa kosmisiin kysymyksiin, maailmankaikkeuden alkuperästä, elämän tarkoituksesta	Tietoisuus päivittäisistä asioista sairaus, kuivuus, sota
Kirjoitetut tekstit, kiinteä uskomussysteemi	Ei kirjoitettuja tekstejä, myytit, rituaalit
Selkeät johtajuusroolit	Epäformaali, ei ammattilaisia
Keskeiset instituutiot: kirkko, moskeija, tempeli. Muodollinen koulutus	Vähän instituutioita. Koulutus oppipoika periaatteella
Määritelty moraaliopetus	Ilman moraalialia, tilannekohtaisuus

Miten kristillinen lähetystyö kohtaa uskonnot

Tänä päivänä puhutaan paljon kokonaisvaltaisesta eli holistisesta lähestymistavasta lähetystyössä. Se tarkoittaa, että ihmisen kaikki tarpeet otetaan huomioon evankeliumia julistettaessa. Korkeitten uskontojen väitteet on kohdattava Jumalan totuudella, matalien uskontojen haasteet taas diakonialla ja voimalla voimaa vastaan kohtaamisella. Kansan opettamisella taas kohdataan koulutustason puutteet.

SHAMANISMI

Shamanismin Luonteesta

Shamanismin perusilmiöhän on se, että kuolleen henki tai jokin muu henki joko hetkellisesti tai pysyvästi asettuu ihmiseen asumaan ja vaikuttaa ns. yliluonnollisia ilmiöitä. Jotkut tutkijat määrittelevät sen käsittämään vain ne ilmiöt, joissa shamaanin oma henki lähtee hänestä ulos henkimaailmoihin. Mutta yleisesti ainakin Japanissa katsotaan shamanismin piiriin kuuluvaksi sekä henkien asettuminen ihmisiin kuin sitten myös "henkimatkojen" puoli.

Japanissa lähes jokainen uususkonto on syntynyt jonkun shamaanin ympärille, joka on saanut ilmoituksia hengiltä. Japanilaisissa shamanistisissa uskonnoissa tapahtuu jatkuvas-

ti hämmästyttäviä määriä parantumisihmeitä, kielilläpuhumista, tulevaisuuden ennustusta ja lukematon määrä muita uskonnollisia ilmiöitä. Shamanismissa on kysymys siitä, että tietty ihminen tai ihmiset voivat tiettyjä *keinoja* hyväksi käyttäen *alistaa* nämä voimat omaan käyttöönsä ja oman tahtonsa alle. Yliluonnolliset voimat mielletään ihmistä selvästi voimakkaammiksi ja siis väärällä tavalla käsiteltyinä vaarallisiksi, tuhoa ja paha tuottaviksi. Toisaalta oikealla tavalla käsiteltyinä ne saadaan tuottamaan siunausta ja hyötyä ihmiselle. Näiden voimien välittäjinä ja / tai "kesyttäjinä" toimivat shamaanit.

Voimat, joiden vaikutusta shamaanit kokevat tai välittävät joko pysyvästi tai tietyissä tiloissa, voivat olla kuolleiden henkiä, jumalia, luonnonhenkiä jne. Suhde henkiin ei ole useinkaan persoonallista, niin että voitaisiin sanoa kuka tai mikä henki milloinkin vaikutti, mutta päinvastaisiakin esimerkkejä esiintyy. Ratkaisevaa on se, että saadaan se apu, jota kulloinkin ollaan hakemassa. Ihminen itse päättää, mikä on hänen tarpeensa, ja oikeilla menetelmillä (rukous, uhri, paasto, transsi, pyhiin vaellukset jne) hän saa avun ongelmaansa näiltä yliluonnollisilta voimilta. Vaikka shamaani alun perin olisikin välittäjänä - hänen avulleen jumalallinen voima voidaan paikallistaa ja siis hyödyntää - hyvin helposti shamaani itse samaistetaan siinä määrin hänessä vaikuttavaan henkeen, että hän saa osakseen jumalallisen kunnioituksen. Näin tapahtuu myös hindulaisuudessa gurujen kohdalla.

Yliluonnollisten voimien katsotaan kuuluvan maailmankaikkeuteen sen luonnollisina osina, joten niiden paikallistaminen on luonnollista, vaikka se ei ehkä onnistukaan keneltä tahansa. Toisaalta voimien ja ihmisen voimavarojen välillä vallitsee vain suhteellista eroa.

Shamanismia esiintyy myös kristillisissä kulttuureissa ja silloin se ottaa kristilliset vaatteet. Suomessa sitä edustavat toisaalta yleisuskonnollisuuden alla esiintyvät näkijät ja verenpysäyttäjät ja toisaalta monet ns. profeettaliikkeet, joissa parantaminen ja kielilläpuhuminen ja ennustaminen esiintyvät yleensä jonkun shamaanin ympärille keskittyneinä. Ero raamatullisten armolahjojen käyttöön on selkeä, vaikka ilmiö päältä päin voikin näyttää kovin raamatulliselta.

Raamattu osoittaa, että shamanismissa on syvimmiltään kysymys ihmisten kyvystä päästä kosketuksiin pahoihin henkiin eli riivaajiin ja/tai riivaajien valtaan joutumisesta.

Shamanismin ongelmanasettelu

Shamanismi haastaa kristinuskon. Se on yhtä vanhaa kuin ihmisen syntiinlankeemuskin ja siksi se kohdattiin jo niin Vanhassa kuin Uudessakin testamentissa. Mooseksen laki tuomitsee sen ankarin sanoin ja sen harjoittajille langetettiin kuolemantuomio. Vaikka Uuden Testamentin menettelytapa ei ole maallisen lainsäädännön käyttäminen pimeyden voimien rajoittamiseksi, silti Jeesuksen ja Paavalin suhde shamaaneihin ei ollut vähimmässäkään määrin hyväksyvä tai ymmärtävä. Jeesus vaiensi riivaajat ja ajoi ne ulos. Paavali joutui tekemään rajuja hyökkäyksiä shamaaneja vastaan.

Kuolema

Kaikissa uskonnoissa ja kaikissa kulttuureissa ihminen pelkää kuolemaa, koska hänen omatuntonsa todistaa hänet syylliseksi. Shamanismi tarjoaa ihmiselle vapautusta kuolemanpelosta ilman, että ihmisen tarvitsee luopua synnistään ja palata Jumalan yhteyteen. Shamaani toimii kuolleen hengen oppaana manan majoille. Shamaani kykenee toimimaan myös vainajahengen ja jälkeen jääneiden välillä yhteydenottokanavana, meediona. Kuoleman maailmasta tehdään osa kaikkeutta. Vainajahenkien ja elävien suhde on todellinen ja tarkasti rituaalein määritelty. Kuolemaa ei lopulta olekaan.

Jos ja kun henkien pelätään joutuvan kuoleman jälkeen kiirastuleen, niin siihenkin voidaan niille antaa apua shamanistisin keinoin. Helvetti - johon uskotaan hyvin laajasti - on lopulta tila, josta voidaan päästä pois. Kuolemasta tehdään osa tätä nykyistä elämää ja näin kuoleman pelosta saadaan suuri osa hälvenemään. Tuomiota ei tarvitse pelätä, Jumalaa ei tarvita, kukaan ei kuole, kukaan ei joudu lopulliseen vastuuseen elämästään.

Ajalliset tarpeet

Kun vainajahenget ja muut henget ovat läheinen osa kaikkeutta, on luonnollista, että ajallisen elämän eri kriiseissä henkien vaikutus on ratkaiseva. Terveysten, menestyksen ja hyvien ihmissuhteiden takaamiseksi on tärkeää, että eletään sopusoinnussa hyvien henkien kanssa ja toisaalta kyetään torjumaan rauhattomien ja pahojen henkien vaikutus. Shamaani kykenee saamaan hyvien henkien voimat kriisiin joutuneen avuksi tai kykenee, jos hänessä asuva henki on kyllin voimakas, ehkä karkottamaan pahoja henkiä kauemmaksi. Shamaanit kykenevät tarjoamaan ennustuksia, joiden mukaan toimiessaan ihminen kykenee manipuloimaan tulevaisuuttaan. Shamaanit kykenevät myös välittämään voimia, jotka parantavat sairauden tai takaavat ajallisen menestyksen.

Ihminen ei tarvitse näin elävää Jumalaa, vaan hän kykenee shamanistisin keinoin takaamaan itse ajallisten tarpeittensa tyydyttämisen. Modernissa suomalaisessa shamanismissa "henkimatkoja" käytetään luovuuden tai ihmissuhdekykyjen parantamiseen.

Näyttö yliluonnollisesta

Kieltämätön tosiasia on, että shamanismissa tapahtuu hämmästyttävän paljon ihme paran-tumista, voimakasta uskonnollista kokemusta ja ennustusten toteutumista. Vaikka suurikin osa siitä olisi selitettävissä plasebo efektinä tai kulttuuriin sopeutuneen terapian vaikutuk-siksi - siis ns. luonnollisen paranemisen muodoiksi - niin paljon selittämätöntä ja ilmeistä voimavaikutusta shamanismin piirissä esiintyy, että on pakko myöntää, että kysymys on to-dellisista ja ns. luonnollisen ylittävistä voimista, jotka usein shamanismissa vaikuttavat. Shamanistiset voimavaikutukset tarjoavatkin ihmisen uskonnollisuudelle näytön yliluonnol-lisen todellisuudesta, yliluonnollisen, jossa ei pohjimmiltaan tuonpuoleista Luojaa, elävää Jumalaa tarvita.

Jokaisen ihmisen elämään kuuluu niin paljon ahdistavia ja pahoja kokemuksia, että ne riit-tävät pitämään shamanismin harjoittajan tietoisena pahojen henkien olemassaolosta ja hy-vien henkien avun tarpeesta. Vaikka kielteiset kokemukset vievätkin pelkoon, se vain vah-vistaa shamanistisiin voimiin turvautumisen tarvetta. Pahakin siis tukee shamanistista maailmankuvaa.

Shamanistinen näyttö toimii useimpien maailmanuskontojenkin taustalla. Mikä tahansa op-pijärjestelmä saadaan uskottavaksi, kun sen keskellä on aitoa näyttöä yliluonnollisista il-miöistä. Toimivuus korvaa totuuden.

Shamanismin raamatullinen kohtaaminen

Jeesuksen tarjoama malli pimeyden valtojen kukistamiseksi on yksinkertainen: *"Jos te py-sytte uskollisina minun sanalleni, te olette todella opetuslapsiani. Te opitte tuntemaan to-tuuden, ja totuus tekee teistä vapaita."* Totuuden sanan julistus on se voima, jonka edessä pimeyden henkivaltojen on pakko paeta ja väistyä. Evankeliumi, sana ristiinnaulitusta ja ylösnousseesta Jeesuksesta, on Jumalan voima, joka vapauttaa ihmiset shamanismin val-lasta niin kuin kaikesta muustakin synnistä.

Totuuden sanan soveltaminen ja vaikutus tapahtuvat kuitenkin tilanteesta riippuen hyvinkin eri tavoin. Siitä muutama esimerkki lähinnä Apostolien teoista, missä shamanismi tuli Paavalia vastaan niin pian kuin hän siirtyi juutalaiselta maaperältä puhtaan pakanalliselle (ei-juutalaiselle).

Oikea maailmankuva

Jumala paransi Paavalin sanojen kautta ramman Lystrassa.

"Kun ihmiset näkivät, mitä Paavali oli tehnyt, he huusivat lykaonian kielellä: »Jumalat ovat ihmishahmossa tulleet alas meidän luoksemme!» He kutsuivat Barnabasta Zeukseksi, Paavalia taas Hermekseksi, koska hän oli heistä kahdesta se, joka puhui. Kaupungin ulkopuolella olevan Zeuksen temppelin pappi toi härkiä ja seppeleitä portille toimittaakseen uhrin yhdessä väkijoukon kanssa. Mutta kun apostolit, Barnabas ja Paavali, kuuluivat tästä, he repäisivät vaatteensa ja ryntäsivät väkijoukon keskelle huutaen: »Mitä te oikein teette? Ihmisiä me vain olemme, samanlaisia kuin te. Me julistamme teille hyvää sanomaa ja kehoitamme teitä luopumaan näistä tyhjänpäiväisistä jumalista ja kääntymään elävän Jumalan puoleen, hänen, joka on luonut taivaan ja maan ja meren ja kaiken, mitä niissä on. Menneiden sukupolvien aikana hän on sallinut kaikkien kansojen kulkea omia teitään, mutta silti hän ei ole jättänyt antamatta todistusta itsestään. Hän on tehnyt teille hyvää, hän on antanut vettä taivaalta ja sadon ajallaan, hän on ravinnut teidät ja täyttänyt teidät ilolla.» Näin puhuen he vaivoin saivat kansan estetyksi uhraamasta heille." (Apt 14:11-18)

Kun ihmiset reagoivat näkemäänsä ja kokemaansa ihmeeseen shamanistis-maagisen uskonnollisuutensa väärällä maailmankuvalla ja selitysmallilla, Paavali ja Barnabas lähtivät oikomaan heidän käsityksiään. He vaativat kansaa kääntymään epäjumalistaan elävän -heidät itsensä luoneen - Jumalan puoleen. Vaikka Jumala oli heille puhunut yleisen ilmoituksensa kautta, he olivat kulkeneet tyhjänpäiväisiä harhateitään Jumalan sallimaan aikaan asti. Nyt oli aika kääntyä sen Jumalan luo, joka oli osoittanut heille jo monella tavalla hyvyyttään.

Paavali osoitti heille siis, että maailma ei ollut vain näkyvä ja sen ylittävä yliluonnollinen jumalineen ja henkineen, vaan että kaikkeuden tuolla puolen oli Luoja, joka ei ollut riippuvainen luomastaan, mutta josta kaikki luodut olivat riippuvaisia. Kuulijoiden käsitys maailmasta ja maailmankaikkeudesta ja Jumalasta oli oikaistava, jotta he pääsisivät vapauteen. Ihmisten on avattava sydämensä ensin totuudelle Luojusta ja maailmasta ennen kuin he ymmärtävät evankeliumin mullistavan merkityksen.

Idän kulttuureissa esievankeliointiin joudutaan käyttämään erittäin paljon aikaa ja voimavaroja. Mutta tähän ongelmaan törmäämme lisääntyvässä määrin myös kehitysopin ja uskonnollis-monistisen maailmankuvan vääristämässä kotoisessa ilmastossammekin. Ikävää on, että padot uskonnollis-monistiselle maailmankuvalle on avannut pitkälti läntisen kristinuskon sitoutuminen humanistis-tieteelliseen maailmankuvaan, joka kavensi raamatullisesta maailmankuvasta pois luodun yliluonnollisen eli enkelit ja pahat henget ja tyytyi vain näkyvään luotuun ja tuonpuoleiseen Jumalan todellisuuteen. Näin se menetti kykynsä nähdä, että ihmiset voivat todella päästä kosketuksiin luotuun yliluonnolliseen - erityisesti pahoihin henkiin. Kyvyttömänä selittämään todellisuutta se avasi ovet uususkonnollisille väärille tulkinnoille, jotka puhuvat sellaisesta todellisuudesta, jonka se vastoin Raamatua selitti pois. Voidakseen voittaa taistelussa ihmissieluista kristinuskon on palattava raamatulliseen

maailmankuvaan ja hyljättävä onneton naimakauppansa humanistis-tieteellisen maailmankuvan kanssa.

Kohtaaminen totuudella - harhaopit

Shamanismi esiintyy pahimmassa mahdollisessa muodossa kun se liittoutuu Raamatun ilmoitusta vääristävään harhaoppiin. Niin juutalaispohjaiset kuin kristillispohjaiset harhat, joilla on näyttöä toimivuudesta, muodostivat haasteen jo Paavalillekin. Heti ensimmäisen lähetysmatkansa alussa hän törmäsi tähän ongelmaan Pafossa Kyproksen saarella:

"Siellä he tapasivat Barjesus-nimisen juutalaisen miehen, joka oli noita ja väärä profeetta. Tämä oleskeli saaren käskynhaltijan Sergius Pauluksen luona, joka oli viisas mies. Käskynhaltija kutsui Barnabaan ja Saulin luokseen ja halusi kuulla Jumalan sanaa. Mutta tuo tietäjä - sitä hänen toinen nimensä Elymas tarkoittaa - vastusti heitä ja yritti estää käskynhaltijaa tulemasta uskoon. Silloin Saul - eli Paavali - täynnä Pyhää Henkeä katsoi mieheen tiukasti ja sanoi: »Sinä Paholaisen sikiö, vilpin ja petoksen pesä, sinä kaiken hyvän ja oikean vihollinen! Etkö jo lakkaa vääristämästä Herran suoria teitä! Nyt Herra nostaa kätensä sinua vastaan. Sinä tulet sokeaksi etkä näe aurinkoa ennen kuin määrä on.» Siinä saamassa noidan ylle laskeutui synkkä pimeys, ja hän asteli haparoiden sinne tänne ja etsi taltuttajaa. Kun käskynhaltija näki, mitä tapahtui, hän ihmetteli Herran opin voimaa ja uskoi." (Apt. 13:6-12)

Pyhän Hengen täyttämänä Paavali hyökkäsi pelastuksen ja seurakunnan ulkopuolella olevaa ihmistä vastaan. Miksi Pyhä Henki toimii näin merkillisellä tavalla? Elymas oli tietäjänoita, jossa sekoittuivat sen ajan korkein oppineisuus ja okkultististen, shamanististen voimien hyväksikäyttö. Nämä voimat ovat todellisia ja Elymas kykeni käyttämään niitä hyväkseen. Mutta ne ovat kotoisin sielunvihollisesta, niin kuin Paavalin sana "sinä perkeleen sikiö" osoittaa. Elymas oli myös juutalainen väärä profeetta. Hän tunsu Vanhan testamentin, mutta opetti tietoisesti sen vastaista valhetta. Väärän profeetan vastuu Jumalan edessä on hirvittävä. Se osaltaan selittää Paavalin vihastumisen syvyyttä.

Harhaopit ja niihin liittyvä okkultismi on yhdistelmä, joka on paljastettava. Niissä sidottujen ihmisten motiivit on tuotava valoon, sillä he ovat kuoleman vaarallisia vaikutusvallassaan. Pyhän Hengen täyteys varustaa kristityn pimeyden murskaavalla totuudella ja voimalla. Pelkällä valistustoiminnalla ei pimeyttä voi valaista.

Voimalla voimaa vastaan

Ns. power encounter, voimalla voimaa vastaan- ajattelu on noussut keskeiseksi lähetysteologiseksi keskustelunaiheeksi viime vuosina. Se lähtee liikkeelle siitä, että shamanistisen uskonnollisuuden tarjoamia väärän ylikuonnollisuuden ihmeitä vastaan on kristillisen seurakunnan Pyhän Hengen voimassa sen keskellä vaikuttavien armolahjojen kautta annettava näyttöä Jumalan suuremmasta voimasta. Vaikka nämä suuremmat ihmeet sinänsä eivät ihmisiä pelasta - vain evankeliumin sanan uskomisen pelastaa, silti niitä tarvitaan, jotta pimeyden voimien sitomat ihmiset ylipäänsä kallistaisivat korvansa evankeliumin julistukselle. Jo Mooses joutui käymään "kilpalaulantaa" noituuden harjoittajien kanssa, vaikka silloin olikin kysymys tuomion ihmeistä. Armon ihmeitten osalta Filipissä ja Efesossa kohtamme vastaavia esimerkkejä:

"Kun taas olimme menossa rukouspaikalle, kohtasimme orjatyön, jossa oli tietäjähengi ja joka ennustamalla hankki isäntävälleen hyvät rahat. Tyttö lähti Paavalin ja meidän muiden perään ja huusi: »Nämä miehet ovat Korkeimman Jumalan palvelijoita ja osoittavat

teille pelastuksen tien!» Näin hän teki useana päivänä, kunnes Paavali menetti kärsivällisyytensä, kääntyi ja sanoi hengelle: »Jeesuksen Kristuksen nimessä minä käsken sinua: lähde hänestä!» Siinä samassa henki lähti." (Apt 16:16-18)

Orjattaren kyky ennustaa oli pahan hengen antama, mutta ennustuksen sisältö oli itsessään aivan totta. Silti se kiusasi Paavalia ja kun Pyhä Henki antoi hänelle valtuutuksen, hän ajoi hengen työstä Jeesuksen nimessä ulos. Jeesuksen läsnäolon edessä hengen oli pakko väistyä.

Lisäksi tapahtuma osoittaa, että alkuseurakunta oli erittäin tarkkana siitä, että itsessään oikea sanoma tuli myös oikeasta lähteestä. Riivaajien julistama totuus on viime kädessä tarkoitettu pimeyden vaikutusvallan takaamiseen ja ihmisten kääntämiseen pois pelastuksesta. Ei riitä, että julistetaan evankeliumia ja pelastusta. Myös julistajan itsensä tulee olla pelastettu ja totuudessa.

Toinen vielä dramaattisempi esimerkki samasta asiasta on Efeson herätyksen keskeltä: *"Jumala teki ennennäkemättömiä voimatekoja Paavalin kätten kautta. Jopa pääliinoja ja muita Paavalin käyttämiä vaatekappaleita vietiin sairaiden päälle, ja taudit kaikkosivat ja pahat henget lähtivät pois. Myös jotkut kiertelevät juutalaiset henkienmanajat alkoivat loitsiessaan lausua Herran Jeesuksen nimeä. Karkottaessaan sairaista pahoja henkiä he sanoivat: »Minä vannotan teitä sen Jeesuksen nimessä, jota Paavali julistaa.» Näin tekivät myös juutalaisen ylipapin Skeuaksen seitsemän poikaa, mutta paha henki vastasi heille: »Jeesuksen minä tunnen ja Paavalinkin tiedän, mutta keitä te olette?» Ja mies, jossa paha henki oli, ryntäsi heidän kimppuunsa, nujersi heidät kaikki ja runteli heitä niin, että heidän oli alasti ja verissä päin paettava talosta. Tämä tuli Efesoksessa sekä juutalaisten että kreikkalaisten tietoon, ja pelko valtasi kaikki ja Herran Jeesuksen nimeä ylistettiin suuresti. Monet uskoon tulleet kävivät avoimesti tunnustamassa, mitä kaikkea olivat tehneet, ja useat, jotka olivat harjoittaneet taikuutta, kokosivat kirjansa yhteen ja polttivat ne kaikkien nähdessä. Kun kirjojen arvo laskettiin, päädyttiin viiteenkymmeneentuhanteen hopearahaan. Näin Herran sana osoitti voimansa ja levisi yhä laajemmalle." (Apt 19:11-20)*

Kun kansalle tuli ilmeiseksi, että Jeesus ei suostu synkretismin yhdeksi jumaluudeksi eikä hänen nimensä toimi shamanismin taikasanana, aiemmin uskoon tullut ja kastettu kansa alkoi tunnustaa salaisen taikuudenharjoituksensa ja hylkäsi sen julkisesti polttorovioin. Tällä taas oli vaikutus, joka levitti evankeliumin hyvin nopeasti yli miljoonan ihmisen korviin.

Shamanistinen uskonnollisuus jää helposti kristinuskoon kääntyneiden elämään salaiseksi harrasteeksi. Mutta puolinaisella kristillisyydellä ei ole voimaa kestää ei-kristillisten kulttuurien paineissa. Siksi shamanismi on uskallettava kohdata myös omissa riveissä. Maagisesta uskonnollisuudesta on tehtävä julkinen parannus. Silloin seurakunta pääsee kasvamaan ja voittaa uusia ihmisiä evankeliumin piiriin.

Kärsivällisyys

Japanissa, missä kaikki uususkonnot ja uususkonnot ratsastavat shamanistisella näytöllä, parantumisilla ja taloudellisen menestyksen lupauksilla ja niiden toteutumisella, kristinuskon uskottavuus ei sillä lisääntyisi, että kristillisissä kirkoissa näkyisi enemmän voimavaihtuksia kuin muissa uskonnoissa. Siksi Jumala on valinneet siellä evankeliumin voiman osoitukseksi ne, jotka ovat joutuneet vuosikautia sairastamaan ja kärsimään, mutta siitä huolimatta säteilevät onnea ja iloa. Näiden julkisuuden valokeilaankin nousseitten kristitty-

jen todistus on otettu hyvin laajasti vastaan. Totuus tulee näkyviin siinä, että se voittaa kärsimyksen keskellä.

Tästä klassinen esimerkki on tietysti se tilanne, mihin tietäjähengen vallassa olleen tytön vapauttaminen Paavalin ja Silaan johti (Apt. 16). He löysivät itsensä vankilan syvimmästä tyrmästä jalkapuisa ja verille ruoskittuina. Mutta Kristuksen läsnäolo synnytti heissä ylistyksen Herralle!

Vaikka shamanismi kykenisi marssittamaan kuinka paljon näyttöä menestyksestään, se ei kykene täyttämään ihmistä riemulla ja ylistyksellä hirvittävän kivun ja tuskan keskellä. Vain Kristus sen voi. Siksi kärsimyksen keskellä voittava rakkaus ja Herran ylistys on väkevä ase kohdattaessa shamanismin sitomia ihmisiä. Brutaaleinkin totuuden vastustus murtuu palvelevan rakkauden välittämään pelastuksen sanomaan ristiinnaulitusta, mutta tänään elävästä Ylösnousesta.

Evankeliumin voima

Voimateot, valheelliset rakennelmat kaatava opetus, sydämen salatut paljastava hyökkäys, Jeesuksen nimessä tapahtuva riivaajan ulosajaminen ja kärsimyksen keskellä ylistävä sydän ovat ne kanavat, joilla shamanismin harjoittajatkin alkavat kysellä totuutta. Mutta mikään niistä ei häntä vielä kykene pelastamaan synnin vallasta. Siihen hänen on saatava kuulla pelastuksen sanoma evankeliumi. Vasta evankeliumi, armon sana Jeesuksen nimessä ja veressä, viesti ylösnousemuksen voitosta ja Pyhän Hengen lahjasta, pelastaa ihmisen, kun hänen sydämensä avautuu ottamaan sen vastaan. Vain evankeliumi riittää herättämään hengellisesti kuolleen elämään, mutta sen evankeliumi myös tekee. Siksi meidän tulee julistaa rohkeasti lyhentämätöntä evankeliumin totuutta. Se on Jumalan vapauttava voima.

SHINTO

Japanin alkuperäisuskonnolla shintolla ei ollut ennen 1800-luvun loppua minkäänlaista virallista opetusta toisin kuin suurilla maailmanuskonnoilla. Sen sisältö kyllä siirtyi sukupolvelta toiselle sadunomaisten ”muinaistarujen” muodossa. Shinton varhaisista muodoista on saatu tietoja lähinnä arkeologisissa hautojen tutkimuksella. Niitä Akihiro Watanabe kuvaa näin:

Japanilaisten hautaustavat ovat muinaisuudesta lähtien käyneet läpi monen tasoisia muutoksia. Jomon aikakaudella (1000-300 eKr.) ruumiin jalat ja kädet sidottiin tiukasti yhteen ja se haudattiin istuvaan asentoon yksinkertaisesti kaivettuun kuoppaan. Sitä kutsutaan ”kyykkyhautaukseksi”. Arkeologit tulkitsevat sen johtuvan siitä, että pyrittiin estämään ruumiista poistuneen maan päällä vaeltavan sielun aiheuttamasta ihmisille vahinkoa. Tultaessa Yayoi kulttuuriin (300 eKr. - 300 jKr.) ruumis pantiin kookkaaseen arkkuun maan päälle. Sen ylle kasattiin maata ja sille asetettiin kivi merkiksi haudasta. Sitä kutsutaan arkkuhautaukseksi.

Sitten tultiin kumpuhautakauteen. Sen aikana keisareille ja muille valtaapitäville klaaneille rakennettiin laaja-alaisia kumpuja, jotka olivat edestä muodoltaan suorakaiteen muotoisia mutta toisesta päästään pyöreitä. Niihin pantiin myös paljon arvokkaista esineitä vainajan mukaan. Vähitellen kun hautakammioiden rakentaminen levisi keskiluokkaan asti ja sai tiettyt muodot, kumpuhaudat poistuivat kuvasta. Siinä vaiheessa maahan saapui buddhalaisuus (noin 650 jKr.) ja alkoi uusi hautaustyyli.

Buddhalaisuutta edeltäneistä tavoista voimme oppia muinaisten japanilaisten käsityksiä kuolleista. Ensinnäkin heillä oli pelko siitä, että kuolleiden henget voisivat aiheuttaa vahinkoa. Tämä pelko on jatkunut jälkimaailmalle.

Vietäessä arkkua ulos tänä päivänäkin huolehditaan siitä, ettei kuolleen henki tai siihen liittynyt paha henki palaisi takaisin. Sitä varten tehdään erityinen ovi ulos, arkun poistuttua huone lakaistaan luudalla, matka haudalle tehdään kiertoteitä myöden ja sille sirotellaan suolaa. Kuolleille uhrattavan erityisen ruoan tarkoituskin on se, ettei henki tulisi ottamaan itselleen elävien osuutta....

Toiseksi muinaiset japanilaiset tunsivat kaipausta kuolleita kohtaan. Se vaikuttaa olevan ristiriidassa pelon kanssa, mutta esiintyi kuitenkin saman aikaisesti. Kun tietty aika kuolemasta kului, henki asettui omalle paikalleen lepoon yhdeksi esi-isien hengistä. Jakso näyttää olleen sen pituinen kuin tarvittiin ruumiin täydelliseen häviämiseen.

Niistä tuli kami-jumaluuksia ja ne menettivät esi-isäidentiteettinsä. Siitä edelleen niistä tuli koteja ja kotiseutua varjelevia jumaluuksia, jotka huolehtivat lastenlastensa onnesta ja turvallisuudesta. Esi-isien henget eivät poistuneet jonnekin kaukaisuuteen, vaan jäivät lähistölle varjelemaan lastenlasten elämää. Sitten ne vuosittain palasivat tietynä ajankohtana koteihinsa. Silloin lastenlapset ilahduttivat niitä ruokauhreilla.

Momotaroo

Eräs kaikkein rakastetuimpia "muinaistaruja" tämän päivän Japanissa on kertomus Momotarooosta. Vaikka se saattaa vaikuttaa melko typerältä suomalaisen korvissa, mutta siihen on kätkeyty tämänkin päivän japanilaisen yhteiskunnan perususkomukset:

Olipa kerran ukko ja akka, jotka asuivat vuoristossa. Ukko kävi päivittäin keräämässä heinää vuorilta ja akka pesemässä pyykkiä joella. Eräänä päivänä kun akka oli pesemässä pyykkiä joella, suuri persikka ui virran mukana häntä kohti. Koska se oli suuri ja herkullisen näköinen hedelmä, hän ajatteli, että ukko ilahtuisi saadessaan syödä sitä, ja vei sen kotiin. Kun ukko tuli päivällä vuorelta syömään lounasta, ja näki herkullisen persikan, hän ilahtui iki hyväksi. Mutta kun ukko ja akka alkoivat paloitella sitä, heidän hämmästykseseen sen sisältä ilmestyiikin terve pikkupoika.

Koska ukolla ja akalla ei ollut lasta, he iloitsivat, että jumalat olivat lahjoittaneet heille pojan. He antoivat pojalle nimeksi Momotaroo (Persikkapoika). Kun akka keitti ruokaa Momotaroolle, hän söi sitä ällistytävän paljon. Niin hän kasvoi nopeasti isoksi.

Vaikka Momotarooosta kasvoi voimakas ja iso, hän oli laiska. Päivästä toiseen hän vain söi ja nukui. Kun kylän muut pojat menivät vuorille keräämään polttopuita, Momotaroo ei tehnyt mitään. Ukko ja akka olivat huolissaan ja pyysivät kylän muita poikia kutsumaan Momotaroon mukaansa. Pojat tulivat kutsumaan häntä mukaansa:

"Momotaroo, etkö lähtisi meidän kanssamme keräämään polttopuita." Mutta Momotaroo vastasi, ettei hänellä ollut tarvittavaa koria ja jäi päiväunille.

Seuraavana päivänä poikien tullessa taas kutsumaan häntä mukaansa, hän vastasi, ettei hänellä ollut ruokosandaaleja eikä voinut siksi lähteä. Sitä seuraavana päivänä lopulta akka suuttui ja niin Momotaroo lähti kuin lähtikin kylän poikien mukaan vuorille.

Mutta sillä aikaa kun muut pojat keräsivät polttopuita, Momotaroo nukkui päiväunia. Kun muut olivat saaneet puunsa kerätyksi ja olivat palaamassa, Momotaroo heräsi ja sanoi: "Minäkin kerään polttopuita ja palataan sitten yhdessä." Mutta muut sanoivat, ettei enää niin myöhään ehtisi keräämään puita. Silloin Momotaroo tarttui vahvaan puuhun ja veti sen juurineen maasta. Kylän pojat ällistyivät näkemästään. Momotaroo palasi muiden kanssa kylään kantaen puuta mukanaan. Kun ukko ja akka näkivät sen, he hämmästyivät ylen määrin.

Kun sen alueen linnanherra sai kuulla asiasta, hän toivoi saavansa tavata Momotaroon. Kun Momotaroo meni linnanherran luo, tämä pyysi:

"Jo pitempään ovat ilkeät onit (paholaiset) hyökkäilleet kyläläisten kimppuun ja varastelleet kaikenlaista heiltä. Kun olet noin voimakas, etkö lähtisi rankaisemaan heitä." Ja niin Momotaroo lähti matkalle kukistamaan oneja.

Matkaa varten ukko ja akka paistoivat hirssipötköjä Momotaroolle eväiksi. Lähdettyään matkaan Momotaroo tapasi koiran. Se kysyi:

"Mihin olet matkalla Momotaroo?"

"Olen menossa paholaissaarelle kukistamaan onit."

"Mitä sinun vyötäröltäsi riippuu?"

"Japanin parhaita hirssipötköjä."

Koira pyysi saada yhden sellaisen ja lupasi lähteä matkaan mukaan. Ja niin Momotaroo antoi yhden koiralle.

Kun he olivat jatkaneet yhdessä matkaa jonkin aikaa, he tapasivat apinan, joka kysyi:

"Mihin olet matkalla Momotaroo?"

"Olen menossa paholaissaarelle kukistamaan onit."

"Mitä sinun vyötäröltäsi riippuu?"

"Japanin parhaita hirssipötköjä."

Apina pyysi saada yhden sellaisen ja lupasi lähteä matkaan mukaan. Ja niin Momotaroo antoi yhden apinalle.

Kun Momotaroo, koira ja apina olivat jatkaneet yhdessä matkaa jonkin aikaa, he tapasivat fasaanin, joka kysyi:

"Mihin olet matkalla Momotaroo?"

"Olen menossa paholaissaarelle kukistamaan onit."

"Mitä sinun vyötäröltäsi riippuu?"

"Japanin parhaita hirssipötköjä."

Fasaani pyysi saada yhden sellaisen ja lupasi lähteä matkaan mukaan. Ja niin Momotaroo antoi yhden fasaanille.

Momotaroo, koira, apina ja fasaani saapuivat meren rannalle. Päästäkseen paholaissaarelle he nousivat veneeseen ja alkoivat soutaa. Mutta vaikka kuinka he sousivat, saari ei tullut näkyviin. Silloin fasaani nousi lentoon ja ilmasta käsin sai saaren näkyviin ja ohjasi veneen oikeaan suuntaan. Ja niin he saapuivat paholaissaarelle. Saarella oli suuri linna. Linnan portti oli tiukasti kiinni. Apina kipusi taitavasti muurin yli ja irrotti portin sulkupuomin sisältä päin ja avasi portin. Mitään aavistamatta onit ryypiskelivät viinaa ja laulaa holottivat. Silloin Momotaroo huusi kovalla äänellä:

"Olen Momotaroo ja olen tullut teitä kurittamaan."

Onit nauroivat, sillä pikkumies ja koira eivät heidän mieles-tään mihinkään pystyisi. Mutta koira söi Japanin parhaan hirssipötkön ja hyökkäsi uusin voimin oneja puremaan. Momotaroo heilutti miekkaansa ja lyhyessä ajassa hän sai tovereineen onit kukistetuksi.

Onit pyysivät armoa:

"Palautamme kaikki ryöstämämme aarteet. Emme tästä lähtien enää tee pahaa. Säästä siksi henkemme."

Niin Momotaroo tovereineen palasivat ja toivat aarteet takaisin kyläläisille. Ukko ja akka, jotka olivat olleet kovin huolissaan, olivat iloisia. Ja niin Momotaroo eli hyvin kauan onnellisena yhdessä ukon ja akan kanssa.

Tarinan ja siis Japanin arvot löytyvät seuraavaan tapaan: Suuri persikka ja sen sisältä ilmestynyt poika, persikkapoika, Momotaroo tuli vuorilta virran mukana eli hän oli vuorten *luonnonhenkien lahja*. Mutta tämä lahja annettiin palkaksi ukon ja akan *ahkeruudelle*. Momotaroo oli aluksi laiska eikä aluksi tehnyt mitään perheensä auttamiseksi. Siinä ilmeni *syntisyys*, vaikka shinto uskoo, että *ihminen* on pohjimmiltaan *hyvä*. Pohjimmaisesta hyvän esiin kutsumiseksi tarvitaan *yhteisöllistä* apua. Kylän poikien kutsu ja akan suuttuminen sai lopulta Momotaroon liikkeelle, vaikka hän olikin esittänyt erilaisia *tekosyitä* laiskuudelleen. Vuorilla puunhaussa kävi ilmi, että Momotaroo oli äärimmäisen *voimakas*. Kun linnanherra sai kuulla asian, hän pyysi Momotaroon kukistamaan onit (pirut), jotka kiusasivat yhteisöä. *Kuuliaisuus ylemmille* (pystysuorien ihmissuhteiden kulttuuri) sai Momotaroon lähtemään liikkeelle. Akan tekemät hirssipötköt kertovat siitä, että *yhteisössä kaikki ovat tarpeen* ja riippuvia toisistaan (yhteisöllinen kulttuuri). Momotaroo otti seuralaisikseen koiran, apinan ja fasaanin, joiden *johtajaksi* hän asetui. Mutta johtajan velvollisuus on *huolehtia alamaisistaan* pystysuorissa ihmissuhteissa jakamalla heille omastaan. Onien kuritusretkellä jokaista tarvittiin, yhteisössä *ei kenenkään panosta pidä vähätellä*. Kun Momotaroo oli kurittanut oneja, ne kaikki katuivat ja he palauttivat ryöstämänsä ja heistä tuli yhteistyöhaluisia. Japanin kulttuuri edellyttää rikkeen tekijöiltä *julkista anteeksipyyntöä ja lupausta asioiden korjaamisesta*, joilla usein asiat kuitataan. Oneista (piruista) tuli lopulta hyviä, mikä vahvistaa opetusta siitä, että ihminen on pohjimmiltaan hyvä.

Momotaroon tarina on vuosisatojen ajan välittänyt shintolaisuuden arvomaailmaa. Sen sisältämät arvot hallitsevat tänäänkin hyvin pitkälle japanilaista kulttuuria ja myös sen uskonnollisuutta.

Auringon nousun maa

Japanin nimi Nippon tai Nihon (jälkimmäinen on yleisempi ääntämys) kirjoitetaan kahdella merkillä, joista ensimmäinen tarkoittaa aurinkoa ja jälkimmäinen alkuperää (ja myös kirjaa, joka on tiedon alkuperä). Nimittäessään omaa maataan Auringon nousun maaksi japanilaiset tarkoittavat sitä, että heidän maansa ja kansakuntansa on auringon jumalattaresta Amaterasu-oomikamista, shintolaisuuden tärkeimmästä jumalasta kotoisin. Vastoin historiallisia tosiasioita Japanin keisarien sanotaan ja uskotaan polveutuvan suoraan alenevasa polvessa Jinmu keisarista, joka tulee taas auringon jumalattaresta. Shintolaisuudessa on Amaterasu-oomikamin lisäksi kahdeksan miljoonaa muutakin kami-jumaluutta eli henkeä. Japanilaisille luku tarkoittaa sitä, että shintohenkiä on lukematon määrä.

Ei totuus vaan toimivuus

Japanilaisen uskonnollisuuden keskeisimpiä piirteitä on se, että totuuskyseminen ei kiinnosta. Mikä tahansa asia tai käytäntö, jota on harjoitettu riittävän pitkään tai jota harjoittaa riittävän moni ihminen, muuttuu uskonnollisesti merkittäväksi. Keskenään ristiriitaista opetusta omaksutaan vaivatta, koska ratkaisevaa ei ole se mitä uskotaan, vaan se miten se vaikuttaa, mitä uskotaan. Toimivuus on uskonnollisuuden mittari. Käytännössä se tarkoittaa, että uskonnon tulee tarjota vaurautta, terveyttä, hyviä ihmissuhteita ja muita elämän tarpeita.

Shintolaiset jumalatarinat ovat pitkälti sadunomaisia. Silti niihin sisältyvä mystinen ja tuonpuoleinen kantaa uskonnollisen sisällön, johon kohdistetaan vahvasti maagistyyppinen usko. Shintolaisuuden maaginen luonne näkyy siinä, että on tärkeämpää suorittaa uskonnollisia menoja ja rituaaleja kuin uskoa niihin. Menojen laiminlyöminen voisi aiheuttaa kohtalokkaita seurauksia, siksi niitä noudatetaan varmuuden vuoksi, vaikka niiden sisältöön ei uskottaisikaan.

Uskoa kansakuntaan

Shinto eli shindoo (jumalten tie) on tyypillinen kansallisuuskonto. Oikeastaan vain japanilainen voi olla shintolainen. Sitä voitaisiin nimittää myös Japani-uskoksi. Kansakunta on jumalallinen luonteeltaan. Se on koko maailmassa ainutlaatuinen ja sillä on siksi oikeus hallita kaikkia muita kansoja.

Shintolaisuus on siis japanilaisen isänmaanrakkauden ja nationalismin taustalla. Se motivoi japanilaisen erittäin ahkeraan työhön ja on siis myös japanilaisen taloudellisen menestyksen taustalla. Se antoi voiman myös japanilaiselle militarismille. Tyynen meren sodan taustalla oli käsitys suuresta rauhasta, jonka japanilaiset kykenisivät antamaan Aasiaan ja maailmaan. Usko japanilaisuuden rauhantahtoon on tänä päivänäkin erittäin luja historiallisista tosiasioista huolimatta.

Vaikutteita juutalaisuudesta

Silkkitie Kiinasta muinaiseen Persiaan ja aina Eurooppaan asti toimi kulttuurien ja uskontojen keskinäisen vaikutuksen kanavana jo Israelin pakkosiirtolaisuuden aikana. Juutalaiset kauppiat ja kotimaansa menettäneet juutalaiset ryhmittymät kulkeutuivat aina Japaniin asti paljon ennen ajanlaskumme alkua. Shintolaisuudessa onkin merkittäviä piirteitä, jotka juontavat juurensa juutalaisuuteen. Shinto-temppelit ovat rakenteeltaan saman tyyppisiä kuin Jerusalemin temppeli. *Kami*-jumaluuksia kannetaan temppelijuhlissa, *matsureissa* joko olkapäillä korentojen varassa tai erityisvaunuissa. Shintolaisuudessa ei esiinny myöskään epäjumalien kuvia tai patsaita toisin kuin buddhalaisuudessa. Jumalia edustavat valkoiset paperikuviot, miekat tai peilit.

Keisari

Keisari, yksi merkittävimmistä shinto-jumalista, muodostaa suureksi perheeksi mielletyn kansakuntaperheen pään. Perhe muodostaa suuren pyramidin, jonka huipulla keisarilla on tärkeä uskonnollinen merkitys. Hän ei vain symbolisoi kansan yhtenäisyyttä niin kuin länsimaiset kuningashuoneet, vaan on kansakunnan korkein uskonnollinen auktoriteetti. Keisarin tärkein tehtävä on suorittaa vuosittain epäluukuinen määrä shinto-seremonioita varmistukseen kansakunnan menestyksen ja onnen. Hän on siis sekä keskeinen jumala että kansakuntansa ylipappi. Japanilaisille ihmisarvo ei perustu yksilön luovuttamattomaan arvoon vaan siihen, että hän kuuluu kansakuntaan, jonka yläpuolella on keisari.

Nykyiseen Naruhito-keisariin asettuivat edesmenneitten keisarien henget asumaan Daijoo-sai-nimisessä shinto-seremoniassa lokakuuisessa yössä vuonna 2019. Vaikka hän on shinto-jumala, hän on myös ihminen. Ihmisen ja shinto-hengen välinen ero on syvemmissä tarkastelussa vain suhteellista. Kenestä tahansa voi viimeistään 50 vuoden kuluttua kuoleman jälkeen tulla shinto-henki, jos jälkeen jääneet hoitavat sitä ennen tarvittavat buddhalaiset palvontamenot. Sodassa kaatuneet tai esim. virantoimituksessa kuolleet poliisit muuttuvat välittömästi kuolemansa jälkeen shinto-hengiksi. Heitä palvotaan erityisesti Ya-

sukuni-temppeleissä Tokiossa. Temppeleillä on erityinen kansallinen merkitys japanilaisessa ajattelussa.

Uusivuosi

Uusivuosi eli *shoogatsu* on shintolaisuuden tärkein juhla. Sen vastapainona buddhalaiseksi pääjuhla on muodostunut *obon*, jota vietetään elokuun 13.-15. päivinä. Uudenvuoden aamuna mahdollisimman moni japanilainen pyrkii meren rannalle ei vain ihailemaan vuoden ensimmäistä auringonnousua vaan myös kumartamaan nousevaa aurinkoa ja siinä asuvaa Amaterasu-jumalatarta. Kumarrus auringolle merkitsee samalla sitoutumista keisarinpalvontaan, koska keisari on juuri auringonjumalasta kotoisin.

Keisari vai Kristus

Ennen sotaa japanilainen lainsäädäntö tulkitsi uskonnonvapauden niin, että japanilainen saa uskoa mihin uskontoon tahansa esimerkiksi kristinuskoon kunhan vain hän asetti keisarin kaiken muun yläpuolelle. Kieltäytyminen keisarin kumartamisesta oli majesteettirikos, joka vei monet ihmiset vankeuteen ja marttyyriuteen. Vaikka lainsäädäntö on tänään länsimainen, ihmisten asenteet ovat pitkälle entiset. "Et ole japanilainen, ellet aseta keisaria kaiken yläpuolelle." Kristinusko on tässä asiassa törmäyskurssilla kansallistunteen ja shintolaisuuden kanssa.

Vuoden ensimmäinen temppeleikäynti

Vuoden ensimmäinen käynti temppeleissä (*hatsumoode*) on tärkein shintoseremonia. Kaikki jotka vain kynnelle kykenevät käyvät temppeleissä. Jopa 85 miljoonaa ihmistä käy uuden vuodenjuhlan kolmena päivänä varmistamassa siunauksen alkaneelle vuodelle, hankkimassa ennustukset alkaneelle vuodelle ja ostamassa uudet amuletit vuoden tarpeisiin. Liikkeellä olevat suuret massat syventävät japanilaisten yhteenkuuluvuuden tuntoa.

Yhteisöä luova uskonto

Shinton yhteisöllinen luonne ei rajoitu kuitenkaan vain kansalliselle tasolle. Shintojumalat muodostavat samantyyppisen pyramidin kuin japanilainen yhteiskuntakin. Valtakunnallisesti merkittävässä temppeleissä asuvien henkien alapuolella ovat alueellisesti merkittävät jumalat. Seuraavan tason muodostavat sitten kyläkuntien jumalat ja lopulta kotijumalat. Henget elävät harmoniassa, sopusoinnussa keskenään ja kullakin tasolla on sitten omat temppeleijuhlansa. Käytännössä tärkein yhteisöä luova merkitys on kyläkuntien keväisillä ja syksyisillä temppeleijuhlilla, *matsureilla*. Niissä temppeleiden jumalat otetaan *omikoshi* nimisessä kantotuolissa kierrokselle kyläkunnan pelloille ja kylän keskelle. Näin pyritään takomaan henkien suosio ja siunaus pelloille ja kyläläisille.

Luonnonhenget

Shintohenget ovat toisaalta luonnonhenkiä ja toisaalta edesmenneitten keisarien ja muiden esi-isien henkiä. Vaikka shintohenget ovat paikallisesti rajoittuneita (*torii*, temppeleiportti, todennäköisesti alun perin kertoi, mistä alkoi kunkin temppeleiden ja siinä asuvien henkien vaikutusalue), niitä on niin paljon ja niiden sisältö niin epämääräinen, että eräissä suhteissa shintolaisuus lähenee myös panteismia, kaikkijumalaisuutta.

Auringon lisäksi henkiä asuu kuussa, tähdissä, meressä, joissa, järvissä, vuorilla ja lähes missä vain. Puissa asuu omat henkensä, maassa omat "maahisensa" jne. Metsätöihin lähettäessä on ensin suoritettava shintoriitti, jolla kaadettavista puista henget opastetaan uusiin asuinpaikkoihin. Talon rakentaminen aloitetaan shintoriitillä, jolla maassa asuvat henget saadaan sopusointuun tulevan rakennuksen kanssa. Maantie otetaan käyttöön vasta

kun tien varren henget on saatu sopusointuun liikenteen kanssa. Uudet autot viedään temppeleihin siunattaviksi ja amuleteilla pyritään takaamaan liikenneturvallisuus. Henkiä asuu myös keittiön astioissa ja vuosittain saatetaan pitää kiitos palvelus kattiloille tai neuiloille, jotka ovat palvelleet kotia.

Elämän uskonto

Shintolaisuus ei tunne sanan varsinaisessa merkityksessä synty käsitettä. Silti ei ole itseltään selvää, että ihmiset pysyvät sopusoinnussa shinto-henkien kanssa. Niiden palvelemisen laiminlyönnit voivat johtaa rajujen luonnonvoimien tuhoisaan toimintaan. Tulivuorten, maanjäristysten ja taifuunien maassa luonnonhengille on siksi osoitettava riittävää kunnioitusta. Shinto-seremoniat ovat kuitenkin suhteellisen helppoja suorittaa ja niiden määrä on suhteellisen rajallinen. Shintolaisuuden imago onkin valoisa.

Vaikka shinto-henget ovat niin salattuja, että niitä ei voi varsinaisesti tuntea ja siksi myös pelottavia ja jopa mielivaltaisia, niitä pidetään suhteellisen hyväntahtoisina, jos niitä on muistettu oikeilla rituaaleilla. Siksi shintolainen voi odottaa palvomiltaan hengiltä siunausta, terveyttä, menestystä, ystäviä ja kaikkea mitä ihmiset elämässä kaipaavat.

Shintolaisuus keskittyy lähes kokonaan tämänpuoleiseen elämään ja jättää kuoleman ja kuolemanjälkeisyyden buddhalaisuuden alueeksi. Siksi shintolaisuuden ja buddhalaisuuden välillä ei Japanissa esiinny mitään jännitettä. Ne ovat kaksi japanilaisen uskonnollisuuden ilmenemismuotoa. Kysymys on tietenkin kansanbuddhalaisuudesta, sillä alkuperäinen buddhalaisuus on selkeästi ristiriidassa shintolaisen animismin, henkienpalvonnan kanssa.

Syy luonnonpalvontaan

Kohdatessaan luonnonhenkien palvonnan tai muun epäjumalanpalveluksen, lähetystyöntekijän täytyy yrittää ymmärtää sen olemusta ja vastata sen haasteeseen kristillisen evankeliumin totuudella. Jos ihminen ei tunne elävää Luoja ja ei halua tunnustaa Jumalaa, niin kuin meillä Suomessa asian laita pitkälti on, hän ennemmin tai myöhemmin ajautuu jonkin muotoiseen luonnonpalvontaan.

Kun hindu katselee lehmän lempeitä silmiä, häntä ei voi tyydyttää se selitys, jonka tieteellisesti-materialistinen malli antaa. Lehmä ei ole vain maitoa, lihaa ja nahkaa tuottava mielenkiintoisella vatsasysteemillä varustettu kemiallinen tehdas. Lehmän elämään kätkeytyy salaisuus, joka ylittää ihmisen käsityskyvyn. Jos siis elävää Jumalaa, joka on tämän elämän luonut ja ylläpitää sitä, ei tunneta, on eräässä mielessä johdonmukaista kumartaa lehmään kätkeytyvän elämän salaisuuden edessä.

Meillä kotoisessa luonnonsuojeluliikkeessä on paljolti ajautettu samaan luonnon palvontaan, koska kristinuskosta on paljossa luovuttu. Tietysti kristityn tulee tuki täyttää Jumalalta saamansa tehtävä viljellä ja varjella luontoa, mutta hänen lähtökohtansa on Jumala, joka on kaiken luonut.

Idän rukous

Rukoileminen on yleisinhimillistä luonteeltaan. Niin shintolaisuudessa kuin buddhalaisuudessaakin rukoillaan paljon. Kuitenkin idän rukous eroaa merkittävästi kristillisestä. Idän rukouksessa rukoilija itse päättää, mitä hän tarvitsee. Jos hän esimerkiksi sairastuu eivätkä lääkärit enää kykene auttamaan, hän kääntyy jumalten ja buddhien puoleen. Mitä useamman puoleen kääntyy, sitä suurempi on todennäköisyys, että apu saadaan.

Rukoilijan on kuitenkin lähestyttävä jumalia, henkiä tai muita epämääräisempiä yliluonnollisia voimia oikealla tavalla ja oikein menetelmin. Hänen on ensiksikin ollut pidettävä yllä tietyn tasoista palvontasuhdetta rukoustensa kohteisiin. Sitten hän voi rukouksin, uhrein, pyhiinvaelluksin tai ammattilaisten (shinto-pappien, buddhalaisten pappien tai shamaanien) avustuksella vaikuttaa jumaliin ja henkiin. Jos jumalat tai buddhat lainaavat voimansa - niin kuin rukoilija toivoo - niin hän saa haluamansa avun. Hän paranee sairaudestaan.

Avun saatuaan hän kokee helpottumista ja kiitollisuutta: "On erittäin hyvä asia, että on jumalat ja buddhat". Jos apua ei syystä tai toisesta tule, rukoilija yleensä lähtee etsimään apua uusilta jumailta tai toisista uskonnoista. Jos hän on saanut avun ja joku kysyy, mikä jumala tai buddha auttoi, hän ei osaa vastata. Itse asiassa hän ei ole edes kiinnostunut siitä, sillä pääasia oli, että hän parani. Ihminen itse asiassa käyttää yliluonnollisia voimia hyväkseen.

Kristillinen rukous

Kristityn ja Jumalan suhde on toisin kuin idän uskonnollisuudessa aina henkilökohtaista luonteeltaan. Jumala on persoona, henkilö, joka puhuu ihmiselle ja rakastaa häntä. Ääretön ja pyhä Jumala ei kuitenkaan koskaan suostu ihmisten hallittavaksi, ei paikallistettavaksi, eikä hyväksikäytettäväksi. Jumala on itsensä ilmoittanut ja voimme Jeesuksen Kristuksen kautta aina tietää ja tuntea **kenen** kanssa olemme tekemisissä.

Kun Jeesuksesta Kristuksesta sanotaan, että hän on Herra, se sisältää myös tosiasian, että hän päättää, mikä on meille hyväksi ja mitä hän tekee. Kun olemme kristittyjä rukouksemme ei ole yritystä taivuttaa Jumalaa omalle puolellemme ja tekemään niin kuin me tahoisimme, vaan oman tahtomme taivuttamista Herran tahtoon ja luottavaista jäämistä hänen käsiinsä, koska tiedämme, kuinka hyvä hän meille on.

Kristillinen rukous voi varsinaisesti alkaa vasta sitten, kun ihminen on päässyt persoonalliseen rakkaussuhteeseen taivaallisen Isän kanssa. Se tapahtuu, kun hän saa Jeesuksen Golgatan uhrin tähden anteeksi rikkomuksensa ja yhteys Jumalaan syntyy. Siinä yhteydessä ei ole ratkaisevaa, milliasia vastauksia kristitty saa Jumalalta (kielteinen vastauskin on vastaus), vaan se, että hänen ja Jumalan välinen rakkaussuhde syvenee. Kristitylle Jumala itse on perimmäinen vastaus, ei se mitä hänelle tapahtuu.

Idän uskonnollisuudessa rukoukset ovat hyvin pitkälle oman edun tai oman perheen edun tavoittelua. Taloudellinen menestys ja aseman saavuttaminen ovat osoituksia saaduista vastauksista. Kristillisen rukouksen tuntomerkki on Jumalan nimen kirkastumisen, Jumalan valtakunnan tulemisen ja Jumalan tahdon tapahtuminen. Esirukous toisten puolesta on siinä keskeistä. Kun idän rukouksessa vastaukset riippuvat käytetystä menetelmästä ja siitä, että jumalien ja henkien palvonta on suoritettu asianmukaisella tavalla, siitä saattaa puuttua lähes kokonaan moraalinen ulottuvuus. Gangsteriliigan johtaja voi odottaa rukouksiinsa vastauksia siinä missä hartain buddhalainen munkkikin.

Uskonnon vaikutus kulttuuriin Japanissa

Harmonia eli wa

Japanilaiseen kulttuuriin vaikuttaa toisaalta shintolaisuus ja buddhalaisuus, josta lisää jatkossa, ja toisaalta maantiede, ilmasto, elinkeinorakenne, lähihistoria, läntinen teknillinen kulttuuri ja kristinuskokin osaltaan. Uskonnollisesti maa on synkretistinen, valmis ottamaan

uusia vaikutteita vastaan pyrkien samalla sopeuttamaan ne japanin alkuperäiseen shintolaisuuteen.

Japanin muinainen nimi on **Yamato**. Se muodostuu merkeistä, jotka tarkoittavat suurta sopusointua eli suurta harmoniaa. Harmonia onkin eräs japanilaisen kulttuurin peruspylväitä. Sen taustalla on osaltaan shintolainen tarve päästä sopusointuun luonnonhenkien kanssa, jotta välttyttäisiin luonnonkatastrofien seurauksilta. Esimerkiksi talot pyrittiin vanhastaan rakentamaan sopusointuun luonnon kanssa.

Harmonian tavoitteluun vaikuttaa myös buddhalainen tarve pysyä sopusoinnussa vainajahenkien ja perheen kesken, jotta välttyttäisiin pahojen henkien kostolta. Harmoniaan pyrkiminen ei tietenkään tarkoita sitä, että japanilainen kulttuuri olisi siihen päässyt. Pikemminkin sen sisällä on jatkuvia syviä jännitteitä ja konflikteja, mutta jopa niiden ilmaisussa pyritään muotoihin, jotka näyttävät harmonialta. Esimerkiksi päätöksenteossa pyritään pääsääntöisesti konsensusratkaisuihin. Asioista keskustellaan niin pitkään, että käy ilmi mikä mielipide saa laajimman kannatuksen. Kun sitten asiasta äänestetään, niin vastakkaisella kannallakin olleet antavat äänensä enemmistöpäätökselle. Näin vastuu päätöksestä tulee lähes aina kollektiiviseksi. Jos ratkaisu oli väärä, seurauksetkin kannetaan kollektiivisesti.

Ryhmäkeskeinen kulttuuri

Harmonian tarvetta korostaa myös ryhmäkeskeinen kulttuuri. Yksilöllisyyttä ei rohkaista. Yksilö löytää identiteettinsä asemastaan ryhmästä. Ryhmän sisällä vallitsee selkeä pystysuora hierarkia. Ihmissuhteet ovat lujia ylös- ja alaspäin, mutta heikkoja vaakatasolla. Ryhmän ylimpänä oleva henkilö yhdistää sen. Ylempänä olevilla on selkeä velvollisuus huolehtia alempana olevista ja alempana olevilla velvollisuus seurata ylempänä olevia. Päätöksenteko ei kuitenkaan tapahdu ylhäältä alas, vaan pikemminkin alhaalta ylös. Ylhäältäkin tulevat aloitteet viedään ensin alimpaan tasoon ja tuodaan kaikkien portaiden kautta takaisin ylös.

Eri ryhmiin kuuluvat ihmiset suhteuttavat ensin keskinäiset ryhmänsä ja vasta sen jälkeen löytävät suhteen toisiinsa. Suuryrityksen autonkuljettaja voi olla ratkaisevasti korkeammalle arvostettu kuin pienen yrityksen johtaja. Ryhmien sisällä pyritään ylläpitämään perheen kaltaisia ihmissuhteita. Ryhmän yhteenkuuluvuutta korostamaan käytetään koulupukuja, yhtenäisiä työasuja jne.

Ryhmän sisällä saatetaan turvautua varsin avoimesti *amae*-nimiseen riippuvuuteen. *Amae* on tyypillinen kodin sisäinen ilmiö myös länsimaissa. Vanhemmat sallivat lapselleen varsin paljon kiukuttelua, rakkauden kättämistä ja antavat helposti lastensa koltokset anteeksi. *Amae*-riippuvuuden hyväksyvä japanilainen työyhteisökin sallii varsin pitkälle vanhempi - lapsi suhteita keskuudessaan.

Yhteistyökyvyn tausta

Ryhmäyhteiskunta, jossa yksilöllisyyttä tukahdutetaan, joutuu hyvin voimakkaasti korostamaan harmoniaa. Japanin vanha elinkeinorakenne edellytti myös hyvin pitkälle kehitettyä yhteistyökykyä kyläläisten välillä. Riisinviljely edellyttää keinokastelua, jossa kastelukanaavat saattavat olla kymmenien kilometrien pituisia. Kalastus valtamerissä edellytti myös koko kalastuskylän keskinäistä yhteistyötä.

Ihmissuhdeongelmat

Jos hyvien ihmissuhteiden tarve maassa on ollut aina hyvin ilmeinen, käytännössä sellaisten ylläpito on kuitenkin erittäin vaikeaa. Syy on tietysti yleisinhimillinen. Jokaisen ihmisen sydäimestä löytyy aimo annos itsekkyyttä, kateutta ja ylpeyttä. Naapureihin kohdistunut kauteus synnyttää vihaa ja katkeruutta, joista voi kehittyä masennuksen ja epätoivon kierre. Epätoivoiset ihmiset ajautuvat sitten helposti itsetuhoon tai rikoksiin. Siksi ihmiset kaikissa kulttuureissa ovat kehittäneet menetelmiä tämän kierteen katkaisemiseksi, ennen kuin se johtaa tuhoisiin seurauksiin. Japanilaisillekin ihmissuhdevaikeudet on eräs merkittävä syy, miksi he hakeutuvat kristillisiin kirkkoihin etsimään apua.

"Impivaaraan"

Tyypillinen länsimainen ja myös suomalainen tapa kierteen katkaisemiseen on katkaista ihmissuhde, joka aiheuttaa katkeruutta. Suomen avara maa tarjosi vuosisatojen saatossa myös siihen hyvät mahdollisuudet. Jos kyläkunnan kanssa ei pärjätty, lähdettiin "Impivaaraan". Jostain löytyi aina sellainen paikka, johon voi raivata itselleen uuden kasken ja uudet pellot. Kainuun korvista tai Lapin saloilta löytyi viimeistään se paikka, jossa kukaan ei ollut "puhaltamassa niskaan". Modernimpi versio tässä kansallisessa kuviossamme on vaihtaa työpaikkaa, asuinpaikkaa niin jopa puolisoa. Jos omaa rauhaa ei enää voidakaan taata maantieteellisesti, niin tehdään se privatisoimalla oma elämä. Käynnit kesämökkien pikku "Impivaaroissa" edustavat samaa mekanismia yrittää selvittää ihmissuhteiden luomista vaikeuksista.

Kulissit ja todellisuus

Japanilaisella ei juuri ollut käytettävissään "pois juoksemisen" vaihtoehtoa. Kaikki viljeltäväksi kelpaava maa oli ollut jo satoja vuosia riisipeltona. Maasta lähtö olisi ollut ainoa vaihtoehto, mutta valtameri taifuuneineen ei erityisesti houkuttellut siihenkään. Jos konfliktin naapurien kanssa päästi avoimeksi, niin he saattoivat helposti estää vedensaannin riisipeltoille. Se olisi merkinnyt nälkäkuolemaa.

Siksi japanilaiselle ei oikeastaan jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin yrittää elää sovussa hankalienkin naapureiden kanssa. Sitä varten he kehittivät kuuluisan idän hymyn ja kohteliaan kumarruksen. Naapureita ei päästetä eteistä pidemmälle. Siksi oman kodin "linnassa" saatetaan naapureita parjata ja haukkua, mutta heti ulos astuttua heille hymyillään ja kumarretaan kohteliaasti. Julkisivu ja sisäinen todellisuus erotettiin kauas toisistaan. Tuloksena kyettiin jatkamaan hengissä pysymisen kannalta välttämätöntä yhteistyötä hankalien naapurien kanssa.

Pysyvät ihmissuhteet

Suomalainenkin osaa tiettyyn määrään asti näytellä ystävää, mutta hän ei kovin kauaa sitä halua eikä jaksaa jatkaa ja lähtee "lätkimään" vaikeasta suhteesta. Japanilaistenkin konfliktit saattavat kehittyä avoimiksi, mutta huomattavasti myöhemmin kuin täällä lännessä. Seurauksena on japanilaisten hämmästyttävä sitkeys pitäytyä itselleen hyödyllisiin ihmissuhteisiin vaikeissakin olosuhteissa. Ihmissuhteiden pysyvyyttä korostavassa japanilaisessa kulttuurissa - työpaikkoja ei esimerkiksi juuri vaihdeta - ihmissuhteiden sujuvaan toimintaan joudutaan kiinnittämään erittäin paljon huomiota. Ihmisten peruskateuden ja itsekkyyden vaikutuksia pyritään eliminoimaan mm siten, että työntekijöitä kierrätetään yrityksen eri osastoilla noin kerran kolmessa vuodessa. Näin pyritään tarjoamaan vaihtelua ihmissuhteisiin.

Menestyksen salaisuus

Kun suomalaiset ja japanilaiset ovat suurin piirtein yhtä hyvin koulutettuja ja yhtä ahkeria, mistä johtuu Japanin häikäisevä taloudellinen menestys. Asiaan tietysti vaikuttaa monikin asia, mutta yksittäisistä syistä selvästi merkittävin on japanilaisten kyky yhteistyöhön. Sen he ovat siis saavuttaneet rankassa puristuksessa, jossa on ollut pakko tehdä työtä vastenmielistenkin ihmisten kanssa.

Oikea vaihtoehto

Niin aito suomalainen malli, jossa lähdetään pakoon hankalista suhteista, kuin japanilainen malli, jossa yhteistyötä jatketaan kulissien avulla, ovat Raamatun mittapuun mukaan väärä. Edellinen tuottaa yksinäisiä ja katkeria ihmisiä, jälkimmäinen loputonta kilpailua ja halua näyttää oma paremmuutensa toiselle ja usein syvää väsymystä.

Mutta on olemassa kolmas malli, kristillinen malli. Sen vaikeana mutta vapauttavana lähtökohtana on se, että tunnustetaan tosiasiat omasta itsestä. Vaikeiden ihmissuhteiden syy löytyy ei toisesta, vaan omassa sydämessä asuvasta kateudesta, ylpeydestä ja itsekkyydestä. Kun ne tunnustetaan ja pyydetään apua Jeesukselta Kristukselta, joka yksin kykenee sydämen syvyydet käsittelemään ja hoitamaan, saadaan apu. Oma syyllisyys saadaan anteeksi. Se voidaan nyt tunnustaa toisellekin ja pyytää anteeksi. Voidaan sopia asiat pohjiaan myöten, niin ettei enää tarvitse juosta pois eikä liioin näytellä. Kristuksen evankeliumi tuo todellisen sovinnon, kun sen annetaan vaikuttaa omaan sydämeen.

Yhteistyöllä saavutettu rikkaus

Japanilaisten ahkeruus, korkea koulutustaso, uskonnollis-nationalistinen motivaatio ja yhteistyökykyisyys teki heistä maailman rikkaimman kansakunnan. Teollisuuden automaatioaste, robottien käyttö ja tietotekniikan taso ovat suhteellisesti ottaen useammalla alueella huipputasoa kuin missään muualla maailmassa. Maa on noussut koko Aasian mallivaltioksi - sehän kykeni saavuttamaan vaurauden kääntymättä kristinuskoon! Maahan virtaa ulkomaalaisia laillisesti ja laittomasti tekemään työtä ja oppimaan japanilaisilta. Laatuhintasuhteeltaan parhaat tuotteet ovat taanneet japanilaisen jatkuvan rikastumisen.

Raha ei tee onnelliseksi!

Mutta jos missä niin Japanissa näkee, että ihmistä ei raha kykene tekemään onnelliseksi. Taloudellisen kukoistuksen tyhjäksi jättämät japanilaiset juoksevat kilvan uususkontojen syliin. He etsivät janoisina todellista sisältöä elämäänsä. Vaikka japanilainen mittaakin helposti toisen ihmisen arvoa rikkaudella ja yhteiskunnallisella asemalla, hän ei syvimmillään tunne omaa arvoaan. Juuri siinä piilee hänen onnettomuutensa. Lompakko on paksu, mutta sydän on tyhjä. Arvottomuuden tunnot ovat japanilaisilla usein syviä ja piiskaavat heitä kovaan suorituspaineeseen.

Syrjintä

Kun omaa ihmisarvoa ei tunneta, sitä pyritään pönkittämään rakentein. Siitä johtuen japanilainen yhteiskunta on erittäin syrjivä luonteeltaan. Sehän rakentuu pystysuorista suhteista. Ylimpänä on keisari, sitten johtava ja rikas aristokratia, sitten suuryhtiöt, sitten suuri keskiluokka ja alimpana ovat syrjityt. Heitä on japanilaisista noin 4-5% eli noin 5 miljoonaa. He ovat Japanin kastittomat, joille ei anneta hyviä työpaikkoja eikä heidän kanssaan mennä naimisiin. He joutuvat yhdessä korealaisen ja kiinalaisen sekä muiden pienempien vähemmistöjen kanssa monissa tilanteissa ahdistavan ja painostavan syrjinnän kohteiksi.

Lainsäädäntö kyllä kieltää syrjinnän ja erilaisin toimenpitein syrjittyjä tuetaan (valtaväestön suureksi kateudeksi). Kouluissa annetaan syrjinnän vastaista opetusta, mutta ongelma ei ole väistymässä. Jokainen japanilainen koululainen tietää kyllä, että ihmiset ovat tasa-arvoisia, mutta kysymykseen, kuinka arvokas sitten ihminen on, hän ei osaa vastata. Jos omaa arvoa ei tunneta tai sitä pidetään nollana, ei toisellekaan käytännössä löydy muuta kuin väline arvoa.

Karma ja ihmisarvo

Vuosisatoja jatkuneen syrjinnän taustalla on poliittisia ja uskonnollisia syitä. Idän suuret uskonnot hindulaisuus ja buddhalaisuushan eivät väitäkään ihmisiä tasa-arvoisiksi. Kastijako muodossa tai toisessa kuuluu asiaan. Jälleensyntyminen ja karman laki pitävät ihmisiä tiukassa otteessaan. Vaikka shintolaisuuden vaikutuksesta jälleensyntymisoppi ei Japanin kansanbuddhalaisuudessa olekaan keskeisellä paikalla, uudemmat buddhalaistyyppiset uskonnot korostavat sitä jälleen voimakkaasti. Joka tapauksessa karma ajattelu on erittäin syvällä Japaninkin kulttuurissa.

Karman lain mukaan olet nyt sitä, mitä olet, sen seurauksena mitä edellisissä syntymisissäsi teit hyvää tai paha. Kansan buddhalaisuudessa asia voidaan ilmaista niinkin, että esi-isiesi karma määrää tämän hetken kohtalosi. Kristillinen opetus: "Mitä ihminen kylvää, sitä hän niittää", viittaa tulevaan tuomioon eikä siihen, mitä ihminen on nyt.

Karma voi siirtyä

Useissa buddhalaisryhmittymissä uskotaan, että tietyissä tilanteissa toisen ihmisen karma voi siirtyä toiseen. Siksi ei ole ollenkaan viisasta olla liian läheisessä suhteessa köyhien, sairaiden ja kärsivien kanssa. Heidän huono karmiansahan voi siirtyä auttajiin. Siksi esimerkiksi Kalkutan kaduilla köyhyydessään ja sairauksissaan kuolevia eivät auta hindut, vaan äiti Teresan kristillinen järjestö. Sopivalla mietiskelytekniikalla hindu tai buddhalainen onnistuu jopa pyyhkimään tietoisuutensa ulkopuolelle sen, että naapurissa joku on kuolemassa nälkään. Japanissakin vammaiset ja sairaat pyritään yhä kätkemään niin, ettei ulkopuolinen heistä tiedä. Perheenjäsenen vammaisuus voisi muuten koitua perheen muiden jäsenten normaalien ihmissuhteiden esteeksi. Huonon karman vaikutusta pelätään.

Itsekkyys ja länsimainen jälleensyntymisoppi

Läntisessä uushenkisyydessä jälleensyntymistä tapahtuu vain ihmisestä ihmiseen tai ylöspäin - idässä myös alaspäin eläimiin. Lännessä jälleensyntyminen on hieno asia - idässä se on kierre, josta pyritään vapaaksi. Syy uususkonnollisen jälleensyntymisopin ja karman lain suosioon Suomessa ja muualla lännessä löytynee osaksi siitä, että se antaa näennäisvastauksen kuoleman ja kärsimyksen kysymykseen, mutta vapauttaa ihmiset samalla täysivaltaiseen itsekkyyteen. Toisen kohtalosta ei tarvitse välittää. Eihän toisen karmaa kuitenkaan voi muuttaa. Riittää kun huolehdin omasta hyvinvoinnistani ja oman karman parantamisestani. Syyllisyydestäkään ei juuri nyt tarvitse välittää, koska sehän selvitetään vasta seuraavassa elämässä.

Ihmisarvon perusta

Syrjinnän pohjimmaisena syynä on kuitenkin se, että ei tunneta ihmisen todellista arvoa. Niin Japanissa kuin täällä lännessäkin kyllä saatetaan toistaa, että ihminen on tavattoman arvokas. Mutta mitään mittaa ihmisarvolle ei löydy.

Ihmisarvo löytyy vasta evankeliumin sanomasta. Ensinnäkin ihminen on Jumalan luoma ja siksi hänen arvonsa määrää se, kuka on Tekijä. (Evoluutiousko on tuhoisa ihmisarvolle.) Toiseksi Jumala mittasi vielä syntiin langenneenkin ihmisen arvon Golgatan ristillä. Hän pani vaa'an toiseen kuppiin synnissään Jumalasta poisjuosseen ja kapinallisen ihmisen ja toiseen kuppiin oman rakkaan Poikansa, synnittömän ja täydellisen. Hänen rakkautensa punnitustulos oli, että syntinen ihminen osoittautui arvokkaammaksi kuin synnitön Jeesus. Jeesus lyötiin ristille, hänelle annettiin hylkäystuomio ja rangaistus kaikesta siitä, mikä olisi kuulunut syntiselle. Syntinen ihminen taas vapautettiin, hänen syntinsä annettiin anteeksi ja hänelle lahjoitettiin iankaikkinen elämä. Niin suunnattoman arvokas syntinen ihminen on Jumalan silmissä. Hänellä on se arvo silloinkin, kun hän vielä makaa kirjaimellisesti tai kuvaannollisesti katuojassa. Kristitty näkee oman ja toisten arvon tässä valossa eikä voi jättää kärsivää oman onnensa nojaan. Hän lähtee kärsivän luo ja jakaa rakkautta. Kristitty haluaa aina johtaa ihmisen Jumalan rakkauden kokemiseen. Siinä niin syrjityinkin kuin syrjijäkin löytää arvon elämälleen.

Luopuessaan kristinuskosta länsimaat ovat myös menettämässä käsityksen ihmisarvosta. Asiahan näkyy esimerkiksi siinä, että kärsivän ihmisen auttamista on ruvettu mittaamaan hyvin pitkälle rahalla. Mikä kannattaa taloudellisesti ja mikä ei? Eutanasiaa ja abortteja saatetaan puolustaa taloudellisin perustein. Näin ollaan myymässä halvalla pois koko länsimaisen kulttuurin peruspilaria: kristillistä ihmisarvoa.

Kauneuden kulttuuri

Japanilainen kulttuuri on monella tavalla kaunista. Japanilainen luonto luo sille erinomaisen taustan. Puutarhat, kukka-asetelmat, teeseremoniat, kimonot ja elegantti käytös ovat maailmankuuluja. Japanilainen kirjallisuus on mestarillista ihmisen tunne-elämän liikkeiden kuvauksissaan. Kauniin kulttuurin taustalla vaikuttaa shintolainen ajattelu, joka pitää kaunista jumalallisena. Sitä ruokkii myös pyrkimys sopusointuun luonnon kanssa ja tiedostettu kuolemanpelko, jonka vastapainona halutaan viettää ohi kiitävät hetket mahdollisimman kauniissa ympäristössä.

Läntisen kulttuurin rumuus

Viimeaikaisen länsimaisen populäärikulttuurin rumuus on hätkähdyttävä verrattaessa sitä Japanin perinteiseen kulttuuriin. Olen ehkä väärässä, mutta pelkään, että läntiset kauhu-, porno- ja väkivaltaelokuvat, pimeä rock, "ihana" grafiittitaide jne kertovat länsimaisen ihmisen torjutusta kuolemanpelosta. Kun pelottavaa kuolemaa ei uskalleta katsoa silmästä silmään, sitä käydään pimeässä pelon kulttuurissa koko ajan lävitse. Ja kuitenkin meillä olisi Raamatun vastaus saatavilla. Jeesus Kristus kukisti kuoleman ruumiillisella ylösnousemuksellaan.

Tyypillisiä asenteita

Japanissa kohtaamme tyypillisesti seuraavanlaisia asenteita suhteessa uskontoihin ja myös suhteessa kristilliseen julistukseen. Vertaamalla niitä suomalaisten asenteisiin niissä huomaa yllättävän paljon tuttua. Nämä asenteet toimivat varsin tehokkaana muurina evankeliumia vastaan:

1. Uskonto on *kulttuurisidonnaista*. Sitä, mitä lännessä nimitetään sanoin Jumala ja Kristus, edustaa japanilaiselle Buddha tai *kami*. Pohjimmiltaan on samasta asiasta kysymys.
2. Uskonto on pohjimmiltaan *etsintää*. Emme voi tässä elämässä saavuttaa mitään varmuutta. Pääasia on, että on vilpitön etsinnässään ja pyrkii viettämään hyvää elämää.

3. Syvin uskonnollinen *totuus ei ole käsitteellisesti ilmaistavissa*. Se ylittää kaiken erittelyn ja se voidaan ainoastaan kokea ja tuntea. Selkeillä sanoilla ei voi ilmaista salatun mysteeria.
4. Koska hyväntahtoisuus ja *suvaitsevaisuus* ovat suurimmat hyveet, kaikenlaista ehdottomuuden vaatimusta ja vastakkainasettelua on pyrittävä välttämään viimeiseen asti. Mikään yksi uskonto ei voi yksin omistaa totuutta, joten uskonnollista moninaisuutta aina uskontojen sekoittamiseen asti tulee suosia.
5. Perustavat moraaliset *arvot eivät* välttämättä ole *yleispäteviä*, vaan riippuvat kulloisestakin yhteisöstä ja kulttuuriympäristöstä.
6. Jumalallista ei voi olemuksellisesti erottaa luomakunnasta erilliseksi Luojaxi, vaan *jumalallinen* esiintyy *maailmankaikkeuden sisäisenä* asiana.
7. Ollakseen kunnollinen perheen jäsen on välttämättä osallistuttava *esi-isien henkien palvontaan*.

Nämä asenteet muodostavat täydellisen vastakohtan Jumalan ilmoitukselle Raamatussa ja se missä määrin ne esiintyvät esim. Suomessa (jopa kristinuskon nimikkeen alla) kertovat kuinka kaukana ollaan kristillisyydestä ns. kristillisissä länsimaissa. Viimeistä lukuun ottamatta, joka on kieltämättä Japanissa pahin kanto kaskessa, lauseet sopivat lähes sellaisinaan suomalaisen suuhun ja kertovat, että ilmaisu "kastetuista pakanoista" on järkyttävän totta. Se, että esiintyy uskonnollisuutta, ei ole suinkaan mikään myönteinen asia evankeliumin kannalta. Inhimillisen uskonnollisuuden on pakko kaatua, ennen kuin ihminen voi pelastua, sillä se on ytimeltään ihmiskorotuksen ja ylpeyden syntiä.

HINDULAIKUUS

Hindulaisuuden vaikutus on levinnyt viime vuosisadan lopun ja tämän vuosisadan alkupuoliskon reformiliikkeiden ja uushenkisyyden liikkeiden muodossa niin laajalle, että islamilaisia maita lukuun ottamatta siihen törmätään jossain muodossa kaikkialla maailmassa. Siksi sen jonkinasteinen tunteminen on lähes välttämättömyys lähetystyössä. Hindulaisuus on myös buddhalaisuuden taustalla ja varsinkin mahayana buddhalaisuuteen sisältyy myös suuri joukko hindujumaluuksia.

Kuva lännessä

Hindulaisuus samaistettiin lännessä vielä 1960-luvulle asti varsin pitkälle Vivekanandan ja Mahatma Gandhin ns. reformihindulaisuuteen, jossa vanhaa hindulaisuutta on pyritty uudistamaan kristinuskon ja läntisen tieteellisen maailmanselityksen herättämien kysymysten valossa siihen suuntaan, että hindulaisuuden lukemattomat jumalat ovat saaneet jäädä takaa-alalle ja kaikkea yhdistävää panteistista Brahman-jumaluutta ja siinä löytyvää ykseyttä on korostettu. Mutta TM:n ja eräiden muiden jooga-liikkeiden ja guru-liikkeiden marssi länteen on sotkenut kuvaa.

Intialainen todellisuus on varsin kaukana Mahatma Gandhin ihanteellisesta hindulaisuudesta. Sitä leimaavat vahvasti neljällä eri tasolla esiintyvien jumalien palvonta, pahojen henkien torjunta, astrologia, rituaaliset palvontamenot lukemattomille jumalille ja jumalina pidettäville guruille. Voimakkaan läntisen vaikutuksen alla kastilaitos pitää vahvasti pintansa, vaikka onkin guru-systeemin avulla muovautumassa tiettyyn suuntaan. Hindulaisuuden sisällä esiintyy epälukuisia määriä liikkeitä, joita puhdasoppinen hindulaisuus kauhistuu, mutta joiden merkitys varsinkin läntisessä myynnissä on ollut voimakasta. Tällaista on esimerkiksi tantrismi ja siihen liittyvä kundaliini jooga. Tantrismen joissakin ryhmittymissä har-

joitetaan joko symbolisesti tai käytännössä joogaa, joka lähtee liikkeelle rituaalisesta yhdynnästä ja sitä kautta etenee korkeamman ekstaasin alueelle.

Keskeisin kirjallisuus

Hindulaisuudella on pitkä historia ja siihen on aina vaihe vaiheelta tullut uusia kerrostumia mukaan. Varhaisin hindulainen kirjallisuus, myyttiset Veda-hymnit kirjoitettiin noin Mooseksen aikoihin eli 1400 - 1000 eKr. Välillä 800-500 eKr. metsien filosofit bramiinit kirjoittivat Upanishadit, filosofiset selityksensä Veda-teksteihin. Ajanlaskumme molemmin puolin saivat kirjallisen asunsa Dharma shastra, sosiaalista käyttäytymistä saneleva kirjoituskokoelma, Bhagavad Gita, Krishnan palvontaan liittyvä erittäin suosittu teksti ja Yoga Sutrat. 300-1600 jKr. saivat Purana-myytit muotonsa. Niissä kuvataan eri hindujumaluuksien vaiheita ja edesottamuksia. Tantrismi kehittyi 500-1700 jKr. Noin 700 jKr. Sankara-niminen bramiini laati eräänlaisen ortodoksisen hindulaisuuden oppirakennelman, jonka hän julkaisi Vedanta-kirjallisuutena.

Hindulaisuudella on todella monet kasvot. Voidaan puhua lähes jokaisen maaseutukylän omasta hindulaisuudesta, vaikka toki yhteiset elementitkin löytyvät kaikkialta Intiasta. Historiallisen kehityksensä kuluessa siihen on muodostunut kolme toisistaan selvästi erottuvaa, mutta sisäkkäin esiintyvää kerrostumaa.

Uhri hindulaisuus

Alimman kerroksen muodostavat lukemattomiin jumaliin kohdistetun palvonnan uhrimenot, *puja*, joiden toimittamisessa bramiineilla, ylimmän kastin papistolla on suuri merkitys.

Filosofinen hindulaisuus

Brahman

Seuraavan tason muodostavat Upanishadien filosofia, jossa keskeisiä sanoja ovat *Brahman*, *atman*, *maya*, *karma* ja *samsara*, jälleensyntyminen. Brahman on panteistinen jumaluus, joka käsittää kaiken. Mitään rajaa kaikkeuden ja jumaluuden välille ei voi vetää. Jumaluus sulkee sisäänsä kaiken universumissa, myös sen mikä on kristillisin mittapuun syntiä ja väärää. Raamatun Jumala taas on Luoja, joka on riippumaton luomastaan. Brahmanilla ei ole mitään ominaisuuksia. Hindulaisuudessa on kyllä vuosisatojen saatossa ollut kovaa painetta persoonallista jumaluus, mistä on osoituksena lukematon joukko alempia jumaluuksia ja eräitä hindulaisuuden ryhmittymiä, joissa on selkeä dualistinen luonne. Hindulaisuuden kehittyminen monismiksi on ollut pitkä prosessi.

Atman

Atman on ihmisen sielu, joka ei pohjimmiltaan ole erillinen vaan osa jumaluutta. Sielu on ihmisen syvin olemus, mutta se ei ole olemukseltaan yksilöllinen. Kun ihminen tajuaa sielunsa todellisen luonteen osana jumaluutta, hän pääsee vapaaksi jälleensyntymisen kehästä.

Maya

Koska todellisuuden varsinainen luonne on ykseyttä jumaluudessa, kaikki moninaisuus ympärillämme on vain näennäistä. Kaikki inhimillinen aistihavainto on siis mayaa eli illuusiota. Brahmania ei voi saavuttaa havaintotiedon eikä ajattelun keinoin. Vastaus löytyy omasta sisimmästä.

Karma

Karma ja jälleensyntyminen muodostavat hinduajattelun kulmakiven. Vaikka muutoin se esiintyy mitä moninaisimmissa ilmiöissä, karma ja jälleensyntyminen on kaikkialla yhteisenä maaperänä. Karma sisältää sen, että kaikilla tahdonalaisilla teoilla on seurauksensa. Mitä ihminen kylvi, sitä hän niittää. Myöhemmin kun astrologian vaikutus hindulaisuuteen voimistui ja ihmisten kohtalo voitiin päätellä syntymähetken tähtien asennolla, karman vaikutusta lievennettiin, niin että vain sellaisilla teoilla, joiden halutaan nimenomaan vaikuttaa karmaan, on vaikutusta siihen, muilla teoilla voi kyllä muuten olla omat seurauksensa. Tosin Gita opettaa, että uskonnolliset velvollisuudet (*dharma*) tulee suorittaa ajattelematta, mitä vaikutusta niillä on.

Dharma on mitta, jolla teot voidaan jakaa hyvää tai huonoa karmaa tuottaviin. Karman tehtävänä on jakaa ihmisille oikeutta vaikka tekojen vaikutukset eivät välttämättä tulekaan näkyviin ennekuin seuraavassa tai seuraavissa jälleensyntymisissä.

Karma määrää kolme asiaa ihmisen elämässä: hänen kastinsa, hänen elämänsä pituuden ja sen kokemukset. Karman laki vaikuttaa kumulatiivisesti, huonot teot muodostavat kasvavaa huonoa karmaa ja sitä voidaan vähentää hyvillä teoilla. Mitään yksityistä onnettomuutta elämässä ei voi selittää jostain tietystä pahasta teosta käsin vaan kasaantuneen karman määrästä käsin. Päästäkseen jälleensyntymisen kierteestä vapaaksi karman täytyy tyhjentyä kokonaan pois. Ongelmaksi jää sitten, miten tällainen nollakarman tila voitaisiin säilyttää.

Samsara

Jälleensyntyminen (*samsara*) nostattaa hindulaisuutta jakavan kysymyksen ihmisen minuuden varsinaisesta luonteesta. Miten ja mikä minuudessa oikein siirtyy jälleensyntymisessä? Onko sielulla jonkinlainen siirrostila, kun se siirtyy seuraavaan ruumiillistumiseen.

Vaikka buddhalaisuus omaksui karman ja jälleensyntymisen hindulaisuudesta, puhdas buddhalaisuus hylkäsi koko ajatuksen sielusta, siinä vain karma siirtyy. Mutta kansanbuddhalaisuudelle, jopa zen-buddhalaisuudelle, se on ollut liian vaikea pala nieltäväksi. Senkin mukaan tietty sielun ja karman synnyttämä kimppu joko hyviä tai pahoja taipumuksia siirtyy seuraavaan ruumiillistumiseen. Puhtaan buddhalaisuuden taustalla on tietenkin ateistinen ajattelu, jossa mitään jumaluutta ei ole tai ei ainakaan tarvita. Puhtaassa buddhalaisuudessa karman laki muutenkin ajetaan totaalisemmin ihmistä hallitsevaksi kuin hindulaisuudessa. Kansanbuddhalaisuudessa kuvioon tuli sitten myös mielenkiintoinen ilmiö karman siirtymisestä henkilöltä toiselle ja tietty perheiden tai yhteisöjen kollektiivinen karma.

Karma-ajattelua puolustetaan seuraavilla väitteillä:

1. Karma selittää synnynnäiset taipumukset ihmisillä koska *atman* ei siirry koskaan tyhjänä, vaan karma mukanaan. Perinnöllisyystiede on kuitenkin osoittanut, että eläinten vaisto- toiminnat ovat periytyviä. Ongelmaksi muodostuu myös täydellinen menneiden ruumiillistumisten muistamisen puute.
2. Karma selittää erilaisuuden perheen lasten luonteissa ja lahjoissa johtuvan edellisten ruumiillistumien erilaisilla kokemuksilla. Saman asian selittää paremmin nykyinen perinnöllisyystiede.
3. Karma selittää, miksi elämässä on niin suuria eroja onnen ja epäonnen ja kärsimyksen suhteen. Ongelmaksi kuitenkin muodostuu, miksi suuret persoonat kuten Buddha, Jeesus ovat kovin harvinaisia historiassa. Heidän uusien ruumiillistumiensa pitäisi olla vielä suu-

rempia. Selitys, että he siirtyvät pois karman kierrosta ei tee asiaa yhtään helpommaksi. Jeesus kohtasi kysymyksen sokeana syntyneen kohdalla (Joh. 9:1-7) ja hylkäsi karmamallin ja antoi esimerkin parantavasta ja palvelevasta rakkaudesta, joka lopulta oli valmis kärsimään ja kuolemaan rakkautensa kohteen pelastamiseksi.

4. Karman katsotaan rohkaisevan ihmisiä moraalisesti hyvään elämään, täyttämään *dharman* eli uskonnolliset velvollisuutensa. Tämä väite on kuitenkin pohjimmiltaan itsekäs. Koska karmaan eivät muut kuin asianomainen itse voi vaikuttaa, anteeksiantamukselle ja aidolle rakkaudenpalvelulle ei löydy paikkaa. Vaikean ja hindujen paljon pohtiman kysymyksen muodostaa myös se, miten karman laki toimii silloin, kun uskonnollisen velvollisuuden *dharman* noudattaminen tuottaa muille tuskaa ja kärsimystä.

5. Karma synnyttää kaikkinaista elämän kunnioittamista, koska myös eläimillä ja hyönteisilläkin on hengellinen "sielu". Uushenkisyyden liikkeissä karmasta iloitaan myös todellisen tasa-arvon antajana, koska ihminen voi jälleensyntyä vuoroin miehenä ja vuoroin naisena.

6. Kun kristityiltä kysytään usein, miten rakastava ja kaikkivaltias Jumala voi sallia pahan maailmassa, karma poistaa tällaisen kysymyksen, sillä jumalan ei hindulaisuudessa tarvitse tuomita ketään. Mutta tällainen jumala on moraalisesti välinpitämätön ja etäinen olento eikä voi olla rakastava jumala. Tuomio ja rakkaus liittyvät toisiinsa Raamatun Jumalassa.

7. Karma antaa merkityksen joogan harjoittamiselle, sillä ihminen voi tulla tietoisesti syvemmästä olemuksestaan ja luoda itselleen tavoitteen ja oman kohtalonsa, koska karma vie prosessia eteenpäin. Tätä väitettä on helppo kritisoida sen itsekkästä luonteesta, vaikka joogan harjoittajat väittävätkin sen vaikuttavan myönteisesti myös koko yhteisöön.

Karma on koko hindulais-buddhalaisuuden perusaksioma, jonka varaan molemmat uskonnot vankasti rakentavat. Kun vertaamme kristillistä maailmankuvaa hindulaiseen, emme voi sitä sivuuttaa.

Dharma (velvollisuus)

Hindulaisuuden uskonnolliset velvollisuudet määräytyvät siitä, minkä kastin, *varnan* alakastiin *jatiin* ihminen syntyy. Siinä hän pysyy koko elämänsä loppuun. Kasteja on neljä ja niillä on lukuisia alakasteja, *jat*, jotka määräytyvät perinnäisten ammattien mukaan. Ylimmän kastin muodostavat bramiinit, joihin kuuluivat perinnäisesti maanomistajapapit ja papit. Seuraava kasti on *kshatriya*, johon kuuluvat maanomistajasotilaat. Kolmas kasti on *vaishya*, johon kuuluvat kauppiaat. Neljänteen kastiin *shudra* kuuluvat puusepät, sepät, kultasepät, parturit, savenvalajat ja maanviljelijät. Kokonaan kastisysteemin ulkopuolisiin, *dalitteihin* saastaisiin, kuuluvat korientekijät, nahkurit ja siivoajat.

Avioliitot voidaan solmia vain kastinsisäisesti ja jokaisella kastilla on omat ruoka ja puhtaussääntönsä. Kastijako ei tänään tarkoita sitä, että ylimmillä kasteilla olisi välttämättä taloudellinen ja poliittinen valta. Kysymys on uskonnollisesta arvojärjestelmästä, joka kyllä heijastuu myös sosiaaliseen valtaan. Kunkin *jatin* jäsenen edellytetään noudattavan *jatin* sääntöjä. Keskinäisissä konflikteissa toimii sovittelijana kastin paikallinen vanhimmisto, *panchayat*.

Uususkonnollisuus on pyrkinyt erottamaan karman lain intialaisesta kastijärjestelmästä, koska kastilaitos on läntiselle ihmiselle vastenmielinen, mutta hindulaisuudessa samoin kuin buddhalaisuudessaakin kastit kuuluvat olennaisena osana karman lain toimintaan.

Elämän päämäärät

Uskonnollisella elämällä, joka samaistuu yhteisön normaaliin arkielämään, on *dharman* mukaan kolme päämäärää: *artha*, *kama* ja *moksha*. *Artha* tarkoittaa rahan ansaitsemista

rehellisin keinoin perheensä elatukseksi. *Kama* tarkoittaa elämästä nauttimista, mikä sisältää aistillisesta seksistä nauttimisen. *Moksha* taas merkitsee pääsemistä vapaaksi jälleensyntymisen kehästä.

Jumalat, henget ja pahat henget

Kansanhindulaisuudessa esiintyy neljän tasoisia jumaluuksia. Korkeimmalla tasolla on persoonaton kaikenkäsittävä jumaluus, Brahman, jota kutsutaan usein myös nimellä Bhagvan (Herra). Käytännössä tätä jumaluutta ei palvota millään rituaalilla, koska sen uskotaan olevan ihmisiltä saavuttamattomissa. Ihmisen kohtalon ratkaisee Bhagvan jopa niin, että kohtalo ja tämä jumaluus usein samaistuvat toisiinsa.

Toisella tasolla korkein todellisuus Bhagavan ruumiillistuu jumaliksi, *deva*, joita palvellaan. Koko Intiassa palvellaan rituaalein ja juhlin Vishnua, Sivaa, Ramaa, Krishnaa, Ganesaa, Burgaa jne. Periaatteessa ihminen voi valita, mitä jumaluutta hän haluaa palvoa. Kuitenkin nämäkin jumalat koetaan etäisiksi, koska ne keskittyvät hoitamaan lähinnä maailmankaikkeuden asioita.

Paikallisella tasolla palvonnan kohteeksi muodostuvatkin kolmannen tason jumaluudet *devatat* (pikkujumalat) tai *gramadevatas* (suojelusjumalat). Usein kullakin jumalalla on oma erityistehtävänsä. Merkittävän joukon devata-jumaluuksia muodostavat naispuoliset *mata*-jumalattaret.

Neljännän tason jumaluuksia muodostavat toisaalta demonit ja toisaalta *bhut*-jumaluudet, jotka suoranaisesti puuttuvat kyläläisten elämään. Kullakin kastilla on omat *bhut*-jumalansa.

Bhut-jumalten vaikutusta ovat yleisesti esiintyvät riivaukset eli *bhutin* asettuminen asumaan johonkin ihmiseen. Jos *bhut* asettuu asumaan ihmiseen vastoin hänen tahtoaan, kyse on vahingollisesta riivauksesta, mutta jos ihminen haluaa *bhutin* itseensä vapaaehtoisesti, hänestä tulee *oja* eli parantajashamaani. Transsi liittyy yleisesti *bhutin* asettumiseen ihmiseen.

Bhutin asettuminen asumaan johonkin henkilöön on erotettava *deva*-jumalten ruumiillistumisista. Niissä ei juuri esiinny transsia, vaan yleensä joku guru katsotaan jumalan ruumiillistumaksi. *Deva*-jumalten ruumiillistuminen voi tapahtua yhtä hyvin myös johonkin jumalankuvaan, joka ei vain ole kuva jumalasta vaan itse patsaaseen tiivistyy koko kaikkeuden jumaluus. Patsas ei siis vain edusta jumalaa vaan sitä itseään palvellaan jumalana (sille saatetaan syöttää ruokaa ja sitä saatetaan hoitaa kuin elävää olentoa). Tällaiset ruumiillistumat saattavat olla luonteeltaan joko pysyviä tai lyhytkestoisia.

Kun on kysymys jumalan ruumiillistumisesta johonkin ihmiseen, kysymys on jostakin tunnetusta syvästi uskonnollisesta ja kunnioitetusta henkilöstä. Tällaista henkilöä kutsutaan pyhäksi. Hän ei siis ole jumaluuden välittäjä vaan itse jumaluus. Hänen jumalallisuutensa katsotaan ikuisiksi ja hänellä katsotaan olevan kyvyn välittää tätä jumaluuttaan edelleen seuraajiinsa. Toinen tapa millä nainen voi päästä jumaluuteen on *sati* eli se, että hänet poltetaan elävältä kuolleen miehensä hautajaisissa. Hänestä tulee jumalallinen ikuinen vaimo.

Bhutin asettuminen ihmiseen ja *deva*-jumalan ruumiillistuminen on taas erotettava *avatar*-ilmiöstä, jossa on kysymys jumalan tulemisesta joksikin ajaksi näkyvään hahmoon.

Bhakti hindulaisuus

Kolmannen tason hindulaisuutta muodostavat sitten persoonallisiin jumaliin kohdistettu palvonta *bhakti*, jossa hyvin keskeisiksi nousivat kaksi jumalaa: Vishnu ja hänen kymmenen *avatar* -ilmestymistään eri muodoissa pelastamaan maailma demonien voimistuneilta häiriöiltä. Vishnu-jumaluuden ilmestymisistä on merkittävin Krishna. Siva-jumaluus taas sisältää erittäin voimakkaan ristiriitaisuuden, koska se esiintyy toisaalta ankarana askeettina ja mietiskelijänä, toisaalta tanssin jumaluutena ja lopulta äärimmäisen seksuaalisena jumaluutena, jonka palvonnan symbolina on erektoitunut penis. Siva jumaluuteen liittyy jooga ja tantrismi.

Bhakti, jumaluudelle osoitettu rakkaus ja palvonta, on hyvin persoonallista luonteeltaan ja se kohdistuu käytännössä usein juuri jonkin *deva*-jumalan ruumiillistumaan, joko jumalan kuvana tai guruna. Kun hindulaisuuden reformiliikkeet ovat pyrkineet palaamaan puhtaaseen monismiin, niin ongelmaksi muodostuu: Miten ihminen, jonka *atman*, sielu on oikeastaan osa kaikkeuden jumaluutta voi ikää kuin siitä erillisenä kohdistaa palvontaa - ja vielä erittäin persoonallista - itsensä ulkopuoliseen jumaluuteen? Kristinuskon kannalta asiassa ei ole mitään ongelmaa, mutta hindufilosofialle kylläkin. Persoonallinen ja hyvin emotionaalinen palvonta on kuitenkin ihmiselle niin luovuttamatonta, että hindulainen todellisuus kulkee vastoin filosofiaansa.

Juuri *bhakti* vetoaa myös läntisiin ihmisiin, koska siinä on ajoittain lähes ekstaasiin nousevaa jumalan rakkauden ja hyvyyden palvontaa ilman, että ihmisen tarvitsisi kuitenkaan olla mitenkään moraalisessa suhteessa jumalaan. Raamatun Jumalan loukkauskivi on parannusvaatimuksessa.

Krishna

Bhagavad Gita, joka keskittyy Krishna-avataarin ympärille, on hindulaisuuden suosituin kirja ja myös lännessä varsin tunnettu. Krishna-myytti vetoaa voimakkaasti ihmisen tunteisiin ja vaikka asiaa ei voikaan todistaa pitävästi näyttää olevan ilmeisiä vaikutteita myöskin kristinuskosta - vaikka erotkin ovat ilmeiset. Juuri siinä *bhakti* tarjotaan kolmanneksi vaihtoehdoksi saavuttaa hengellinen tila. *Bhakti*-palvoja voi olla varma jumalan armosta. Se ei edellytä kalliita bramiini-rituaalien uhreja eikä joogien äärimmäisien ankaria harjoituksia. Siihen liittyy usein pitkää ja toistuvaa jumalan nimen lausumista niin kuin esimerkiksi Hare Krishna liikkeessä. Mutta se on enemmän kuin mekaaninen suoritus, se edellyttää antautuneen ihmisen jatkuvaa tietoisuutta jumalasta ja rakkautta jumalaan. Kun ankara karman laki osoittautui tavallisille ihmisille liian vaikeaksi tieksi, *bhakti* tarjoaa ikuista rauhaa jopa pahoille ihmisille, kunhan he omistautuvat Krishnan palvontaan.

Vastaava ilmiö esiintyy myös buddhalaisuuden puolella. Siellä karman kierteestä vapautumiseksi tarjotaan armahtavia Amida-buddhaa, jotka ovat keränneet niin paljon hyvää karmaa, että hän voi jakaa sitä niille, jotka toistavat hänen nimeään.

Siva

Siva on Vishnun jälkeen toiseksi suosituin jumala hindulaisuudessa. Sivassa yhdistyvät vastakohtat: hän on suuri askeetti ja toisaalta hillitön eroottisuudessaan, luoja ja tuhoaja, elämä ja kuolema. Juuri siksi, että Sivassa yhdistyvät olevaisuuden suuret vastakohtat monet pitävät sitä viimeisenä jumaluutena. Läntisen tarkkailijan ei ole helppo ymmärtää Sivan askeettisuutta ja hillitöntä eroottisuutta. Mutta toisin kuin buddhalaisuudessa, jossa askeettisuus merkitsee eroottisuuden kuolettamista, hindulaisuudessa askeettisuus merkitsee pikemminkin eroottisten voimien varastointia. Varsinkin tantrismissa ja kundaliini joogassa seksuaaliset voimavarat toimivat jumalallisten energioiden vapauttamisprosessin lähtökohtana. Siksi intialaisten askeettien erityisenä palvonnin kohteena ovat olleet Sivan tempeleissä sijaitsevat erektoidun peniksen patsaat.

Jumalattaret

Hindulaiset jumalat esiintyvät yleensä mies- ja naisjumala pareina. Sivan parina esiintyy Parvati jumalatar. Heidän lapsensa Ganesa, elefanttipäinen jumala, on erittäin suosittu ja hyväntahtoinen viisauden ja oppineisuuden jumala. Sivan palvontaan liittyy maaginen voima *shakti*, joka personoituna esiintyy aina jumalattarena. Kun askeettina Siva vetäytyy syrjään maailmasta, Paraviti on aktiivinen huolehtiessaan siitä, että elämä saisi tarvitsemansa voiman ja energian. Hänet samaistetaan näin luontoon kun taas Siva puhtaaseen hen-

keen. Näin kaikki mikä jumaluuksissa on feminiinistä, tulee lähelle elämää. Jumalattaret ovatkin hindulaisuudessa hyvin keskeisen palvelun kohteena - "äiti maa" asetelman mukaan. Jumalattarten joukossa Laksimi edustaa perinteistä kauneutta ja hedelmällisyyttä ja mallikelpoista hinduvaimoa. Jumalattarista oudoin on musta Kali, verenhimoinen ja mielivaltainen. Kali edustaa epäsosiaalista käytöstä ja esiintyy usein alastomana Sivan peniksen yläpuolella. Hindulaisuus on erittäin feministinen uskonto eikä ole ihme, että uushenkisyyden liikkeissä myös feminiinisyys korotetaan maskuliinisuutta paremmaksi ominaisuudeksi.

Jooga

Jooga tekniikoiden tarkoitus ei ole saavuttaa maagisia voimia, vaan saavuttaa passiivisuuden tila. Ihminen hylkää tämän elämän, koska hän tietää, että on jotain muuta, joka on kasvun, ajallisuuden ja kärsimyksen tuolla puolen. Joogassa pyritään eroon tietoisuuden tiloista, joita ovat esimerkiksi illuusiot kuten unet, hallusinaatiot ja harhat sekä normaali valvetila. Ne korvataan joogalla tuotetuilla rationaalisuuden ulkopuolisilla tietoisuuden tiloilla.

Joogassa tarvitaan ainakin seuraavat kahdeksan harjoitusmuotoa:

1. *Yama* - pidättäytyminen vahingoittamasta muita
2. *Niyama* - fyysinen ja mielen puhtaus
3. *Asana* - fyysiset harjoitukset
4. *Pranayama* - hengitysharjoitukset, joilla saadaan elinvoima hallintaan
5. *Pratyahara* - poisvetäytyminen aistitunteuksista
6. *Dharana* - keskittyminen, mielen kiinnittäminen yhteen kohteeseen
7. *Dhyana* - mietiskely
8. *Samadhi* - kyky nähdä tarkasteltava kohde sellaisena kuin se todella on

Nämä kahdeksan kohtaa sisältyvät useimpiin joogan lajeihin ja muodostavat Raja joogan. Muita lännessä esiintyviä joogan muotoja ovat *tantrismi*, *hatha*, *jnana*, *karma* ja *bhakti*.

Hatha joogan mukaan hengityksessä on kaksi toisiaan vastaan työskentelevää voimaa "kuu" impulssi ja "aurinko" impulssi. Niiden välinen harmonian puute aiheuttaa levottomuuden mielessämme ja ruumiissamme. Kun nämä impulssit saadaan tasapainoon, ihminen kykenee keskittymään todelliseen itseensä. Näin keskittymisenergia saadaan työnnettyksi alimpaan *chakraan* (henkisen energian keskukseen) selkäytimen alapäähän. Näin saadaan selkäytimen alapään kanava, *sushumna*, avautumaan ja henkinen energia alkaa vapautua ylöspäin seitsemää *chakra*-pistettä myöten.

Jnana jooga on viisauden joogaa ja muodostuu henkisistä harjoituksista. Siihen liittyy Veda-kirjallisuuden mietiskelyä ja ympäristön olosuhteiden ajattelua. Kun normaalilla loogisella ajattelulla ei päästä perille ja joudutaan absoluuttiseen epätoivoon, korkeimman tason tietoisuus avautuu.

Karma jooga on taas jokapäiväisen työn joogaa. Se tulee lähelle *dharma* velvollisuuden suorittamista ilman, että ollaan kiinnostuneita teoilla saavutettavista tuloksista. Mahatma Gandhi edusti tätä joogaa. *Bhakti* joogassa visualisoidaan jokin palvelun arvoinen kuva sisimpään ja toistetaan mantraa.

Tantrismi

Kun *Raja* jooga sivuutti ruumiilliset prosessit, erityisesti seksuaalisen yhdynnän, jonka katsottiin heikentävän hengellistä voimaa, tantrismissa pitkitetyt yhdynät nähdään tienä valaistuksen. Niissä syntyy seksuaalisen energian virta partnerien välillä niin, että molemmat

pääsevät kokemaan todellisuuden viimeistä ykseyttä. Monille ortodoksihinduille tällaiset käsitykset ovat kauhistuttavia, mutta varsinkin lännessä tantrismilla on ollut voimakasta vaikutusta. Tosin hindut tekevät eron "oikean käden" ja "vasemman käden" tantrismin välillä. "Oikean käden" suuntaus on maltillisempaa ja hyväksyttävämpää myös tavalliselle hindulle. Tantristit panevat paljon painoa magiaan ja rituaaleihin. Tantrismissa Siva ja Kali ovat pääjumalat, mutta Kali hallitsee paria.

Vaikka tantrismi on varsin pitkälle käytännöllistä, se on kehittänyt kaksi merkittävää käsitettä:

Ensiksikin viimeisessä todellisuudessa on kaksi puolta: *Siva* (maskuliinisuus) ja *Shakti* (feminiinisyys). Shaktia pidetään kosmisena voimana, joka on korotettu jumalallisen äidin asemaan. Se ylläpitää koko universumia ja kaikkia sen eläviä olentoja. Siitä taas seuraa, että jokainen nainen on Shaktin ruumiillistuma. Shakti voima on sama kuin kosminen tietoisuus, joka savutetaan "vasemman käden" tiellä seuraavin keinoin:

1. *Mamsa* - lihan syönti
2. *Madya* - alkoholin ja huumeiden käyttö
3. *Matsya* - kalan syönti
4. *Mudra* - hienonnettu vilja
5. *Maithuma* - seksuaalinen yhdyntä

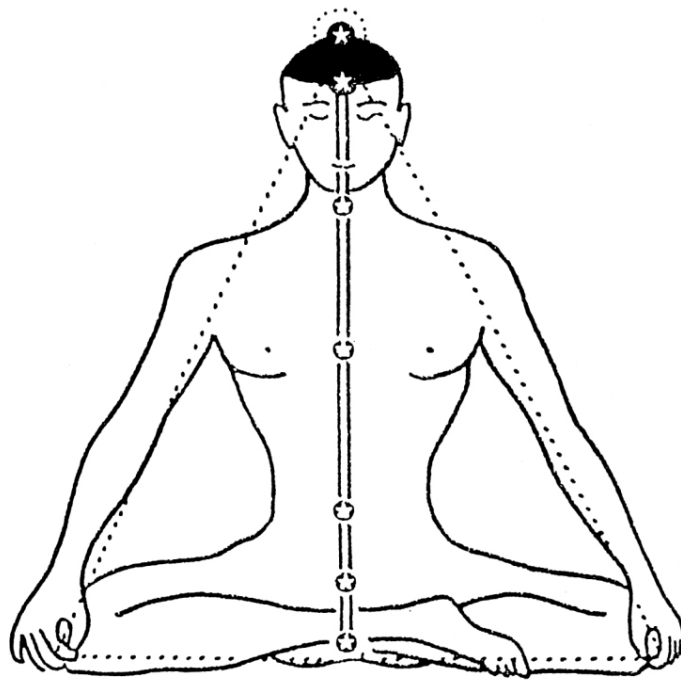
Yhdyntä symboloi Siva-Shakti käsitettä. Sitä ei pidetä eroottisena aktina vaan joogan harjoituksena. Tie hengelliseen edistykseen ei löydy pidättymällä halusta, vaan muuntamalla ne, niin että niistä tulee vapautuksen keinoja.

Toinen tantrismin käsite sisältää sen, että ihmisen ruumis on koko kaikkeuden mikrokosmos. Selkäydin edustaa kaikkeuden keskusta. Shaktia kutsutaan myös *kundaliiniksi*, mikä tarkoittaa kierukkaa. *Kundaliini* on käärmeen lailla kierukalla alimman *chakran* kohdalla. *Kundaliini* joogalla tämä energia pyritään vapauttamaan niin, että se *chakrojen* kautta nousee ylemmäs aina Sivaan asti. Siva-Shakti-ykseys tuottaa onnellisen kokemuksen kaiken ykseydestä.

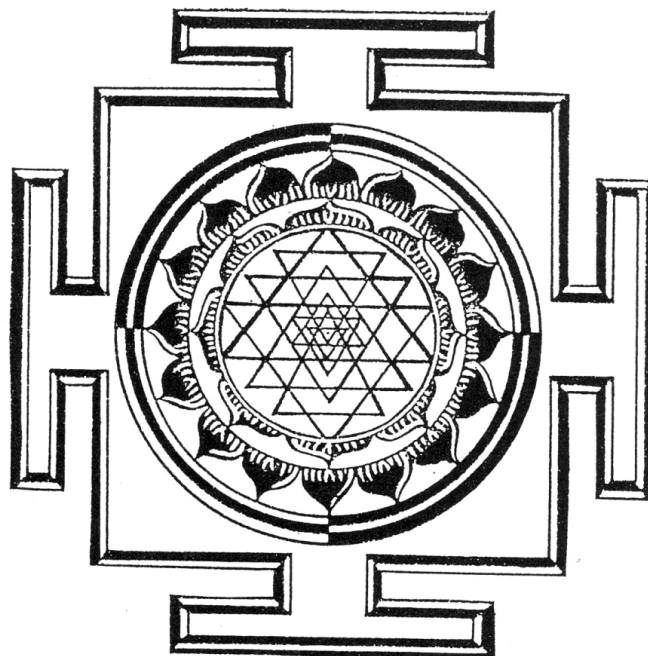
Tantrismin harjoitus vaihtelee ryhmittymästä toiseen ja siitä kuka on guru, mutta seuraavat piirteet ovat yleisiä: *diksa*, *mantra*, *nyasa* ja *mandala*. *Diksa* on seremonia, jolla uusi harjoittaja johdetaan sisään tantrismiin. Se tapahtuu kahdenkeskisessä kohtaamisessa gurun kanssa. Siinä hän saa myös oman mantransa. *Mantran* tehtävä on helpottaa keskittymistä joogan harjoittamisessa ja auttaa sisäistämään liturgiset rituaalit. *Nyasan* tarkoituksena on visualisoimalla jumaluus löytää ykseys sen kanssa. "Et voi palvoa jumalaa, ellet ole yhtä sen kanssa". Tyypillinen rituaali on piirtää mandala, monimutkainen kolmioista ja ympyröistä piirretty kuvio, joka kuvaa kosmosta ja siinä olevien maskuliinisten ja feminiinisten voimien ykseyttä. Mandalan sisällä eri kasteihin kuuluvat voivat vastoin ortodoksista hindulaisuutta suorittaa edellä lueteltuja rituaaleja yhdessä. *Asana* on taas gurun määräämässä paikassa tapahtuva kahden henkilön rituaalinen yhdyntä, jossa nainen edustaa siis jumaluutta.

Gurut

Hindulaisuudessa guru tarkoittaa monia asioita, mutta kolmea niistä on tyypillisiä. Ensimmäisen käsityksen mukaan guru on sama kuin itse ehdoton jumaluus. Toinen perinnäinen monistinen näkemys on se, että guru on pitemmällä tiellä kohti täydellistä sulautumista jumaluuteen kuin hänen oppilaansa. Guru on siis niin kuin jumala muttei vielä itse jumala. Kolmannen dualistisen käsityksen mukaan guru ei koskaan sulaudu jumaluuteen. Häntä voidaan palvoa kuin jumalaa, mutta hän ei silti ole jumala.

Seitsemn chakraa (energiakeskusta) ruumiissa

Yantra Mandala

Gurujen nousu näin korotettuun asemaan on suhteellisen myöhäinen ilmiö hindulaisuudessa, se liittyi *bhakti* joogan leviämiseen. **Sant Kabir** kirjoitti (1500): "Guru ja jumala ovat seisomassa, kumman jalkaa kosketan ensin? Kosketan sinua oi guru, sillä sinä ilmoitit minulle jumalan." Gurusta tulee siis oppilaiden palvelun kohteita ja oppilaan tehtävä on alistua kokonaan gurun hallintaan. Kun läntinen opettaja jakaa tietoaan oppilailleen ikään kuin jotain tuotetta, guru jakaa oman elämänsä oppilailleen. Guru itse on hänen opetusensa, se mitä hän tekee ja on eikä niinkään se, mitä hän opettaa. Gurut ovat usein niin "karismaattisia" persoonia, että oppilaat kokevat lähes ekstaasia hänen ympärillään. Aidon gurun on osoitettava hengellisyytensä kokemustensa määrällä ja voimakkuudella.

Gurut ovat käytännössä sivuuttaneet bramiinit uskonnollisina auktoriteetteina. Gurujen merkityksen kasvuun on vaikuttanut joukko Intian yhteiskunnan piirteitä ja sosiaalisia paineita. Eräs niistä on perheen ehdoton patriarkalisuus. Pojan on käytännössä koko elämänsä toimittava isänsä tahdon mukaan. Tässä gurut ovat tarjonneet pakotien. Gurut ovat itse valittuja isiä. Intialaisessa puritaanisessa yhteiskunnassa miehet ja naiset elävät toisistaan erillään, mikä on johtanut luonnollisten tunteiden tukahduttamiseen. Homoseksuaalisuus ja gurut ovat muodostuneet teiksi tunteiden ilmaisemiselle. Näin gurujen palveluun liittyy usein voimakkaita seksuaalisten tunteiden siirtoa. Kolmas merkittävä gurujen *ashramien* suosion kasvuun vaikuttava tekijä on se, että gurujen palveluksessa eri kastien edustajat saattavat löytää toisensa modernissa teollistuvassa yhteiskunnassa, jossa kastilaitos on todellinen rasite. Gurujen suosio lännessä on vaikuttanut myös heidän arvostuksensa lisääntymiseen Intiassa.

Voiko jooga olla kristillistä?

Voiko kristillisyyden ja joogan yhdistää? Intialainen **Vishal Mangalwadi** vastaa:

- On selvää että ihminen tarvitsee liikuntaa ja kylmissä maissa harjoitukset, jotka voi tehdä sisällä, ovat toimivia. Mutta jooga ei ole vain fyysinen asia. Joogan tavoitteena ei ole fitness vaan sielun sulautuminen "olevaiseen".

Mangalwadi muistuttaa, että hindulaisessa ajattelussa ihmisen ongelmana nähdään kehon ja sielun yhteys. Kehoa pidetään illuusiona ja keho nähdään pahana. Joogan tavoitteena on eristää sielu kehon vankilasta. Kristinuskossa sekä sielu että keho nähdään Jumalan hyvänä luomistyönä. Kehon arvo näkyy uskossa ruumiilliseen ylösnousemukseen. Ja kun kristitty mietiskelee, tavoitteena ei ole tyhjentää mieli, vaan täytyä Pyhällä Hengellä ja Jumalan sanalla.

Kristillinen jooga ottaa fyysiset harjoitukset hindulaisuudesta, mutta ei ymmärrä mitä hindulaisessa joogassa tai buddhalaisessa mietiskelyssä todella tapahtuu. Todellisuudessa kristillinen jooga on synkretismiä. Sen sijaa, että totuus muuttaisi kulttuuria, kulttuuri on muuttanut totuuden.

Fyysisten harjoitusten sijaan mies kehottaa helpottamaan stressiä paneutumalla sen juuriin. *Asana*t eivät yksin laukaise kireyttä ihmissuhteissa.

- On helppo nauttia joogasta länsimaan suojassa, kun ei tarvitse ottaa koko pakettia. Tulkaa Intiaan ja katsokaa, mitä hindulainen filosofia todella tuottaa: lahjontaa, ihmisarvon polkemista, likaisuutta.

Ex-joogi löysi taivaan tien   Virpi Kurvinen, Uusi Tie

Tommi Hekanaho työskentelee kouluisäntänä Helsingin kristillisessä koulussa.

– Joogasta voi löytää mielenrauhaa, mutta yksin Jeesus Kristus voi lahjoittaa ihmiselle rauhan Jumalan kanssa, tiivistää ex-joogi Tommi Hekanaho. Tommi Hekanaho, 46, oli nuoruuden seurustelusuhteessaan uskonon ja se avasi ovet monien uusien valheiden maailmaan.

– Riippuvuudet ”kävälivät” elämääni sisälle. Enkä kokenut minkäänlaista vastustamisenkaan tarvetta, Hekanaho muistelee.

Hän kuvailee noita aikoja elämässään Sananlaskujen sanoin: ”Jumalattoman vangitsevat hänen rikoksensa ja hän tarttuu oman syntinsä pauloihin. Kurittomuuteensa hän kuolee ja suistuu harhaan suuressa hulluudessaan (Snl. 5:22–23).

Itämaista ”lääkettä” pahaan oloon

Asepalveluksessa Hekanaho tutustui buddhalaiseen kaveriin, joka suoritti omaa asevelvollisuuttaan aseettomana palveluksena.

– Minua kosketti hänen rauhallisuutensa ja se kun näin hänet metsäleirillä puukeppi kädessään meidän rynnäkkökivääreillä aseistettujen varusmiesten keskellä.

Tämän episodin seurauksena Hekanaho lainasi ja luki itämaista uskontoa käsittelevän kirjan.

– Buddhalainen opetus lupasi ratkaisua pahaan oloon. Siksi tartuin siihen, hän selittää.

Valaistuminen olisi mahdollista saavuttaa mielentyhjennysmeditaation kautta. Hekanahosta tuli teosofi. Hän omaksui uskon karman lakiin ja jälleensyntymään. Se tarkoittaa, että ihmisen on omilla hyvillä teoillaan sovitettava pahat tekonsa.

Nuori mies oli tosissaan etsiessään elämälle mieltä ja tarkoitusta. Hän uskoi myös kasvisruokavalioiden edistävän valaistumisen saavuttamista.

– Vuoden päästä en syönyt enää mitään lihaa, kalaa, enkä edes kananmunia.

Tommi Hekanahon käsiin osui myös joogakirjoja, joissa henkinen polku ja koko elämän tarkoituksen etsintä oli nostettu joogan ydinasiaksi.

– Yhdestä kundaliinijoogakirjasta löysin opetuksen chakroista eli energiakeskuksista. Tämän opin mukaan ihmisessä on navan alapuolelta alkaen päälle kulkien monta erillistä energiakeskusta eli chakraa, Hekanaho valottaa.

Ylimmästä otsa-chakrasta eli kolmannelta silmästä sanottiin, että sen auettua joogaaja oivaltaa todellisen olemuksensa toisin sanoen jumaluutensa.

– Tämän opin mukaan ei ole olemassa taivasta eikä helvettiä, ei persoonallista Jumalaa eikä saataanaa. Itse Hekanaho harrasti joogaa aktiivisesti neljä vuotta, vuosina 1990–1994.

Jotain suurta ja ikuista?

Armeijan jälkeen Tommi Hekanaho alkoi etsiä alaa, jossa voisi auttaa muita.

– Haluni syvimpänä lähteenä oli kuitenkin karman lain vaatimus, hyvän tekemisen pakko, Hekanaho tunnustaa.

Hän aloitti opiskelut kehitysvammaisten opettajaksi Steiner-pedagogisessa seminaarissa.

Keväällä 1993 hän lähti viikonloppuvapaalla meditaatioleirille, jossa harjoitettiin mielentyhjennystä Buddhan patsaan edessä ja palavien suitsukkeiden keskellä.

– Olin jo harjaantunut meditoija, joten odotukseni olivat korkealla. Ehkä tänä viikonloppuna olisi minun vuoroni oivaltaa jotain ikuista ja suurta? Leiri osoittautuikin omalla kohdalleni käänteen tekeväksi, mutta toisin kuin olin itse ajatellut.

Leirin toisena päivänä nuori mies joutui meditaatiossa hallusinaation valtaan.

– Koin jonkinlaisen ruumiista irtautumisen. Ruumiiseeni palattuani minut valtasi kuitenkin voimakas pelko. Luulin hajoavani ja kuolevani siihen paikkaan. Yllättäen koin, miten joku hyvä persoona halusi suojella minua ja varoitti minua jatkamasta mielentyhjennystä.

Samalla hetkellä Hekanaho menetti lopullisesti halunsa tavoitella valaistumista.

– Muutaman viikon päästä olin kylässä kaverini luona. Kesken filosofointimme hänen siskonsa katsoi minua lämpimästi silmiin ja kysyi: ”Tommi, asuuko Jeesus jo sinun sydämessäsi?” Menin sisimmässäni aivan muruiksi ja aloin nyyhkyttää hiljaa.

Tuo rakkauden kokemus ei jättänyt seuraavina vuosina Hekanahoa rauhaan.

– Ihanasti se aina silloin tällöin muistutti minua: Jeesus haluaisi tulla luokseni asumaan.

Riutunut totuudenetsijä

Tommi Hekanaho oli 23-vuotiaana 174 cm pitkä ja vain 48,5 kiloa painava riutunut totuudenetsijä.

– Opettajaopinnoistani oli takana vasta kolmannes, mutta olin niin huonossa kunnossa sekä fyysisesti että psyykkisesti, etten voinut jatkaa opintojani.

Kohta tuttu tarjosi mahdollisuutta lähteä vuodeksi kokon hommiin pieneen Steiner-yhteisöön. Hekanaho oli tähän mennessä menettänyt uskonsa siihen, että tiettyjä ruokia syömällä voisi varmistaa oman henkisen kehityksen kasvun.

– Yhtenä päivänä jälleen söin kalaa ja sitä seuraavana päivänä makkaraa, joka maistui käsittämättömän hyvältä.

Kokki lihoi vuoden pestin aikana kymmenen kiloa ja sai kuihtuneeseen olemukseensa lisää voimia ja tarmoa.

– Vastauksia sydämeni levottomuuteen en edelleenkään kuitenkaan löytänyt. Olin etsinyt kiihkeästi Jumalaa lähinnä omasta sisimmästäni jo kolmen vuoden ajan. Lopputuloksena oli täysi hämmennys. Sanoin itselleni: ”No, kun kerran en löydä Jumalaa mistään, niin elän sitten ilman sitä tai häntä, miten vaan.”

– Myöhemmin, tultuani uskoon aloin vähitellen ymmärtää, että vasta kun luovutin Jumalan etsimisen itsestäni, alkoi taivaan isä puhutella, koskettaa ja kutsua minua luokseen.

Aseista riisuvaa rakkautta

Vuoden 1999 talvella Tommi Hekanaho masentui silloisen seurustelusuhteen päätyttyä.

– Ajattelin, että kirkosta en vielä ollut hakenut apua. Seuraavana päivänä lähdin Tuomas-messuun sieluntuskaa tuntien. Olin häpeissäni kaikesta itsessäni, elämästäni ja monista tuhoisista valinnoista, jotka kyllä ymmärsin vääriksi, mutta joita silti koko ajan toistin.

Hekanahoa puhutteli voimakkaasti laulu, jossa ylistettiin Jeesuksen veren voimaa.

– Pyhä Henki kosketti minua, ja ymmärsin Jeesuksen ristinkuoleman merkityksen. Ymmärsin, että ihmiset eivät ole syntisiä siksi, että he tekevät syntiä, vaan he tekevät syntiä siksi, että he ovat syntisiä. Koin Jeesuksen kysyvän, saako hän asettua sydämeeni asumaan. Jumalan rakkaus oli niin vastustamatonta, että en ajatellutkaan tarjouksesta kieltäytymistä. Vastasin Jeesukselle: ”Kyllä. Annan itseni kokonaan sinulle. Tee minulle, mitä haluat.” Seuraavassa hetkessä kuulin kutsun ehtoollispöytäni, ja lähes juoksin sinne.

Ainoa tie Jumalan luokse

Tommi Hekanaho tietää, että jooga kiehtoo monia kristittyjäkin. Hän itse ajattelee, että lopulta on olemassa vain kaksi eri uskontoa, toinen, jossa ihmisestä tulee jumala ja toinen, jossa Jumalasta jo tuli ihminen.

Hän uskoo, että Jeesus on ainut tie Jumalan luokse.

– Synkretisti puolestaan uskoo, että eri uskonnot ovat kuin pyramidin eri sivuja, joita kiipeämällä saavutaan lopulta samalle huipulle.

Eikö joogaa voisi harrastaa pelkästään liikkumisen ilosta?

– Jos ymmärrämme joogan vain liikuntana, se ei mielestäni enää ole joogaa. Jooga merkitsee minulle henkistä tietä ja polkua, jonka tavoitteena on oivaltaa, että olemme jumalia. Hekanaho kuitenkin muistuttaa, että vain Jumalaa tulee pelätä, ei joogaa, eikä joogea.

Rukous – luottavaista hapuilua

Mitä entinen meditoija ajattelee rukouksesta?

– Rukous merkitsee minulle mahdollisuutta olla jatkuvassa yhteydessä Jeesukseen, Vapahtajaani.

Tommi Hekanahon mielestä tärkeintä rukouksessa on rehellisyys.

– Psalminlaulajan tavoin voin vuodattaa rukouksessa sydämeni Jumalalle. Tosin joskus rukoilen lyhytsanaisesti tai hiljaa itseni kielillä puhuen. Jos haluan olla varma, ettei rukouksestani puutu mitään, rukoilen Jeesuksen opettaman Isä meidän -rukouksen. Siinä on kaikki tarvittava. Mielestäni valmiinkin rukouksen rukoileminen voi olla aivan yhtä vapaata ja Jumalan puoleen luottavaisesti hapuilevaa kuin omin sanoinkin rukoileminen.

Raamatun lukemisen suhteen ensimmäiset kuusi uskossa vaellettua vuotta olivat Hekanaholle erämaata.

– Vuonna 2005, samana kesänä kun rakastuin nykyiseen vaimooni, Katriinaan, rakastuin myös Raamattuun. Jumalan sana on uskovan hengellistä ruokaa, jota ilman hän kuihtuu hengellisesti tai voi eksyä ainakin väliaikaisesti. Raamatun lukeminen ravitsee aina lukijaansa, vaikka tunteet tai kokemus väittäisivät aivan päinvastaista. Jumalan sana myös synnyttää uskon ihmisen sydämessä.

BUDDHALAISUUS

Buddhalaisuus on Magadhassa (nyk. osa Intiaa) n. 500-luvulla eKr. syntynyt uskonto. Sen perustaja on yleensä historiallisena henkilönä pidetty prinssi Siddhartha Gautama, joka kuitenkin luopui rikkauksistaan ja tuli myöhemmin Buddhaksi eli valaistuneeksi (Buddha, kirj. ”herännyt”). Buddha itse opetti olevansa tavallinen ihminen, ei jumala tai profeetta.

Alkuperäinen buddhalaisuus voidaan tiivistää käsitteisiin *neljä totuutta* ja *jalo kahdeksanosainen tie*.

”Neljä jaloa totuutta” tarkoittavat totuutta kärsimyksestä, totuutta kärsimyksen syystä, totuutta kärsimyksen lakkaamisesta ja totuutta tiestä kärsimyksen päättymiseen.

- ”Totuus kärsimyksestä”: Kun ihmisen elämää katsellaan tutkien, se osoittautuu pelkäksi kärsimykseksi.
- ”Totuus kärsimyksen syystä”: Kaikenlaisen karman kasaantumisen viimeinen syy on halu. Se on kaiken harhan aiheuttaja. Ihmiselämä on täynnä kärsimystä, mutta se johtuu kiintymyksestä. Se juontaa taas halurakkauteen, joka syntyy tietämättömyydestä.
- ”Totuus kärsimyksen lakkaamisesta”: Kärsimyksen vähentämiseksi pitää tuhota kiintymys. Kiintymyksen tuhoamiseksi pitää tuhota halu. Halun tuhoamiseksi tulee katkaista tietämättömyys. Buddha loi periaatteen, jota sovelletaan kärsivään ihmiselämään.
- ”Totuus tiestä, joka johtaa kärsimyksen lakkaamiseen”: Se kertoo, miten totuudet pannaan käytännössä toimeen. Se on jalo kahdeksanosainen tie.

Syntymä, vanheneminen, sairaus ja kuolema - neljä kärsimystä

”Kärsimys” sanskritiksi *dukha* merkitsee epämiellyttävää ja sellaista, mikä ei mene mielen mukaan. Yhdellä sanalla ”kärsimys” kuvataan siis sellaista, mille omin voimin ei voi mitään. ”Syntymää, vanhenemista, sairautta ja kuolemaa, näitä neljää ihminen ei voi hallita vapaalla tahdollaan, siksi ne ovat kärsimystä. Millainen on se, millä näistä neljästä kärsimyksestä voi vapautua? Se ei ole sitä, että pääsisi tilaan, jossa voisi täysin halunsa mukaan hallita niitä. Eivät vain ihmiset vaan kaikki elollinen myös kasvit joutuvat kokemaan näitä neljää kärsimystä niin pian kuin ne ilmaantuvat tähän maailmaan.”

Toisin sanoen syntymä, vanheneminen, sairaus ja kuolema toistavat itseään loputtomasti kuin luonnon rytminä, tätä toistoa ja jatkumista nimitetään *samsaraksi* (olemassaolon kiertokuluksi, jälleensyntymiseksi). Kaikilla maailmankaikkeuden kuudella buddhalaisella tasolla *samsara* tuottaa toistuvasti elämää ja kuolemaa, jonka vallassa ei päästä harhasta valaistukseen. Se on kuin pyörä, jota ei voi pysäyttää. Tämän hetkinen olemassaolo on vain *samsaran* yksi pyyhkäisy ja sikäli kuin olemassaolo jatkuu *samsaran* sisällä, ihminen ei voi vapautua kärsimyksestä. Se, että syntyy tiettyyn muotoon, on kärsimystä. Vasta kun ihminen vapautuu jälleensyntymisestä, hän pääsee vapaaksi kärsimyksestä.

Nirvana on kärsimyksestä vapautumista ja se merkitsee pääsyä pois jälleensyntymisen kierteestä. Buddha tavoitteli juuri sitä lopullisena leponaan. Se on siis vapautta jälleensyntymisestä. Ikuinen lepo löytyy siitä, että tämän elämän jälkeen ei enää tarvitse palata kokemaan tämän maailman syntymää, vanhenemista, sairautta ja kuolemaa.

Mikä sitten aiheuttaa nämä neljä kärsimystä eli syntymän, vanhenemisen, sairauden ja kuoleman? Jos ihminen Buddhan mukaan pääsee tajuamaan niiden juurisyyn, hän pääsee ikuiseen rauhaan. Buddha julistaa, että syy, miksi ihmisiä vaivaavat nuo neljä kärsimystä, on siinä, että ihmiset ovat tietämättömiä ne aiheuttavan syyn ja seurauksen laista eli *karmasta*.

Kun ihmiset eivät tiedosta eivätkä oikein havainnoi sitä, että kaikki asiat syntyvät ja häviävät *karman* voimasta, he tarrautuvat niihin itsekkäästi. Kun ihmisillä syntyy halu toimia oman mielihalunsa mukaan tai taipumus omistaa, he joutuvat kokemaan kärsimystä. Loppupäätelmä on siis, että tietämättömyys *karmasta* on neljän kärsimyksen syy.

Karman lain mukaan kaikki asiat syntyvät keskinäisessä riippuvuussuhteessa ja myös häviävät samalla tavalla. Tapahtumapaikka on maailma ja se ilmenee *samsarana* eli jälleensyntymisenä. *Karman* laki on buddhalaisuuden yleispätevä totuus. Se, joka ymmärtää tämän totuuden oikein ja omaksuu sen olemukseensa, on totuuteen herännyt, valaistunut ja häntä nimitetään buddhaksi. Syyn ja seurauksen suhdetta kuvataan ”kahdellatoista toisistaan riippuvalla renkaalla”. *Karman* lain paremmin ymmärtämiseksi selitän niitä, vaikka se on hiukan monimutkaista.

Tietämättömyys aiheuttaa *karmiset* muodostumat. Ne taas synnyttävät tajunnan (arvostelukyvyyn ja tunteet). Tajunta luo nimen ja muodon. Nimi ja muoto aiheuttavat kuusi aistiperustaa (silmät, korvat, nenä, kieli, tunto). Ne taas synnyttävät kosketuksen ja se aistimukseen. Aistimus synnyttää halun, se taas kiintymyksen. Kiintymys (tarrautuminen) aiheuttaa tulemisen (olemassaolon) ja se taas jälleensyntymän. Syntymä luo vanhuuden ja kuoleman, murheen, säälin, ahdistuksen ja tuskan. Niistä muodostuu kärsimys. Tämä aiheuttaa kohtalon.

Jotta siis pääsisi vapaaksi neljästä kärsimyksestä ja saavuttaisi rauhan valaistuksessa, tietämättömyyden poistaminen on tärkeää. Buddha opettaa siis, että nähdessään ja tuntiesseen karman, ihminen lopulta näkee ja tuntee itsensä, silmien avautumista omalle olemukselle. Se on sen näkemistä ja tietämistä, millainen ihmisen tulee olla ja asioiden todellisen luonteen. Kun se sitten avautuu, ihminen vapautuu kaikista haluista (kiintymyksistä). Kun taas se pääsee tapahtumaan, hänen ei enää tarvitse syntyä uudelleen toistamaan vanhenemista, sairautta ja kuolemaa. Näin hän saavuttaa ikuisen rauhan.

Sivuhuomautuksena todettakoon, että kristinuskoa sanotaan rakkauden uskonnoksi, mutta buddhalaisuutta armeliaisuuden uskonnoksi. Usein annetaan ymmärtää, että sana ”rakkaus” ei sovi buddhalaisuuteen, sillä rakkautta pidetään halujen lähteenä. Siksi siitä käytetään nimitystä ”halurakkaus”. Lisäksi ajatellaan sen olevan voiman, joka saa janoisen ihmisen etsimään tyydytystä ja sitä nimitetään myös ”janorakkaudeksi”. Eräässä sutrassa sanotaan: ”Janorakkautta on vaikea tyydyttää, se on kuin yrittäisi juoda meri tyhjäksi.” Siitä varoitetaan, koska se luo pohjattoman halun.

Harjoitusjärjestelmä

Millaisia käytännöllisiä harjoituksia sitten piti suorittaa saavuttaakseen ikuisen levon? Buddha opetti siihen kahdeksanosaista tietä, jota nimitetään ”jaloksi kahdeksanosaiseksi poluksi”. Sen muodostavat:

Viisaus

- Oikea näkemys tai oikea ymmärrys, oikea perspektiivi: *”Tieto kärsimyksestä, sen syntymästä ja sen loppumisesta, ja tieto harjoituksesta, joka johtaa kärsimyksen loppumiseen.”*
- Oikea aikomus tai aie tai oikea päättäväisyys, oikea ajattelu: *”Ja mitä on oikea aie? Pyyteeton, vapaa pahantahtoisuudesta ja vahingoittamisesta: tätä kutsutaan oikeaksi aikeeksi.”*

Moraali

- Oikea puhe: *”Valehtelemisesta, eripuraa luovasta, hyväksikäyttävästä tai turhasta puheesta pidättäytyminen: tätä kutsutaan oikeaksi puheeksi.”*
- Oikea toiminta: *”Toisen elämän riistämisestä, varastamisesta tai siveettömyydestä pidättäytyminen: tätä kutsutaan oikeaksi toiminnaksi”*
- Oikea elinkeino: *”On tapaus, jossa jalojen opettama, hylättyään epärehellisen elinkeinonsa jatkaa elämäänsä oikeaa elinkeinoa harjoittaen: tätä, munkit, kutsutaan oikeaksi elinkeinoksi.”*

Meditaatio (henkinen kehitys)

- Oikea ponnistus, oikea yritteliäisyys: *”(i) On tapaus, jossa munkki herättää halua, ponnistelee, luo sitkeyttä, ylläpitää ja toteuttaa aiettaan jotta vielä nousemattomat pahat, taitamattomat ominaisuudet eivät nousisi. (ii) Hän herättää halua, ponnistelee, luo sitkeyttä, ylläpitää ja toteuttaa aiettaan hylätäkseen pahat, taitamattomat ominaisuudet, jotka ovat jo nousseet. (iii) Hän herättää halua, ponnistelee, luo sitkeyttä, ylläpitää ja toteuttaa aiettaan jotta vielä nousemattomat hyvät, taitavat ominaisuudet nousisivat. (iv) Hän herättää halua, ponnistelee, luo sitkeyttä, ylläpitää ja toteuttaa aiettaan jo nousseiden hyvien, taitavien ominaisuuksien ylläpitämiseksi, ymmärtämisen selkeyttämiseksi, lisäämiseksi, kehittämiseksi ja kulminoimiseksi: tämä on oikeaa yritteliäisyyttä”*
- Oikea tarkkaavaisuus, oikea valppaus: *”(i) On tapaus, jossa munkki pysyy keskittyneenä kehoon kehossa — tietoisena ja valppaana — luopuen maailmaan liittyvästä himosta ja vastenmielisyydestä. (ii) Hän pysyy keskittyneenä tunteisiin tunteissa —*

tietoisena ja valppaana — luopuen maailmaan liittyvästä himosta ja vastenmielisyydestä. (iii) Hän pysyy keskittyneenä mieleen mielessä — tietoisena ja valppaana — luopuen maailmaan liittyvästä himosta ja vastenmielisyydestä. (iv) Hän pysyy keskittyneenä mielen kohteisiin mielen kohteissa — tietoisena ja valppaana — luopuen maailmaan liittyvästä himosta ja vastenmielisyydestä. Tätä kutsutaan oikeaksi tarkkaavaisuudeksi.”

- Oikea keskittyminen, oikea meditaatio: ”(i) On tapaus, jossa munkki — vetäytyneenä aistinautunnoista, vetäytyneenä taitamattomista (mielen) ominaisuuksista — tulee ensimmäiseen dhyanaan: vetäytymisestä syntyvään mielihyvään ja iloon, johon liittyy suunnattua ajattelua ja tarkastelua. (ii) Ajattelun ja tarkastelun vaiettua hän tulee toiseen dhyanaan: keskittymisestä syntyvään mielihyvään ja iloon, tietoisuuden yhdentymiseen johon ei liity suunnattua ajattelua ja tarkastelua — sisäiseen vakuuttamiseen. (iii) Ilon hälvettyä hän pysyy tyynessä tasapuolisuudessa, tietoisena ja valppaana sekä tietoisena fyysisestä mielihyvästä. Hän tulee kolmanteen dhyanaan, josta Jalot sanovat: ’Tyynenä ja tarkkaavaisena, hänellä on mieluisa asumus.’ (iv) Ylitettyään niin mielihyvän kuin kärsimyksenkin — kuten aikaisemmin katosivat ilo ja vastenmielisyyt — hän tulee neljänteen dhyanaan: tyyneyden ja valppauden kirkkauteen, jossa ei ole mielihyvää eikä kärsimystä. Tätä on oikea keskittyminen.”

Viimeksi mainitussa ”oikeassa keskittymisessä” on kyse harjoituksesta, jossa hiljaa istuen suuntaudutaan mielentilan vakauttamiseen, yleispätevään lakiin, katselemaan karman lakia. Se ei ole pelkkää jalat ristissä zen-mietiskelyä, vaan siinä harjoitetaan keskittymistä Buddhan ja hänen opetuksensa näkemiseen. Keskittymisen seurauksena saadaan viisautta. Se taas luo oikeaa näkemystä. Viisaus on yksi buddhalaisuuden avainsanoista.

”Viisaus” on sydämen toimintaa, jossa asioita tarkastellaan hyvin ja ajatuksella. Samalla tavalla kuin puhtaan peilin näyttäessä kaiken oikein ei tule jäädä peilikuvan vangitsemaksi, asioita pitää tarkastella niin kuin ne todellisuudessa ovat. Viisas tiedostaa, että asioilla ei ole todellista olemusta, ne ovat ”tyhjyyttä”. Siksi on viisautta, kun mieli ei kiinny mihinkään asioihin. Tällaisen viisauden saavuttanut ihmistä sanotaan buddhaksi.

Buddhaksi päässyt ihminen havaitsee, miten kaikki elävät olennot ovat yhä käsistään ja jaloistaan tietämättömyyden verkkoon sidottuja eivätkä pääse siitä irti. Siksi hän ojentaa auttavan kätensä. Viisaus synnyttää armeliaan sydämen ja siitä alkavat uudestaan buddhalaiset harjoitukset kaikkien elävien olentojen pelastamiseksi. Näin viisauden suuri tunnusmerkki on halu auttaa ihmismassoja valaistukseen. Buddhalaisuus on siis missionäärinen uskonto.

Koska karman oivaltaminen edellyttää oikeaa näkemystä, ilman kahdeksanosaisen tien harjoittamista ei karmaa voi nähdä oikein eikä myöskään ymmärtää Buddhan opetusta. Siksi ilmaisujen ”karman näkeminen”, ”opetuksen näkeminen” ja ”itsensä näkeminen” taustalla on se, että ne voidaan nähdä vain harjoittamalla kahdeksanosaista tietä. Ymmärtämiseen ei riitä siis sanat ja niiden pohtiminen, vasta harjoituksella saavutetaan näkeminen. Siksi vain kahdeksanosaisen tien kautta päästään tuntemaan karma oikein ja tullaan buddhiksi. Buddhaksi päässyt taas jatkaa innokkaasti askeettisuuttaan ja vannoo tekevänsä kaikkensa kaikkien elävien pelastamiseksi jälleensyntymisen kehästä.

Järjen ja valaistuksen uskonto

Niin kuin edellä sanotusta selvinnee, Buddhan opetus perustuu siihen, että tunnustetaan ihmisen järjellisyys. Buddha ei missään vaiheessa luopunut järjestä ja etsi tietä viisauden

avulla. Se on syy, miksi buddhalaisuutta kutsutaan järjen, valaistuksen ja viisauden uskonoksi. Rohkaistakseen oppilaitaan Buddha sanoi näin:

"Sitten munkit, eri keinot valaistuksen saavuttamiseksi ovat epävarmoja. Keskittykää vain sellaiseen sydämenne toimintaan, joka torjuu mielestään väärät tiet ja viljelee oikeata opetusta."

Edelleen Buddha vertasi maallisia haluja rikkaruohoihin, jotka pois leikkaamisen jälkeen kasvavat heti uudestaan: *"Maalliset halut ovat kuin liekki, joka syttyy heti uudestaan, kun luuli sen jo sammuneen. Niiden hävittämiseksi ei hetkeksikään saa antaa periksi. Voitte saavuttaa voiton vain loppumattomalla ponnistelulla ja keskittymällä sydämenne toimintaan, joka torjuu mielestään väärät tiet ja viljelee oikeata opetusta."*

Sanotaan, että itse Buddhakin jatkoi harjoituksia loppuun asti. Hän kuoli 80 vuoden ikäisenä ruokamyrkytykseen, kun hän söi erään munkin kerjuuvasussa tuomaa ruokaa, jonka uskovaiset olivat uhranneet vainajahengille. Ennen kuolemaansa hän kumartui lähimmän oppilaansa Aanandan puolen ja sanoi, että hänen tietään kuvaa parhaiten opetus:

"Siispä Aanada, pidä itseäsi valaistuna. Luota itseesi. Älä nojaa muihin. Pidä minun opetukseni valonasi, luota opetukseeni, elä turvautumatta muihin." Eräessä toisessa sutrassa sama asia ilmaistaan näin: "Ole itse oma turvasi. Älä turvaudu mihinkään muuhun. Kun tutkit ja hallitset itsesi, saavutat turvapaikan, johon ihmisen on vaikea päästä."

Puhdas buddhalaisuus ei ole kiinnostunut jumaluuksista, koska se keskittyy vain siihen, mikä on järjellisesti käsitettävissä. Vastaavasti Buddhalla ei ollut mitään selkeää sanottavaa kuoleman jälkeisyydestä. Tosin alusta lähtien kansanbuddhalaisuuteen sekoittui monenlaisia hindujumaluuksia ja käsityksiä paratiisista ja helvetistä. Munkit käyttivät uskonnollisia käsitteitä johtaakseen kansan Buddhan opetukseen. Varsin pian se johti kuitenkin siihen, että Buddhaa itseään alettiin palvomaan jumaluutena.

Noin ajanlaskumme alun tienoilla buddhalaisuus jakautui munkkijohtoiseksi hinayama suunnaksi, joka omi Buddhan suullisena perintönä syntyneet sutrat itselleen, ja maallikkojohtoiseen mahajana suunnaksi, joka menetettyään alkuperäiset sutrat alkoi luoda omiaan. Buddhalaista kirjallisuutta on 2500 vuoden aikana syntynyt suunnaton määrä. Kaikkiaan sutria on 11970 rullaa, ja jokaisessa rullassa 100 sutraa.

MAHAYANA BUDDHALAISUUS JAPANISSA

Intian ja Kiinan kautta

Nykyinen Japanin buddhalaisuus eroaa alkuperäisestä. Se on Intiasta Kiinaan tullutta ja siellä muodostunutta tuontitavara. Se rantautui Japaniin 600 luvun keskivaiheilla. Saavuttuaan siihen sekoittui monimutkaisesti Japanin kansallisaatetta ja kansanuskonnollisuutta sekä teoria "myöhempien aikojen rappiosta". Niistä kehittyi Japanin buddhalaisuus.

Intian buddhalaisuudessa ei esiintynyt erilaisia suuntauksia niin kuin Japanissa. Pääryhmittymät Japanissa ovat Tendai, Shingon, Puhtaan maan buddhalaisuus (Joodo), Rinzain zen-koulukunta, Tosi puhtaan maan buddhalaisuus (Joodo Shinshu), Sootoo zen-koulukunta, Nichiren koulukunta, Oobaku, Jishuu, Muuntunut Amida-buddhalaisuus, Hoosoo, Kegon, Ritsu jne. Nämä voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: toisessa pelastus tapahtuu omin avuin ja toisessa ulkopuolisen voiman avulla. Kullakin niistä on omat koulunsa ja opetustapansa. Ne eroavat usein niin paljon toisistaan, että joutuu ihmettelemään, ovatko ne tosiaan samaa buddhalaisuutta. Kun kristinuskossa Raamattua pidetään ainoa-

na uskon perustana, kukin buddhalaisuus on valinnut sutrien valtavasta joukosta muutamia uskonsa pohjaksi.

Buddhalaisuus jakautui siis suuntauksiin, joissa toisessa usko on ymmärrykseen perustuva harjoittamista ja toisessa luottamusta toisen antamaan apuun. Mutta niiden opettaman pelastustien näkökulmasta, edellistä kutsutaan "pyhäksi tieksi" ja jälkimmäistä "puhtaan maan tieksi". "Pyhä tie" noudattaa Buddhan opetusta, silmien avautumista viisaudelle, kahdeksanosaista tietä valaistukseen. Se on "valaistuksen tie", jolla edetään oman voiman varassa. Sitä noudattavat muun muassa Tendai, Shingon, Nichiren, Zenin Rinzai ja Sootoo suunnat. "Puhtaan maan tie" opettaa "pelastusta", joka perustuu ulkopuoliseen voimaan. Sitä kutsutaan myös "Amidan nimen avuksi huutamisen tieksi". Sitä noudattavat muun muassa Puhtaan maan buddhalaisuus eli Joodo ja Tosi puhtaan maan buddhalaisuus eli Joodo Shinshu.

Kuvat ja patsaat

Toisin kuin shintolaisuudessa, jossa ei ole jumalankuvia, japanilainen buddhalainen palvonta tapahtuu Buddhan kuvan tai patsaan äärellä. Erilaisten buddhalaisten patsaiden määrä hämmästyttää Japanissa matkailevaa. Buddhalaisuuden ja shintolaisuuden yhteiselo näkyy esimerkiksi siten, että buddhalaisella temppelillä saattaa olla shintolaisia vartijajumalia. Buddhalaisuuteen on omaksuttu myös suuri joukko hindujumalia, joiden patasaita palvotaan yhdessä Buddhan kuvien kanssa. Kaikissa buddhalaistemppeleissä on patsaita, mutta niitä voi olla lähes missä vain teiden ja polkujen varrella.

Kirsikan kukan maa

Japania nimitetään usein "kirsikankukan maaksi", vaikka maan kansalliskukka onkin krysantheemi. Kirsikankukalla on maan kulttuurissa hyvin syvä symbolinen merkitys. Lukematomia kertoja kuulee japanilaisten toistavan ilmaisua: "Ihmiselämä on kuin kirsikan kukka."

Ensi kertaa ilmaisun kuultuani nousin mielessäni kapinaan, niin kuin ehkä suomaiskansalliseen reagoimistapaan kuuluukin. Suomalaisethan ottavat perinnäisesti uuden asian vastaan siten, että he ensin torjuvat sen, mutta myöhemmin ajateltuaan saattavat sitten hyväksyä ainakin osan kuulemastaan totuutena. Japanilainen tapa reagoida on lähes päinvastainen. Kaikki uusi otetaan nyökytellen vastaan, mutta myöhemmin sopivan harkinnan jälkeen tai asiaan liittyneen tunnelatauksen haihduttua saatetaan hylätä asia tai osia siitä. Lopputuloksen kannalta suomalaisella ja japanilaisella reagoititavalla ei ole suurta eroa, mutta länsimaiset ihmiset tekevät erittäin helposti vääriä johtopäätöksiä japanilaisten tavasta ottaa uusia asioita vastaan.

Ajattelin siis: "Elämä ei totisesti ole niin kaunista kuin kirsikan kukka!" Mutta itse asiassa olin ymmärtänyt sanonnan väärin. Japanilainen ei tarkoita, että elämä olisi niin kaunista kuin *sakuran* kukinto. Kun ensi kertaa näin, miten kirsikkapuu kukkii vain viikon verran ja ensimmäisessä kevätsateessa kaikki terälehdet karisevat pois, tajusin, mistä oli kysymys. Kirsikkapuu puhuu elämän hetkellisyydestä ja katoavaisuudesta. Se on ohi pienen hetken kuluttua eikä mitään jää siitä jäljelle.

Sanonta on osoitus japanilaisen kulttuurin eräästä merkittävästä pilarista. Se on tiedostettu kuoleman pelko. Kuolemanpelko sinänsä on yleisinhimillistä. Kaikki ihmiset kaikissa uskonnoissa ja kaikissa kulttuureissa pelkäävät kuolemaa samasta syystä. Tuntematon, jonka takana aavistellaan omantunnon vaatimaa tuomiota ja rangaistusta, pelottaa. Ajatus omasta kuolemasta on siksi yhtä vastenmielinen suomalaiselle ja japanilaiselle. Mutta ero

heidän välillä on siinä, että kun molemmat pyrkivät torjumaan kuoleman mielestään, suomalainen onnistuu siinä suhteellisen hyvin, mutta japanilainen ei. Suomalainen kyllä tietää kuolevansa, mutta ei usko omaan kuolemaansa. Toisin sanoen hän torjuu kuoleman ajatuksen tiedostamattomaan ja yrittää vakuuttaa itselleen, että asia ei ole hänelle ajan-kohtainen ainakaan lähimmän 50 vuoden aikana. Japanilainen tekisi täsmälleen samalla tavalla, mutta ei kykene neljästä syystä.

Rajut luonnon voimat

Ensimmäiset kolme ovat ulkoisia syitä. Vuosittain Japanin ylitse pyyhkii 3-5 pyörremyrskyä eli taifuunia, joissa tuulen nopeus saattaa nousta 200 km tunnissa ja muutamassa päivässä saattaa satanut jopa 1-2 metriä vettä. Yhtä voimakasta taifuunia kohti maanvyöryissä ja tulvissa kuolee 30-100 henkeä.

Toimivat tulivuoret eräiden suurkaupunkien kupeessa muistuttavat jatkuvasti elämän uhanalaisuudesta. Suurimman uhan muodostavat kuitenkin maanjäristykset. Tokion alueella on toistunut 70-100 vuoden välein suurmaanjäristys, jossa viimeksi vuonna 1923 kuoli 148.000 henkeä lähinnä tulipaloissa. Pienempiä maanjäristyksiä esiintyy alueesta riippuen kerran pari kuukaudessa. Koskaan talon alkaessa heilua ei voi tietää, onko kyseessä pieni vai suuri järistys. Kuolemanpelon voi unohtaa, mutta korkeintaan kuukaudeksi kerrallaan.

Kuoleman uskonto

Kun shintolaisuus keskittyy elämään liittyviin asioihin, japanilainen kansanbuddhalaisuus on lähes yksinomaan kuoleman uskonto. Värikkäiden ja kauniiden shinto-temppelien vastakohtana buddhalaiset temppelit muistuttavat väreiltäänkin kuolemasta. Lisäksi mustat ja kalliisti kullalla koristetut buddhalaiset kotialttarit, kaapit, joissa vainajahenkien katsotaan asustavan, vaativat joka aamu ja ilta hoitoa. Vainajahengille on uhrattava uutta keitettyä riisiä ja vihreätä teetä joka aamu. Aamuin ja illoin vainajahenkiä on lisäksi rukoiltava. Lisäksi hautausmailla on käytävä kevään, kesän ja syksyn juhlilla rukoilemassa ja uhraamassa. Näin buddhalaisuus muodostaa päivittäisen muistutuksen kuolemasta samalla, kun se pyrkii omalla tavallaan hämärtämään kuoleman rajaa. Kuolleiden henget jäävät suhteeseen elävien maahan ja niiden kanssa ollaan kosketuksessa.

Kun joku on kuollut, kutsutaan buddhalainen pappi hoitamaan hautajaiset. Vainajahengen tila on varsinkin 49 ensimmäisen päivän aikana hyvin rauhaton ja se vaatii erityisen paljon palvontaa. Mutta sen jälkeenkin säännöllisin väliajoin koko suvun on kokoonnuttava *hooji* nimisiin palvontaseremonioihin normaalin päivittäisen palvonnan lisäksi. Vainajahenki joutuu käymään läpi monien vuosien tuskallisen tien, buddhalaisen kiirastulen, siihen asti, että hän lopulta keskimäärin 50 vuoden kuluttua (eri buddhalaisissa ryhmittymissä aika vaihtelee 30 ja 50 vuoden välillä) vapautuu tuskasta ja sulautuu esi-isien henkiin. Tuska-staan vapautuneen vainajahengen voidaan siis katsoa siinä vaiheessa pääsevän buddhalaiseen paratiisiin tai yhtä hyvin muuttuvan shinto-hengeksi.

Buddhalainen kiirastuli

Kuoleman jälkeisen tuskan määrä riippuu siitä, kuinka hyvää tai huonoa elämää ihminen on viettänyt elässään. Jotkut harvat voivat jo elässään muuttua buddhiksi ja välttävät kiirastulen samoin kuin sodassa kaatuneet sotilaat. Ns. *kamikaze*-lentäjille oli emotionaalisesti erittäin palkitsevaa tietoa siitä, että kuolema keisarin ja maan puolesta varmisti heille suoran pääsyn shinto-hengeksi ilman tuskallista buddhalaista välivaihetta.

Häpeä vai syyllisyys

Kuoleman jälkeisen tuskan taustalla on japanilaisen omantunnon toiminta. Japanin kulttuuria on luonnehdittu häpeäkulttuuriksi länsimaisen syyllisyyskulttuurin vastapainoksi. Tämä amerikkalaisen *Ruth Benedict* nimisen antropologin teoria on ajat sitten osoitettu vääräksi, mutta se elää erittäin sitkeästi oppikirjoissa. Häpeä ja syyllisyys ovat saman asian eri puolia eikä toista ole ilman toista. Japanilainen kulttuuri kieltämättä ilmaisee häpeän puolta enemmän kuin syyllisyyttä, mutta syyllisyyden sovittaminen on erittäin vahva käytevoima koko japanilaisessa vainajahenkien palvonnassa.

Apu jälkeen jääviltä

Vainajahenget joutuvat siis kärsimään syyllisyytensä vuoksi kuoleman jälkeen keskimäärin elämän pituisen ajan. Jälkeen jäävät voivat kuitenkin rukouksillaan lohduttaa ja uhreillaan vahvistaa henkiä, niin että ne selviävät lopulta vapaaksi kärsimyksistään. Jos vainajahenkien palvonta laiminlyödään, henget eivät ehkä koskaan pääse rauhaan. Niistä voi tulla rauhattomia eli pahoja henkiä. Näin laiminlyödyt vainajahenget voivat kostaa saamansa kohtelun sukulaisilleen aiheuttamalla heille sairautta, onnettomuuksia ja jopa kuolemaa.

Kaimyoo

Vainajahengen osaa kuolemanjälkeisyydessä voidaan helpottaa myös hautajaisten yhteydessä ostamalla buddhalaisesta temppelistä heille uusi nimi *kaimyoo*. Mitä kalliimpi nimi, sitä paremmat olot vainajalla on kuoleman jälkeen. Japanilaiset ovat valmiit maksamaan tuhansia jopa kymmeniä tuhansia euroja rakkaidensa tilan helpottamiseen.

Alun perin ajattelu lähti liikkeelle siitä, että jokaisen tuli eläessään viettää aikaa buddhalaisissa tempeleissä uskonnollisia harjoituksia suorittaen. Tietty jakso vastasi tiettyä kohoavaa asemaa buddhalaisen "pyhyiden" hierarkiassa. Kun maalliset työt estivät ihmisiä tekemästä tätä, he saattoivat palkata jonkun toisen suorittamaan tarvittavat uskonnolliset harjoitukset heidän sijastaan. Lopulta kehitys vei siihen, että riitti, kun summan maksoi suoraan temppelille. Näin buddhalaisuudesta tuli hautajaismenojen suorittamisen uskonto. Samalla siitä muodostui tempeleille varsin kukoistava taloudellinen järjestelmä.

Vainajien palvonnan motiiveja

Vainajahenkien palvontaa ylläpitää rakkaus omaisia ja sukulaisia kohtaan. Heille halutaan tehdä palveluksia kuoleman jälkeen. Samalla voidaan myös yrittää sovittaa syyllisyyttä, jota vainajien suhteensa on heidän eläessään päässyt syntymään. Pelko vainajahenkien laiminlyönnistä aiheutuvasta kostosta on niin todellinen, että ensimmäisiä kysymyksiä, jonka elämässään vaikeuksiin joutunut yleensä tekee, kuuluu: "Minkähän vainajahengen palvonnan olen laiminlyönyt?" Vastausta mennään sitten kysymään tempeleistä, joista näyttää aina myös löytyvän vastaus kysymykseen. Kenelläkään japanilaisella ei ole siis varaa jättää vainajahenkien palvontaa hoitamatta. Jos se ei jostain käytännöllisestä syystä mitenkään onnistu, niin temppelit antavat jälleen sopivaa maksua vastaan apuaan hoitamalla palvelun maksajan sijasta.

Vainajahenkien palvonta liittyy perheen jäsenet tiukasti perheeseen. Jos joku perheen jäsenistä kieltäytyy esi-isien henkien palvonnasta, hän käytännössä sanoutuu irti omasta perheestään. Ongelma on kristityiksi tulleille todellinen ja kipeä, koska he eivät haluaisi hylätä perheitään, mutta eivät voi myöskään osallistua palvontamenoihin. Nehän edustavat epäjumalanpalvelusta.

Vastaus kuoleman ongelmaan

Lähetystyössä idän kulttuureissa joudutaankin panostamaan erittäin paljon kuoleman kysymykseen. Mutta juuri siihen kristillinen evankeliumi antaa kaksitahoisen vastauksen. Toisaalta se kertoo, että Jeesus Kristus kantoi Golgatan ristillä kaikkien ihmisten syntien rangaistuksen loppuun asti, niin ettei yhdenkään, joka turvaa häneen, tarvitse kuoleman jälkeen kärsiä, vaan saa iankaikkisen elämän, onnen ja autuuden. Toisaalta Jeesuksen ylösnousemus on vastaus itse kuoleman ongelmaan. Evankeliumi ei ole vain opetusta kuoleman jälkeisestä tilasta, vaan voitto itse kuolemasta. Kuolema on jo kukistettu eikä sillä ole Herran oman yli enää mitään lopullista valtaa.

Syällisyyden nimet

Eräät Japanin ns. uususkonnoista pyrkivät käsittelemään syällisyyden ongelmaa jo täällä ajassa. Tyypillinen tässä suhteessa on shintolaistyyppinen Tenrikyoo. Vaikka se shinto-taustastaan käsin kieltääkin ihmisen syntisyyden ja uskoo ihmisen pohjimmaiseen hyvyyteen, se joutuu kuitenkin tunnustamaan, että ihmisen sydämen päälle kertyy synnin pölyä. Tietyllä rituaaleilla ja puhdistamalla uskonnon päätemppelein lattioita uskonnon kannattajat toivovat pääsevänsä vapaaksi tästä pölystä. Syällisyydelle voidaan siis antaa monenlaisia nimiä, mutta todellista vastausta ei löydy kuin Jeesuksen uhrilla hankitussa syntien anteeksi saamisessa ja ihmisen paluussa itse elämän lähteen luo.

MIKKYOO

Shamanismin pohjavirta

Shinto ja buddhalaisuus muodostavat Japanin ns. seremoniauskonnot, mutta niiden voimanlähteenä toimii mikkyoo niminen uskonto. Mikkyoo on tyypillistä shamanismia, mutta se liittyy saumattomasti seremoniauskonnollisuuteen. Osa shinto- ja buddhalaispapeista toimii samalla shamaaneina tai meedioina. Lisäksi on erittäin suuri määrä muita shamaaneja, jotka esiintyvät monenlaisilla nimikkeillä. Tyypillisimpiä ovat ennustajat, henkiparantajat ja ns. rukoilijat.

Japanin uususkonnollisuuden nousu

Koko sodanjälkeinen aika aina vuoteen 1995 asti muodosti Japanissa voimakkaan uususkontojen leviämisvaiheen. 1980-luvun keskivaiheilta maahan levisi useita meedio-shamaanin johtamaa uus-uususkontoa. Ehkä nopeimmin levisi Koofuku no kagaku (Onnen tiede) niminen uskonto, jolla oli 1989 noin 15.000 kannattajaa, 1991 jo 1,5 miljoonaa ja 1993 jopa 5 miljoonaa. Uususkontojen johtajat saattavat saada ilmoituksia esimerkiksi Buddhan, Kristuksen, Muhammedin tunnettujen maailmanuskontojen perustajien hengiltä ja rakentavat niistä oman synkretistisen uuden oppinsa.

Äidin hengen rakkaus

Japanin uususkonnoissa tapahtuu jatkuvasti hämmästyttäviä määriä parantumisihmeitä, kielilläpuhumista, tulevaisuuden ennustusta ja lukematon määrä muita selittämättömiä ilmiöitä. Pari esimerkkiä ilmiöistä kertoo jotain niiden luonteesta:

Eräs ystäväni Naruton kaupungista alkoi jutella kokemuksiaan. Hän oli rakastunut ja ai-keissa mennä naimisiin. Hän oli kouluvuosinaan käynyt jonkin verran kirkossa ja oli jopa saanut kristillisen kasteenkin, mutta oli sittemmin luopunut kristinuskosta vakuuttaen, ettei koskaan mihinkään muuhunkaan uskontoon liittynyt. Nyt hän oli kuitenkin alkanut osallistumaan erään japanilaisen ns. uus-uususkonnon palvontamenoihin ja kokouksiin, koska hä-

nen morsiamensa sattui kuulumaan sellaiseen. Joitakin viikkoja myöhemmin hän itse oli kokenut syvän uskonnollisen kokemuksen ja oli itsekin liittynyt kyseiseen uskontoon. Hän kuvaili kokemaansa seuraavaan tapaan:

"Aina silloin kun sukulaiset olivat saapuneet elokuussa vuotuisen vainajahenkien juhlaan ja kun siinä yhteydessä oli kokoonnuttu buddhalaisen kotialttarin ääreen uhraamaan, suituttamaan ja rukoilemaan edesmenneitten vainajien sieluja, olin tietysti ottanut osaa näihin menoihin, niin kuin jokaisen hyvän ja perhettään tärkeänä pitävän japanilaisen toki tulee tehdäkin. Mutta mitään sen kummempaa nuo toimitukset eivät olleet minulle koskaan merkinneet. Mutta kun kuulin morsiameni uskonnossa korostettavan esi-isien palvonnan tärkeyttä, niin ajattelin, että todella pitkästä aikaan, niin itse asiassa ensi kerran lähes vuosikymmeneen, voisin ihan omasta aloitteestani rukoilla kotialttarin ääressä. Avasin alttarikaapin ovet, sytytin kynttilät ja suitsuketta, ja aloin rukoilla äitini henkeä, äitini, josta en muista mitään, koska hän kuoli minun ollessani aivan pieni. Silloin se tapahtui. Ikään kuin lämmin voimavirta olisi käynyt kehoni läpi päältä aina kantapäihin asti. Kyyneleet alkoivat valua silmistäni, minun tuli tavattoman hyvä olo ja sieluni sisimmässä aloin tuntea, kuinka syvästi edesmennyt äitini oli minua rakastanut."

Parantajashamaani

Eräs munuaissairaudesta kärsinyt rouva kysyi minulta, olisiko hänen viisasta mennä erään ns. yliluonnollisin voimin ihmisiä hoitavan parantajan luokse, kun lääkärit eivät häntä kykene auttamaan. Kun tiesin yhtä ja toista kyseisestä parantajasta ja ylipäänsä parantajashamaaneista, varoitin häntä menemästä. Hän meni siitä huolimatta. Ensimmäisellä käynnillä parantui kertahetimitalla hänen likinäköisyytensä, mikä tietysti rohkaisi häntä jatkamaan käynnejään. Ne eivät kuitenkaan hänen tapauksessaan johtaneet hänen toivomaansa tulokseen, koska shamaanin mielestä rouva ei maksanut hänelle riittävän hyvin.

Pelastuneen shamaanin todistus

Eräässä kongressissa kuuntelin, miten eräs Okinawalta kotoisin oleva 60 -vuotias entinen shamaani, jota nimitetään siellä *yutaksi*, kertoi omista kokemuksistaan. Henki, joka oli asettunut häneen asumaan, sai aikaan monenlaista sellaista, mikä antoi hänelle mainetta, mutta ajan mittaan hän huomasi joutuneensa sen täydelliseen orjuuteen. Keskellä yötä se usein herätti hänet ja antoi hänelle moninaisia tehtäviä ja määräyksiä. Hänen oli pakko niitä noudattaa, mennä hautausmaille uhraamaan jne. Lopulta hän uupui sen alle perin juurin ja alkoi eri uskonnoista kysellä, voisiko hän päästä vapaaksi hänessä asuvasta ja häntä orjuuttavasta shinto-hengestä, niin kuin hän asia silloin tulkitsi. Eräs Sooka Gakkai nimisen buddhalaisen uususkonnon edustaja vastasi hänelle: "Meillä ei kyllä pääse hengestä vapaaksi, mutta ehkäpä kristinuskossa." Hän otti vihjeestä vaarin, meni kristilliseen kirkkoon ja pyysi apua. Hän sai kuulla evankeliumin synnin, kuoleman ja pimeyden vallan voittaneesta Jeesuksesta. Hänen puolestaan rukoiltiin ja henki lähti hänestä. Hän menetti kyllä kaikki yliluonnolliset kykynsä parantaa ja ennustaa, mutta kuvasi uutta vapauttaan riemullisin sanoin. Muutos hänessä oli niin raju, että lyhyessä ajassa noin 50 hänen sukunsa jäsentä tuli saman Jeesuksen luo kuin hänkin.

Shamanismin suosion salaisuus

Mikä on sitten pohjimmainen syy siihen, että shamanismi on aina ollut suosittua ja on nousussa myös Suomessa. Luulen, että asiaan antaa valoa se, mitä eräs entinen buddhalainen nunna **Keiko Fujii** kertoi kristityksi tulonsa jälkeen. Hän oli lukiossa ollessaan päässyt tutustumaan sekä kristinuskoon että buddhalaisuuteen ja joutui tekemään valinnan näiden väliltä. Valinta ei ollut vaikea. Ilman muuta hän valitsi buddhalaisuuden. Ja miksikö? Kris-

tinusko olisi merkin nyt ikuista alamaisuutta ja Jumalan palvelijaksi suostumista, mutta sen sijaan buddhalaisuus lupasi sellaista ikuista tietoa, jolla saattoi saada koko maailmankaikkeuden salaisuudet omaan hallintaansa. Eli muutettavat muuttaen: Ihminen on ylpeydessään aina halukkaampi hallitsemaan kuin hallittavaksi, vaikka se lopulta merkitsisikin täydellistä vapauden menetystä.

Ristin sanoman vapauttava voima

Kristillinen lähetystyö kohtaa shamanismissa sellaisen voimakentän, että siihen ei valistus-toiminta tai pinnallinen tietoisuus pure. Shamanismin on historiassa voittanut ja tänäänkin voittaa vain Raamattuun lujasti perustuva kristillisyys, joka elää Jumalan voimasta. Jumalan voima taas on sanoma ristiinnaulitusta ja ylösnousseesta Kristuksesta. Tämä evankeliumi murtaa pimeyden voimat.

JAPANILAISEN KÄSITYS KUOLEMASTA Masanori Katsumoto

Buddhalainen vaikutus

Japanilaisen käsitys elämästä ja kuolemasta on saanut erittäin voimakkaita vaikutteita buddhalaisuudesta. Lähes kaikki hautajaiset maassa tapahtuvat buddhalaisin menoin. Mutta kysymykseen buddhalaisuuden opetuksesta elämästä ja kuolemasta ei helposti saa selkeää vastausta.

Buddhalaisuuden historia ulottuu 2500 vuoden päähän. Sen perustaja Gautama Buddha ei pitänyt kuolemaa ihmiselämän loppuna vaan valaistusta eli buddhalaista pelastusta tavoittelevan ihmisen siirtymisenä uuteen vaiheeseen. Siksi hautajaiset eivät merkinneet hänelle paljonkaan ja muodot olivat yksinkertaiset. Hän oli pikemminkin kiinnostunut siitä, miten ihminen elämänsä aikana eli ja miten hän jatkuvasti pyrki vapautumaan jälleensyntymisten ja kärsimysten kierteestä. Mutta pikku hiljaa buddhalaisuuden painopiste alkoi siirtyä elämäntavasta kuolemaan ja hautajaisiin. Kun buddhalaisuus levisi Kiinan kautta Japaniin 650 -luvulla, sen painopiste oli jo kokonaan siirtynyt ihmisen oman elämän ja kuoleman kysymyksestä siihen, miten edesmenneitten perheenjäsenten vainajahenkiä palveltaisiin oikein.

Pää haarat Japanissa

Tänä päivänä buddhalaisuuden piirissä esiintyy karkeasti ottaen kolme erilaista käsitystä elämästä ja kuolemasta. Zen-buddhalaisuus haluaa Gautama Buddhan tavoin keskittyä tähän käsillä olevaan elämään ja vaikenee hyvin pitkälle kuolemanjälkeisyydestä.

Lotus-sutraan keskittyvän buddhalaisuuden tuntomerkinä on pyrkiä saavuttamaan "valaistus" eli buddhaksi tuleminen nyt elämän aikana, jotta kuoleman jälkeen voisi elää ikuisesti buddhana.

Puhtaan maan buddhalaisuus taas lähtee liikkeelle siitä, että nykyiseen elämään sisältyy niin paljon kärsimystä ja harhaa, että vasta tulevassa elämässä uskonnollisin harjoituksin voidaan päästä buddhiksi.

Kuolema on luonnollinen

Japanilainen ei juuri kysele, minkä näistä buddhalaisuuden muodoista hän valitsisi itselleen. Sen sanelee käytännössä perhe, johon hän on sattunut syntymään. Tosiasiassa hänen käytöstään ohjailevat erilaisten uskonnollisten rituaalien noudattaminen ja ajatteluta-

pa, joka juontaa juurensa buddhalaisuuden tuloa edeltäneeseen vanhaan esi-isien henkien palvontaan.

Elävät ja kuolleet yhteydessä keskenään

Alun perin japanilaiset ajattelivat, että tämä maailma ja kuoleman jälkeisyys liittyvät toisiinsa. Toisten mielestä ne muodostivat kaksi toisiaan muistuttavaa maailmaa, toisten mielestä kaksi täysin erilaista maailmaa. Ratkaisevaa oli kuitenkin, että molemmat liittyivät läheisesti toisiinsa. Näin ollen kuolemaa pidettiin luonnollisena asiana. Ajatus kuolemasta synnin rangaistuksena ei ollut vakiintunut. Siksi uuden vuoden ja kesän obon-juhlien aikana esi-isien henget saapuivat koteihinsa, missä heitä palveltiin uhrein ja juhlamenoin. Juhlien päätteeksi ne saatettiin takaisin asumuksilleen vuorille ja merelle.

Vanha elää buddhalaisuuden sisällä

Vaikka buddhalaisuus levisikin Japaniin, ajatus elävien ja kuolleiden jatkuvasta vuorovaihtuksesta, keskinäisestä avunannosta ja siihen liittyvät palvontamenot jäivät elämään sen keskellä. Buddhalaisuus liitti kyllä japanilaisen kuvaan elämästä ja kuolemasta karman lain, käsityksen siitä, että edellisen elämän hyvät ja pahat teot vaikuttavat nykyiseen, käsityksen siitä, että kaikki ihmisen ponnistelu on pohjimmiltaan harhaa, ja opetuksen kaiken olevaisuuden harmonisesta ykseydestä. Samalla buddhalaisuus avasi palvontarituaaleiltaan tien, jolla sen sisään voitiin vaivatta sisällyttää vanha esi-isien henkien palvonta.

"Kuolema on synnin palkka"

Raamatun liittää kuoleman syntiin. Synti tuotti kuoleman seurauksenaan. Vanha japanilainen uskonnollisuus selitti siis kuoleman luonnolliseksi asiaksi, mutta toisaalta myös buddhalaisuus sisällyttää sen yhdeksi kärsimyksen lähteeksi yhdessä elämän, vanhenemisen ja sairauden ohella. Tässä kohden ero on siis suuri.

"Kuten synti tuli maailmaan yhden ihmisen kautta ja synnin mukana kuolema, niin kuolema on tullut kaikkien ihmisten osaksi." (Room. 5:12)

Raamatun kuvaamaa elämää ei siis voida mitenkään saavuttaa, ellei kuoleman palkkaan tuottavaan synnin todellisuuteen löydetä ratkaisua. Ilman ratkaisua syntikysymykseen kukaan ei voi elää onnellisena eikä rauha sydämessään. Mutta toisaalta ihmisen on mahdotonta elää tekemättä syntiä. Miten sitten on mahdollista päästä elämään, joka ei päättyisi Jumalan tuomiona tulevaan kuolemaan?

Jeesuksen risti ja ylösnousemus

Tässä on syy, miksi Jumala lähetti Jeesuksen Kristuksen. Jumala antaa syntimme anteeksi Herran Jeesuksen Kristuksen sijaisnämme kärsimän ristinkuoleman tähden. Hän todisti sen herättämällä Jeesuksen kuolleista. Jeesus sanoi: *"Minä olen ylösnousemus ja elämä. Joka uskoo minuun, elää, vaikka olisi kuollut."* (Joh. 11:25) Jos elämämme päättyy kuolemaan, anteeksiantamuksella ei ole mitään muuta merkitystä kuin antaa jonkinlaista helpotusta elämään. Ylösnousemuksen tähden syntien anteeksiantamus on varma ja me pääsemme tämän elämän jälkeen osalliseksi Jumalan luona hänen valtakunnassaan ikuisesta ylösnousemuselämästä. Jumalan valtakunnassa saamme elää meille valmistetussa uudessa ylösnousemusruumiissa.

Suunta vainajahenkiin vai Jumalaan

Vanha japanilainen uskonnollisuus samoin kuin buddhalaisuus lähtevät liikkeelle kysymyksestä, miksi ihmisen on pakko kuolla. Ne suuntautuvat sitten elämän laadun parantamiseen ja elämään yhdessä esi-isien henkien ja buddhalaisten vainajahenkien kanssa. Mutta

me kristityt suuntaamme mieleemme Jumalaan ja kiitämme häntä, joka aikanaan huolehti meidän esi-isistämme ja on nyt antanut meille elämän. Saamme arkielämän keskellä maistaa Jumala läsnäoloa kanssamme. Saamme kiittää Jumalaa siitä, elämästä, jonka hän on meille antanut, ja kasvaa hänen tuntemisessaan.

AIKAMME YLEISUSKONTO   Maria-Kaarina Marttila

Raamatun tuntemus eurooppalaisessa kulttuurissa heikkenee ja sen myötä erilaiset muut totuudet ja uskonnot nousevat täyttämään arvotyhjyyttä. Seurakunnissa on messun rinnalla joogaryhmiä viikolla ja joissakin rukoillaan yhdessä eri uskontojen tekstejä lukien. Tavoitteena on kehittyä kohti uskontojen yhteensulautumista.

Kirjassaan Jeesus ja muut jumalat (Perussanoma 2016) **Ravi Zacharias** kirjoittaa maailman uskonnoista ja niiden johtajista. Uskontoihin kuuluu tarkkoja elämänohjeita: Zarathustran puoleen ei käännyttä vaan häntä kuunnellaan. Buddha ei ole pelastaja, vaan hänen löytämänsä neljä jaloa totuutta opastavat totuuden etsijää. Muhammed ei muuta sisintäsi, vaan Koraanin kauneus taivuttaa sinut puolelleen.

Pintaa raaputtamalla huomaamme, että aikamme yleisuskonto on buddhalaisuus. Se määrittelee itsensä myötätuntoa ja hyvää elämää korostavaksi elämäntavaksi, jossa ei ole jumalaa ja jonka harjoittaja ei kuulu mihinkään uskuntoon, vaan suvaitsee kaikki totuudet. Juuri buddhalaisuus on uskonnoista monimutkaisin. Neljä totuutta kärsimyksestä ja sen lakkaamisesta ovat vain esipuhe, jonka jälkeen siirrytään kahdeksanosaiselle polulle, joka päättyy kärsimyksestä vapautumiseen ja maailmankaikkeuden ykseyteen yhtymiseen. Ennen sitä harjoitetaan tuhansia tunteja tietoisuusharjoituksia ja pyritään noudattamaan arkisessa elämässä tarkkoja sääntöjä koskien ruokavaliota, kehon ja mielen hallintaa ja eettisiä valintoja.

Asuin lähes kymmenen vuotta buddhalaisessa maassa ja tapasin siellä teurastajan. Hän kertoi, että eläimen lihan syöminen tuo ihmiselle raskauttavaa karmaa, josta voi kuitenkin hyvillä keinoilla päästä eroon, mutta eläinten teurastaminen on vienyt hänet kaiken toivon ulkopuolelle. Hänellä ei ole enää mitään mahdollisuutta edes kaikki vuorokauden tunnit meditoiden tai omastaan jakaen päästä eroon taakasta, jota hän kantaa ammattinsa vuoksi.

Buddhalaisuus on uskonto, jossa etiikka eli oikein eläminen on kaiken keskuksessa. Tämän perinteen yleisessä anteeksipyyntörukouksessa anotaan vapautusta neljästä surun tasosta, kolmesta vitsauksesta, kahdeksasta väärästä tilanteesta, viidestä vihollisesta, neljästä heikkoudesta, viidestä vastoinkäymisestä ja ”anna minun pian saavuttaa polku, täytymys ja nirvanan jalo laki”. Vilpittömin etsijä saattaa elää moraalisesti näillä ohjeilla, mutta opetus itsessään ei saa aikaan muutosta etsijässä. Hän katsoo likaisin kasvoin peiliin, joka on opetus, mutta peili ei pese hänen kasvojaan.

Jeesuskin opetti ja julisti sanomaansa. Hän sanoi tulleen todistamaan totuuden puolesta. Mutta ennen kaikkea hän itse on totuus, jota hän julisti. Hänessä on jumaluus ruumiillistunut koko täytydessään. Hän ei vain osoittanut oikeaa tietä, vaan sanoi olevansa tuo tie. Hän on ainoa tie. Hän pesi opetuslastensa jalat ja pesee sen kasvot, joka katsoo hänen opetustensa peiliin. Hän kutsui ristillä riippuessaan häneen turvautuneen ryövärin mukansa paratiisiin, vaikka ryöväri ei ehtinyt elämässään toteuttaa yhtäkään Jeesuksen eettistä

opetusta. Jeesus sanoo itsestään: ”Minä olen hyvä paimen, joka etsii kadonneen. Minä olen ylösnousemus ja elämä. Minä olen se, joka olen.”

MINDFULNESS - länsimaalaisille jalostettua buddhalaista meditaatiota Maria-Kaarina Marttila

Mindfulness eli tietoinen läsnäolo tai sen harjoittelu on tullut osaksi arkipäiväämme. Yhdysvalloissa puhutaan jo tietoisuuden vallankumouksesta. Time-lehti julkaisi vuonna 2014 numeron otsikolla The Mindful Revolution, joka esitteli mindfulnessin perusidean ja miten sitä käytetään Yhdysvalloissa lähes kaikilla elämänalueilla hoitokeinona stressinhallinnassa, mielenterveyden ylläpitämisessä ja kivun lievityksessä. Työpaikoilla ja kouluissa ohjatut mindfulness-harjoitukset ovat tulleet tavaksi pitää taukoja ja parantaa keskittymistä.

Suomessa mindfulness on vähitellen levinnyt psykologien, liikunnanohjaajien, terveydenhuollon ammattilaisten ja eri alojen opettajien keskuudessa. Mistä siinä on kyse?

Osallistuin itse vastikään täydennyskoulutukseen suomalaisessa korkeakoulussa ja lähijakson

aluksi kyseisen korkeakoulun lehtori ohjasi meidät opiskelijat mindfulness-harjoitukseen, jonka tavoitteena oli hallita kiireen tuntua, laittaa sivuun mielessä pyörivät työtehtävät ja helpottaa keskittymistä lähijakson aiheeseen. Istuimme silmät kiinni, kuuntelimme hengitystämme vartin ajan ja sitten saimme ohjeeksi poimia mielestämme kaikki tekemättömät työt ja mieltä raskauttavat tapahtumat ja laittaa ne pieneen veneeseen. Mielikuvaharjoituskäytäntöä vene laskettiin sitten jokeen, joka vei kaikki nämä tietoisuuttamme häiritsevät tekijät kauas pois kohti valtamerta.

Mitä mindfulness on?

Mindfulness-ideologiaa voidaan arvioida eri näkökulmista alkaen arkisesta rentoutusharjoituksesta, jatkaen terapiamuotoon tai psykologiseen näkökulmaan ja päätyen sen välittämään ihmiskäsitykseen ja maailmankuvaan. Hyväksyvän tietoisien läsnäolon menetelmä (mindfulness) on omaksuttu osaksi kognitiivista psykoterapiaa. Sillä tarkoitetaan, että ihminen on läsnä nykyhetkessä, suuntaa tarkkaavaisuutensa käsillä olevaan hetkeen hyväksyvällä tavalla, seuraa itseään, tuntemuksiaan ja ympäristöään arvottomasti eli suhtautuen myötätuntoisesta siihen, mitä havaitsee tai tuntee. Tässä terapiasuuntauksessa tietoinen läsnäolo mielletään asennoitumiseksi ja taidoksi, jota harjoitellaan päivittäin. Läsnäolon saavuttamisen ja tarkkaavuuden suuntaamisen apuna käytetään hengitystä, aistihavaintoja ja kehon ja mielen tapahtumien seuraamista. Kognitiivisen psykoterapian piirissä tiedostetaan mindfulness-harjoitusten buddhalaiset juuret, mutta vaikuttaa siltä, että ei tiedosteta sitä ihmiskäsitystä, jonka tämä meditaatiotraditio tuo mukanaan.

Lähestyn seuraavassa aihetta teologina, joka on asunut ja työskennellyt lähes kymmenen vuotta Aasiassa, tarkemmin sanottuna Mongoliassa, joka on buddhalaisuuden ja erityisesti Tiibetin buddhalaisuuden sydänmaita.

Mindfulness lupaa kaikkea tarpeellista

Mindfulness on kasvattanut suosiotaan länsimaissa. Se lupaa kaikkea, mitä nykyajan ihminen kaipaa. Arkipäivämme on hyvin kuormittavaa. Kireät aikataulut, suorituspainet, jatkuva uudistumisen vaatimus, etenemisen mahdollisuuksien metsästäminen, perheen tai omaisen hoidon sovittaminen työelämän vaatimuksiin, mutkistuneet ihmissuhteet ja oman

imagon luominen sosiaalisessa mediassa ovat monen ihmisen todellisuutta. Tähän oravanpyörään etsimme jotakin, jossa minulta ei vaadita mitään. Kaipaamme lepoa. Nykyajan ihmisen on vaikea rauhoittua olemaan hiljaa yksikseen. Mindfulness on tullut tähän tarpeeseen, sillä se antaa valmiin kaavan, miten olla hiljaa yksikseen. Se ruokkii ihmisen tarvetta hallita kaikkea, myös itseään.

Jon Kabat-Zinnin nimi yhdistetään monissa artikkeleissa mindfulnessin varhaisimpiin muotoihin. Hän on yhdysvaltalainen mikrobiologi, joka perusti vuonna 1979 keskuksen nimeltä Center for Mindfulness in Medicine, Health Care and Society. Kabat-Zinn esitteli mindfulness-based-stress-reduction-menetelmän, joka on meditaation ja hatha-joogan yhdistelmä. Tavoitteena on auttaa henkilöitä stressin, kivun ja sairauksien kestämisessä päivittäisillä noin puolen tunnin harjoituksilla, joihin kuuluvat tietyt asennot, hengitystekniikat ja keskittyminen tietoisuuden tiloihin ja ruumiin aistimuksiin.

Monet buddhalaiset itse tunnistavat mindfulness-tekniikassa oman uskontonsa perusmeditaatioharjoituksia.

Tietoisuuden käsite buddhalaisuudessa ja Dalai Laman opetuksessa

Mindfulnessin perusidea on buddhalaista ihmisen pyrkimystä hallita mieltään ja sitä kautta omaa elämäänsä. Buddhalainen meditaatio-opetus lähtee liikkeelle ajatuksesta, että ihminen elää jonkinlaisessa valveudessa eli että olemme vain hämärästi selvillä siitä, mitä ympärillämme ja meissä itsessämme tapahtuu. Emme näe maailmaa, koska olemme itsekeskeisiä ja elämme valheessa. Uuteen valppauden tilaan pyritään meditaatiolla. Tuhansien tuntien harjoituksella pyritään siihen, että saavutetusta tilasta tulee pysyvä olotila. Meditaatioharjoituksessa huomio kiinnitetään eri kohteisiin, joihin ei saa matkan varrella kiintyä, jos ne ovat miellyttäviä eikä niitä saa torjua, vaikka ne ovat vastenmielisiä. Tavoitteena on pysyä elämänsä ja oman itsensä puolueettomana myötätuntoa kokevana sivustakatsojana, joka tietää. Tätä tarkoittaa buddhalainen perusilmaus tietoisena oleminen.

Tarkkaavaisuusmeditaatio on buddhalaisen meditaation varhaisin muoto. Tarkkaavaisuus voidaan kääntää myös tietoisuus ja juuri tämä meditaatiomuoto oli Buddhan opetuksen kulmakivi. Sitä sanotaan varhaisbuddhalaisessa kirjallisuudessa ainoaksi tieksi valaistumiseen. Tarkkaavuuden kohteita on neljä - ruumis, tuntemukset, mielentilat ja ilmiöt. Kun ihminen harjoittaa tarkkaavuuttaan, hän alkaa nähdä selvemmin.

Dalai Laman miljoonia kappaleita myynyt kirja "Maailmankaikkeus atomissa, Tieteen ja hengen läheneminen" sisältää kolme lukua tietoisuuden teemasta. Luvut on nimetty "Tietoisuuden kysymys", "Kohti tietoisuuden tiedettä" ja "Tietoisuuden koko kirjo". Tietoisuuden käsite onkin mindfulnessin ja buddhalaisuuden yhteistä ydinaluetta.

Buddha näki tietoisuuden avaintekijänä inhimillisen onnen ja kärsimyksen määrittymisessä. Ihmisen ja muun luomakunnan eroa ei tunnusteta buddhalaisuudessa, vaan kaikki elävä on yhtä ja samaa tietoisuuden virtaa. Dalai Laman mukaan tietoisuus koostuu vaihtelevista ja usein kiihkeistä mielentiloista. Tietoisuutta ovat uskomukset, muisti ja huomio sekä mieltä liikuttavat tilat kuten tunteet, tahto ja motivaatio.

Kyse on siis buddhalaisen kahdeksanosaisen tien viimeisestä kohdasta, jossa pyritään oikeaan meditaatiotekniikkaan. Buddhalaisen meditaation perimmäinen tavoite voidaan määritellä ilmauksilla *dhyana*, joka tarkoittaa meditaation tai syventymisen astetta. Buddhalaisuudessa jaotellaan neljä meditaatiotilaa. Ensimmäiseen meditaatiotilaan, joka on

siis kevyin, sisältyy ajattelua ja tarkastelua sekä mielensaasteista vapautumisesta aiheutuva iloa ja mielihyvää. Juuri tähän tilaan mindfulnessin alkuvaiheessa pyritään. Toinen aste on meditaatiotila, jossa ajatustoiminnat ovat vaienneet ja jota luonnehtivat rauha ja mielen yksipisteisyys. Kolmannessa meditaatiotilassa ilon tunne on hälvennyt ja siihen kuuluu järkkymättömyys, valppaus ja täydellinen tietoisuus. Neljäs meditaatiotila on tyyneyden ja valppauden puhdas tajunnankirkkaus, jossa niin mielihyvä kuin kärsimyskin on ylitetty.

Kristinuskossa rauhaa ei etsitä omasta sisimmästä

Buddhalaisuudessa ei ole Luojaakaan eikä Luojaansa kanssa suhteeseen luotua ihmistä, joka on paitsi Luojan rakkauden kohteena myös vastuussa hänen edessään. Buddhalaisuudessa ei myöskään ole persoonallista pahaa. Buddhalaisuuden ei ole mahdollista nähdä ristin tapahtuman tärkeyttä siinä asemassa, jossa se on kristinuskossa.

Pääero mindfulnessin ja kristillisen rukouksen välillä on siinä, että mindfulness suuntautuu omaan itseen, etsii rauhaa ja tasapainoa omasta tietoisuudesta. Raamatun mukaan taas *”juuri ihmisen sisältä, sydämestä, lähtevät pahat ajatukset, ja niiden mukana siveettömyys, varkaudet, murhat, aviorikokset, ahneus, häijyys, vilppi, irstaus, pahansuopuus, herjaus, ylpeys ja uhmamieli. Kaikki tämä paha tulee ihmisen sisältä ja saastuttaa hänet” (Mark 7.)*

Vaikka kuinka usein ja pitkään meditoisi ja kuuntelisi omaa tietoisuuttaan ja siellä risteileviä tuntemuksia - myös syyllisyyden tunnetta, siitä ei vapautuisi laittamalla sitä pois mielestään. Parempi on tunnustaa asia Jumalalle. Tärkeää on myös tunnustaa sille henkilölle, joita asia koskee ja pyytää anteeksi. Jumalan sana vakuuttaa, että *”jos me tunnustamme syntimme, niin Jumala, joka on uskollinen ja vanhurskas, antaa meille synnit anteeksi ja puhdistaa meidät kaikesta vääryydestä”*.

Toinen perusero buddhalaisen meditaation ja kristityn uskon välillä on siinä, mitä Jeesus sanoi: *”Minä olen viinipuu, te olette oksat. Se, joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, tuottaa paljon hedelmää. Ilman minua te ette saa aikaan mitään” (Joh. 15.)* Paavali opettaa kristittyjen yhteydestä, että kantakaa toistenne kuormia, niin te täytätte Kristuksen lain (Gal. 1). Pietari kirjoittaa, miten meidän tulee suhtautua siihen, että kristittyinäkin joudumme kärsimään. *”Kun siis Kristus on ruumissaan kärsinyt, niin olkaa tekin valmiita kärsimään” (1. Piet. 4)*. Seuraavassa luvussa hän myös antaa suunnan itsestä ulospäin kärsimyksen ja murheen kantamisessa. *”Heittäkää kaikki murheenne hänen päällensä, sillä hän pitää teistä huolen” (1. Piet. 5)*.

"Mindfulness on yksinäistä puuhaa"

Ihminen on luotu elämään suhteessa Jumalaan ja suhteessa toisiin ihmisiin. Myös elämämme suurimmat ongelmat ovat juuri ihmissuhteissa, kuten myös ratkaisut ja yhteyden, mielihyvän, ilon ja täyttymyksen tunteet. Yhteisö antaa voiman jaksamiseen. Yhteisössä saa huomata tarvitsevansa muita ja kokea olevansa itsekkin edes jollekin ihmiselle tärkeä. *”Mindfulness on tosi yksinäistä puuhaa”*, totesi eräs pitkään sitä harrastanut tuttavani.

Kolmas ero mindfulness-ideologian ja kristillisen ihmiskuvan välillä liittyy ihmisen osaan luotuna. Jumala asetti ihmiselle rajat ja siksi myös tietoisuutemme on rajallinen. Syntiinlankeemuksen kiusaus on olla niin kuin Luoja - tietää hyvä ja paha sekä hallita kaikkea (1 Moos 3). Tiede ja tekniikka ovat tuoneet monet ennen hallitsemattomat asiat ja ilmiöt ihmisen hallintaan. Esimerkiksi säätä voidaan ennustaa jo melko tarkasti ja ennen tappavia tauteja kuten malariaa tai ruttoa voidaan nyt hoitaa lääkkeillä. Mutta arkipäivässämme jou-

dumme edelleen jokainen kamppailemaan epämieluiden työtehtävien, hankalien läheisten ja työtovereiden, syyllisyyden ja riittämättömyyden tunteiden kanssa. Niitä emme saa hallintaamme, niiden kanssa täytyy elää. Saamme huutaa tuskaamme Jumalalle eikä meidän tarvitse hyväksyä kokemaamme vääryyttä ja etsiä mielenrauhaa myötätunnon kautta. Meitä kehoitetaan rakastamaan lähimmäistämme niin kuin itseämme. Ei siis auta vain mietiskellä myötätunnon ajatuksia, vaan niitä pitäisi alkaa myös toteuttaa.

Tietoisuuden treenaaminen vierasta kristinuskolle

Mindfulness ja rukous ovat aivan eri asioita. Rukous on sydämen puhetta Jumalan kanssa. Siinä ihminen yksin tai yhdessä seurakunnan kanssa suuntautuu dialogiin Luojansa kanssa. Rukous on vastausta Jumalan puheeseen Raamatussa. Vain synnintunnustuksessa voimme sanoa katsovamme itseemme. Rukouksessa ei tyhjennetä mieltä vaan kuuntelemme Jumalan puhetta, tutkimme sanaa ja annamme sen puhua.

Kun opetuslapset kysyivät, miten meidän tulee rukoilla, Jeesus opetti Isä meidän -rukouksen. Siinä ei ole yhtäkään pyyntöä, joka voitaisiin jotenkin rinnastaa mindfulness-tyyppiin oman tietoisuuden harjoittamiseen. Tietoisuuden treenaaminen on täysin vieras ajatus kristilliselle rukoukselle. Isä meidän -rukouksen pyynnöt suuntautuvat itsestä ulospäin, kuten heti alun puhuttelussa sanomme, Isä meidän, joka olet taivaassa, ei siis minussa.

Kun mietimme suhdettamme mindfulnessin tietoisuusharjoitteisiin, voimme ottaa ohjenuoraksi Paavalin sanat Korintin seurakunnalle, jonka piirissä oli runsaasti erilaista henkisyystä: *”Kaikki on minulle luvallista, mutta ei kaikki ole hyödyksi; kaikki on minulle luvallista, mutta minä en saa antaa minkään itseäni vallita.”*(1. Kor. 6:12) Voiko kristitty siis osallistua mindfulness-harjoituksiin? En suosittelen ottamaan niitä päivittäiseen ohjelmaan. Alku voi näyttää viattomalta, mutta vuosien myötä ihminen kietoutuu buddhalaiseen maailmankuvaan, joka alkaa hallita omaa ajattelua ja todellisuuden tulkintaa. Oman ruumiin ja sen aistimusten kuuntelu voi joskus olla tarpeen, mutta siitä on hyötyä vain ajalliseen. Sen sijaan hiljainen tauko Jumalan sanan ääressä on erinomainen tapa, josta on ikuista iloa.

OSA II HUMANISMI JA UUSUSKONNOT

JOHDANNOLLISTA

Tutustuttuani opiskeluaikanani Francis A. Schaefferin tuotantoon aloin ymmärtää, miten tärkeä on oppia tuntemaan omien aivojensa toiminta. Länsimaisen ihmisen sisimmässä esiintyy samanaikaisesti useita eri maailmankatsomusmalleja, jotka toisaalta taistelevat keskenään ja toisaalta elävät hyvässä sovussa siten, että niitä sovelletaan tilanteiden mukaan. Tultuani uskoon 15 -vuotiaana, minua oli vaivannut lukiossani tietynlainen ristiriitaisuus, joka ilmeni koulurakennuksemme seinillä. Tampereen Klassilisen lyseon pohjoisseinässä lukee: ”Kaiken opin päätös on: Pelkää Jumalaa ja pidä hänen käskynsä.” Eteläseinässä puolestaan on latinankielinen runo:

Fennia vos genuit
Gremio vos intima fovit.
Arboris auscultet
Murmura quisque suae.
Fenni vos maneatis.
At hoc animis retinete
Graecia quid dederit
Vobis et Hesperia.

Suomi synnytti teidät
ja otti teidät lämpimään syleilyynsä.
Sen metsät antavat
kuultavaksi kuiskeensa.
Pysykää suomalaisina
pitäytyen mielessänne
siihen, mitä Kreikka ja
Rooma antoi teille.

Pohjoisseinä julistaa siis kristillistä maailmankuvaa, mutta eteläseinä suomalaiskansallista luontomystiikkaa ja kreikkalais-roomalaista humanismia. Kaikki kolme maailmankuvaa eli paradigmaa Suomessa tuohon aikaan vaikutti. Ne vaikuttavat toki edelleen, mutta ihmiskeskeisen humanismin jatkeena uususkonnolliset liikkeet ovat vahvistaneet osuuttaan ihmisten mielissä. Amerikan kautta levinnyt uususkonnollisuus, jota viime vuosisadan jälkipuoliskolla kutsuttiin Uudeksi Aikakaudeksi, New Age ja nykyään uushenkisyydeksi, sisältää paljossa idän hindulaisuuden ja buddhalaisuuden vaikutusta, mutta se liittyy myös vanhaan suomalaiskansalliseen shamanistiseen luonnonpalvontaan. Humanismiin se liittyy ihmiskeskeisyydessään ja eettisessä relativismissaan.

On tärkeätä tiedostaa, että ihmiset eivät ainoastaan jakaudu jonkun maailmankuvan mukaan erilaisiin ryhmiin, vaan kaikki paradigmat löytyvät jossain määrin myös jokaisesta suomalaisesta. Riippuen siitä, mikä niistä on hallitseva, voidaan tietenkin puhua henkilön maailmankatsomuksesta. Siksi eri maailmankatsomuksen omaavien ihmisten on kuitenkin ainakin jossain määrin mahdollista ymmärtää toisiaan.

Usein siirtyminen maailmankuvasta toiseen saattaa tapahtua tiedostamattamme aivan muutamassa silmänräpäyksessä kuten esimerkiksi, kun harras uskova kävelee jumalanpalveluksesta ulos. Jo kirkon eteisessä puhe vaihtuu Jumalasta autoihin tai asusteisiin siis naturalistisen, käytännön ateistisen maailmankuvan piiriin. Sopivassa pelottavassa tilanteessa maaginen kummitusten pelko taas saattaa nousta pintaan, niin kuin esimerkiksi Jeesuksen opetuslapsilla, kun he näkivät myrskyävän järven päällä kävelevän Jeesuksen hahmon.

Ymmärtääksemme nykyistä uushenkisyyttä meidän kannattaa katsahtaa maailmankuvien keskinäiseen kamppailuun halki historian saaton. Uskovan kristityn hengellisessä kasvussa on paljossa kysymys myös siitä, että Jumala-keskeinen maailmankuva saa hänen kaikilla elämänalueillaan hallinnan yli muiden.

Läntisen maailman sisällä ovat taistelleet pitkään keskenään Jumala-keskeinen juutalais-kristillinen ja ihmiskeskeinen humanistinen maailmankuva keskenään. Humanismi saavutti selkeän voiton kristillisestä valistusajan koittaessa. Tänä päivänä ihmiskeskeinen malli on selkeästi vallitseva, mutta naturalistis-ateistisen riittämättömyyden vuoksi varsinkin toisen maailmansodan jälkeen uususkonnollisuus on noussut sen kilpailijaksi. Siirtyminen humanistisesta uususkonnolliseen malliin ei ole läntiselle ihmiselle vaikea, koska molemmat ovat ihmiskeskeisiä ja etiikaltaan suhteellistavia.

HUMANISMI

Kristinuskolla tarkoitan tässä yhteydessä uskonnollista järjestelmää, jossa uskotaan Raamatun ilmoitustotuus (Jumalan tulo ihmiseksi Jeesuksessa, Jeesuksen synnit sovittava uhrikuolema, ruumiillinen ylösnousemus jne), vaikka yleiskielessä kristinuskolla saatetaan ymmärtää kaikenlaista uskonnon harjoitusta, joka tapahtuu kristillisen kirkon nimikkeen alla. Teen tämän eron siitä syystä, että merkittävä osa uususkonnollisuudesta maassamme esiintyy luterilaisen kirkkomme sisällä.

Humanismilla en tarkoita humanistisia tieteitä tai humaania eli inhimillistä suhtautumista toisiin ihmisiin, vaan tiettyä maailmankatsomusta, joka peruspiirteet suhteessaan kristinuskoon ja uususkonnolliseen monismiin ovat oheisessa taulukossa.

Uususkonnollisuudella, (josta käytän lyhyiden vuoksi nimitystä monismi, vaikka se onkin vain yksi sitä luonnehtiva piirre, mutta mielestäni niin vallitseva, että en tee kovin suurta väkivaltaa) tarkoitan hindulais-buddhalaiselta taustalta nousevaa monimuotoista uskonnollista liikehdintää.

Kreikkalainen humanismi

Sanalla humanismi on useita erilaisia merkityksiä. Meidän länsimaisessa kulttuurissamme humanismi juontaa juurensa kreikkalaiseen filosofiaan, jonka taustalla oli monijumalainen uskonnollisuus. Kreikkalaisen jumalaistaruston jumalat ovat pääsääntöisesti ihmisten eräitä piirteitä yli inhimillisten rajoitusten jatkavia persoonallisia olentoja. Langenneen ihmisen uskonnollisuutena kreikkalainen pakanuus oli siis pitkälle Luojan sijasta luodun palvontaa. Jumalat edustivat siis eräällä tavalla ihmisen palvontaa. Tästä ei ollut sitten pitkää matkaa kreikkalaisella filosofialla luopua varsinaisista jumaluuksista ja siirtää huomio kokonaan ihmiseen itseensä. Vaikka kreikkalaistakin filosofiaa on monen laista, kaikkea hallitsevana todellisuutena on usko ihmisen omaan kykyyn ajatella ja löytää totuus.

Buddhalainen humanismi

Humanismia esiintyy myös hyvin toisenlaiselta esimerkiksi buddhalaiselta taustalta. Alkuperäisessä buddhalaisuudessa ei tarvittu mitään jumalia tai jumaluutta vaan ihminen oli kaiken keskuksessa. Vaikka aktiivisuus, luovuus ja tavoitteellisuus ihmisen voimavarojen hyväksikäyttönä ei varsinaisesti kuulu buddhalaisuuteen, joka pitää niitä elämän janon

synnyttäminä harhoina, silti sen keskuudesta löytyy paljonkin ajattelua ja toimintaa, joka on muuntunut lähes täydeksi alkuperäisen buddhalaisuuden vastakohtaksi.

Evankeliumin ja kreikkalaisen humanismin törmäys

Kun evankeliumi kohtasi kreikkalaisen humanismin, se joutui törmäyskurssille sen kanssa. Raamatun mukaan ihmisen turmeltui täysin syntiinlankeemuksessa. Lankeemus ei jättänyt jälkeensä vain tunteittensa vietävää ja himojensa orjaksi joutunutta ihmistä, vaan sen seurauksena myös ihmisen järki sumeni ja ihminen joutui eroon Jumalasta ja täyteen synnin, kuoleman ja Saatanan valtaan.

Raamatun ihmiskuva ei kerta kaikkiaan sopinut yhteen humanismin korkean ihmiskuvan kanssa. Rakentavan apologian nimissä käytiin kuitenkin jo varhain rakentamaan "historiallista kompromissia" kristinuskon ja humanismin välille.

Sopeutuva ja sitkeähenkinen humanismi

Humanismi on osoittautunut harvinaisen sitkeähenkiseksi kautta vuosituhansien. Sen voima on ollut sen liitossa ihmisen perusylpeyden ja turhamaisuuden kanssa. Se on osoittautunut myös erittäin kyvykkääksi sopeutumaan uusiin olosuhteisiin. Niin kuin edellä viittasin, humanismin syntysanat lausuttiin jo Hellaassa kreikkalaisen kulttuurin kukoistuksen keskellä. "Ihminen on kaikki kaikessa, ihminen on vapaa, ihminen on kaiken mitta, ihminen on pohjimmiltaan hyvä."

Humanismi selvisi kuiville mysteeriuskonnoista ja gnostilaisuudesta, vaikka ne jäivät elämään syrjään työnnettyinä sivuraideolemassaolossa noustakseen nyt 2000 vuotta myöhemmin uuteen kukoistukseen.

Varsinainen yhteenotto tuli valtiouskonnoksi nousseen kristinuskon ja humanismin välille. Näillä kahdella ei olisi pitänyt olla mitään mahdollisuutta rauhanomaiseen rinnakkaiseloon, mutta humanismi onnistui tekemään kristinuskon kanssa jälkimmäiselle kohtalokkaan kompromissin. Hyväksyttiin kristinuskon synkkä, mutta kylläkin totuuden mukainen kuva ihmisen pahuudesta yhdellä pienellä poikkeuksella. Ihmisen järki ei ollutkaan aivan niin soikaistunut kuin Raamattu opettaa, vaikka himot jylläävätkin tunteen ja tahdon alueella.

Laiha kompromissi koitui kuitenkin humanismin riemuvoitoksi ja kristinuskon kuolonhAAvaksi. Sen avulla lopulta saatiin nimittäin kammetuksi Raamattu arvovalta-asemastaan ja humanismin tulva pääsi vapaasti leviämään.

Historiallinen kompromissi

Renessanssin aikana humanismi nousi uuteen kukoistukseen varsinkin humanististen tieteiden (kirjallisuus, puhetaito, kielitiede) ja taiteiden uuden kukoistuksen aikana. Kristillinen humanismi sai puolestapuhujia jopa eräistä keskeisistä uskonpuhdistajista kuten Zwingli ja jopa Calvin, vaikka Luther joutikin Erasmuksen edustaman humanismin kanssa törmäyskurssille.

Kristillinen humanismi

Tänä päivänä kristillinen humanismi korostaa ihmisen ainutlaatuisuutta Jumalan kuvaksi luotuna olentona. Samalla se korostaa Jeesusta täydellisenä ihmisyyden mallina ja osoituksena siitä, miten Jumala arvostaa suunnattomasti luomaansa ihmisyyttä tulemalla Jeesuksessa itse ihmiseksi. Kuvaavaa kuitenkin on, että kristillinen humanismi sivuuttaa hyvin pitkälle syntiinlankeemuksen vaikutuksen ja näin ollen myös Jeesuksen uhrin Golgatalla

sijaissovituserkityksessä. Kristillinen humanismi saattaa toki puhua rististä Jumalan rakkauden demonstraationa.

Kun ev.lut. kirkkomme työntekijäkoulutus lepää hyvin pitkälle samalla yleishumanistisella pohjalla kuin muukin koulutusjärjestelmämme, suurta ja kasvavaa määrää kirkkomme työntekijöistä voi hyvällä syyllä luonnehtia kristillisiksi humanisteiksi, koska pääpaino heidän opetuksessaan ja toiminnassaan on ihmisen mahdollisuuksissa pelkästään luomisen varassa. Toisaalta kirkkomme työntekijöissä on havaittavissa myös suuntaus, jossa kristillisestä humanismista siirrytään edelleen uususkonnolliseen monismiin.

Sekulaari humanismi

Valistuksen jälkeen humanismi alkoi riisua läntisessä kulttuurissa kristillistä pukuaan pois ja valtavirraksi muodostui sekulaari humanismi. Siinä Jumala jätetään kokonaan pois kuvioista, vaikka kristillisessä humanismissa Jumalalle hyväksyttiin tietty tosin ajan mukana vähentävä rooli. Sekulaarin humanismin tyypillisin maailmankuva on naturalistinen eli se hylkää Jumalan puuttumisen asioihin ja on siis pääsääntöisesti ateistista.

Humanismi onnistui liittoutumaan modernin luonnontieteen kanssa, vaikka modernin tieteen metodin kehittäjät olivat pääsääntöisesti hartaita kristittyjä, jotka tutkiessaan luomakuntaa ja sen lainalaisuuksia tiedostivat tehtäväkseen "ajatella Jumalan ajatuksia Hänen jälkeensä". Myöhemmin humanismi liittoutui jo kreikasta alkunsa saaneen, mutta aivan uuteen kukoistukseen nousseen kehitysajattelun kanssa. Sehän marssi tantereelle evoluutioteorian muodossa. Freud ja muut sielutieteen kehittäjät tarjosivat taas humanismille uuden mahdollisuuden levittää valtaansa ihmismielisiin.

Kristillis-humanistinen paradigma oli yllättävän sitkeä, mutta veden ja öljyn seoksena se oli alusta asti tuomittu tuhoon. Jommankumman oli saatava valta. Vaikka kristillinen humanismi elää yhä tänään tietyissä piireissä, kokonaisuutena ottaen lännessä valistus, liberaaliteologia sen hedelmänä, luonnontieteiden nousu ja evoluutioteoria antoivat kuoliniskun kristillis-humanistiselle kompromissille naturalismin suureksi voitoksi.

Valistuksen jälkeisen humanismin päävirta, sekulaari humanismi, jättää kaiken tuonpuoleisuuden kuvioista pois, vaikka kykeneekin käsittelemään tuonpuoleisuutta koskevaa materiaalia uskontotieteellisinä ilmiöinä. Olevaista on vain maailmankaikkeus ja ihminen on täysin riippuvainen itsestään siinä, miten hän sen mieltää ja sen keskellä elää. Olosuhteiden pakosta humanistien on kuitenkin ollut pakko lisääntyvässä määrin myöntää ihmisen riippuvuus ympäröivästä luomakunnasta ja se, että ihmisen vapaus on sittenkin yllättävän rajallista.

Individualistinen ja kollektiivinen humanismi

Kun ihminen on kaiken keskuksessa, siitä on tehty ainakin kahdenlaisia sovelluksia. On humanismia, joka korostaa yksilön arvoa ja vapautta yli yhteisön - tämä muoto on viime aikoina ollut lännessä suosituinta. Mutta on myös humanismia, jossa yksilön sijasta yhteisö, joko paikallinen tai valtiollinen tai jopa globaali, on asetettu keskukseseen. Näin esimerkiksi marxilaisuus edustaa erästä humanismin muotoa, vaikka onkin monessa suhteessa kulkenut tiensä loppuun.

Tämän päivän humanismin piirteitä

Vaikka varsinkin individualistisen humanismin keskuudessa jokainen sen kannattaja voi syytäkin väittää edustavansa aivan omaa lajia humanismiaan, niin kuitenkin alla esitetyn kaavion ominaisuudet luonnehtivat tänään yleisintä humanismin muotoa länsimaissa.

Maailma on olemassa itsestään. Jumala on vain ihmisen sielun tuote, mutta sellaisenaan-kin se kertoo ihmisen suuruudesta ja siksi uskonnollisuutta kunnioitetaan, vaikka sitä pidettäisiin taikauskona. Tässä ero tämän päivän humanismin ja valistuksen ja marksilaisen humanismin välillä on selkeä. Maailma, ihminen mukaan lukien, on ainetta ja energiaa. Ihminen on kaiken mitta, mutta koska ihmisiä on paljon, niin mitään lopullista totuutta ei ole, kaikki on enemmän tai vähemmän suhteellista.

Ihminen on kehittynyt eläin, jolla on moraalivaisto. Moraalivaiston sisältö on kuitenkin pitkälle kulttuurisidonnainen ja samankin kulttuurin sisällä tilanteet ratkaisevat, mikä on milloinkin hyvää ja mikä pahaa. Mies ja nainen ovat erilaisia mutta tasa-arvoisia, vaikka he kilpailevatkin keskenään.

Ihmisen ja yhteisöjen ongelmat juontavat taikauskoon, tietämättömyyteen ja kasvatuksen puutteisiin - osin onnettomiin olosuhteisiin. Ongelmia voidaan kuitenkin tehokkaasti käsitellä niin luonnontieteitten kuin henkítieteittenkin kehittämällä tekniikoilla.

Historia kulku on lineaarista mutta sattumanvaraista. Kuolemassa ihminen lakkaa olemasta olemassa. Uskonnolle annetaan rooli myyttisenä tapana antaa moraali- ja arvokasvatus ja Jeesusta arvostetaan esikuvallisena ihmisenä, korkean tason moraaliopettajana ja esikuvana, jonka opetukset tosin olivat aikaan sidottuja, niin kuin hän itsekin oli aikansa lapsi.

Saavutukset

Sanoilla humanismi, humaani, humanisti on pääsääntöisesti hyvä kaiku monen suomalaisen korvissa. Se liitetään sellaisiin asioihin kuin korkea koulutustaso, tieteellisyys, YK, ihmisoikeudet, uskonnonvapaus, demokratia, Punainen Risti, kehitysapu, rauhanliike, korkea elintaso, sairaanhoito- ja sosiaalihuolto, luovat ja esittävät taiteet jne. Monet niin sanotut pehmeät arvot on liitetty jollain tavalla humanismiin ehkä luonnonsuojeluideologiaa lukuun ottamatta, joka liittyy selkeämmin uususkonnollisuuteen.

Ovatko siis nuo edellä luetellut asiat todella humanismin aikaansaannosta? Humanisti ei tietenkään väitä, että humanismi liikkeenä, maailmankatsomuksena tai paradigmana olisi saanut kaikkea tuota aikaan, vaan pikemminkin ihminen ja ihmiset ovat saaneet ne aikaan. Historia kehitys korkeammalle sivilisaation tasolle kaikkine siunauksineen on siis vahvin argumentti sen puolesta, että ihminen kykenee siihen hyvään, jonka hän tajuaa tavoittelamisen arvoiseksi. Humanismi on siis perusteltu ja oikea elämäkäsitys.

Tasa-arvo

Mutta katsotaanpa noita hyviä edistysaskeleita hiukan tarkemmin. Ensinnäkin humanismi on asettunut voimakkaasti tukemaan ihmisten tasa-arvoa sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, terveyteen, koulutukseen ja uskontoon katsomatta. Humanismi esiintyy samalla kaikkinaisen syrjinnän vastustajana.

Mutta millä perusteella ihmiset ovat tasa-arvoisia ja mikä on sitten tuon tasa-arvon suuruus? Jos ihmisen arvo on matemaattisesti ilmaistuna nolla, niin silloinhan kaikki ovat nol-

lia. Kun länsimainen individualistinen humanismi asettaa yksilön kaiken mitaksi toisin kuin kollektiivinen humanismi, niin toisen ihmisen arvon mitta on mittaaja itse. Jos syystä tai toisesta hän ei löydä itselleni mitään arvoa, niin seurauksena on se surkea tilanne, että kenelläkään muullakaan ei ole mitään todellista arvoa.

Relativismin seurausta

Humanismin omaksuma relativismi onkin johtanut ihmisarvokysymyksessä nyttemmin järkyttäviin tuloksiin. Abortti ja eutanasia sekä laajemmin keskustelu sitä, keitä hoidetaan ja keitä ei, kertoo, että ihmisarvoa on käytännössä ruvettu arvioimaan joko niin, että toimitaan sen mukaan, millaiseksi kulloinkin ihminen itse katsoo oman arvonsa (kärsivät ja kuolemaa pyytävät ihmiset), tai sitten arvioidaan toisten arvo vain sen hyödyn tai vahingon mukaan, mitä he arvioijalle itselleen aiheuttaa (abortti).

Siinä vaiheessa, kun kahden yksilön tai yhteisön ja yksilön käsitykset ihmisen arvosta (esim. kuoleman tuomion yhteydessä) joutuvat ristiriitaan keskenään, tilanne muuttua entistäkin hankalammaksi. Paljon mainostettu suvaitsevaisuus loppuu yleensä siihen, että ei suvaita sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole suvaitsevia suvaitsevaisuus ideologian kannattajia kohtaan. Lopulta voimakkaampi määrää, mikä on heikomman arvo. Rikollisuuden ja väkivallan samoin kuin syrjinnän lisääntyminen maassamme on suorassa suhteessa siihen, että ihmiset eivät löydä enää mitään arvoa omalle elämälleen eivätkä toistenkaan elämälleen. Asiaa ei auta vähääkään evoluutioteorian mukainen käsitys ihmisestä monimutkaisena kemiallisena tehtaana ja sattuman tuloksena.

Ihmisarvon objektiivinen mitta

Ihmisarvon mittaamiseen tarvitaan objektiivinen ihmisen ulkopuolella oleva mitta. Sellaisen Jumala tarjosi lähettämällä oman ainoan Poikansa ihmiseksi ja mittauttamalla eräänä perijantaina ihmisen arvon omalla rakkaudellaan. Syntinen ja tuomion ansaitseva pantiin toiseen vaakakuppiin ja Jumalan Pyhä toiseen. Mutta ihmeellistä kyllä syntinen ja täysin turmeltunut osoittautui arvokkaammaksi kuin Jumalan Poika. Jeesus Kristus rangaistiin syntisen sijasta, jotta syntinen saisi anteeksi ja saisi iankaikkisen elämän taivaan kirkkautta myöten osakseen. Langenneelle ja täysin turmeltuneelle palautettiin tuolla mittauksella hänen suunnaton arvonsa, myös hänen alkuperäinen luomiseen perustuva arvo.

Tämä mittaus koskee koko ihmiskuntaa. Vaikka ihminen olisi vielä kuvaannollisesti ja kirjaimellisesti likaojassa, hänellä on suunnaton arvo. Kristitty lähtee noiden loassa makavien luo osoittamaan rakkautta ja kertomaan heille heidän arvostaan, sillä hän tietää kuinka arvokkaita ihmiset ovat ja että ketään ei saa jättää vaille rakkautta.

Kaikenlainen diakoniatyö ja lähetystyö lähtee liikkeelle tuosta Jumalan rakkauden teosta ja sen merkityksestä ihmiseen. Kun ihminen on saanut omalla kohdallaan kokea tuon Jumalan rakkauden vaikutuksen loppuun asti eli saanut Jumalan Pyhän Hengen sydämeensä, hän kykenee Pyhän Hengen voimassa osoittamaan rakkautta myös vihamiehiiän kohtaan. Golgatan rakkaus ei siis tuo vain teoreettista ratkaisua vaan antaa myös voiman tasa-arvon toteuttamiseen. Golgatan rakkaus ei myöskään voi tunnustaa minkäänlaista syrjintää oikeutetuksi.

Uskonnonvapaus

Kristinuskon suhde uskonnonvapausajatteluun, joka on eräs humanistisen suvaitsevaisuopin sovellus, on kahtalainen. Kristuksen uhrityö koskee koko ihmiskuntaa, kaikkiin kansoihin, uskontoihin ja kulttuureihin kuuluvia ihmisiä. Jumala rakastaa jokaista. Rakkau-

den olemukseen taas kuuluu vapaus ottaa Jumalan lahja vastaan tai torjua se. Siksi kristinusko on rakkauden suhteen universaali, mutta totuuskysymyksessä jyrkän ehdoton. Pelastustie on vain yksi. Evankeliumin totuuden ja armon sana eivät koskaan suostu "rauhanomaiseen rinnakkaiseloon" valheellisen uskonnollisuuden kanssa. Se lähtee aina voittamaan Jumalan sanan ja rakkauden keinoilla pimeyden vallassa olevia Jumalan valtakuntaan. Uskonnonvapaus merkitsee kristitylle sitä, että hän ei pakota ketään sisälle Jumalan valtakuntaan, mutta hän taistelee rakkauden keinoin voittaakseen koko maailman.

Humanismin tasa-arvo-opetuksen alkuperä

Humanismin tasa-arvo-opetus juontaa juurensa kristinuskon vaikutukseen. Kreikkalainen humanismi ei kyennyt tasa-arvoideaansa milloinkaan toteuttamaan, koska synti ihmisessä väistämättä panee hänet polkemaan muita korottaakseen itseään. Kreikassa orjilla ei ollut ihmisarvoa - siis yli puolella koko

väestöstä. Vasta evankeliumin voittokulku kykeni surkastuttamaan orjalaitoksen sisältä käsin niin, että se muuttui pikemminkin työsuhtejärjestelmäksi, joka lopulta häipyi. Myöhemmin se nousi kylläkin uudelleen kukoistukseen neekeriorjuutena ja jatkuu tänä päivänä seksiorjuutena. Orjalaitos on menettänyt historia aikana voimaansa vain siellä, missä evankeliumi on saanut otetta, vaikka humanismi on mielellään pannutkin asian omaan tiiliinsä.

Demokratia

Kysymys demokratiasta liittyy tietenkin edelliseen. Ensimmäiset ajatukset yleisestä ja yhtäläisestä äänioikeudesta liitetään yleensä kreikkalaisiin kaupunkivaltioihin, vaikka niissä äänioikeutta ei koskaan ulotettu vapaiden suhteellisen suppean piirin ulkopuolelle. Mutta jo Mooses tunsi periaatteen, jolla kansa sai valita hierarkkisen tuomio- ja hallintojärjestelmän. Apostolien teoissa alkuseurakunta noudattaa samaa järjestelmää valitessaan diakoninsa. Jumalan ilmoitus asetti tehtäviin asetettavien laatuvaatimukset, uskova kansa sai valita ehdot täyttävien joukosta sopivat ja seurakunta nimitti heidät tehtävään. Valinnan vapaus ei siis ollut pelkkää enemmistön valtaa, vaan Jumalan hallintavallan tunnustamisen alaisuudessa tapahtuvaa toimintavapautta.

Muodollinen kansanvalta, jossa enemmistön tahto on kaiken yläpuolella, saattaa toimia millaisessa viitekehyksessä tahansa, mutta pelkästään parlamentin enemmistön valtaan perustuvaa järjestelmää ei voi nimittää demokratiana. Kun Hitler ajoi juutalaisten teurastamisen läpi edustajien enemmistön tuella, tuskin oli kysymys demokratiasta vaikka muodollisesti toimittiinkin sen nimissä. Niin pian kuin enemmistö pannaan päättämään toisten ihmisten elämän arvosta, ollaan enemmistödiktatuurissa eikä demokratiassa. Vain sellainen demokratia, jossa päättäjien yläpuolella on Päättäjä ja hänen iankaikkinen tahtonsa ja lakinsa, voi tarjota vapauden.

Niin kuin ihmisarvokysymyksessä laajemminkin niin demokratiakysymyksenkin yhteydessä humanismi osoittautuu parasiitiksi, loiseksi. Se liputtaa ajatuksille, joiden toteuttamiseen sillä itsellään ei ole mitään keinoja eikä voimaa. Kun hyvät aatteet kuitenkin lähtevät toteutumaan siellä, missä evankeliumin voima vaikuttaa, humanismi on ollut valmis ottamaan kunnian itselleen.

	VERTAILUA		
	<i>Kristinusko</i>	<i>Humanismi</i>	<i>Uushenkisyys</i>
Jumala ja maailma	Luoja ja luodun välinen ero	Maailma on olemassa itsestään	Jumala ja maailma ovat yhtä, panteismi
Jumalan olemus	persoonallinen ja moraalinen	taikauskoo	persoonaton, ei moraalinäkökulmaa
maailman olemus	Jumala on luonut ja ylläpitää maailman, näillä on suhde	ainetta ja energiaa	henkeä ja tietoisuutta
Jumala ja ihminen	toisiaan vastapäätä	ei suhdetta, ihminen suuri	samaa olemusta
miten voimme tietää Jumalasta	Jumalan ilmoitus Raamatussa	ihminen on kaiken mitta	totuus on ihmisessä
mikä on oikein?	perustuu Jumalan ilmoitukseen, ehdoton	tilanteesta riippuva, suhteellinen	tilanteesta riippuva, suhteellinen
ihminen	Jumalan kuvaksi tehty, langennut	kehittynyt eläin	henkiolento, uinuva jumala, jumala
mies ja nainen	erilaisia, tasa-arvoisia	erilaisia, tasa-arvoisia, kilpailijoita	samanlaisia, tasa-arvoisia, nainen hallitsee
ihmisen ongelma	synti, kapina Jumalaa vastaan	taikausko, tietämättömyys	tietämättömyys omista voimistaan
ongelman ratkaisu	usko Vapahtajaan, kuuliaisuus Jeesukselle	järki ja tekniikka	tietoisuuden muuttaminen, gnosis (=tieto)
historia	lineaarinen, Jumalan kaitsema	lineaarinen sattumanvarainen	syklinen, ympyränmuotoinen
kuolema	siirtyminen joko ikuiseen elämään tai kadotukseen	olemassaolon loppu	harhaa, siirtyminen seuraavaan elämään, jälleensyntyminen
uskonto	eivät Jumalan ilmoituksen mukaisia paitsi Kristus-usko	taikauskoo, hyvän moraalin opettamista	kaikki uskonnot ovat yhtä, synkretismi
Jeesus Kristus	ainutlaatuinen ja ainutkertainen Jumala-ihminen, ainoa Vapahtaja ja Herra, esikuva, sijainen	ihminen, moraaliopettaja, esikuva	historian henkilö, ihminen, adepti, avatara, buddha, yksi monista, osittain esikuva

Aikuistunut 1900-luku

Viime vuosisadan puolelle tullessaan humanistinen ihminen katsoi kasvaneensa jo sellaiseen "aikuisuuteen", ettei hän tarvinnut enää kirkon tai kristinuskon auktoriteettia. Hän pystyi toteuttamaan korkeat ihanteensa ilman niitäkin. Tielle lähdettiin korkein ajatuksin ja niitä eivät edes kaksi maailmansotaa, siis näyttö humanismin voimasta, ole kovin pahasti järkyttäneet. Sosialistisen humanismin romahtaminen sisältäpäin ja sen jättämä erämaa on itse asiassa ollut vaikeampi asia humanismille kuin kaikki sodat yhteensä. Humanistit ovat näet olleet taitavia syyttämään sodista poliittisten johtajien vallanhimoa ja ties mitä. Mutta täyttä sokeutta on ajatella, että kansakunnat lähtisivät surmaamaan miljoonittain toi-

siaan vain muutamien diktaattoriensa oikuista. Kyllä viha ja vallanhimo kulkee kansojen syvissä riveissä, turmeltuneessa ihmisluonnossa.

Koulutus, terveydenhoito, sosiaaliturva

Mitä tulee taas koulutustasoon, terveydenhoidon ja sosiaaliturvan korkeaan tasoon, niin edelläkävijänä oli kristillinen kirkko. Hindulaisuuden, islamin ja buddhalaisuuden saavutukset näillä aloilla ovat kenen tahansa tutkittavissa historian saatosta ja tämän päivän todellisuudesta. Lukutaito ja evankeliumi kulkevat yhtä matkaa, sairaanhoito ja vaivaishoito kuuluivat ensin luostareille sitten kirkolle laajemmin ja jälkijättöisenä sekulaareille laitoksille. Mutta kun yhteiskunnallinen vanhurskaus ja sosiaalihuolto näytti pysyvän pystyssä kohtalaisesti ilman henkilökohtaista kristillistä uskoa, niin humanismi keräsi laakerit itselleen.

Viime vuodet näyttävät tappaneen hyväosaisilta ajatuksen "veljeä ei jätetä". Kovat markkinavoimat, joissa annetaan virallinen hyväksyntä ihmisen itsekkyydelle ja vallanhimolle, ovat saamassa laajan jalansijan maassamme. Korkea elintaso on hyvä, mutta sitä ei tuki tarvitse aivan kaikille asti ulottaa ei ainakaan rajojemme tuolle puolen. Humanismi on osoittautunut tässäkin asiassa voimattomaksi parasitiiksi, joka voi elää vain imemällä sellaista, jolla on todellista elinvoimaa.

Vapaus ja vastuu

Vapaus - humanismin eräs ylevimpiä tavoitteita - ei edellytäkään enää vastuuta toisista. "Saat olla vapaa, kunhan et häiritse minun vapauttani, taloudellinen vapauteni ja hyvinvointini mukaan lukien." Raamatullinen vapaus perustuu totuuteen ja rakkauteen, jossa saa olla vapaa itsekkyyden vallasta ja saa vapaasti panna kaikki lahjansa rakkauden käyttöön.

Jälkikristillinen Suomi

Nyt kun kristinusko on selvästi työnnetty maassamme marginaaliin, humanismia ja ihmisen vapautta on julistettu sukupolven ajan ilman enää mitään kirkon rajoittavaa vaikutusta, niin tulokset ovatkin yllättävän masentavia. Huumeongelma, vapaus valita elämäntavakseen huumeidenkäyttö, alkoholismi ja väkivalta ja muu rikollisuus ovat räjähtäneet käsiimme. Masennusta ja syrjäytymistä kokevat myös korkeasti koulutetut samalla kuin uuslukutaidottomuus leviää. Perheinstituutio myytiin vapauden nimikkeeseen alla vapaalle seksille ja tuloksena on kasvanut isättömien turvaton sukupolvi ja seksuaalisten vääristymien hyökkäältä. Mihinkään näistä todellisista ongelmista humanismi ja sen sovellukset eivät näytä antavan mitään todellisia vastauksia.

Humanismi - loinenko

Eikö humanismi tehoakaan ilman kristinuskkoa? Onko niin, että humanismi kaikesta pitkäikäisyydestään ja sopeutumiskyvystään huolimatta ei olekaan ollut mitään muuta kuin parasitiitti, loiskasvi, joka on kukoistanut vain siksi, että se on saanut imetyksi elinvoiman jostain muusta kuin itsestään?

PARADIGMAN MUUTOSPROSESSI

Kun pääosa ev.lut. kirkkoa siirtyi ihmiskeskeisyyteen ja menetti otteensa kansaan ja kun sitten itse humanismin ajautui kriisiin, viimeisten vuosikymmenien aikana Suomessa sa-

moin kuin laajemminkin länsimailla on jouduttu rajuun maailmankuvan eli paradigman muutosprosessia. Yhtenäisen maailmankuvan aika on takanapäin.

Suomessa on havaittavissa kolmen paradigman keskinäinen kamppailu. Ne ovat kristillinen, humanistinen ja uususkonnollinen, joita kaikkia esiintyy lisäksi monessa variaatiossa. Vaikka nämä näkemykset saavat kukkia vapaasti saman "suvaitsevaisuuden" lipun eli pluralismin hellässä hoidossa, pohjimmiltaan ne käyvät rajua taistelua keskenään ja kullakin niistä on tavoitteena - tiedostettuna tai ei - voittaa ylivalta ja alistaa muut allensa. Viime vuosina kristillinen on joutunut erityisen voimakkaiden hyökkäysten kohteiksi.

Tiede ja taistelevat paradigmat

Kaikilla kolmella on ystävänä ja ongelmanaan tiede. Tieteellä ymmärrän tässä yhteydessä en niinkään jokaisen tieteen harjoittajan tieteen filosofiaa, joka usein liittyy tavalla tai toisella edellä mainittuihin laajempiin paradigmoihin, vaan tieteen perusmenetelmää ja samalla sen perustavaa laatua olevaa rajoitusta:

Tiede on tiedon hankintaa, joka perustuu toistettavissa oleviin kokeellisiin havaintoihin. Havaintojen perusteella hahmotetut lainalaisuudet ja niiden ymmärtäminen liittyväkin jo sitten mitä vahvemmin havainnoitsijan omaan maailmankuvaan. Mutta itse menetelmää voi harjoittaa mistä maailmankuvasta lähtien tahansa ja toistettavat koetulokset tulee voida saavuttaa aivan riippumatta siitä, onko tiedemies kristitty, humanisti vai uushenkisyyden edustaja.

Tulosten soveltamisessa käytäntöön ratkaisevaksi tuleekin sitten maailmankuva ja sen sisältämä arvomaailma. Tiedemies voi todeta, että tietyillä lääkeaineilla saadaan tiettyjä vaikutuksia, mutta siinä vaiheessa kun hän alkaa käyttää näitä aineita esimerkiksi hedelmöityneen sikiön tappamiseen, on jo kysymys paljon enemmästä kuin tieteellisestä tutkimuksesta.

Tiede ja kristinusko

Sanalla tiede on länsimaisen ihmisen korvissa vahvasti positiivinen ja uskottavuutta lisäävä kaiku. Siksi niin kristinusko, humanismi kuin uususkonnollisuuskin on pyrkinyt reivamaan suhteensa tieteeseen mahdollisimman hyvään kuntoon. Vaikka luonnontieteellisen menetelmän kehittäneet tiedemiehet olivat lähes poikkeuksetta hartaita uskovia kristittyjä, kristinuskolla on kuitenkin ollut perinteellisesti suuret vaikeutensa sellaisten tieteellisyyden nimeä kantavien teorioiden kuin alkuräjähdyksen, evoluution ja psykologiaa leimaavan ihmiskuvien kirjon kanssa.

Tiede ja humanismi

Humanismi on aina löytänyt parhaiten yhteistyön tieteen kanssa jopa siihen määrään asti, että ns. tieteellinen maailmankäsitys ja humanismi ovat samaistuneet tieteellis-humanistiseksi paradigmaksi.

Tiede ja uususkonnollisuus

Uushenkisyydellä, jolle kokeilla ja havainnoilla ei mitään lopullista merkitystä, koska vain sisäinen korkeamman tason tietoisuus tarjoaa todellista tietoa, luulisi olevan todellisia vaikeuksia tieteellisen metodin kanssa, mutta niin ei kuitenkaan välttämättä ole. Koska tieteellinen metodi väistämättä rajaa tieteellisen tiedon ulkopuolelle sellaisen merkittävän osan tietoa, joka on arkielämän kannalta aivan välttämätöntä, uushenkisyys on kyennyt ylättävän hyvin markkinoimaan itsensä tieteellisen tiedon jatkeena ja antanut kuvan siitä,

että ilman sitä ei löydy tiedolle yhtenäisyyttä ja ykseyttä - asia joka on osoittautunut varsinkin humanismille erityisen hankalaksi. Rationaalisen ylittävä onkin tänä päivänä varsin korkeassa kurssissa.

Paradigmojen ikäkausijako

Kristinuskon, humanismin ja monismin valta suomalaisessa sielussa voitaisiin jakaa toisaalta ikäkausien ja toisaalta elämän alueiden mukaan esimerkiksi seuraavasti:

Yli 70 -vuotiaissa on yhä merkittävä joukko ihmisiä, jotka kuuluvat aidon kristillisen maailmankuvan piiriin. 50-70 -vuotiaat ovat pääsääntöisesti humanismin omaksuneita. Loput eli alle 50 -vuotiaat ovat suurimmaksi osaksi jo uususkonnollisuuden vaikutuksen alla. Ikäjakautuma muuttuu jossain määrin sitä mukaan, miten kauaksi Helsingistä siirrytään.

Valta-alueet

Kristinuskon osana on viimeisen 40 vuoden ajan ollut taistella viivytystaistelua. Aluealueelta se on joutunut luovuttamaan vaikutusvaltaansa ensin humanismille ja sitten uususkonnollisuudelle.

Humanismi vei ensin korkeamman koulutuksen, sitten peruskoulu-uudistuksen myötä koko koululaitoksen, sittemmin hoitoalan hyvin laajasti. Tosin hoitoalalla uushenkisyys on askel askeleelta levittämässä lonkeroitaa, eikä koulutukseenkaan puolella tule vähätellä esim. Steiner-koulujen marssia eliittikouluiksi.

Yksilöetiikassa kristinuskon on kärsinyt rajuimmat takaiskunsu yksilön ihmisarvon romahtamisessa (abortti ja eutanasia) ja avioliittoetiikan romahtamisessa.

Kynsin hampain kristinuskon on vielä yrittänyt pitää kiinni ns. solidaarisesta yhteiskuntaetikasta, mutta näyttää siltä, että humanismin tukema privatisoituminen on koventanut ihmisten arvomaailmaa siihen määrään asti, että "veljeä ei jätetä" -mentaliteetti on pitkälle mennyt sotaveteraanien kanssa hautaan.

Humanismin kohtaloksi on muodostumassa sen kestävä ihmissuku, sen kyvyttömyys tarjota mitään todellista tarkoitusta ihmiselämään, sen verettömyys - kyvyttömyys tarjota tämän ajan ihmisen janoamaa elämysainesta, rationalististen mallien kyvyttömyys ratkaista ihmissuntaa uhkaavia kysymyksiä (atomia hallitaan, mutta ei ydinprosessit käynnistäviä ihmisiä). Valistuksen ja tiedon lisääminen ei olekaan tuonut ratkaisuja - ihmisoikeuksien julistuksen kaikki allekirjoittavat, mutta harva noudattaa sitä.

Humanismi tarjosi itse asiassa sitoutumisellaan kehitysoptimismiin ja evoluutioteoriaan aseet uushenkisyydelle: Ameebasta apinaksi Darwinin kanssa kehittynyt ihminen ottaa ilon mielin uudeksi opastajakseen Buddhan tai avatarin johdattamaan häntä yhä korkeammalle kehityksen ikuisiin sykleihin. Näin humanismin usko ihmiseen on samalla sen oman tuhon siemen.

Edellä sanottu ei silti merkitse sitä, että naturalistinen humanismi olisi henkitorissaan. Sillä on yhä merkittävää valtaa niin tieteen tekemisessä, koululaitoksessa, tervehoitosteemissä kuin myös talouselämässä. Viimeksi mainittu on joutunut muita enemmän uususkonnollisuuden puristukseen. Luonnonsuojelun alueella uushenkisyys on päässyt lähes totaaliseen valtaan ja sen puhalluksen niskassaan kokee tuskallisen kuumana suomalainen metsäteollisuus ja jopa maataloustuotanto.

Humanismin ja uususkonnollisuuden kompromissi

Humanismi on saanut idästä haastajakseen monistisen uususkonnollisuuden. Humanismi on jälleen kerran lähtenyt samalle tielle kuin suhteessaan kristinuskoonkin. Se on tehnyt kompromissin monismin kanssa. Perusopissaan ihmisestä kaiken mittana ja ihmisen pohjimmaisesta hyvyydestä humanismin ei ole tarvinnut luopua. Aikakäsityksen lineaarisuus ja syklisyys on helppo sovittaa toisiinsa suhteellisuusteoreettisin sanakääntein. Mutta taikauskona pitämänsä uskonnollisuuden ja jumalien hyväksyminen kuvioihin on humanismille karvas pala. Mutta sekin voidaan sietää, koska on kysymys humanismille vaarattomasta persoonattomasta ja amoraalista jumaluuksista.

Totuus hukkuu tietotulvaan

Humanismin onnettomaksi kohtaloksi on joutua oman näppäryytensä uhriksi. Se uskoi, että ihminen kykenisi tuottamaan oikeaa tietoa itselleen ja vähän muidenkin tarpeeksi. Lopputuloksena oli tietotulva, informaatoräjähdyks, jota suuri minä ei enää kyennyt hallitsemaan. Kun humanismi ei kyennyt tarjoamaan mitään keinoa hyödyllisen, tarpeellisen ja arvokkaan tiedon siivilöimiseen internetin ja muiden medioiden myllystä, ihminen joutui epätoivoon. Yhtenäistä totuutta ei saanut olla, koska auktoriteettien alle ei haluttu alistua. Mutta tulva hukutti. Ihminen ei enää kyennyt tekemään ratkaisuja, minuuks jää kehittymättä. Oltiin valmiit tarttumaan viimeisenä oljenkortena guruihin tai uskonnollisten organisaatioiden auktoriteetteihin, jotka tiesivät, mikä on oikeaa tietoa.

Diktatuurista tyranniaan

Länsimaat elävät aikakautta, jossa ensi kertaa yli 2500 vuoteen merkittävä määrä ihmistä on vapautunut humanismin vallan alta joutuakseen vielä entistä pahemman herran eli monismin orjuuteen. Tilanne kertoo humanismin todellisista ongelmista, mutta ei välttämättä sitä, että monismi toisi mitään todellista vastausta kristinuskon hylänneen ihmisen sisäiseen tuskaan.

Humanismin sitkeys vuosituhantisena maailmanselityksenä johtuu siitä, että se on pysyvässä liitossa ihmisen perussynnin, ihmisen ylpeyden kanssa. Mitä variaatioita se onkin sallinut, siinä ihmisen ei ole tarvinnut luopua synnillisestä halustaan olla kaiken keskussa ja hallita sekä omaa elämäänsä, omaa uskonnollisuuttaan (omatekoisia jumaliaan), jos mahdollista toisia ihmisiä ja luontoa. Kristinuskon totuus on kyennyt murtamaan humanismin valheellisen itsekorotuksen vain sikäli, kuin ihminen on suostunut nöyrytykseen äärettömän, ehdottoman ja persoonallisen, itsensä Jeesuksessa ilmoittaneen Jumalan hallintavaltaan.

Ylpeydestä hybris

Koska humanismi on luonnollisen lihallisen ihmisen uskomusjärjestelmä, sen on helppo hallita ihmisiä ja saada heidät halveksimaan kristinuskoa, joka vaatii parannusta, lapseksi kääntymistä ja Jeesuksen herruuden tunnustamista. Mutta humanismin kohtaloksi saattaa muodostua uususkonnollisuus, jossa kuljetaan ihmisen ylpeyden tie vielä askeleen verran pidemmälle. Kun humanismissa ihminen saattoi julistautua itsenäiseksi ja riippumattomaksi hallitsijaksi, monismi etenee vielä askeleen pitemmälle. Kun humanismi elää riippumattomana Jumalasta, monismi julistaa, että ihminen itse on jumala. Ihmisen itsekorotuksen voittaa hybris.

Mitä humanismin jälkeen?

Niin kauan kuin marxilainen valtio jotenkuten pysyi pystyssä tai tekniikan kehityksellä kuviteltiin voitavan hoitaa samaisen tekniikan aiheuttamat ympäristötuhot, pysyttiin vanhassa maailmankuvassa, vaikka se ei enää kyennytkään selittämään kuin osaksi todellisuutta. Mutta kun talous romahti ja ympäristökatastrofi löi silmille, usko humanistis-tieteelliseen maailmankuvaan alkoi horjua. Kun se ei erilaisista paikkausyrityksistä huolimatta kyennyt vastaamaan todellisuuden asettamiin vaatimuksiin, nuorempi polvi alkoi hyvin nopeassa tahdissa "hypätä pois hukuvasta laivasta".

Parin kolmen viime vuosikymmenen aikana tapahtunut siirtyminen monistiseen maailmankuvaan on ollut häkellyttävän raju. Onko lähes kolme vuosituhatta valtaa pitänyt humanismi sortumassa monismin jalkoihin? Tieteisuskon kaatuminen ei sikäli ole ihmeellistä, että sen vaikutus varsinaiseen kansaan jäi lopulta hyvin lyhytaikaiseksi. Se kuinka laajaksi ja pysyväksi monismin vaikutus lännessä tulee pitkällä tähtäyksellä olemaan, jää nähtäväksi.

Uushenkisyys ei vain tarjoa uutta ja näennäisesti humanismia kattavampaa maailmanselitystä, vaan se tarjoaa myös shamanistisella kokemuksellaan näytön toimivuudestaan syvällä emotionaalisella tasolla. Juuri uskonnollisen voiman näytön puute on syy siihen, että humanistis-tieteellinen maailmanselitys ei missään vaiheessa ole kyennyt saamaan yliotetta uskonnollisuudesta hindulaisuuden eikä buddhalaisuuden perinnäisillä valta-alueilla, vaikka se on yli vuosisadan tekniikan ja korkean koulutuksen keinoin yrittänyt suorittaa maihinnousua aasialaiseen sydämeen. Tiede ja tekniikka omaksuttiin ja ne on pantu myös jauhamaan rahaa, mutta humanismia ei, koska monismi tarjoaa ihmisen ylpeydelle vielä suuremman tyydytyksen kuin humanismi, joka jättää ihmisen sirpaloituneen tiedon epätoivoon ja juottaa tyhjää maljaa huulille, jotka janoavat syvää persoonallista kokemusta.

Maailmankuvien liittymäkohtia

Kuitenkin monistisella maailmankuvalla ja humanistis-tieteellisellä on liittymäkohtansa. Molemmat ovat relativistisia, ne suhteellistuttavat totuuden. Molemmissa ihminen voi pysyä tiukasti ylpeässä itsekorotuksessaan. Humanisti saattoi nostaa itsensä muun luomakunnan yläpuolelle ja löytää itselleen arvon tietojensa ja taitojensa avulla - taitojen, jotka tiede hänen käsiinsä oli runsaasti lisännyt. Uskonnollis-monistinen uusi ihminen samaistuu kaikkeuteen ja sen ykseyteen. "Pars pro toto" (osa edustaa koko kokonaisuutta) ajattelulla hän voi löytää itsestään kaiken sen jumalallisuuden, mikä kaikkeuteen sisältyy.

Molempien yhteinen piirre on myös siinä, että mitään kaikkeuden ulkopuolista Jumalaa tai Luoja ei tarvita, ihminen pysyy edellisessä järkensä keinoin kaiken keskuksessa, jälkimmäisessä tunnevaltaisella samaistumisella kaikkeuden ykseyteen. Ihminen on siis molemmissa vapaa itseään hallitsevasta Jumalasta, johon tulisi olla persoonallinen suhde.

Molempia yhdistää myöskin niiden itsekäs luonne. Vaikka monistinen pyrkiikin esiintymään luonnon pelastajana, niin voimakkaampana juonteena esiintyy se emotionaalinen etu, jonka tämä malli tuntuu tarjoavan - varsinkin ihmisille, jotka eivät enää keksi, mitä aineellisella puolella tavoittelisivat täällä rikkaassa lännessä. Ihminen löytää shamanistisin keinoin uuden luovuuden, erilaisin uskonnollisin terapioin tasapainon luonnon kanssa eli siis terveyden. Pirstaloituneen tiedon kentän sijasta löydetään mystisessä kokemuksesta kaiken yhdistävä ykseys. Ja silti voidaan täysin säilyttää totuuden relativismi.

Humanistis-tieteellinen edustaa riippumattomuutta kaikkeudesta, uskonnollis-monistinen samaistumista siihen. Edellinen korostaa persoonan erillisyyttä, jälkimmäinen lähestyy kaikkijumaluutta ja jumaluuteen samaistumista.

Raamatullista kritiikkiä

Molemmat maailmankuvat ovat Raamatun valossa kestäättömiä, ihmisen yritystä olla itse itsellensä jumala. Ne ovat yhtä väärä ja yhtä kaukana totuudesta. Kummankin keskuksessa on itseriittoinen ihminen, joka ei halua alistua Jumalan hallittavaksi eikä liioin siksi myöskään Jumalan rakastettavaksi.

Ihminen voi ajatella, tuntea ja kokea asiat oikein vain riippuvuussuhteessa elävään Jumalaan. Jumala taas ei ole vähäisimmässäkään määrin riippuvainen luomastaan maailman-kaikkeudesta, ei siihen luomiensa ja asettamiensa lainalaisuuksien ala- vaan yläpuolella, kaikkea iankaikkisuudessaan ja äärettömyydessään halliten. Jumala on pyhä rakastava persoona. Palauttaakseen syntiin langenneen ihmisen yhteyteensä Kolmiyhteinen Jumala tuli ihmiseksi Pojassaan Jeesuksessa Kristuksessa ja sovitti ihmiskunnan synnin ja vetää ihmisiä Pyhän Hengen antaman Raamatun Sanan kautta nyt yhteyteensä. Vasta Jumalan yhteyteen palautettuna sokea ihminen voi jälleen nähdä asiat oikein ja oikeissa suhteissaan.

Uususkonnollisuuden umpikuja

Siirtymisprosessi humanistis-tieteellisestä maailmankuvasta monistiseen johtuu siis paljossa edellisen kestäättömyydestä ja kyvyttömyydestä vastaamaan tämän ajan ihmisen tarpeisiin ja kysymyksiin ja jälkimmäisen näennäisestä kyvystä tähän. Idän uskonnollisuuden syvämpi tuntemus osoittaa, että tällä tiellä vastassa on myöskin umpikuja, vaikka ihminen ei yleensä sitä näe ennen kuin on lyönyt päänsä seinään.

Idän uskonnollisuus ei nimittäin kykene lopulta vastaamaan ihmisen kysymykseen syyllisyydestä. Se yrittää sen kyllä selittää pois, mutta juuri syyllisyytensä vuoksi idän uskontojen keskellä ihmiset pelkäävät kuolemaa.

Idän uskonnollisuus ei vastaa liioin kysymykseen persoonallisen ihmisen huutoon persoonallista rakastavaa sydäntä kohti. Sitoessaan ihmisen yhteisöön ja luontoon se samalla vie hänen inhimillisyytensä aateluuden: persoonallisen rakkauden luodun ja Luojan välillä.

Idän uskonnollisuus ei myöskään vastaa ihmisen kysymykseen: "Mistä tulen, kuka olen, minne olen menossa?" Vain eläessään persoonallisen Jumalan kunniaksi ja häntä varten löytyy vastaus tähän. Ihminen ei ole luotu itseään varten, ei työtä varten, ei asiaa varten, vaan suurta rakastavaa henkilöä varten. Kysymys ei siis ole, mitä varten elän, vaan **ketä** varten elän.

Koska idän uskonnollisuus on viime kädessä läpeensä subjektiivista, kysymys ehdottomasta totuudesta ei löydä vastausta. Kuoleman edessä kamppailevalle ihmiselle todelliseksi vastaukseksi jää vain historiassa tapahtunut Nasaretin Jeesuksen kärsiminen ristillä ja hänen historiallinen ja ruumiillinen ylösnousemuksensa, jossa kuoleman valta kukistettiin. Kun uususkonnollisuus selittää kuoleman pois ikään kuin sitä ei olisikaan, se ei tee mitään muuta kuin silmäkääntötempun, joka ei kuoleman edessä ahdistettua ihmistä auta.

Kristus-yhteyden löytänyt pääsee elävän Jumalan rakastavan sydämen yhteyteen. Vaikka hän itse ei tiedä kaikkea, hän tietää **kuka** tietää, **kuka** hallitsee. Juuri ikuisessa alamaisuudessa Jumalalle, Jumalan lapseudessa ihminen löytää vapauden. Rakkauden ja totuuden hallitsemana hän itse voi ja saa hallita Jumalan luomakuntaa ja kerran Jumalan uudessa maassa ja taivaassa.

TIE UUSUSKONNOLLISUUTEEN

Uushenkisyys on yhtä vanha kuin ihmiskunnan syntikin. Ihmisen tie heti Vanhan testamentin alkulehdiltä johti Jumalan luota epäjumalanpalvelukseen tietyn prosessin kautta. Israelin historia oli jatkuvaa Jumalan sanan hylkäämistä ja epäjumalien puoleen kääntymistä. Kirkon historia on toistanut samaa kuviota. Tie uususkonnollisuuteen on saman tyyppinen.

Epäjumalien kuvat - visualisoitu jumala

Ensimmäinen käsky varoittaa ihmisiä epäjumalankuvien rakentamisesta seuraavaan tapaan: "Älä tee itsellesi jumalankuvaa..." Sitten se jatkaa yksityiskohtaisella luettelolla siitä, millaisia vääriä kuvia jumalasta ei pidä tehdä. Epäjumalan luominen lähtee liikkeelle siitä, että ihminen hylkää Jumalan ilmoitetun sanan, Raamatun, puheen kuuntelemisen ja alkaa sen sijaan mielikuvituksessaan rakentaa itselleen käsitystä Jumalasta. Hän alkaa siis mielessään visualisoida sen oikean ja elävän Jumalan kuvaa, joka on hänet luonut. Jumalan yleisen ilmoituksen perusteella jokainen ihminen nimittäin tietää, että Jumala on olemassa. Jumalan luomisteoista käsin hän sitten alkaa mielikuvituksessaan rakentamaan kuvaa tästä oikeasta elävästä Jumalasta, mutta kun hän samalla hylkää Jumalan oman puheen, hän päätyy lopulta epäjumalaan. Palvellessaan epäjumalia ihminen siis palvelee omassa mielessään rakentamaansa jumalakuvaa, johon hän ottaa rakennusaineita ympärillään ja itsessään havaitsemista Jumalan luomisteoista. Näin ihminen alkaa palvella Luojan sijasta luotua.

Myös kristityillä on halki vuosisatojen ja myös tänäänkin kiusaus lähteä visualisoimaan Jumalaa ja Jeesusta ja rakentamaan näin epäjumalia. Jeesus on Jumalan kirkkauden kuva ja häntä Raamatun peilistä katsellen näemme, millainen on elävä Jumala. Mutta uskonelämäämme ei vähääkään rikastuta tai auta se, että lähdemme mielikuvituksessa rakentamaan Jeesuksesta jotain ulkoista kuvaa. Raamattu osoittaa meille tien Jumalan tuntemiseen. Se ei ole Jeesuksen visualisoiminen silmiemme eteen, vaan hänen äänensä kuuntelu, kun hän puhuu omilletunnoille.

Luopumisen prosessi

Uususkonnollisuuden leviäminen on tapahtunut samaa rataa kuin, millä sielunvihollinen yritti jo aikanaan alkuseurakunnan tuhota. Kun Kristus-uskoon eivät tehonneet ulkoapäin nousseet vainot, seurakunnan kimppuun alettiin käydä sisältä käsin. Ensimmäiseksi ja itse asiassa ratkaisevimmaksi aseeksi otettiin ulkokultaisuus, farisealaisuus. Sehän merkitsee ulkoisesti oikeaoppisen kristillisen uskon hyväksymistä ja sen mukaisen käytöksen suostumista samalla, kun kuitenkin henkilökohtainen Kristus-suhde, todellinen elämä on katkenut tai kuollut pois.

Farisealaisuus

Jumala antoi kuolemantuomion kulkea ulkokultaisuuteen suostuneiden Ananiaan ja Safiiran yli. Se osoittaa, että ulkokultaisuus on seurakunnan kohtaamista harhoista vaarallisin. Sen Jumalan oli tuomittava kaikkein jyrkimmin, koska me itse olemme kovin valmiit elämään rauhanomaisesti tämän harhan kanssa. Meidän on tässä yhteydessä korostettava, että ulkokultaisuus on myöskin eräs uskonnollisuuden muoto, mutta siinä hallitsevana jumalana on oikean opin tuoma oma turvallisuus ja usein taloudellinen etu, piirre, joka on yhteinen useille muillekin uskonnollisuuden muodoille.

Seuraavassa vaiheessa sielunvihollinen lähtee tuhoamaan ulkokultaisuuden itsessään oikeaa opillista rakennelmaa. Tässä vaiheessa se turvautuu järkeä korostaviin menetelmiin. Sitä on meidän aikanamme esiintynyt mitä moninaisimmissa vaatteissa kuten valistusaatteessa, liberaaliteologiassa, marxilaisuudessa. Hyökätessään ulkokultaisuutta vastaan järkeisusko näyttää tekevän suuren palveluksen. Sehän vapauttaa ihmiset kaksinaismoraalista, salailusta ja usein kovin ahdistavaksi käyneestä ulkoisen ja lainomaisen moraalin kahleista.

Järjen uskonto

Näin toimiessaan järkeisuskokaan ei suinkaan menetä uskonnollista luonnettaan. Se saattaa esiintyä myös suurena uskonnollisena vapauttajana, kun se vapauttaa ihmiset farisealaisen kristinuskon painolastista, sen syyllistävästä vaikutuksesta, tieteelliseen maailmankuvaan sopimattomista myyteistä. Samalla se tarjoaa uutta "aitoa" kristinuskon tulkintaa, jossa ihminen vapautuu uskomaan luomakunnan syvyyksissä ja oman olemuksensa syvyyksissä vaikuttavaan jumaluuteen.

Järkeisusko osoittaa järkeenkäyvästi, että maailma on enemmän kuin, mitä järjen ja tieteen keinoin on saatavissa selville. Järkeisusko vie näin ihmisen maailmankaikkeuden salaperäiseen, mystiseen todellisuuteen ja tarjoaa hienostunutta uskonnollista kokemusta järjen vapauttamassa kristinuskossa, jossa kenenkään ei enää tarvitse loukkaantua Jeesuksen neitseestä syntymisen tai ylösnousemuksen järjettömyyksiin. Jälleen on muistutettava, että tämä on myös uskonnollisuutta, jota Jeesuksen aikana kannattivat saddukeukset.

Mystisismi

Tästä onkin sitten enää aivan lyhyt askel täyteen pakanuuteen. Kun saddukealaisuus onnistui tuhoamaan elämänsä menettäneen kristinuskon kuoren ja avasi tien salattuun mystiseen todellisuuteen, se kaatoi padon kaikelta siltä salaperäiseltä, mystiseltä ja vain syvästi henkilökohtaiseen kokemukseen perustuvalta, eksistentiaaliselta, uskonnollisuudelta, joka nyt mitä monituisimmin muodoin tulvii keskellämme. Ihminen on vapautettu uskonnollisuuteen. Kun sitten viimeinenkin usko tieteeseen on kaatunut, jokainen voi täysin vapaasti valita itselleen parhaiten sopivan uskomusjärjestelmän, jonka todellisuutta tai todellisuutta kukaan ei voi asettaa kysymyksen alaiseksi, sillä mitään totuuden mittaa ei enää esiinny.

Relativismi

Näin uususkonnollisuus maassamme liittyy mitä läheisimmin kaiken suhteelliseksi tekevään, relativistiseen, ajattelutapaan, joka taas on yhtä vanha kuin syntiin langennut ihmiskuntakin. Kaiken ei-kristillisen uskonnollisuuden mitaksi viime kädessä muodostuu kunkin ihmisen henkilökohtainen kokemus tai ihmisryhmän yhteisöllinen kokemus. Kun kenenkään henkilökohtaisia kokemuksia ei millään voi vääricksikään todistaa, niin mitään ehdo-

tonta totuuden mittaa ei esiinny, ja tietyllä tavalla juuri tästä asiasta iloitaan. Tilanne nimittäin merkitsee sitä, että kukin saa olla oma jumalansa. Ihminen on päässyt täydelliseen riippumattomuuteen ja vapauteen. Kun tähän sitten tarjoutuu vielä mahdollisuus salaisen tiedon hankkimiseen, jolla ihminen voi hallita jopa koko maailmankaikkeuden salaisuudet, niin julistus: "Minä olen jumala", muodostuu mitä luonnollisimmaksi uskontunnustukseksi.

Millä perusteella voi tietää oikein?

Tässä uskonnollisuuden prosessissa sielunvihollisen päätavoite on tehdä ihminen riippumattomaksi Jumalan sanasta, Raamatusta. Tänä aikana, jona kaiken suhteellistaminen ja salaperäiset kokemukset ovat käypää tavaraa, kristittyjen on entistä selkeämmin tiedostettava, että mitään todellista, luotettavaa ja varmaa tietoa ei ole löydettävissä muuten kuin Jumalan ilmoituksen perusteella, ilmoituksen, joka on meille annettu yleisessä muodossa luonnossa ja omassatunnossa ja erityisessä muodossa Raamatussa.

Vain sikäli kuin ajattelemme samoja ajatuksia, joita Jumala ajattelee, olemme totuudessa. Toisaalta kristitty tietää, että vaikka hänen tietonsa onkin vajavaista, Jumalan ilmoituksen varassa hänellä on oikeaa ja ehdotonta tietoa. Vain kristityllä, joka elää elävässä suhteessa Jumalaan, on oikea tieto hallussaan. Tämä taas johtuu siitä, että syntiinlankeemuksessa myös ihmisen järki turmeltui. Ihminen ei kykene luonnon ilmiöitä eikä Raamattua tulkitsemaan oikein muuten kuin siten, että Pyhä Henki valaisee hänen ajatteluaan. Raamatussa meillä on mitta, jolla voimme kaiken arvioida oikein. Vain kristityllä voi olla totuus. Raamattu sitoo nimittäin totuuden Jeesuksen henkilön tuntemiseen.

Raamatullisen kristillisyyden kaventunut maailmankuva

Raamattuun sitoutunut perinteinen kristillisyydenkin on kuitenkin eräässä mielessä vastuussa uskonnollis-monistisen maailmankuvan leviämisestä maahamme. Uususkonnollisuuden nousu on muistutus meille siitä, että olemme omasta sinänsä raamatullisesta opetuksestamme jättäneet jotain oleellista pois, vaikka se onkin selvästi Raamatussa. Olemme huomaamattamme joutuneet sillä tavalla humanistis-tieteellisen maailmankuvan sitomiksi, että tietoisesti tai tiedostamattamme olemme sulkeneet silmämme erälle osalle todellisuutta. Sen osan marssittaa nyt eteemme nouseva uususkonnollisuus vaikkakin tulkiten sitä väärin.

Olemme nimittäin tyytyneet maailmankäsitykseen, jossa on toisaalta tieteellisesti tutkittavissa oleva todellisuus ja sitten siitä aivan erillinen Jumalan tuonpuoleinen todellisuus, johon olemme sijoittaneet taivaan ja helvetin ja enkelit. Tämä ajatusmallimme jättää laskuista pois kuitenkin merkittävän osan Jumalan luomakunnasta.

Raamatullinen todellisuus

Jumala ei nimittäin luonut vain sitä, mikä on tieteellisesti tutkittavissa, vaan myös tieteelliseltä tutkimukselta saavuttamattomissa olevan, mutta silti tähän luomakuntaan kuuluvan yliluonnollisen osan. Siihen kuuluvat Raamatun mukaan enkelit, saatana, riivaajat eli demonit. Vaikka tätä yliluonnollista ei voi tieteellisesti tutkia, ihmiset voivat päästä uskonnollisin keinoin, maagisin keinoin, shamanistisin keinoin, parapsykologisin keinoin kosketukseen tämän ns. yliluonnollisen, mutta luodun todellisuuden kanssa.

Jeesus kohtaa evankeliumeissa jatkuvasti riivaajia, eivätkä meidän yrityksemme selittää ne psyykkisesti sairiksi ole vakuuttavia. Paavali kohtasi Pyhän Hengen voimassa tietäjähengen vallassa olevia, shamaaneja ja ajoi heissä asuvat henget ulos. Lyhentämällä Raa-

matun selkeää opetusta luodusta, mutta yliluonnollisesta olemme avanneet oven uususkonnollisille ja väärille selityksille tästä todellisuudesta.

Luotu yliluonnollinen ja iankaikkinen tuonpuoleisuus

Uskonnollis-monistisen maailmankuvan salakavaluus onkin siinä, että se kykenee viemään ihmisen sellaiseen todellisuuteen, johon humanistis-tieteellinen maailmankuva ei päässyt, mutta tulkitsee sen väärin ja tekee tästä näkyvästä ja omasta yliluonnollisesta maailmastaan koko todellisuuden. Uskonnollisuus löytää yliluonnollista tyydytystä, eikä sen tarvitse enää käydä sitä ylemmäksi eli tuonpuoleisen, mutta meitä tänne tämänpuoleisuuden asti lähestyvän Herran Jeesuksen luokse.

Vain raamatullinen kuva on riittävä selitys koko todellisuudelle, jossa on näkyvä ja näkyvätön luotu ja niiden ulkopuolella Jumalan tuonpuoleisuus. Vain palaamalla Raamatun koko täyteyteen ja irtautumalla humanistis-tieteellisen maailmankuvan kahleista, voimme Jumalan voimalla vastata uskonnollis-monistisen maailmankuvan esille vetämiin pimeyden voimiin.

Tämän päivän ekokatastrofin uhkaa ei kyetä torjumaan tunnevaltaisella toiminnalla, vaan rakentamalla Raamatusta käsin toimiva ympäristöetiikka. Tässäkin kohden uususkonnollinen liike on muistutus raamatulliselle kristillisyydelle siitä, että se on keskittynyt liikaa yksilökeskeiseen etiikkaan ja yhteiskuntaetiikkaan ja laiminlyönyt ympäristöetiikan, vaikka Raamattu antaakin sen rakentamiseen riittävät perusteet.

NEW AGE (NA) ELI UUSHENKISYYS

Mitä uutta on shamanismissa, hindulaisuudessa, buddhalaisuudessa, teosofiassa, gnostilaisuudessa, spiritismissä, horoskoopeissa tai vapaamuurariudessa? Kaikki ovat vanhoja uskontoja, mutta silti ne kuuluvat uushenkisyyden uskonnollisten virtausten joukkoon ja muodostavat niiden valtavirtaa. Uushenkisyys on kaikkialla maailmassa voimakkaalla marssilla. Se esiintyy mitä moninaisimmin muodoin sekä hyvin avarina ja suvaitsevina uskonnollisina terapioina tai erittäin voimakkaan sulkeutuvina kulttiryhminä. Uususkonnollisuuden kuuluvat myös kristillisperäiset kultit kuten jehovantodistajat, mormoonit, moonilaiset ja monet äärikarismaattiset profeettaliikkeet ja ns. menestyksen teologia. Paljon tapetilla olleita liikkeitä ovat TM, eri joogan muodot, skientologia, Hare Krishna, uushamanismi, ufologia, spiritismi ja satanismi. Kaikkiin niihin ja moniin muihin liittyy okkultistisia piirteitä, ennustelua, henkiparantamista, monenlaisia psyykkisiä vaikuttamismenetelmiä kuten hindulaista tai buddhalaista mietiskelyä, energiavirtoja, auroja, erilaisia terveysterapioita ruumiin meridiaaneineen, taikavarpuja, parapsykologian harrastusta, henkimatkoja.

Nopeasti leviävä liike

New Age nimellä uskonnollinen liikehdintä alkoi levitä Yhdysvalloista 1960-luvulla tavattoman nopeasti. Sen voimakasta leviämistä on edistänyt massatiedotusvälineiden asettuminen sen lipunkantajiksi. Liikkeeseen lukeutuu suuri joukko kansainvälisesti tunnettuja laulajia, ohjaajia (yhdeksän kymmenestä amerikkalaisesta filmistä edustaa uushenkisyyden ajattelutapaa), antropologeja, katolisia teologeja. Jopa eräät tunnetut protestanttiset julistajatkin ovat liikkeen ajattelutavan vaikutuksen alla. Liikkeen ajattelutapaa tuetaan usein sellaisten miesten lausumilla kuin kasvatustieteilijä Rudolf Steiner ja psykologi Yung.

Yhteistä

Monia (ei tosin kaikkia kulttiliikkeitä) näistä toistaan hyvinkin suuresti eroavista liikkeistä liittää toisiinsa yhteinen tietoisuus siitä, että olemme siirtyneet kokonaan uuteen aikakautteen. Entinen kristillinen tai kristillis-humanistis-tieteellinen maailma on ajautumassa umpikujaan ekologisen katastrofin myötä. Pelastajaksi tarjotaan uutta tietoisuuden muutosta, jossa koko kaikkeus on yhtä ja samaa syvimmältä olemukseltaan. Kaikkeus on jumalallista. Kun ihmiset tai edes osa ihmiskunnasta havahtuu uuteen tietoisuuteen, löytää yhteyden itsessään asuvaan jumaluuteen, niin edessä on suuri ja uusi ihana aikakausi, äiti maa pelastuu. Kaikki uskonnot ovat pohjimmiltaan yhtä, ne ovat vain eri teitä saman vuoren huipulle.

Rajat häivyttävä tietoisuuden muutos

Eräs japanilainen kertoi liikkeeseen sisältyvästä uhasta: "Kysymys ei ole niinkään uususkonnoksi järjestäytyneestä harhaopista. Pelottavinta liikkeessä on se, että se tunkeutuu aivan huomaamatta kirkkojen ja seurakuntien sisään ja muuttaa ihmisten ajattelutapaa."

Uushenkisyys on panteistinen, kaikkijumaluuteen uskova uskonnollinen liike. Sen tavoitteena on muuttaa ihmisten tietoisuutta niin, että kansalliset ja uskonnolliset raja-aidat kaatuvat ja koko maapallo voidaan pelastaa uhkaavalta tuholta. New Agen (NA) uutuuus merkitsee siirtymistä rationalistisen tiedon aikakaudesta mystiseen ykseyteen perustuvaan tietoisuuden heräämisen aikaan.

Rationalistinen tieto tarttui asioihin eritellen niitä ja asettamalla ne toisiaan vastaan. Jumala ja ihminen, ihminen ja luonto, mies ja nainen, tiede ja uskonto, kristinusko ja harhaopit, hyvä ja paha asetettiin toisiaan vastaan. Tällaisen ajattelutavan sanotaan tuhoavan äiti maan ja vievän maailman ristiriitoihin ja kriiseihin. Mutta nyt on koittanut aika, jolloin tällaisista vastakkainasetteluista päästään vapaaksi.

On siis kysymys uuden panteistisen tietoisuuden heräämisestä, jossa kaikki nähdään yhtenä. Tällaisen panteistisen ajattelun mukaan ihminen on yhtä jumalallisen luonnon kanssa, mihin liittyvät ympäristökysymykset, miehen ja naisen välillä ei ole eroa, mikä vie ajamaan homojen oikeuksia ja feminismiä, kansojen väliset ristiriidat poistuvat, mikä liittyy rauhanliikkeeseen, tiede ja uskonto yhdistetään psykologisoimalla uskonto ja eri uskonnot hyväksyvät toisensa maailmanuskontojen konferenssissa. Kun ihmisten tietoisuus muuttuu tällaiseksi, niin maailman kaikki ihmiset voivat ottaa toisiaan kädestä ja saavuttaa rakkauden, valon ja rauhan uuden aikakauden.

Uushenkisyyden vaikutus ulottuu näin erittäin laajalle niin uskonnon, psykologian, kasvatuksen, taiteiden, ihmisoikeuksien, ympäristönsuojelun kuin poliittisen rauhanliikkeen piiriin. Erytisen silmiinpistävä on liikkeen vaikutus uskonnon ja psykiatrian alueella. Sillä avain Uuteen Aikakauteen on tietoisuuden muutos panteismiin ja monismiin (kaikki on pohjimmiltaan yhtä). NA:ssa käytetään tämän tietoisuuden muutoksen saavuttamiseen mietiskelyä, erilaisia psykologisia vaikutusmenetelmiä, mielenkontrollia, loitsuja, huumeita jne.

Ihmismahdollisuuksien kehittämisliike uushenkisyyden juurena

NA:n oppien taustaa ei ole vaikea selvittää. Kysymys on länsimaiseen myyntiin muokattujen idän uskontojen marssista lännessä, mutta liikkeenä sen juuria on vaikea määritellä. Liike on levinnyt nimen omaan Yhdysvalloista. Siellä merkittäviä tekijöitä ovat olleet Vietnamin sodan aikainen ja jälkeinen hippiliike sekä varsinkin länsirannikolla laajasti vaikutta-

nut psykiatrinen terapialiike "Human Potential Movement" (HPM) eli ihmismahdollisuuksien kehittämisliike. Se otti terapioissaan laajalti käyttöön hindulaisia ja muita idän uskonnollisia menetelmiä, levisi koko maahan ja muodostaa nyt merkittävän osan NA:n lähteistä. HPM liikkeen keskus on Kaliforniassa sijaitseva tutkimuskeskus.

Ihmismahdollisuuksien kehittämisliike (HPM) perustuu siihen, että itseään tutkimalla ja itseään rakastamalla ihminen voi saada itsessään olevat käyttämättömät mahdollisuudet ja voimavarat esiin. Tähän tarkoitukseen käytetään idän mietiskelyä.

Panteistinen pelastus saavutetaan, kun ihminen mietiskellen pääsee syvälle itseensä ja tajuaa, että hän on yhtä kaikkeuden sieluna olevan jumaluuden kanssa tai että hän itse on varsinaiselta olemukseltaan jumala. HPM omaksui ajattelun, koska suurinta ihmismahdollisuuksien kehittämistähän on, kun ihmisestä itsestään tulee jumala.

Näin HPM liikkeestä poiki lukuisa joukko erilaisia itsensä kehittämismenetelmiä ja niitä soveltavia seminaareja. Siitä syntyi myös useita NA:n kulttiliikkeitä eli uususkontoja. Japannissa erittäin suosittu itsensä kehittämisseminaarien tuottaja Life Dynamic Co (Elämän dynamiikka Oy) kuuluu yhtenä haarana liikkeeseen. Yhtiö väittää, että sen mainostama tavoite "Yksi maailma, yksi ihmiskunta" saavutetaan pelkästään sillä, että sen seminaareissa ihmiskunnan yhden prosentin tietoisuus muuttuu.

Vaara kristillisille kirkkoille

HPM liikkeestä kotoisin olevia psykologisia menetelmiä ja terapioita on omaksuttu tämän päivän sielunhoitoon. Vaara joutua liikkeen nielemäksi on todellinen. Siksi nyt on erityinen tarve pureutua raamatulliseen ihmiskäsitykseen ja pelastusoppiin.

Myös teologian puolella uushenkisyys on saavuttanut vastakaikua. Katolinen teologi Matthew Fox puhuu "syvän ekumenian" puolesta. Se on kaikkien uskontojen tasavertaisuutta ja liittymistä jumalaan, ainoaan tosiolevaan. Kysymys on siis siitä uskonnollisesta monimuotoisuudesta, joka lopulta johtaa samaan päämäärään.

Lähes huomaamatta NA:n ajattelutapa on tunkeutunut kirkkojen sisälle, jopa raamatullisen siiven ja herätysliikkeiden sisälle. Pitkään jatkuneen itsensä rakastamisen ylistyksen, myönteisen ajattelun korostuksen ja evankeliumin ymmärtämisen psykologisoinnin taustalla on yksi ja sama lähde. Suurin huoli on muutoksessa, joka on tapahtunut itse evankeliumin ymmärtämisessä. Raamattuun uskovilla kristityilläkin on vaara omaksua huomamattaan ympäröivästä yhteiskunnasta uushenkisen ajattelutapa ja alkaa lukea Raamttua sen valossa. Tulos on raamatulliselle kristinuskolle kohtalokas.

UUSHENKISYYDEN KAKSI RYHMÄÄ

Uushenkisyyden harjoittajat voi karkeasti jakaa kahteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmä on suuntautunut "klassiseen" New Ageen, johon liittyy selvästi yliluonnollisia elementtejä. Tämä ryhmä ammentaa esimerkiksi henkioppaista, uskoo kanavointiin eli siihen, että henkimaailmasta voidaan välittää viestejä tämänpuoleiseen maailmaan, ja odottaa ihmiskunnan siirtymistä uuteen henkiseen aikakauteen. Perinteisen New Agen sisällä myös ajatellaan, että ihminen on pohjimmiltaan jumalallinen. Vaikka maailmassa ajatellaan olevan negatiivisiakin voimia, persoonalliseen pahaan ei juuri uskota.

Tällä hetkellä suuren yleisön keskuudessa vetovoimaisempi on kuitenkin uushenkisyyden toinen muoto, jossa yliuonnollisen todellisuuden sijaan painotetaan sekulaaria meditaatiota, positiivista ajattelua, joogaa ja mindfulnessia, joista tosin kahden jälkimmäisen juuret ovat itämaisissä uskonnoissa. Moni tähän ryhmään kuuluva pitää itseään hengellisenä muttei uskonnollisena.

Tämänpuoleisella uushenkisyyden kentällä on laajempi kosketuspinta suomalaiseen väestöön, joskin tarkkaa rajaa näiden kahden suuntauksen välille on vaikea vetää, sillä ilmiöt limittyvät monessa kohtaa toisiinsa.

Yhteistä molemmille uushenkisyyden muodoille on vahva luottamus ihmisen sisäisiin voimavaroihin ja kehityspotentiaaliin. Joko tajuamalla olevansa jumala tai harrastamalla positiivista ajattelua ihminen pystyy melkein mihin tahansa.

UUSUSKONNOLLISUUDEN UUTUUS

Uususkonnollisuus sisältää varsin laajan skaalan niin vanhaa läntistä kuin itäistä uskonnollisuutta kuin sitten kristillisperäisiä messiasliikkeitä ja harhaoppeja. Läheskään kaikkia uususkonnollisuuteen kuuluvia liikkeitä ei voi sisällyttää New Age nimikkeenkään alle. Ryhmittelemällä joudumme tekemään aina enemmän tai vähemmän väkivaltaa ryhmittymien erityispiirteille, mutta toisaalta ryhmittely selkeyttää myös ajatteluamme.

Uususkonnollisuuden kaiken kattava yhteinen piirre on lähinnä vain uskonnollisuus. Vielä muutama vuosikymmentä sitten suuri osa NA:n liikkeistä pyrki julkisuudessa kieltämään uskonnollisen luonteensa ja pyrki esiintymään joko liikuntana, terapiana tai avartuneena tieteenä. Tästä tyypillisiä esimerkkejä ovat jooga, TM ja scientologia. Nyt elämme tilanteessa, jossa humanistinen tieteusko on jo menettänyt ratkaisevasti otteensa kansan sielusta ja kaikki edellä mainitutkin liikkeet esiintyvät täysin avoimesti uskonnollisina. Uushenkisyys on hyväksyttyä.

Mikä sitten erottaa uususkonnot vanhoista uskonnoista. Kysymys ei ilmeisellä tavalla ole itse uskonnon iästä, sillä uususkontojen kirjossa esiintyy lähes alkuperäistä hindulaisuutta ja buddhalaisuutta, jotka molemmat ovat toki iältään vähintään 2500 vuotta vanhoja. Uususkonnollisuus -nimityksen **uus** -osa johtuu lähinnä siitä, että meillä länsimaissa on tapahtunut selkeää irtautumista perinnäisestä kristinuskosta ja perinnäisestä tieteellisestä tai käytännöllisestä materialismista, jotka niin vastakkaisia kuin ovatkin olleet toisilleen edustavat "vanhaa" ihmismielissä ja kulttuurissamme. Kaikki se, mikä asettuu ikään kuin kolmantena ja uutena ulottuvuutena kristinuskosta - ateismi akselin ulkopuolelle kuuluu jollain tavalla uususkonnollisuuden piiriin.

Kun tilannetta katselee japanilaisesta vinkkelistä, missä esiintyy myös uususkonnollisuutta jo kolmatta aaltoa alkaen aina 1800 luvun alkupuolelta tähän päivään asti, niin tilanne on sikäli analoginen, että vaikka akseli, jolta uususkonnollisuus etääntyy omaksi dimensiokseen, onkin vanha shintolaisuus ja buddhalaisuus vastaan läntinen rationalismi ja tieteusko, niin kysymys on uskonnollisesta reaktiosta tiettyä vallitsevaa uskomusjärjestelmää vastaan. Molemmissa on yhteistä varsin selkeä sanoutuminen irti tieteellisen maailmankuvan rajoituksista.

Uususkonnollisuuden uutuuksia on siis ilmiön uutuuksissa vallitsevaan kulttuuriin nähden, eikä opillista tai elämyksellisestä uutuuksista. Japanilaisen ja läntisen uususkonnollisuus-

den ilmiöt ovat erilaista kulttuuritaustoistaan huolimatta niin samankaltaisia, että japanilaisista uususkonnoista viimeisimmät avoimesti samaistuvat läntiseen NA:n liikkeisiin. Kun uususkonnollisuus on merkinnyt käytännössä paluuta hyvin vanhoihin uskonnollisiin muotoihin, se kertoo ihmisen uskonnollisten vaihtoehtojen yllättävästä rajallisuudesta. NA ei kaikkine variaatioineen ole kyennyt luomaan mitään todella uutta uskonnollista ilmiötä, mutta on marssittanut esiin suuren joukon elinvoimaisia uskonnollisuuden vanhoja harjoitusmuotoja.

Uususkonnollisuuden nousun taustalla ei ensisijaisesti ole nousu kristinuskoa vastaan, niin kuin kristityt helposti saattavat kuvitella. Japanissa valtakulttuurin akselilla ei esiintynyt lainkaan kristinuskoa. Pikemminkin on kysymys Japaninkin tukeutuneen tieteellisen maailmankuvan kestättömyydestä. Kun lännen valtakulttuuri, kristillinen kirkko, sitoutui kaipaamaan tieteelliseen maailmankuvaan, uususkonnollisuus nousi molempia vastaan. Japanissa taas vallitsevat seremoniauskonnot shintolaisuus ja buddhalaisuus sitoutuivat vastaavasti tieteelliseen maailmankuvaan ja siksi uususkonnollisuus nousi sielläkin molempia vastaan. Joku voisi tietysti kysyä, eikö japanilaisilla olisi ollut vaihtoehtona sitten siirtyä aidon kristinuskon puoleen, koska vallitseva malli uususkonnollisuudessa hylätään tai oikeammin sulautetaan soveltuvien osin uuteen eri tavalla uskonnolliseen maailmankuvaan.

Raamatullinen kristinuskko ei ole koskaan mikään uskonnollinen vaihtoehto. Ihmisen perisynnin ja synnynnäisen Jumalasta luopuneen tilan vuoksi, ihminen ei voi eikä kykene eikä tahdo yksilönä eikä yhteisönä suuntautua elävän Jumalan puoleen. Uskonnollisen moninaisuuden ja mitä mielikuvituksellisimpien uskonnollisten rituaalien, ryhmittymien ja ilmiöiden alta paljastuu lopulta yllättävä köyhyys ja vaihtoehtojen puute. Käytettävissä ei itse asiassa ole mitään muuta, kuin sellaista jota on käytetty ja kokeiltu jo vuosituhansia. Ihminen ei ole muuttunut miksiäkään. Raamatullinen kristillisuus ei ole uskonnollisuuden vaihtoehto vaan vastakohta. Aito kristillisuus voi syntyä vain Jumalan Hengen vaikutuksesta eikä siksi ihminen voi omassa varassaan koskaan päätyä kristinuskoon.

UUSUSKONNOLLISUUDEN PERUSPIIRTEITÄ

Uususkonnollisuus on hyvin monimuotoinen ilmiö. Alla oleva lyhyt tiivistelmä koskee sen valtavirraksi muodostunutta hindulais-buddhalaista vaikutusta saanutta uushenkisyyttä.

Esoteerisuus, salaoppiluonne

On olemassa jotakin salattua, muinaista tietoa, jonka tunteminen vihkii uuteen olemassaolon tilaan ja johtaa henkiseen ja hengelliseen kehitykseen, kasvuun.

Magia

Ouija-lauta, Tarot-kortit, astrologia tulevat mahdolliseksi "niin kuin ylhäällä, niin myös alhaalla" -periaatteen myötä.

Ravintomystiikka

Aasialaisissa kansanuskonnoissa, erityisesti taolaisuuteen periytyneessä kiinalaisessa kansanuskonnoissa ravintoaineille annetaan hengellisiä merkityksiä. Ravintomystiikka näyttää periytyneen länsimaihin teosofian ja antropologian kautta.

Uskonnollista maailmankuvaa edellyttävät terapiat

Nämä voidaan keinoitekoisesti jakaa kahteen joukkoon: fyysistä välittäjäainetta käyttäviin (kristallit, kivet, magneetti, tuoksu) maagisiin terapioihin ja rationalistisesta poikkeavaan

ihmiskäsitykseen (auraparannus, energiansiirto, healing, henkiparannus) liittyvät terapiat. Koska ihminen on mikrokosmos, hänen sisäisten ja maailman ulkoisten tekijöiden suhteen tunteminen mahdollistaa kummankin manipuloinnin. Esoteerinen tieto mahdollistaa ruumiin manipuloinnin samoin kuin tieto mikrokosmoksen suhteesta ulkoiseen kosmokseen mahdollistaa magian.

Astrologia

Astrologi selvittää taivaallisten olentojen tahtoa maan päällä opiskelemalla taivaallisten olentojen ja astrologisten vaikutusten suhteita. Viimeisen 2000 vuoden aikana aurinko on kulkenut kalojen tähtikuvion läpi. Kalaa pidetään mykkyyden ja typeryyden, passiivisuuden ja äärimmäisen tietämättömyyden symbolina. Nyt aurinko on siirtynyt Vesimiehen kuvioon. Vesimies on taas äärimmäisen älykäs ja täynnä energiaa.

Itseoivallus, keskittyminen itseen ja jumalallistuminen

Buddhalainen mietiskely lähtee itseen keskittymisestä; toinen suljetaan lähtökohdissaan pois, samoin persoonallisuus, itseys, perimmäisenä todellisuutena. Mietiskelyssä on tarkoitus löytää absoluutti omasta itsestään, jumalallistua, absolutisoitua, nousta alhaisempia tiedostamisen tasoja korkeammalle tasolle. Kristinusko on Jumalan ihmiseksi tulon juhlaa, useat muut uskonnot ihmisen jumalaksi tulemisen juhlaa. Usein jumalallistumiseen liittyy exkarnaatio, luodun todellisuuden alhaisena pitäminen ja aineellista henkisemmille tasoille pyrkiminen. Kristinusko puhuu Jumalan inkarnaatiosta, useat muut uskonnot ihmisen exkarnaatiosta.

Jälleensyntyminen

Jälleensyntyminen kuvaa monia aikamme uskonnollisuuden liikkeitä. Länsimaissa teosofiasta alkaen kehitysoptimismi ja romantiikka ovat kuuluneet jälleensyntymisen länsimaisen muunnoksen piirteisiin. Lännessä jälleensyntyminen on armon lain (ei siis karman) seurausta ja kivaa, idässä se on tila, josta etsitään vapautusta.

Yhteys henkimaailmaan

Buddhalaisessa mietiskelyssä saavutetaan tasoja, joilla elää muita aistivaikutelmia vastaanottavia olentoja. Henkiliikenne on siinä mahdollista, vaikkakaan ei suotavaa. Useat aikamme esoteerisen uskonnollisuuden edustajat kertovat henkikokemuksistaan. Monet suosituista kirjoista sanotaan saadun kanavoinnin välityksellä suoraan henkimaailmasta.

UUSUSKONNOLLISUUDEN RYHMITTELYÄ

Seuraava jaottelu eri ryhmittymiin tekee jossain määrin väkivaltaa kaikille esiintymismuodoille, sillä lähempi tarkastelu yleensä osoittaa, että jokaiseen uususkonnolliseen ryhmittymään sisältyy jossain painotussuhteessa kaikkien muidenkin elementtejä. Kustakin ryhmittelyluokasta mainitsen vain joitakin esimerkkejä. Jokaisen yksittäistä ominaisuuksista voidaan kirjoittaa kuinka paljon tahansa. Kaikissa kategorioissa esiintyy sekä tiiviisti organisoituneita ja joissain tapauksessa erittäin tiukasti mielen kontrollilla hallittuja ryhmiä että myös epämääräisiä virtaustyyppisiä ilmiöitä, jotka eivät edellytä kannattajiltaan minkäänlaista sitoutumista.

1. Vanhat uskonnot uudessa ympäristössä

- Hindulaisuus eri joogakoulukuntien ja gurujen muodossa on saavuttanut laajan kansansuosion lännessä. Suomessa arvellaan olevan nykyään noin 500 000 joogan harjoittajaa. Kansalaisopistot muodostivat sen leviämisen pääuoman ja siksi joogaa harjoittaa tavallinen kansa.
- Buddhalaisuus levisi lännessä aluksi sivistyneistön piiriin varsinkin zen-mietiskelynä, koska sen alkuperäinen muoto on ei edellyttänyt mitään jumaluutta ja sen saattoi omaksua pelkkänä filosofianakin. Sitten sen pääuomaksi on levinnyt "tietoisien läsnäolon harjoitukset" eli mindfulness, joka on levinnyt laajalle koulutuksen ja stressinhallinnan alueille.
Buddhalaisuuden tavoite on pääsy pois jälleensyntymisen kierteestä oivaltamalla karman lain olemus eli saavuttamalla valaistus. Valaistunut pääsee tajuamaan koko maailmankaikkeuden olemuksen ja saa sen siten hallintaansa nirvanassa.
- Islam leviää länsimailla enimmäkseen siirtolaisuuden ja siihen liittyvien avioliittojen välityksellä. Mutta sen tarjoama kiinteä sosiaalinen yhteys ja erittäin selkeä ja ihmisluontoon sopiva oppi vetoaa myös muihinkin, vaikka islamin väkivaltainen siipi torjutaankin. Islamisaatio voi tapahtua myös huomaamatta kristillisen kirkon nimikkeen alla, sillä suuri osa nimikristitystä ajattelee pelastuvansa elämällä hyvää elämää. Tuomiolla voi hyvinkin selvitä!

2. "Vanhat" kristillisperäiset harhaopit

- Jehovan todistajat ovat voimakkaan julkisen kritiikin vuoksi pysähtyneet kasvusaan.
- Mormonit esiintyvät Suomessa yhtenä yhteisönä, vaikka maailmalla liike on jakautunut moniin haaroihin.

3. Kristillisperäiset "virtaukset"

Ne voivat olla joko omiksi kirkkoikseen organisoituneita tai voivat esiintyä organisoitumattomina olemassa olevien valtarakenteiden sisällä.

- Liberaaliteologia
- Vallankumouksen teologia
- Menestyksen teologia on näistä virtauksista aidon kristinuskon kannalta vaarallisin ja laajimmalle levittäytynyt myös kirkkoissa, jotka ilmoittavat pitäytyvänsä Raamattuun. Varsinkin radikaalikirismaattisten kirkkojen keskuudessa se on yleistä.
- Feminismiteologia on selkeää uushenkisyyden vaikutusta kirkkoissa.
- Psykologisoivat harhat: NA:n ensimmäinen ja laajimmalle kristillisissä kirkkoissa levinnyt oppi: "Et voi rakastaa muita, ellet rakasta itseäsi". Se saapui syvällisenä uutena vapauttavana oppina 1970 luvun alussa Suomeen. Sen omaksuivat yhtä hyvin konservatiivit kuin liberaalitkin tiedostamatta sitä, että se juontaa juurensa uususkonnollisuuteen. Laajemmin rakkaus käsitteen lähes täydellinen eriäminen raamatullisesta rakkaudesta on johtanut evankeliumin vääristymiin kirkkoissa.
- Uskon Sana
- Elämän Sana

4. Radikaalikirismaattiset kristillisperäiset liikkeet

- Sisäisen sanan liikkeet, joissa hengelliset kokemukset nousevat Raamatun yläpuolelle.
- Suljetut profeettavetoiset ryhmittymät
- Uusapostoliset messias-tyyppisten johtajien ympärille keskittyvät ryhmät

5. Puolikristilliset harhat

- Muunilaisuus syntyi Koreassa kristinuskon ja paikallisen shamanistisen uskonnollisuuden yhdistelmänä. Sen perustaja Moon julistautui uudeksi Messiaaksi. Hänen opetuksensa mukaan Jeesus onnistui pelastamaan kyllä ihmisen sielun, mutta ruumiin pelastuksen takaa vasta ”hengellinen” yhtyminen Mooniin. Muunilaiset kokevat tehtäväkseen pelastaa kärsivä Jumala. Liike muodostaa erittäin suljettuja ryhmiä, joissa harjoitetaan voimakasta mielenkontrollia. Liike on jakautunut uusien messiaiden esiintymisen myöten. Liikkeellä on ollut varsin voimakasta poliittista vaikutusvaltaa. Liikkeellä on ollut jonkin verran seuraajia myös Suomessa.

6. Gnostilaistyypiset liikkeet

- Teosofia
- Antroposofia
- Ruusuristi
- Vapaamuurarit

7. Itsensä kehittämismenetelmät ja terapiat

- Human Potential Movement
- Scientologia
- Reiki

8. Vaihtoehtoinen ”lääketiede” ja itämaiset urheilulajit

Vaihtoehtoisessa lääketieteessä on usein kysymys aasialaisista tai afrikkalaisista perinteisistä hoitomuodoista, joita ei ole koululääketieteen mukaisilla menetelmillä testattu, mutta jotka ovat osoittautuneet vaikuttaviksi. Niillä on yleensä ollut kytkös ei-kristillisten uskontojen uskomuksiin ja maailmankatsomuksiin, mutta myös kristityt ovat niitä käyttäneet erottamalla se alkuperäisestä maailmankuvasta. Niiden kautta voi kuitenkin olla vaara joutua niiden alun perin edustaman ihmiskäsityksen sitomiksi. Vastaavaa voidaan sanoa myös esimerkiksi japanilaisista urheilulajeista, jotka alun perin edustivat shintolaista uskonnonharjoitusta.

- Vyöhyketerapia
- Akupunktio
- Silmämykiöterapiat
- Karate
- Sumo
- Aikido

9. Hindulaistyypiset liikkeet

Sekä hindulaisuuden että buddhalaisuuden kulmakivi on jälleensyntyminen ja karma, jotka muodostavat ihmisen syvimmän ongelman, kärsimyksen. Tavat, jolla nämä uskonnot ongelmaa käsittelevät eroavat kuitenkin merkittävästi. Uushenkisyyden käsitys jälleensyntymisestä ja karmasta eroaa kuitenkin oleellisesti aidon hindulaisuuden ja buddhalaisuuden opetuksista. Kun niissä huonon karman vuoksi ihminen voi jälleensyntyä eläimiksi ja läntisessä uususkonnollisuudessa jälleensyntyminen vie kehitystä aina ylöspäin. Taustalla on siis jo antiikin kreikkalainen kehitysusko. Tänäpäin se liitetään evoluutioteoriaan siten, että ensin kehityttiin amebasta apinan kautta ihmiseksi ja nyt edelleen jälleensyntymien kautta päästään osalliseksi jumaluudesta tai päästään buddhiksi.

Kun joogan harjoituksen kautta hindulaisperäiset uususkonnot levisivät laajalle länsimais-
ten ihmisten mielissä muodostamatta uskonnollisia sosiaalisia yhteisöjä, niin toisaalta mo-
nien hinduguru ympärille on muodostunut suljettuja ashram-yhteisöjä, joihin länsimaista
on siirtynyt merkittävä määrä ihmisiä. Läntisessä tietoisuudessa mietiskely ja mantrojen
toisto (hindujumaluuksien minien toisto keskittymisen helpottamiseksi), tietoisuuden mani-
pulointi ja transsissa mystiset kokemukset ovat tulleet tutuiksi kansan syvissä riveissä. Ih-
misruumiin meridiaanit, energia-aurat, chakra-energiapisteen, kundaliini eli käärmee-ener-
gia ja ihmisen samaistuminen jumaluuteen, pars pro toto, osa sisältää myös kokonaisuus-
den ajattelu ovat kansalle tuttuja käsitteitä.

Toisaalta uususkonnollinen hindulaisuus torjuu intialaisen kastilaitoksen, joka on kuitenkin
johdonmukainen seuraus karman laista. Samoin läntisen ihmisen on vaikea hyväksyä ul-
koista todellisuutta harhana, sillä niin tehdessään hän menettäisi tiedeuskonsa, johon hän
toisaalta myös haluaa turvautua. Uususkonnollisuuden eräs ristiriita näkyy myös siinä,
että vaikka hänen itsensä on päästävä jumalaksi, samaan aikaan hän tarvitsee ulkoisia
auktoriteetteja kuten guruja päästäkseen tähän jumaluuteen. Edelleen ihmisen syvää ha-
lua palvoa jotain jumaluutena ei tyydytä pääseminen jumalaksi, vaan tarvitaan Krishnan
kaltaisia palvonnan kohteita. Hindulaistyyppisiä ilmiöitä ovat esimerkiksi:

- Hare Krishna, joka on voimakkaan keskinäisen yhteisön luova uskonto. Se sopii in-
dividualismiinsa hukkuneille länsimaisille perheyhteyttä ja uhratuvaa sitoutuneis-
suutta.
- Jooga ryhmittymät
- TM
- Gurujen ympärille keskittyneet ryhmät

10. Luonnonsuojeluliikkeet

- Green Peace
- Linkolalaisuus

11. Shamanismi

- Henkiparantajat
- Vanhan shamanismin elvytysliikkeet

12. Okkultistiset liikkeet

- Spiritismi
- Ufologia
- Satanismi
- Saatananpalvonta

ILMIÖITÄ JA MENETELMIÄ UUSUSKONNOLLISUUDESSA

Ihmisen luomiseen perustuva peruskonnollisuus, on ilmennyt halki aikojen rukouksen,
uhrin ja paaston muodoissa. (Vrt. Matt.6:1-) Ne voivat olla sekä kristillisessä että ei-kristilli-
sessä käytössä.

Vanhassa pakanuudessa ja uususkonnollisuudessa käytetään monenlaisia menetelmiä ja
esiintyy monenlaisia ilmiöitä:

Ennustaminen

Ennustaminen ja kristillinen profetia eroavat ratkaisevasti toistaan. Edellisessä pyritään saamaan tietoa tulevaisuudesta, jotta sitä voitaisiin sitten manipuloida itselle edullisella tavalla. Jälkimmäisen tavoitteena on johtaa ihmiset tunnustamaan, että Jumala hallitsee jokaista elämämme hetkeä ja tuntee sydänemme syvimmätkin salaisuudet.

Tyylillisiä tapoja tulevan ennustamiseen ovat horoskoopit, kristallipallot, tarot-kortit, tina, ennusmerkit, puun koputukset, kahvinporot, käsien katselu, tavalliset pelikortit jne. Kun omin keinoin ei päästä toivottuun tulokseen turvaututaan profeettoihin, ennustajiin, selvänäkijöihin, pappeihin, shamaaneihin, noitiin tai muihin ennustusten välittäjiin.

Uskonnollinen kokemus

Koska ihmisen sielun rakenne on samanlainen riippumatta siitä, millaiseen uskontoon ihminen kuuluu tai mitä hän harjoittaa, kokemukset saattavat hyvinkin muistuttaa toisiaan. Uskonnollista kokemusta voidaan saada aikaan sielullisella manipuloinnilla, mutta myös pimeyden voimat saavat sitä aikaan. Kristityn aito hengellinen kokemus taas on Pyhän Hengen vaikuttamaa. Ihmisen psyyke saattaa kokea samanlaisena kaikista kolmesta lähteestä nousevia kokemuksia. Siksi kristillinen usko ei perustu edes aitoihin hengellisiin kokemuksiin, vaan alistaa kaikki kokemuksensa Jumalan sanan arvioitaviksi.

Uususkonnollisuuden parissa esiintyy seuraavia kokemuksia, joiden aitoutta kokemuksina on turha asettaa kyseenalaiseksi. Sen sijaan on nähtävä mistä lähteestä ne milloinkin kumpuavat:

Niitä ovat muun muassa näyt, transsit, ruumiista poistumiset, henkimatkat, hallusinaatiot, levitaatio, enkelien ja pimeyden olentojen tapaamiset, vainajahenkien kohtaamiset, automaattikirjoitus, kielilläpuhuminen, ajatusten luku, kummittelu, energia-aurojen näkeminen, valaistuskokemukset, energiavirtojen kokemukset, mystiset jumaluuteen sulautumiskokemukset, parantumiskokemukset ja voimakkaat seksuaaliset kokemukset yhdyntäriiteissä.

Uskonnollisen kokemuksen piiriin kuuluvat myös yhteisöllisen palvonnan, ylistyksen ja katumuksen kokemukset esimerkiksi jumalanpalveluksissa, puhdistusriittejä ja uhreja toimittaessa.

Koska ihminen uskonnollisuudessa usein tavoittelee erityisiä kokemuksia, niiden saavuttamiseksi saatetaan käyttää erilaisia välineitä, aineita ja musiikkia. Shamaanit käyttävät taikarumpua, monotonista tai minimalistista musiikkia transsiin pääsyn välineenä. Kärpässieni ja huumeet toimivat usein apuna kokemusten saavuttamiseksi. Gurujen tarjoama siirrosenergia, amuletit, fetissit, jumalien tai buddhien kuvat, maskotit, salatietoa sisältävät kirjat, loitsut, manaukset, rituaalipuvut, symbolit, pyhäinjäännökset jne voivat antaa voimaannuttavia kokemuksia. Syviin kokemuksiin päästäkseen uushenkisyys käyttää zenmietiskelyä, joogaa, naikan-harjoituksia.

Uskonnolliset kokemukset liittyvät myös paikkoihin ja rakennuksiin, joihin jumaluus pyritään paikallistamaan. Pyhän kokemusta saadaan temppelistä, karsikoista, haudoilta ja pyhiinvaelluksilta sekä myös luonnon keskellä.

Parantaminen

Ihmisyyden yhteisiä kokemuksia ovat sairaudet, vanheneminen ja lopulta kuolema. Kaikki uskonnollisuus joutuu ne jollakin lailla kohtaamaan ei vain antaakseen niille selityksiä, vaan ennen kaikkea tarjoamalla erilaisia parantamiskeinoja. Kristillinen usko kohtaa saman haasteen. Jeesus paransi kaikki sairaut, jotka tulivat hakemaan apua häneltä. Samoin hän karkotti pahat henget riivatuista. Kristillisessä rukouksessa sairaiden puolesta on aina viime kädessä kysymys Jeesuksen omasta toiminnasta, jonka päämääränä on lopullinen ja täydellinen terveys ylösnousemusruumiissa.

Uususkonnoissa esiintyy henkiparantajia, parantajashamaaneja, verenpysäyttäjiä ja lukematon joukko terapioita, luontaistuotteita, bioenergiatuotteita jne. Myös esiintyy pahojen henkien karkottamista, manaamista ja magiaa.

Uskonnollisia seremonioita

Kaikilla uskonnollisilla ryhmittymillä esiintyy monenlaisia seremonioita tai riittejä. Uususkonnollisuuskään ei tee poikkeusta, vaikka usein se esiintyykin hyvin privaattina kokemusmaailmana. Apua saatetaan hakea menemällä shamaanin tai gurun luo, temppelikäynneillä, rukouksilla ja uhreilla. On initiaatoriihtejä kuten kasteet ja ympärileikkaukset, avioliittoon siunaamisia ja hautajaisia. On henkijakohtaisia ja yhteisöllisiä palvontamenoja, suurkokoituksia, juhla-aikoja ja maagisia hetkiä.

UUSUSKONNOLLISUUDEN VETOVOIMA

Samanaikaisesti kuin kristinuskko menettää kannatustaan ja sekulaari uskonnoton elämäntyyli on levinnyt länsimaihin, on tapahtunut myös voimakas uususkonnollisuuden rantautuminen samoihin maihin. Jotkut ihmiset kristillisissä kirkoissa ovat ilahtuneet uususkonnollisuuden noususta kuin lupauksena kristinuskolle. He näyttävät iloitsevan ylipäänsä uskonnoton noususta näkemättä sitä, että kaikki ei-kristilliset uskonnot pyrkivät syvimmitään tukahduttamaan Jumalan yleistä ilmoitusta ja muodostavat siksi suuremman ja vaikeamman esteen kristinuskolle kuin ateismi tai sekularismi konsanaan. Läntiselle ihmiselle kristinuskko ei useimmiten ole enää edes vaihtoehto, koska se mielletään syyllistäväksi ja vapautta rajoittavaksi, kun se vaatii ihmisiä tekemään parannuksen synneistään. Läntisen ihmisen suuri halu on päästä itse hallitsemaan elämänsä. Itsemääräämisoikeus on hänelle yksi johtotähdistä. Juuri sitä uushenkisyys lupaa ja tarjoaa. Kristinuskko tarjoaa Jumalan hallintaan taipumista.

Millaiset muut syyt sitten mahtavat vaikuttaa uususkonnollisuuden suosioon? Miksi kristinuskon hylkäämälle ei ateismi tai sekularismi enää riitä? Alla luettelen joitakin syitä.

Uskonnolliset syyt

Kaikki ihmiset ovat uskonnollisia, hekin, jotka kieltävät sen. Jokainen uskomusjärjestelmä oli se sitten hyvin tiedostettu tai epämääräinen, edellyttää uskoa johonkin. Ateismikin edellyttää uskoa siihen, ettei Jumalaa ole ja uskoa tieteeseen, jolla ateismia yritetään usein perustella.

Jokainen ihminen joutuu jossain elämänsä vaiheessa tekemään niin sanotut perimmäiset kysymykset itselleen. Moni kyllä turhautuu, kun ei löydä niihin vastauksia ja torjuu ne usein hyvinkin pitkiksi ajoiksi. Mutta ihmeen sitkeästi ne saattavat pulpahtaa elämän kriiseissä uudelleen pintaan. Ihmisen kysymyksiä ovat: Mistä löydän rakastavan sydämen?

Mitä kuolemassa tapahtuu ja miten siitä selviän? Miten selviän syyllisyydestä, jolla omatuntoni minua ajoittain piinaa?

Rakkautta nautinnoista ja kokemuksista sekä toisista ihmisistä etsivä läntinen ihminen pettyy kerta toisensa jälkeen. Rakkauden kaipuu voi olla erittäin raastavaa. Monen pettymyksen jälkeen hän saattaa tulla lopputulokseen, että ulkopuolelta sitä ei löydy, mutta ehkä omasta sisimmästä. Juuri oman olemuksen syvyyksistä uushenkisyys väittää vastauksen löytyvän. Se tarjoaa sitten moninaisia menetelmiä oman itsensä syvyyksiin pääsemiseen löytääkseen sieltä joko valaistuksen tai jumalallisen energian. Raamatun vastaus: ”Sisimmästä nousevat pahat ajatukset ja kaikkinaiset himot” hyljätään.

Kysymykseen kuolemasta, jota jokainen ihminen luonnostaan pelkää ja kavahtaa, koska omatunto todistaa, että sen jälkeen tulee tuomio, uushenkisyys pyrkii vastaamaan jälleensyntymisellä ja karmalla. Koska ihminen ruumiillistuu jälleen jossain muodossa, kuolemaa ei oikeastaan olekaan olemassa. Kun ihminen ei muista entisiä ruumiillistumisiaan, hänen uskonsa jälleensyntymiseen voitaisiin tiivistää myös muotoon: ”Kuolemaa ei saa olla olemassa.” Tietenkään jälleensyntymisen näennäisvastaus ei itse kuolemaa mihinkään poista. Siihen ainoa todellinen vastaus löytyy ylösnousseessa Jeesuksessa.

Syyllisyyskysymykseen jälleensyntymää ja karmaa tarjotaan vastaukseksi. Kumuloituva karma hoituu pois seuraavassa ruumiillistumisessa. Tänäpäin ei tarvitse siitä huolehtia. Edellisen ruumiillisuuden aikana kasautunutta karmaa toki maksetaan nyt pois, mutta omatunto ei niistä asioista enää syytä. Ongelmaksi jää kuitenkin se, että selitys karmalla hankitun hyvän tai pahan vaikutuksesta seuraavassa ruumiillistumassa ei poista nyt koettua syyllisyyttä. Se pyritään torjumaan ja juuri siksi syyllistämistä pidetään lähes pahimpana syntinä. Siksi monissa uushenkisyyden menetelmissä harjoitetaan mietiskelyä, jolla pyritään näkemään kaikki omassa itsessä ja kokemusmaailmassa myönteisenä. Pyrkimyksenä on päästä tilaan, jossa ei ole mitään hyvää eikä pahaa. Kuitenkaan syyllisyyteen ei lopulta tehoa muu kuin syntien tunnustaminen ja Golgatalla tapahtuneen sovituksen perusteella vastaanotettu armo.

Sosiaaliset syyt

Uushenkisyyden leviämiseen on vaikuttanut myös osaltaan läntisen ihmisen suunnaton yksinäisyys, johon individualistinen kulttuuri on hänet ajanut. Vaikka jotkut uushenkisyyden harjoitusmuodot kuten esimerkiksi mindfulness ovat varsin ”yksinäistä puuhaa”, useimmat uushenkisyyden muodot tarjoavat myös yhteisön, jossa harjoituksia suoritetaan. Joukossa on myös erittäin kiinteän yhteisön muodostavia ryhmittymiä kuten esim. Hare Krishna tai gurujen ashramit.

Merkittävä rooli on myös uususkonnollisuuden antamalla sosiaalisella statuksella. ”On hienoa harrastaa joogaa tai zen-mietiskelyä”. Lisäksi uushenkisyys on saanut osakseen suunnattoman määrän media- ja julkkismainontaa. Se tarjoaa emotionaalille ja visuaaliselle sukupolvelle ruokaa.

Uushenkisyys vaikuttaa jatkumossa, jonka relativistinen humanismi sille tarjoaa. Läntiselle ihmiselle kristinuskon ehdoton totuusvaatimus on vastenmielinen. Täydelliseen subjektiivisuuteen ei voi mahtua mitään mittaa. Kenenkään kokemuksia ei voi eikä saa haastaa. Kaikki ovat oikeassa. Tämä näennäinen suvaitsevaisuus miellyttää.

Toimivuus

Uususkonnollisuuden samoin kuin vanhojen uskontojen näyttö perustuu hyvin pitkälle aitoihin mystisiin kokemuksiin, todelliseen shamanistiseen parantumiseen. Lisäksi näyttö toimivuudesta on saatavissa suhteellisen helposti. Tietyillä menetelmillä päästään transsiin tai muihin merkillisiin kokemuksiin. Okkultistinen ennustelu toimii. Raamattu ei aseta uususkonnollisuuden kokemuksia kyseenalaisiksi toisin kuin tietoisuus. Mutta se näkee myös ne todelliset pimeyden voimat, jotka kokemusten taustalla vaikuttavat.

Opilliset ja ideologiset syyt

- Ykseys ajattelu (yhdistyminen jumaluuteen, samaistuminen luonnon ja maailman kanssa) tarjotaan vastauksena totuuden menettäneelle länsimaiselle ihmiselle. Totuutta ei ole, mutta yhteys löytyy.
- Feministinen ajattelu sopii isättömälle sukupolvelle.
- Hyvä-paha jännitteestä vapautuminen kiehtoo, koska siihen ei sisälly mitään parannusvaatimusta.
- Varsinkin alkuaikoina New Age esitti suunnattoman optimistisen odotuksen muuten synkän ajan keskellä: Uusi aikakausi tulee!
- Relativismi tarjoaa kullekin mahdollisuuden valita ”uskontojen valintamyymälästä” sellaista, mikä sopii itselle parhaiten.
- Usko itsessä uinuvaan jumalaan kiehtoo.
- Uushenkisyys jatkaa jo antiikin kehitysuskon perinnettä toisin kuin idän vastineensa.
- Tietoisuus saadaan helposti osaksi systeemiä. Evoluutiouusko saa jatkeen: Amebasta päästään Darwinin kanssa apinan kautta ihmiseen ja siitä Buddhan kanssa jumaluuteen.
- Mistään vanhasta ei tarvitse luopua.
- Suvaitsevaisuus on myönteisyyttä.
- Seksuaalinen vapaus ja uushenkisyys sopivat yhteen.

Uusia elementtejä uususkonnollisuudessa

Vaikka sisällöllisesti uususkonnollisuudessa on hyvin vähän uusia elementtejä, se on onnistunut länsimaistamaan monia Idän vanhan uskonnollisuuden piirteitä. Kun jälleensyntyminen on idässä se paha, josta ihmisen piti karman lain tuntemisella päästä vapaaksi, länessä siitä onkin muodostunut myönteinen asia, koska siihen on liitetty läntinen kehitysoptimismi. Läntinen karma ja jälleensyntyminen ei koskaan taannu niin kuin idässä vaan etenee aina ihmisestä ylöspäin.

Lisäksi läntinen ihminen, jolle tiede on tärkeää – toisin kuin ennen idässä – on uushenkisyydessä onnistunut muodostamaan kaikkijumaluuden ja tieteen välille ”pyhä allianssi”. Läntiseen myyntiin on osaltaan vaikuttanut sekin, että Jeesus on istutettu monien uususkonnollisten ryhmien opettajien joukkoon. Sen seurauksena moni uususkonnollinen ihminen voi kaikessa rauhassa kutsua itseään ”kristityksi”. Synkretismi eli uskontojen sekoittaminen on käypää tavaraa uususkonnollisuudessa.

”Jeesuksen kaltaiset mestarit ovat tietoisia jumalallisesta tehtävästään”, kirjoittaa elokuvaohjaaja ja joogaopettaja Taavi Kassila. Sitaatti heijastaa yhtä uushenkisyyden Jeesus-kuvalle tyypillistä piirrettä: Jeesus mestarina, yhtenä suurista opettajista. Monille uushenkisyyden vaikuttajille Jeesus on tärkeä, jopa erittäin keskeinen hahmo. Esimerkiksi antroposofian kehittäjä Rudolf Steinerille ”Kristus-tietoisuudella” on keskeinen merkitys ihmiskun-

nan henkisessä evoluutiossa. Steiner katsoi kristinuskon olevan kaikkien mysteeriokulttien täyttymys. Hän korosti Golgatan tapahtuman olevan taitekohta ihmiskunnan historiassa.

Sonja Kuulan tie uushenkisyydestä kristinuskoon

Virpi Kurvinen, Uusi Tie

Sonja Kuula tajusi jo varhain, että ikuisuus ja kuolema ovat vääjäämättömiä asioita. Koulukuraattorilla ei ollut välineitä auttaa tyttöä, joka kärsi voimakkaasta helvetinpelosta ja paniikkioireista. Nyt, noin 18 vuotta myöhemmin, Sonja ymmärtää, että ahdistus voi olla kuiskaus iankaikkisuudesta, johon ihminen voi vastata uskolla ja luottamuksella Jeesukseen.

Tavoitteena ikuinen nirvana

Sonja Kuula syntyi perheeseen, jonka isä teki uraa ison firman toimitusjohtajana. Tytön ollessa yläkoululainen isä sairastui vakavasti. Kun Sonja täytti 18 vuotta, isä menehtyi. Tuolloin hän antautui täysillä henkiseen etsintään. Tiibetinbuddhalaisesta meditoinnista tuli jokapäiväinen tapa. Sonja matkusteli Kaakkois-Aasiassa kaikki talvet. Balilla hän seurasi hindulaisuuden harjoitusta. Näin hän löysi joogan.

- Sisimmässäni oli ammottava hengellinen tyhjiö, jota en ollut saanut tyydytettyä omaisuudella, tavaramalla tai opiskelulla. Uskonnollinen motiivini oli toive, ettei minun tarvitsisi syntyä uudelleen ja pääsisin kärsimyksestä eroon. Halusin valaistua ja päästä ikuisen nirvanaan, hän sanoittaa.

Nuori nainen ahmi self help -kirjallisuutta ja ryhtyi vegaaniksi. Paastoista ja vegaanisesta ruokavaliosta hän sai voimantunnetta. Lapsuudessa perhesuhteet olivat olleet haastavia ja irrallisia. Isän kuolema ja menetys saivat Sonjan uskomaan, ettei mihinkään saa kiinnittyä. Buddhalainen ajattelu ohjasi juuri tähän. Läheisyyttä ja turvaa nuori nainen haki seurustelusuhteista.

- Jostainhan se malli tulee, että parisuhde nähdään rauhanlähteenä ja seksi kaiken täyttymyksenä. Avosuhteiden päättyminen oli aina raskasta. Nyt tajuan, että etsin niistä isää, kun menetin isäni niin nuorena sairaudelle ja kuolemalle, Sonja toteaa.

Lohikäärmeitä ja henkioppaita

Mietiskely, jooga, itsehoito, raakaravinto ja henkisyysmatkailu saivat rinnalleen huumeet. Sonja uskoi vilpittömästi, että huumeet olisivat osa uuden maailmanjärjestyksen luomista.

- Psykedeeliset päihteet olivat työkaluja, joilla yritin laajentaa henkistä ymmärrystäni. Käytin vuosikausia kannabista päivittäin ja tarpeen mukaan myös sieniiä ja LSD:tä. Piireissä, joissa liikuin, näiden aineiden avulla yritettiin saavuttaa yhteys luomakuntaan. Niiden avulla pyrittiin myös luovuuteen ja rakkauteen toisia ihmisiä kohtaan, hän avaa.

Sonja kertoo, että hänen kaveripiireissään viinanjuomista pidettiin "junttina", mutta huumeiden uskottiin nostavan ihmisen uusille tajunnantasoille. Aineita sai ja saa helposti kaikkialta. Seuraukset huumeiden käytöstä olivat tietenkin katastrofaaliset. Pahinta oli kuitenkin "sielun viattomuuden rikkoutuminen".

- Huumeet pääsivät tuhoamaan sieluni salattuja paikkoja. LSD-matkoilla kohtasin myös henkivaltoja. Näin lohikäärmeitä ja viisaita henkioppaita, jotka kuitenkin nyt tunnistan pimeyden harhauttaviksi enkeleiksi.

Sonjalla onkin jämäkkä kanta ajankohtaiseen kannabiskeskusteluun:

- Olen kannabiksenkäytön ehdoton vastustaja. Kannabis auttoi minuakin sietämään ahdistusta, mutta sen tuoma rauha on valhetta. Kannabis sitoo ja turruttaa ihmisiä. Olen kohdannut jopa uskovia, jotka puolustelevat kannabiksen käyttöä. Tämä on täyttä puppua.

Kaunista huijausta

Sonja Kuula listaa edelleen hengästyttävän määrän kokemiaan asioita uushenkisyyden eri virtausten parissa.

Tantrajoogaan hän tutustui opiskellessaan terveydenhoitajaksi. Tantrajooga on esoteerinen eli uushenkinen harjoitusjärjestelmä. Tantraa harjoitetaan yksin, parin kanssa tai ryhmässä ja harjoitteiden päämääränä on avata sydän ja tulla yhdeksi toisen kanssa, lopulta valaistuen ymmärtämään yhteys kaikkeuteen.

- Ulospäin tantrajooga voi näyttää rakkaudelliselta, kauniilta ja eroottiselta. Ongelmana tässä on täydellinen rajattomuus, jota harjoitteissa edellytetään. Tantra ei kuitenkaan aina tarkoita automaattisesti seksin harjoittamista, vaikka sitäkin voi joillain kursseilla olla, Sonja huomauttaa.

Hyvän ja pahan kamppailu

- Lähes kymmenen vuoden ajan meditointi, jooga ja psykedeelisten huumeiden käyttäminen toivat elämäni valheellista rauhaa ja euforisia, ihmeellisiä kokemuksia. Silti olin välillä aallonpohjassa. Tunsin syvää ahdistusta ja voin huonosti, Sonja Kuula tunnustaa.

Hänen yksi tuttunsa oli joskus maininnut, että vain Jumala oli häntä auttanut elämän vaikeimpien asioiden kanssa. Ystävän esimerkin rohkaisemana Sonja päätti antaa kristinuskollekin mahdollisuuden. Hän googlasi tietoa rukouksesta ja osui mainokseen rukousillasta.

- Lähdin iltaan, mutta minulle puhkesi kova päänsärky. Ylistyksen johtaja sanoi yhtäkkiä, että täällä on jollain kovaa särkyä otsassa. Tiesin heti hänen puhuvan minusta. Päänsärky poistui saman tien lyhyellä rukouksella Jeesuksen nimessä. Tämän jälkeen rukoilimme parin esirukoilijan kanssa, ja otin Jeesuksen vastaan elämäni.

Sonja lähti kokouksesta iloisin mielin, mutta palasi pian omiin tapoihinsa. Hän asui tuohon aikaan kommuunissa. Puhuttelevan hengellisen kokouksen jälkeen hän tutustui kommuuniystävänsä kautta syvemmin okkultismiin. Taistelu tiheni.

- Kämpikseni kertoi itse kutsuvansa demoneita eri rituaalein avulla. Ensin pidin ajatusta ihan hulluna, mutta en voinut tätä tuomitakaan.

Sonja kertoo, että noituuden kautta uskotaan päästävän kiinni muun muassa arkkityyppeihin: esimerkiksi nuorena mieheksi voi asua "vanha rouva" ja minussa vaikka "ennustaja". Tämän kautta saa kontrollin tunnetta omasta elämästä.

- Magian kautta kuvittelin myös saavani voimaa ja valtaa suhteessa toisiin ihmisiin, Sonja mainitsee.

Seremonioissa ennustettiin myös tarot-korteista ja tutkittiin astrologisia karttoja, joista etsittiin ennustuksia eri horoskooppimerkeille.

Jumalan asettamat rajat ovat rakkautta

Ajautuessaan syvemmälle okkultismiin Sonja Kuula jäi kuitenkin miettimään, kuka Jeesus on. Hän oli pitkään uskonut Jeesuksen olevan Buddhan kaltainen valaistunut guru. Kommuuniin tuli samoihin aikoihin uusi kämppis. Hän kertoi avoimesti olevansa kristitty.

- Keskustellessamme uusi kämpikseni vastasi aina Raamatun sanalla. Se oli aluksi hämmentävää ja vähän ärsyttävääkin. Jossain vaiheessa Pyhä Henki paljasti minulle, että Raamattu on totta. Sillä hetkellä kaikki muuttui ja tulin uskoon. Aloin näkemään kaiken uusin, Pyhän Hengen avaamin silmin.

Jumalan pyhyys ja totuus valkenivat Sonjalle yllättävän raamatunkohdan äärellä. Hän luki evanゲliumista, että Jumala itse liittää yhteen avioparin, ja heistä tulee yksi liha. ja sitä, minkä Jumala on yhdistänyt, sitä ei voi ihminen erottaa. (Matt. 19:16)

- Minulle kaikki tämä oli mahtava todistus Jumalan hyvydestä, Sonja todistaa.

Hän uskoo, että Jumala suojelee meitä rajojen kautta. Tämä on jotain aivan päinvastaista, mitä uushenkisyyden parissa uskoteltiin.

- Jumalan laki on rakkautta. Isä Jumala asettaa meille rajat, ja hän tietää, miten ne on parasta asettaa, onhan hän itse Rakkaus. Me ihmiset voimme ja saamme Jumalan asettamissa rajoissa nauttia elämästä. Rajojen ylittäminen tai särkeminen rikkoo meitä sisältä käsin, hän pohtii.

Sonja toteaa, että hän on etsinyt totuutta alusta asti.

- Odotin kyllä toisenlaista uudestisyntymää, hän naurahtaa ja lisää, että uudestisyntyikin Jumalan lapseksi.

Totuus löytyikin Jeesuksen persoonasta, ei meditaatiosta tai valaistumisesta. Sonja tietää, mitä on kantaa jatkuvaa rauhattomuutta ja levottomuutta sydämessään. Siksi Jumalan lahjoittama rauha Jeesuksessa on hänelle niin rakas ja tärkeä asia.

- Ikuinen elämä taivaassa Jumalan luona on ihana Raamatun lupaus. Ikuisuudesta pitäisi osata puhua niin, että ihmisille avautuisi sen ihanuus. Mutta sinne on vain yksi tie, Jeesus, Sonja korostaa.

Tarjolla halpakopioita

Terveydenhoitaja Sonja Kuula tietää, että jo vuosikymmenien ajan länsimaissa on etsitty henkistä viisautta idän uskonnoista ja New Age -uskonnollisuudesta. Mitä sitten voimme tehdä, että oppisimme erottelemaan epäterveet hengelliset ilmiöt ja torjumaan ne?

- Tiedon ja ymmärryksen lisääminen on yksi keino. On tärkeää ymmärtää, millainen maailmankuva ja ihmiskäsitys New Agen taustalla vaikuttaa. Uususkonnollisissa ilmiöissä voidaan imitoida Pyhä Hengen aitoa toimintaa. Sielunvihollisen, Saatanan, valheet on paljastettava, Sonja lataa.

Toisin kuin uushenkisissä virtauksissa opetetaan, ihminen on Jumalan luoma, mutta syntiin langennut. Jumaluutta ei löydy ihmisestä minkään harjoitteen tai rituaalin kautta.

- Tarvitsemme Jumalan uudeksi luovaa työtä Jeesuksen sovitustyön kautta, hän summaa.

Mikä on kundaliini-henki?

Aikamme New Age -uskonnollisuus haastaa meidät monin tavoin. On paljon henkisyyttä ja hengellisyyttä, joka on vain halpa kopio aidosta armosta.

- Kristittyjen pitäisi tuntea Raamattu. Jumalan sana on totuus, ja sen kautta tunnistamme väärät opit. Meidän tulisi kiinnittää kaikki ajatuksemme Kristukseen ja pysyä hänelle kuuliaisina.

Hän kannustaa kristittyjä myös rukoilemaan henkien erottamisen armolahjaa.

- Uskovilla on Kristuksen veren suoja kaikkea pahan valtaa vastaan, mutta kirkkojen ja seurakuntien sisällekkin tuodaan aika ajoin uskomuksia ja harjoitteita, joita en suosittelen. Minä en ainakaan voi suositella esimerkiksi "kristillistä joogaa". Joogan ytimessä vaikuttavat demoniset henkivallat. Esimerkiksi kundaliinijoogassa uskotaan käärme-energiaan, jota pyritään herättämään ihmisessä. Tuo kundaliini-henki valtaa ihmisen hyvin hienovaraisesti ja salakavalasti.

Joogaamisen päämäärä on hindulainen valaistuminen, oman jumaluuden ymmärtäminen.

- Tämän vaikuttaa muun muassa asennoharjoitusten aktivoima kundaliini - eli käärmehenki, jonka tarkoitus on kiertyä ihmisen selkärangan tyvestä päältä yli, kunnes se saa ihmisen täysin valtaansa, Sonja valaisee.

- Tämä kuuluu joogaan ja tapahtui osittain itsellenikin, riippumatta siitä, kuinka tietoisesti ymmärsin harjoituksen henkisen ulottuvuuden. Jooga ei koskaan ole siis esimerkiksi vain neutraalia venytelyä, tai sitten se ei ole joogaa, hän linjaa.

Mitä Jumala tarkoitti?

Sonja Kuulaa on pitkään kiinnostanut äitiys ja perhekäsitykset. Ennen uskoontuloaan hän oli harjoittelussa Sexpo-säätiössä. Hän oli aikeissa käydä järjestön seksuaaliterapeuttikoulutuksen ja kirjoitti joitain opetusmateriaaleja sen sivuille.

- Sexpon ongelmana on, että sen työssä seksuaalisuus on irrotettu Jumalan luomasta avioliitosta. Se on tuhoisaa. Itse haluan yhä syvemmin ymmärtää, mikä on sukupuolisuuden ja seksuaalisuuden raamatullinen malli, hän sanoo.

- Haluaisin olla vaikuttamassa siihen, että nuoret saisivat raamatullisen kuvan Jumalasta ja hänen luomastaan perheestä.

SATANISMI

New Age liikkeen myötä yleiseen tietoisuuteen nousi saatananpaltvonta ja satanismi. Edellinen on uususkonnollisuuden muoto, jossa harjoitettiin erinäisiä pimeitä rituaaleja, jotka johtivat myös rikostuomioihin. Jälkimmäinen taas on enemmänkin filosofista kuin käytännöllistä luonteeltaan. Vaikka molemmat muodot eivät ole nykyään pinnalla, niiden sisältö antaa hyvän kuvan uususkonnollisuuden luonteesta.

Idän kauneuden kulttuuri

Monet idän kulttuureista edustavat korkeita kauneusarvoja. Esimerkiksi japanilainen on monessa suhteessa hämmästyttävän kaunista. Japanilainen luonto luo sille erinomaisen taustan. Puutarhat, kukka-asetelmat, teeseremoniat, kimonot ja elegantti käytös ovat maailmankuuluja. Japanilainen kirjallisuus on mestarillista kuvatessaan ihmisen tunne-elämän liikkeitä. Shintolainen ajattelu pitää kaunista jumalallisena ja pyrkii sopusointuun luonnon kanssa. Shinto-temppelien harmonisia rakennuskokonaisuuksia ylittävää arkkitehtuuria saa etsiä. Shintolaisuus edustaa elämää.

Kauneuden korostamista ruokkii myös elämän vastakohtaa, kuolema kohtaan tunnettu ja tiedostettu pelko. Kuoleman tylyn ja kauhistuttavan rumuuden vastapainona halutaan viettää ohi kiitävät hetket mahdollisimman kauniissa ympäristössä. Shintotemppelin vastapainona on pimeydellään ja mustalla rumuudellaan kuolemasta muistuttava buddhalainen temppeli. Vastakohtat elämä ja kuolema, kaunis ja ruma ovat selkeästi esillä kulttuurin lähes kaikilla tasoilla.

Japaniinkin on levinnyt amerikkalainen populäärikulttuuri. Mutta siellä se esiintyy selvästi pehmeämpänä ja lämpimämpänä kuin läntinen kova versio. Pitkään Japanissa asunut kokee länsimaisen populäärikulttuurin häkellyttävän rumana, kun vertaa sitä mielessään Japanin perinnäiseen kulttuuriin.

Saatanan paltvonta rumuuden ääri-ilmiönä

Mistä juontaa juurensa nykyinen rumuuden kulttuuri täällä lännessä? Sehän on ilmeisellä tavalla keskeinen osa myös saatanan paltvontaa ja satanismia. Tämä New Age uususkonnollisten liikkeiden ääriryhmä on eräs laajemman todellisuuden ilmenemismuoto. Siinä monet asiat on viety niin loppuun asti, että siitä käsin voimme nähdä kokonaiskulttuurimme kuoleman eräitä syitä.

Rumuuden voima

Japanin buddhalaisissa tempeleissä esiintyy erittäin rumia ja luotaantyöntäviä patsaita. Ne ovat "vartijajumalien" kuvia. Niiden rumuus edustaa karkeaa voimaa, jota pahojen henkien on määrä pelästyä ja paeta. Myös lohikäärmeet edustavat rumuudessaan voimaa pahoja henkiä vastaan. Paltvomalla näitä jumalia rumuudessa esiintyvät voimat saadaan omalle puolelle torjumaan vielä pahempaa: pahoja henkiä, onnettomuuksia ja kuolemaa. Kysymys on kosmoksen rumien voimien hyväksikäytöstä, jotta välttyttäisiin kielteisistä kokemuksista. Taustalla on taolainen maailmankuva - laajemminkin sitten koko uushenkisyyden liikkeessä omaksuttu käsitys monistisesta maailmasta, jossa kaikkeus on yksi ja kaik-

ki olevainen on pohjimmiltaan samaa. Näin ollen paha ja hyvä kuuluvat siihen luonnollisena osina.

Shamanistinen voimansiirto kuolemaa vastaan

Shamanistisen uskonnollisuuden vastaava voiman siirros tapahtuu esimerkiksi siten, että käydään kaatamassa karhu "Otso", joka sisältää jumalallista voimaa. Karhun hammas tai kynsi amulettina sisältää sitten saman voiman kuin karhu itse. Amulettilla voivat karhua heikommatkin siksi suojautua uhkaavia voimia vastaan.

Tietenkin läntisen pimeän kulttuurin taustalla on hyvin paljon ihmisen syntisessä luonnossa asuvaa vihaa, sen aggressiivista purkamista sijaisten tai edustajien välityksellä. Kun ei itse uskalleta lyödä tai harjoittaa haureutta, katsellaan, kun muut tekevät niin ja samaistutaan heihin. Synti ajaa sitten myös väkivaltaisiin tekoihin ja avoimeen, hillittömään seksuaalisten himojen tyydyttämiseen. Silti kulttuuriimme sisältyy myös aimo annos idän uskonnoille ja shamanismille tyypillistä voiman siirtoa. Kauhu-, porno- ja väkivaltaelokuvat, pimeä rock, "grafiitti"-taide kertovat länsimaisen ihmisen torjutusta kuolemanpelosta. Kun pelottavaa kuolemaa ei uskalleta katsoa silmästä silmään, sitä käydään pimeässä pelon kulttuurissa koko ajan lävitse.

Kuolemaa ei saa olla

Läntiset kansat jättivät Jeesuksen hautaan noin 50 vuotta sitten, filosofit ja monet teologit olivat tehneet niin jo yli sata vuotta aikaisemmin. Jeesuksen ylösnousemusta ei enää uskota. Mutta samalla ihmisten oli myös päätettävä, että he eivät itse ikinä kuole. Päätös torjua kuoleman ajatus tapahtui vastoin parempaa tietoa, mutta usko ja tieto eivät kuljekaane samalla tasolla ihmissydämässä. Totuuden suhteelliseksi tehnyt ihminen uskoo sitä, mitä hän haluaa uskoa. Siksi eräs tämän päivän keskeisiä uskonkappaleita kuuluu: "Kaikki muut kuolevat, mutta minä en koskaan." Tai hiukan uskonnollisemmin: "Kuolemaa ei ole."

Kuolemanpelko ei tällä kaikella kuitenkaan kadonnut minnekään, se vain painettiin tiedostamattomaan, mistä se vaikuttaa kaiken aikaa ihmisen elämään. Kuoleman pelkoa ei kykene poistamaan vankinkaan usko jälleensyntymiseen, kuoleman olemattomuuteen tai sen jälkeisiin ihaniin kokemuksiin. Syykin on yksinkertainen. Kuolemanpelkohan ei johdu siitä, että ihminen ei tiedä, mitä kuoleman jälkeen tapahtuu. Päin vastoin se johtuu siitä, mitä ihminen jo tietää oman omantuntonsa ja Jumalan yleisen ilmoituksen perusteella omista pahoista teoistaan ja niiden vaatimasta tuomiosta ja rangaistusvaatimuksesta. Näin on aivan riippumatta, missä kulttuurissa ja minkä uskonnon parissa on kasvettu.

Sielunvaellus ja karma

Länsimainen juoksua sielunvaellukseen ja karmaan motivoi suurelta osin juuri syyllisyydestä ja kuolemanpelosta pakoon pyrkiminen. Tietysti sen toinen vetovoima on siinä, että se vanhurskauttaa ihmisen itsekkyyden: "Toisten ihmisten karmalle ja kohtalolle ei nyt voi mitään, kukin eläköön oman elämänsä - minulle riittää, kun parantelen omaa karmaani." Kun idän ihminen haluaisi päästä elämän janoon ja kärsimyksen mukanaan tuovasta karmasta ja sielunvaelluskierteestä vapaaksi, läntisessä versiossa, jossa elämän jano koetaan sittenkin myönteisenä ilmiönä - ainakin alkuvaiheessa - iloitaan siitä, että kuolemaa ei sittenkään olekaan. Silmänkääntötempulla yritetään selviytyä kuoleman todellisuudesta.

Sielunvaelluksen tuoma ratkaisumalli ei kuitenkaan vapauta ihmistä vähäisimmässäkään määrin itse kuoleman pelosta, jonka syy on syyllisyydessä. Kuoleman pelon torjumiseksi tarvitaan vahvempaa voimaa kuin vain uusi "vapauttava" oppi. Siihen tarvitaan shamanis-

tistyyppistä voimansiirtoa. Sitä tarvitaan toisaalta omantunnon syyttävän terän hiomiseksi pyöreäksi ja toiseksi itse kuoleman todellisuuden painamiseksi alas.

Pimeydestä voimaa

Kuolemaa vastaan tehoaa esimerkiksi väkivaltafilmien katselu. Vaikka kaikki filmin sankarit kuolisivatkin (useimmiten pääsankari, johon katselija ymmärtää heti alkuun samaistua säilyy kyllä hengissä), niin filmin jälkeen katselija huomaa "yllätykseen", että hän itse on edelleen elossa. Oman murhanhimonsa "luvallisen" purkamisen lisäksi hän sai kuolemanpelkonsa torjuntaan uutta voimaa. "Minä en kuole koskaan, vain muut kuolevat." On saatu tyypillistä shamanistista siirrosvoimaa kuolemaa vastaan.

Pornon katseluun liittyy myös tietty voimansiirto. Jokainen edustajan välityksellä tai käytännössä suoritettu seksuaaliakti antaa harjoittajalleen tietyn emotionaalisen lisävarauksen kuolemaa vastaan.

Sekä porno että väkivalta, samoin kuin "terror ja horror", joissa ne yhdistyvät, ovat tehokkaita aseita ihmisen omantunnon sisällön muuntamiseen. Niillä omatunto saadaan paatumaan tai muuntumaan yleisen ilmoituksen vastaiseksi. Sitä tietä pyritään vapauttamaan ihminen kuoleman pelosta.

Kaadettu hautakivi

Kaatamalla hautakiven saa haudan voimat hautaa vastaan. Päästään hallitsemaan kuolemaa. Polttamalla kirkko päästään eroon syytävästä omastatunnosta. Mutta sama voi tapahtua myös hienostuneemmalla tavalla. Kun shamanismissa ja laajemminkin buddhalistyyppisessä uskonnollisuudessa rukoillaan ja palvellaan vainajahenkiä, pyritään pääsemään sinuksi kuoleman kanssa. Jutellaan kuolleille vainajille kuin parhaille kavereille, jotta kuolemaa ei tarvitsisi pelätä. Hautakynttilät, kauniit puheet hautajaisissa, kukkaseppeleet ja loisteliaat hautakivet voivat toimia mekanismina, jolla päästään niin lähelle kuoleman maailmaa, ettei sitä enää tarvitse pelätä. Tietysti niillä voi olla oikea kristillinenkin sisältönsä, joka nousee uskosta Jeesuksen historialliseen ylösnousemukseen.

Usko ihmisen mahdollisuuksiin ja ikuisen nuoruuden tavoittelu kaikenlaisten luontaislääkkeiden, terapioiden ja mitä mielikuvituksellisimpien menetelmien avulla on osa ihmisen hienostunutta taistelua kuolemanpelkoon vastaan. Mutta pimeämmässä muodoissa tapahtuu samaa. Saatanan palvonta, pimeä kulttuuri ja shamanistis-mystinen voimansiirto, sielunvaellukseen uskomisen ja elämän myönteisyyttä ajavat moninaiset liikkeet kuuluvat saumattomasti yhteen.

Saatananpalvonnan sisällöstä

Nimitys "saatanapalvojat" on sekä harhaanjohtava että erittäin osuva. Se on sikäli harhaanjohtava, että satanistit eivät usko mihinkään persoonalliseen pahaan, Saatanaan toisin kuin esimerkiksi Etiopian animistit. Nimitys on toisaalta oikea siksi, että Sielunvihollisen, valheen isän tavoite on aina hämätä oma todellisuutensa ja hallita ihmisiä valheen vallalla. Satanistit uskovat Saatanan perusvalheen itsestään ja siis käytännössä palvovat pimeyden ruhtinasta.

Eurooppalainen satanismi ei opilliselta sisällöltään eroa oikeastaan mitenkään uushenkisyyden valtauomasta. Saatananpalvojat uskovat uskonnollis-monistiseen, tyypilliseen idän uskontojen, maailmankuvaan. Kaikki on ykseyttä. Mitään hyvää eikä pahaa ole pohjimmiltaan olemassakaan. Kaikki on samaa todellisuutta, joka sisältää kaiken luonnollisen mutta

myös sen ylittävän. Aiemmin satanistina esiintynyt Kauko Röyhkä kuvasi panteistista jumaluutta, joka on kaikkeuden sisältö tyypilliseen New Agen tapaan:

"Saatana edustaa jumaluuksia, jotka olivat ennen kristinuskoa. Uskon, että kristillistä jumalaa ei ole, mun jumalani on ainoa, joka on. Vähän taolaisen systeemin suuntaan. Se ei ole persoona; se on järjestyksen ja epäjärjestyksen tietty kitka, jännite." Hän jatkaa: " Aloin okkultismista...Hyvän ja pahan jakaminen eri leireihin on aikansa elänyttä ja naurettavaa. Ihmisen moraalien vapauttaminen kiinnostaa. Se on vähän niin kuin Nietzschekin moraalilla hyvän ja pahan tuolla puolen, mutta minua kiinnostaa mystisyyden mukana olo. Maaginen maailmankuva pelaa. Ihmisen alitajunnan vapauttaminen kiinnostaa, pahuuden tutkiminen, sellainen, ettei sitä pidettäisi tabuna. Kun pahuutta ei osata hallita, siitä tulee suurempi peikko kuin se onkaan. En tiedä voidaanko noita voimia hallita, mutta ne kiinnostavat. Rituaalit vapauttavat luovuutta."

Uushenkisyyden ikkuna

Satanistien rituaaleissa Amerikassa on harjoitettu rituaalimurhia lapsiuhreineen ja lasten seksuaalista väärinkäyttöä. Myös kirkkojen polttamiset ja hautojen häpäisemiset, näkyvät satanistien itsemurhat herättivät aikanaan suurta huomiota eri puolilla maailmaa. Kysymys uskonnon vapauden rajoista nousi vakavan keskustelun alaiseksi.

Monet satanistit sanoutuvat kyllä irti moisesta, mutta heidän opetuksensa kannalta niissä ei ole mitään pahaa, koska mitään pahaa ei ole. Tapaukset kertovat siitä, miten New Agen opetusten ja mystisten kokemusten tavoittelu puhtaaksi viljeltynä vie kammottaviin lopputuloksiin. Saatananpaltovonta on siksi tehnyt eräässä merkityksessä palveluksen avatesaan jossain määrin ihmisten silmiä näkemään, mihin uususkonnollisuus voi ihmisen viedä.

Kohtaaminen

Saatananpaltovontan kohtaaminen edellyttää uushenkisyyden maailmankuvan tuntemista. Sen kestättömyys todellisuuden edessä osoitetaan. Vain raamatullinen maailmankuva antaa vastaukset ihmisen todellisiin kysymyksiin: syyllisyys, kuolema ja jano rakastavan sydämen yhteyteen.

Ihmisten kuolemanpelko on tuotava valoon. Sen syy synti ja syyllisyys on paljastettava. Jeesuksen historiassa tapahtunut ruumiillinen ylösnousemus on ainoa vastaus kuoleman edessä. Vain Jeesuksen uhriin perustuva anteeksiantamus vapauttaa omantunnon. Jeesuksen on vastaus ihmisen elämänjanoon ja antaa iankaikkisen toivon.

Jeesuksen evankeliumin voimalla on uskallettava kohdata riivaajat eli pahat henget, jotka helposti pääsevät satanistin elämän herroiksi ja tuhoamaan heitä. Sana rististä on Jumalan voima, joka kykenee vapauttamaan sidotun. Evankeliumia tulee julistaa rohkeasti pimeyden sitomille. Herra on suuri Vapauttajakuningas.

EVANKELIUMIN TARTTUMAPINTOJA UUSUSKONNOLLISUUDESSA

Paavalin puhe Areiopagilla (Ap.t. 17) osoittaa, että jokaisesta väärästä uskonnollisesta järjestelmästä on avoin ovi oikeaan. Oven nähtyäänkin usein ihmiset kieltäytyvät kulkemasta siitä sisään. He ovat silloin vastuussa ratkaisustaan. Evankeliumimme on sanoma ylösnousesta Jeesuksesta Kristuksesta. Vain tulemalla hänen luokseen ihmiset voivat löy-

tää niiden asioiden merkityksen, jotka heidän uskonnollisuudessaan ovat Jumalan yleisen tai erityisen ilmoituksen vaikutuksesta totta. Mutta kukaan ihminen ei voi koskaan löytää tietä totuuteen sen perusteella, että hänen uskonnossaan on joitakin totuuden osasia. Ne muodostavat vain liittymäkohdan eivät päämäärää.

Maailmankuvan murros

Suomalainen uususkonnollisuuskaan ei tee tässä kohden poikkeusta. Uushenkisyyden raju maihinnousu kertoo ihmisten syvästä elämänjanosta, jota kristinuskon taakseen jättäneen suomalaisen humanistis-tieteellinen maailmankuva ja käytännön materialismi ei koskaan voinut tyydyttää. Vaikka ohut humanistis-tieteellinen maailmankuvakin on uskonnollinen luonteeltaan, se ei riitä selittämään koko todellisuutta. Moninaiset rajakokemukset vaativat uskonnollisen todellisuuden huomioon ottamista. Pelkkä materia ei riitä. Yliluonnollisen uskomisen ei ole enää ongelma. Kristinuskolle on todellinen haaste se, että ihminen kuvittelee löytävänsä omasta sydämestään tien panteistiseen jumaluuteen.

Kristillisen kirkon on tässä tilanteessa uskallettava sanoutua irti tieteellis-humanistisesta Baabelin vankeudesta ja lähdeittävä rohkeasti korottamaan Raamatun maailmankuvaa, jossa on luomastaan riippumaton kaikkivaltias Luoja ja hänen rakkautensa kohteena ihminen ja luomakunta, joita voidaan tieteellisesti tutki, ja tutkimuksen mahdollisuudet ylittävä "yliluonnollinen" luomakunta enkeleineen ja pahoine henkineen. Vain raamatullinen malli selittää todellisuuden oikein. Ihmisten hakeutuminen uskonnollisiin malleihin tarjoaa siksi evankeliumille liittymäkohdan edellyttäen, että kristillinen kirkko ottaa tosissaan Raamatun opetuksen luodusta "yliluonnollisesta".

Jano rakastavaa sydäntä kohti

Uskonnollista vastausta ei enää torjuta siksi, että se on uskonnollinen. Panteistinen kaikkijumaluus ei koskaan voi vastata ihmisen sydämen janoon ja huutoon rakastavan sydämen suuntaan. Unelma ja fantasia jostain prinsistä tai prinsessasta, joka tulee suomalaisen "Tuhkimon" rakkauden janon sammuttamaan, on käsittämättömän voimakas. Satujen maailma, jota lapsuudessa elettiin, vaikuttaa alitajuisessa todellisuudessa voimakkaasti.

Sadut ja legendat ovat merkittävä osa suomalaisen uskonnollista etsintää aivan niin, kuin ne muodostavat esimerkiksi Japanin shintolaisuuden selkärangan. Ihminen on valmis ne muuttamaan hyvin pitkälle käytännön todellisuudekseen pettyäkseen kerta toisensa jälkeen. Rakkauden janossa katkottujen ihmissuhteiden vana monen menneisyydessä puhuu karmeaa kieltä tämän uskonnollisuuden tuhoisuudesta. Ihmisille on osoitettavissa, että hänen uskonnollinen janonsa on synnin tähden elämän veden lähteestä rakastavasta Jumalasta eroon joutuneen ihmisen ahdistusta, haukkomista vettä kohti kuin kala kuivalla maalla. Vain Jumalan sanan totuus riisuu ihmisen valheellisista ja tuhoisista fantasioista, mutta Jumalan Kristuksessa ilmaisema rakkaus kykeneekin sitten tyydyttämään ihmisen loputtoman rakkauden janon.

Kuolemanpelon torjuntamekanismit

Juoksu toisaalta sielunvaelluksen ja karman syliin ja toisaalta shamanististyyppisiin kokemuksiin paljastaa ylösnousemususkon menettäneen suomalaisen tiukasti tiedostamattomaan painetun kuolemanpelon. Opillisen tason hyppäys "kertalipusta sarjalippuun" ei voi vastata ihmisen kuolemanpelkoon. Sillä kuolemanpelko ei johdu siitä, että ihminen ei tiedä, mitä hänelle kuolemassa tapahtuu. Sen syy kaikissa uskonnoissa ja kulttuureissa on sama: syyllisyys. Omantunnon toiminnan vuoksi ihminen tietää liiankin hyvin, millaista hänen mennyt elämänsä on ollut. Syyllinen ihminen ei voi olla pelkäämättä kuolemaa ja sitä

seuraavaa tuomiota. Siksi ihmisten "syyllistämiseen" suhtaudutaan tunteenomaisen suvaitsemattomasti. Omantunnon toiminta herää tuskallisen vähästä ja sen mukana kuolemanpelko.

Ylösnousemus on vastaus

Mikään kuolemanpelon torjuntakeinoista ei tehoa. Tiedostamattomaan painettu kuolemanpelko nakertaa. Tämän päivän suomalaiselle on uskallettava kertoa avoimesti, että hän kuolee ja että hän pelkää kuolemaa, tunnusti hän sitä tai ei. Hänelle on uskallettava kertoa, että syy on hänen omassa syyllisyydessään. Mutta hänelle tulee sitten kertoa myös evankeliumi Jeesuksen uhrista Golgatalla, jossa on täydellinen anteeksiantamus. Aivan erityisesti on korostettava Jeesuksen ruumiillista ja historiallista ylösnousemusta. Siinä on lopulta ainoa todellinen vastaus kuoleman pelkoon.

Tämän päivän ihmisen ei ole yhtään vaikeampi uskoa ylösnousemuksen ihmeeseen kuin Paavalin aikalaistenkaan. Varsinainen ongelma ei ole tämän ihmeen suunnattomassa suuruudessa - sillä vain sellainen ihme kykenee lopulta vastaamaan kuoleman edessä vapisevalle ihmiselle. Ateenalaistenkin ongelma oli pohjimmiltaan siinä, että Paavali vaati heitä tekemään parannuksen. Heidän tuli hylätä ja tuomita synti elämässään ja kääntyä avuttomina Jeesuksen puoleen, joka ei ole vain Tuomari vaan myös Vapahtaja.

Oman syntinsä tunnustaminen, avuttomaksi suostuminen ja uskossa Herran armon turviin pakeneminen onkin yhä tänäänkin suomalaisen varsinainen ongelma. Siihen uususkonnollisuus ei tarjoa mitään tarttumapintaa, koska se uskoo viime kädessä ihmisen uskonnollisiin mahdollisuuksiin. Hänen uususkonnollisuudestaan ja tarpeistaan käsin on edelleen tie sille paikalle, että hänelle selviää Jeesus Kristus ainoaksi todelliseksi vastaukseksi. Mutta siinä hän joutuu valitsemaan, kelpaako hänelle parannus ja usko Kristukseen vai ei.

UUSUSKONNOLLISUUDEN VAIKUTUS KIRKOSSA

Raamatun arvoallan menetyks

Jos humanistis-tieteellinen maailmankuva synnytti liberaaliteologian ja kaatoi lukemattomien länsimaisten ihmisen uskon Raamatun luotettavuuteen ja ihmeen mahdollisuuteen, niin uususkonnollisuuden vaikutus Raamatun asemaan kirkossa on eräässä merkityksessä vielä tuhoisampi. Koska mitään ehdotonta totuutta ei ole, niin kukin saa tulkita Raamatua juuri niin kuin häntä itseään miellyttää. Raamattu on mielenkiintoinen virikekirja ja aikanaan eläneiden ihmisten uskonnollisten kokemusten kuvausta. Raamattua saa nyt lukea uususkonnollisin silmilasein. Sieltä löytyy sielunvaellus ja karma. Toisaalta kun mitään ehdotonta totuutta ei ole, Raamatusta ei tarvitse välttämättä välittää. Toisaalta sieltä voi löytyä Jeesus niminen guru, jota seuraamalla itsekin voi päästä Jeesus-guruksi.

Jumala-kuva

Uususkonnollisuus vaikuttaa erittäin tuhoisasti kristilliseen käsitykseen Jumalasta. Pyhä Kolminaisuus korvataan jumalakuville, joissa kukin voi ja saa valita itselleen sopivan jumalan. Toisaalta jumala muuttuu persoonattomaksi energiaksi ja toisaalta Jeesus muokataan kulloiseenkin muotivirtaukseen sopivaksi olennoksi. Vaikka käytetäänkin kristillisiä kielikuvia, niiden merkitys muuttuu. Kaikki muuttuu tulkinnaksi. Kukin tulkitsejä on aina oikeassa, koska mitään ehdotonta totuutta ei enää tarvita.

Totuus vastaan arvo

Kun uususkonnollisuuden vaikutuksesta yhteiskunnassakaan ei enää puhuta totuuksista vaan pelkästään arvoista, jotka itse kukin voi valita itselleen sopivaksi, niin kirkossakaan ei enää tarvitse puhua opeista, ikään kuin jotain kaikkea sitovaa totuutta muka vielä esiintyisi, vaan yhdessä muiden kanssa esitellään, miten hienoja arvoja ja hyvän tekemistä kirkko edustaa.

Kadotuksesta on vaiettava

Vanhempien uususkonnollisten harhojen vaikutus näkyy niin, että kun Jehovan todistajien kotikäynnit ja oppi on helppo torjua ovella, niin takaovesta heidän oppinsa esimerkiksi siitä, ettei kadotusta ole, marssii kirkkosaleihin. Jos ajatteletkin saarnata tekstin mukaisesti kadotuksesta varoittaen, joudut kohtaamaan kuulijakunnan, joka on ajat sitten lakannut uskomasta helvettiin. Lisäksi voit törmätä esimiehiin, jotka antavat sinulle varoituksen ihmisten pelottelusta.

Enkeliusko

Jos ufot ovatkin menettäneet suosiotaan, niin sitäkin kukoistavammaksi on noussut erään sortin enkeliusko. Koska enkelit ovat erittäin raamatullisia olentoja, uususkonnollinen enkelien palvonta saattaa kuulostaa hyvinkin kristilliseltä, mutta se voi viedä samaan harhaan, josta Kolossalaiskirje varoittaa.

Sielunhoidon muuttuminen

Suurin vaikutus uususkonnollisuudella kirkkoon lienee kuitenkin tapahtunut sielunhoidon kautta. Sen piirissä ei ole ainoastaan omaksuttu yleisen psykologian ja psykiatrian oivalluksia, joita sitten suuressa määrin saarnoissakin jaetaan, vaan myös tyypillisesti uususkonnollisia käsityksiä ihmisen sisäisistä potentiaaleista, joilla hän itseään oikein rakastessaan voi vapautua sisäisistä haavoistaan ja vapautua rakastamaan muita. "Itsensä rakastamisoppi" levisi niin liberaaliin kuin konservatiiviseen kristillisyyteen kuin häkä takavuosi-

na, ja jokainen ääni, joka nousee tämän ”vapauttavaa oppia” kritisoimaan torjutaan lähes pyhään häväistykseenä ja muka luomisuskon vastaisena.

Taustalla on kysymys ihmisen pohjimmaisesta tilasta. Kun ihmisestä löytyy potentiaaleja, jotka on toistaiseksi hyödyntämättä, niin sopivilla tekniikoilla ne saadaan vapautetuksi. Ankea oppi ihmisen syvästä syntisyydestä ja turmeluksesta torjutaan ja sen sijaan tarjotaan esimerkiksi mindfulness tekniikkaa eli buddhalaista mietiskelyä, jolla sisikunta saadaan rauhoittumaan. Mietiskelytekniikat tunnetusti tehoavat, mutta vain lyhytaikaisesti. Niiden tuollainenkin teho koetaan vapauttavana uutena tienä uskonelämän elvyttämisessä.

Synnistä ei puhuta

Synti sanaa ei enää juuri puheissa kuule. Sen sijaan puhutaan rikkinäisyydestä, joka muokavasti sijoittaa syyllisyyskysymyksen itsensä ulkopuolelle. Ihminen on korkeintaan uhri, joka tarvitsee paranemista ja eheytymistä, mutta ei enää anteeksiantamusta ja armoa.

Kun ihmisen perussyntisyys joko torjutaan tai sitä vähätellään, kristillinen julistus muuntuu joko eettiseksi kehotteluksi osoittamaan lähimmäisrakkautta, johon periaatteessa jokainen kuulija pystyy, jos häntä sopivasti motivoidaan tai jos hän oppii ensin oikein rakastamaan itseään.

Ihmisarvo suhteelliseksi

Koska ihminen voi itse valita eettiset norminsa, mitään yleispätevää ei tarvitse hyväksyä. Ihmisarvo jää suhteelliseksi. Näin esimerkiksi abortit ja eutanasia voidaan hyväksyä suuremmalla murheella. Samaan aikaan kuitenkin saatetaan olla hyvin huolestuneita maapallon ja luonnon pelastamisesta.

Maapallon pelastaminen

Uususkonnollisuuden eräs keskeinen messiaaninen tehtävähän on maapallon ja eläin ja kasvilajien pelastaminen ihmisen aiheuttamalta riistolta. Vaikka luonnon viljely ja varjelu ovat Jumalan ihmiselle antama mandaatti, uususkonnollinen vaikutus näkyy prioriteettien vääristymisenä. Luonnon pelastaminen tulee tärkeämmäksi kuin ihmisen sielun pelastus.

Hiljaisuuden tavoittelu

Tämän päivän hiljaisuuden tavoittelu trendi, niin oikeita kristillisiä elementtejä siinä varmasti onkin, on saanut myös vaikutteita uususkonnollisuudesta. Hiljaisuudella voidaan salakavalasti lähteä etsimään itseensä kätkeytyvää jumaluutta samalla sivuuttaen Jumalan sanan saarnan.

Feminismi kirkossa

Uususkonnollisuus hindulaisuuden tapaan on erittäin feminististä. Sen vaikutus näkyy feminismiteologiassa, jota taas heijastaa muun muassa taannoinen virkaratkaisu kirkossamme.

Kristilliset termit uudessa merkityksessä

Uususkonnollisuuden salakavala vaikutus näkyy erityisesti siinä, että kristilliselle sanastolle annetaan aivan uudenlaiset merkitykset. Historiallinen ylösnousemus on muuttunut ylösnousemususkoksi, joka voi merkitä melkein mitä tahansa sielunvaelluksesta aina kaikkeen sulautumiseen asti tai taivaan tuuliksi muuttumista. Kukin saa valita, mihin haluaa uskoa. Kaikkien usko on yhtä hyvää, koska se on täysin subjektiivista olemukseltaan. Uususkonnollisuuden vaikutus näkyy kasvavassa määrin hautajaisrituaalien ja hautauk-

sen muutoksissa. Polttohautauksen yleistyminen heijastaa sitä, vaikka se suurelta osin tapahtunee käytännöllisistä syistä.

Kristinuskon ainutlaatuisuus

Ehkä voimakkaimmin kristillisiin kirkkoihin uususkonnollisuus on vaikuttanut kysymyksessä kristinuskon ainutlaatuisuudesta ja uskonnollisesta pluralismista. Yhä harvinaisemmaksi käyvät sellaiset suomalaiset, jotka pitävät Jeesusta Kristusta ainoana pelastustienä. Uususkonnollinen suvaitsevaisuus merkitsee monille kristityillekin sitä, että Jumalan yleinen ilmoitus kaikkialla maailmassa nähdään muiden uskontojen syynä ja siksi ei-kristittyjen keskuudessa ilmenevää jaloa elämää ja uskonnollisuutta pidetään ”salattuna Kristuksen työnä”. Tosiasiassahan ei-kristilliset uskonnot eivät ole yleisen ilmoituksen jatketta, vaan pyrkivät nimenomaan tukahduttamaan yleisen ilmoituksen, joka kuuluu ”laki - evankeliumi” jaottelussa lain piiriin.

MUUTAMA NEUVO KOHDATESSAMME UUSUSKONNOLLISIA IHMISIÄ

1. Johda ihminen pitemmälle harhassaan. Jos hän on johdonmukainen, hän joutuu epätoivoon. Se on hyvä lähtökohta evankeliumille.
2. Kylvä epäilyä yhteisöjen vääriin rakenteisiin ja väärään auktoriteettiuskoon.
3. Kerro positiivinen todistus omasta pelastuksestasi. Harhojen sitomilla ei ole sitä vapautta, mikä uskovalla kristityllä.
4. Opeta raamatullinen evankeliumi.
5. Huolehdi, että omaan laumaasi ei pääse susia sisälle.
6. Osoita ystävällisyyttä ja aitoa rakkautta!
7. Tiedosta millainen on oma sydämesi. Mitä päässäsi liikkuu. Reivaa oma ajattelusi Raamatun maailmankuvan mukaiseksi. Tunnista väärät sektorit.
8. ”Tätä lajia ei saa ulos muuten kuin rukouksella ja paastolla.”

KIRJALLISUUTTA

Suomeksi

Gurun kuolema, Rabindranath R. Maharaj, Dave Hunt, Päivä 2017

Leena huima: Jumala peilissä, uuden ajan ihminen etsii jumaluutta, karas-sana oy, isbn 951-655-409-1

Douglas R. Groothuis: Uuden aikakauden monet kasvot, New Age, Kirjaneliö, ISBN 951-600-777-5

Riku Rinne: Syvyyden kuilusta, Kuva ja Sana, ISBN 951-585-008-8

Barbara Szandorowska: Pimeää valoa, Päivä, ISBN 951-622-577-2

Tapio Kangasniemi: Magia lastenkirjallisuudessa, Uusi Tie, ISBN 951-619-363-3

M. Basilea Schlink: Uusi Aika, New Age, PerusSanoma Oy, ISBN 951-888-109-X

Pekka Reinikainen: Noituuden paluu lääketieteeseen, kuva ja sana, isbn 951-9204-24-5

Pekka Reinikainen, Marja Rantanen: Parantajat, kuinka puoskarointi muuttui vaihtoehtolääketieteeksi, Kuva ja Sana, ISBN 951-9204-81-4

Kurt E. Koch: Voitto on sittenkin meidän, Ev.lut. Herätysseura, 1971

Marjut Vironhovi: Vapaaksi valkoisen valheen verkosta, Uusi Tie, ISBN 951-619-307-2

Paavo Hiltunen: Toronto ilmiö läpivalaistuksessa, Länsi-Suomen ev.lut. Kirjakustannus, ISBN 951-97445-0-9

Pentti Maljanen: Pääsin irti mormoneista, SLEY, ISBN 951-617-532-5

Neil T. Anderson: Vapauttava totuus, Päivä, ISBN 951-622-532-2

Juho Sankamo: Henkivallat, PerusSanoma 2014

Nee Watchman: Sielun piilevä voima, Kivioja/Päivä 2003

Vesa Ollilainen: Ihmeet ja äärikarismaattisuus, Uusi Tie 2017

Niemelä, Jussi (toim.): Vanhat jumalat, uudet tulkinnat: Näköaloja uusiin uskontoihin Suomessa, Uskontotiede 6. Helsinki: Helsingin yliopisto, uskontotieteen laitos, 2001

Englanniksi

The Spirit of Hinduism: A Christian perspective on Hindu thought David Burnett, Monarch Books 2007

Karma 'n' Chips The New Age of Asian Spirituality, Ram Gidoomal, Mike Fearon, Wimbledon Publishing Company 1994

The Spirit of Buddhism: A Christian perspective on Buddhist Thought, David Burnett, Monarch Books 2003

Unearthly Powers: A Christian's Handbook on Primal and Folk Religions, A Division of Thomas Nelson Publishers 1992

Dawning of the Pagan Moon: An investigation into the rise of Western paganism, Monarch Books 1991

God's Power Over Demon Power, Beryl Wickramaratne, The Lord Jesus' Ministries International 1987

Jehovah's Witnesses, Anthony A. Hoekema, The Paternoster Press 1972

Mormonism, Anthony A. Hoekema, The Paternoster Press 1972

The Moon is not the Son, James Bjornstrand, Dimension Books 1976

Christian Apologetics, Norman L. Geisler, Baker Book House 1990

Conversational Evangelism, Norman L. Geisler, David Geisler, Harvest House Publishers 2009